

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

ORGANISASJONSARBEID INNEN KRAFTFORSYNINGEN

**Seminar
Værnes
15. og 16. mars -89**

PUBLIKASJON

**NR
E2**

ORGANISASJONSARBEID

INNEN

KRAFTFORSYNINGEN

NVE-PUBLIKASJON-E NR 2/89

ISBN-nummer 82-410-0046-4 ISSN-nummer 0802-3034

F O R O R D

Arbeidet med reorganisering av kraftforsyningen er blitt intensivert de siste årene. Nå arbeides det med dette spørsmålet både ved energiverkene, i kommunene og fylkene og innen den sentrale energiforvaltning.

NVE-Energidirektoratet, som er statens utøvende organ på dette feltet under OED, tok initiativ til et arbeidsmøte om "Organisasjonsarbeid innen kraftforsyningen". Dette ble holdt på Rica Hell Hotel, Værnes 15. og 16. mars 1989. Hensikten var å samle erfaringer fra det organisasjonsarbeidet som pågår og for å drøfte sentrale problemstillinger ved sammenslåing til større enheter.

Til seminaret var invitert to deltakere fra hvert fylke, deltakere fra OED og NEVF og fra rådgivende firmaer og institusjoner.

Foredragsholderne kom fra rådgivende firmaer og fra energiverk som har vært igjennom eller som er i en sammenslutningsprosess. Dessuten informerte representanter fra NVE om spørsmål som ofte blir reist overfor energimyndighetene i denne sammenhengen.

Foredragene og notatene fra arbeidsmøtet er samlet i denne publikasjonen. De er ikke ment å gi uttømmende svar på alle spørsmålene som reiser seg under arbeide med sammenslutning av kraftforsyningsenheter til større foretak. Allikevel er det vårt håp at dette materialet kan komme til nytte for dem som arbeider med disse spørsmålene. Stoffet gir også opplysninger om hvem som har kunnskaper på området og om hvem en kan henvende seg til for å få råd, om det er nødvendig.

Jeg vil rette en hjertelig takk til alle som har medvirket - først og fremst foredragsholderne og andre som alle har stilt seg til disposisjon, - uten utgifter for NVE. Derneft takk til medarbeidere i NVE som har hjulpet til med forberedelser og avvikling av møtet og tilrettelegging av stoffet.

Middelthuns gate 29, 6. april 1989

Asbjørn Vinjar

I N N H O L D

- I FORORD
- II SAMMENDRAG
- III RASJONALISERING AV KRAFTFORSYNINGEN, PÅGÅENDE AKTIVITET
 - 3.1 Omorganisering av kraftforsyningen, situasjonsrapport for fylkene, desember 1988
 - 3.2 Utjevning av kraftprisene
- IV ENERGILOVVERKET; PUNKTER AV BETYDNING FOR ORGANISASJONSARBEIDET
 - av
Sjefingeniør Trond Ljøgodt, NVE-Energidirektoratet
 - 4.1 ORGANISASJONSENDRINGER OG KONSESJONSFORHOLD
Tillegg til foredrag om energilovverket m.v.
 - 4.2 Kommentarer
- V OMORGANISERING AV KRAFTFORSYNINGEN, - UTVIKLING AV KRAFTMARKEDET. HVA MENER VI MED VERTIKAL INTEGRASJON?
 - av
Energidirektør Asbjørn Vinjar, NVE
 - 5.1 Kommentarer
- VI STATSSTØNADSORDNINGEN - REFUSJON AV DOKUMENTAVGIFT
 - av
Avdelingsdirektør Eivind Kindingstad, NVE-Energidirektoratet
 - 6.1 Kommentarer
- VII AKTUELLE ORGANISASJONSFORMER FOR ENHETER I NORSK KRAFTFORSYNING - NOEN RETTSLIGE HOVEDSPØRSMÅL
 - av
Høyesterettsadvokat Erik Samuelsen, Thommessen, Karlsrud, Heyerdahl og Brunsvig
 - 7.1 Krav om administrative opplegg som fremsettes før sammenslutning
- VIII OPPLØSNING AV KRAFTLAG OG PARTEIERSKAP I FORBINDELSE MED SAMMENSLUTNING TIL INTERKOMMUNALE EVERK
 - av
Advokat Bernt Jacob Pettersen, Advokatene Greve, Greve, Greve, Greve & Lorentzen
 - 8.1 Kommentarer
- IX HVILKE POSITIVE OG NEGATIVE VERDIER BRINGER VERKENE MED SEG VED FUSJONERING?
 - av
Dr.ing. Ivar Wangensteen, EFI

- X TILSTANDSANALYSE, VERDIVURDERING, INVESTERINGSANALYSE OG
PLANLEGGING AV FORDELINGSNETT
av
Sjefingeniør Ivar Glende, overingeniør Jarleiv Horve og
overingeniør Jørn Tyrdal, Tron Horn A/S
10.1 Kommentarer
- XI HVILKE GEVINSTER KAN OPPNÅS VED SAMMENSLUTNINGER?
av
Sjefingeniør Vidar Strand, Hafslund Engineering A/S
11.1 Kommentarer
- XII KRAFTSYSTEMPLANLEGGING I FYLKENE I SAMARBEID MED NVE
av
Overingeniør Hans Otnes, NVE-Energidirektoratet
12.1 Kommentarer
- XIII HVILKE ELEMENTER INNEHOLDER EN FUSJONSPROSESS? GJENNOMFØRING OG
KONSULENTENS ROLLE
av
Konsulent Bjørn Andvig, Hartmark-IRAS
13.1 Kommentarer
- XIV SYNSPUNKTER PÅ SPØRSMÅLET OM OVERFØRING AV VERDIER I FORBIND-
ELSE MED SAMMENSLUTNING AV VIRKSOMHETER INNEN ELEKTRISITETS-
FORSYNINGEN
av
Siviløkonom Einar Clausen, Deloitte Noraudit
14.1 Om verdier opparbeidet i offentlige monopoler og
om "offentlig arv", energidirektør Asbjørn Vinjar.
14.2 Kommentarer
- XV EKSEMPLER PÅ PÅGÅENDE ORGANISASJONSARBEID OG GJENNOMFØRT
ORGANISASJONSENDRING
15.1 Eksempel på pågående organisasjonsarbeid og gjennomført
organisasjonsendring ved Nord-Trøndelag Elverk (NTE),
Administrerende direktør Carl Skaar, NTE
15.1.1 Kommentarer
15.2 Østfold samles til ett energirike,
Informasjonskonsulent Kjell Bjørndal,
Østfold Energiverk A/S
15.2.1 Kommentarer
15.3 Fusjon og organisasjonsendring i Hedmark,
Økonomidirektør Arild Mæhlum, Hedmark Energi AS
15.3.1 Kommentarer

- 15.4 Framtidig organisering av energiforsyningen i BKK-området,
Kommunalråd Per Kragseth, Bergen kommune

15.4.1 Kommentarer

- 15.5 Eksempel på pågående organisasjonsarbeid og gjennomført organisasjonsendring i Sør-Trøndelag,
Administrerende direktør Leonard Solvi,
Sør-Trøndelag Kraftselskap

15.5.1 Kommentarer

- 15.6 Planer om organisasjonsendringer for energiforsyningen i Vestfold,
Administrerende direktør Tor Terjesen, Vestfold Kraftselskap

15.6.1 Kommentarer

- 15.7 Generelt

XVI

MOMENTER

- 16.1 Elsikkerhetsarbeidet
- 16.2 Hydrologisk arbeid
- 16.3 Konsekvenser for energi-FUD som følge av større enheter
- 16.4 Beredskapsmessige konsekvenser
- 16.5 Konsekvenser som følge av større enheter
- 16.6 Omorganisering av eforsyningen
Konsekvenser for forvaltningsoppgaver ved NVE

S A M M E N D R A G

Seminarer den 15. og 16. mars 1989 på Værnes som NVE-Energidirektoratet arrangerte om organisasjonsarbeid innen kraftforsyningen berørte følgende temaer:

Energilovverket hvor forholdet mellom eksisterende og foreslått lovgivning ble belyst, og nåværende elektrisitetslovs mangler i forhold til de mål som er satt, ble drøftet. Nye virkemidler som er foreslått i den nye energiloven ble også nevnt.

Markedsbasert kraftomsetning hvor effektiviseringen av energiforsyningen og kraftomsetningen ble sett på som to sider av samme sak. Energiforvaltningens oppgaver vil kunne begrenses ved en omorganisering og effektivisering av eforsyningen.

Statsstønadssystemet - herunder kom foredragsholder inn på statsstønadens historiske rolle og utviklingen av den frem til i dag, og refusjonsreglene for dokumentavgift ble berørt.

Noen rettslige hovedspørsmål - foredragsholder tok for seg de rettslige spørsmål som reiser seg i forbindelse med omorganisering av enheter i norsk kraftforsyning.

Oppløsning av kraftlag og partelerskap ... - forskjellige metoder for overføring av aktiva og passiva til en ny forsyningsenhet ble drøftet, og foredragsholder kom spesielt inn på dannelsen av interkommunale enheter.

Hvilke positive og negative verdier bringer verkene med seg ... - foredragsholder kom kort inn på enkelte EFI-prosjekter som berører seminarerets hovedtema, og gikk så inn på forskjellige metoder for å anslå verdiene i et everk.

Tilstandsanalyse, verdivurdering, investeringsanalyse og planlegging av fordelingsnett - behovet for slike analyser ble berørt, og foredragsholder drøftet også tidshorisonten for slike analyser.

Gevinster ved sammenslutning - her berørte foredragsholderen både økonomiske og andre gevinster, før han gikk inn på resultatene av en undersøkelse som er gjort av tidligere sammensluttede enheter.

Kraftsystemplanlegging i fylkene - en ordning som ble satt i verk 1.01.88 for å trekke fylkene mer med i energiplanleggingen. Målet er å få utarbeidet samordnede planer i alle fylker innen 1.01.90.

Hvilke elementer inneholder en fusjonsprosess? - her kom man inn på hvilke hensyn som må tas i forbindelse med en sammenslutningsprosess, og hvilke deler av prosessen som hører sammen med den politiske beslutningsprosess.

Synspunkter på spørsmål om overføring av verdier i forbindelse med sammenslutning - berørte oppbyggingen av verdier innen eforsyningen, hvem som hadde bygget de opp, og hvor verdiene ligger i dag.

Tilslutt innledet representanter fra seks forskjellige fylker hvor prosessen er i full gang om følgende hovedtema: "Eksempler på pågående organisasjonsarbeid og gjennomført organisasjonsendring".

Utdrag av debatten er inkludert etter hvert foredrag. Formuleringen av disse utdragene og hvilke kommentarer som er tatt med står fullstendig for referentenes regning.

Dette arbeidsmøtet har vist at det er i gang en intens prosess over hele landet, som omfatter mange personer, store verdier og store "salg". Dette er Norges største rasjonaliseringsprosess. Man kan få inntrykk av at den behandles dilettantisk i forhold til oppgavens størrelse. Det er verdifullt at den foregår samtidig over hele landet. NVE er motstander av utsettelse, man skal ta den tid som trengs, men ikke mer.

Lave strømpriser er ikke nødvendigvis et resultat av rasjonell drift. Det kan ha andre årsaker, f.eks. tilgang på billig kraft, nedbetalte anlegg osv.

Informasjon og måten informasjonsvirksomheten drives er viktig. Overdreven informasjon fra sentralt hold kan være uheldig. Informasjon i fellesskap kan være en bedre løsning.

Det var en meget fin tone på seminaret, og NVE vil benytte anledningen til å takke deltakerne for samarbeidet.

Referenter: John Bilberg, kontoret for energidistribusjon
Vidar Luth-Hanssen, kontoret for energidistribusjon
Hans Otnes, kontoret for kraftforsyningens hovednett

Seminar om organisasjonsarbeid innen kraftforsyningen

Arrangert av NVE - Energidirektoratet
på Værnes 15. - 16. mars 1989

RASJONALISERING
AV
KRAFTFORSYNINGEN
Pågående aktivitet

Innhold :

- I Omorganisering av kraftforsyningen, situasjons-
rapport for fylkene desember 1988 (EE 7/88)
- II Utjevning av kraftprisene
- III Hva mener vi med vertikal integrasjon?

Sammendrag :

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIVERK

ENERGIDIREKTORATET

Middelthuns gate 29, 0368 Oslo 3 - Telefon (02) 46 98 00 - Telex 71912 NVESO N

Tilgjengelighet

	NE 7/88	AVDELINGSRAPPORT	Dato 12.88	
--	---------	-------------------------	------------	--

Tittel OMORGANISERING AV KRAFTFORSYNINGEN
SITUASJONSRAPPORT FRA FYLKENE DESEMBER 1988

Avdeling	ENERGIAVDELINGEN	Sider	8	Opplag
Saksbehandler/forfatter	John Bilberg Eyolf Dahl	Kontorleder	John Bilberg	

Sammendrag:

Energidirektoratet har foretatt en undersøkelse når det gjelder fremdriften i reorganiseringen av eforsyningen i fylkene, sett i henhold til Innst.S. nr.218 (1985-86). Rapporten inneholder en sammenfatning av resultatene av denne undersøkelsen, og viser at det er fremdrift i arbeidet i alle fylkene der det er rimelig å vente det.

Rapporten skisserer også for enkelte fylker den organisasjonsordning som NVE mener det er grunn til å gå inn for.

Sendes til:

Emneord

Fylker	Organisasjon
Energilov	Energiverk

Eyolf Dahl
for
Eivind Kindingstad
Avdelingsdirektør

AV20/situasjons

SITUASJONEN I FYLKENE VED ÅRSSKIFTET 1987/88

Den 27.11.87 sendte NVE ut en forespørsel til alle fylker om fremdriften på dette området og hvilke tidsrammer man arbeider innenfor. På bakgrunn av svarene fra fylkene har vi satt opp nedenstående oversikt. Denne viser etter vårt skjønn en god fremdrift og bevegelse innenfor hvert av fylkene. Vi ser her bort fra fylker som allerede har fylkesomfattende fordelingsverk.

Oversikten inneholder de opplysninger vi har fått i svarene fra de enkelte fylker samt informasjon som har tilflytt oss det siste året fra everk, fylker og kommuner.

Østfold

Pr. 31.12.87 var det 19 fordelingsverk i fylket.

Ett vertikalt integrert fylkesverk er utredet, og Østfold Energiverk A/S (ØEAS) ble stiftet i mai -88. ØEAS eies av kommunene og fylket med henholdsvis 75 % og 25 %. Mellom kommunene fordeler aksjene seg i henhold til folketallet, men aksjekapitalen er i sin helhet innbetalt av fylkeskommunen ved midler fra Østfold Kraftforsyning. 75 % av selskapets aksjekapital overdras vederlagsfritt til kommunene i henhold til den avtalte fordelingsnøkkel. Selskapet skal forhandle med de forskjellige forsyningsenheter og deres respektive primærkommuner for å komme frem til betingelser for å overføre forsyningsenheten med dens virksomhet til ØEAS. De kommuner som ikke har overdratt sin forsyningsenhet/del av forsyningsenhet til ØEAS innen 1.01.93, forplikter seg til å overdra sine aksjer i ØEAS til fylkeskommunen vederlagsfritt.

I tillegg er det foretatt en sammenslutning i Sarpsborg-området pr 1.01.88 hvor kommunene Sarpsborg, Skjeberg og Varteig er med, mens Rakkestad sannsynligvis kommer inn senere.

Ett vertikalt økonomisk integrert everk i Østfold synes realiserbart i løpet av de nærmeste år.

Akershus

Pr 31.12.87 var det 23 fordelingsverk i fylket, hvorav det ene også fungerer som engrosverk for 20 av de øvrige.

Utredningsarbeidet på fylkesbasis er påbegynt, og ventes å gå løpende fremover under en styringsgruppe som er satt ned av følgende institusjoner:

- Akershuselverkenes Forening
- Norske Elverksjefers Forening, avd. Akershus
- Fylkeskretsen av Norske Kommuners Sentralforbund
- de ansattes organisasjoner
- fylkeskommunen.

Styringsgruppen skal levere sin innstilling første halvår -89.

NVE mener at målet for prosessen også her må være å komme til klarhet i spørsmålet om en kan få til ett vertikalt økonomisk integrert everk i fylket. Regionenheter forutsettes økonomisk integrert i den fylkesomfattende enheten. En slik enhet kan være vest-området med Asker og Bærum som over en tid har drøftet muligheten for sammenslutning.

Oslo

Pr 31.12.87 var det ett fordelingsverk i fylket.

Da Oslo har et vertikalt integrert everk på fylkesbasis, er det lite å si om Oslo i denne sammenhengen. Det arbeides med spørsmålet om en fristilling av energiverket i forhold til kommuneforvaltningen forøvrig.

Hedmark

Pr 31.12.87 var det 10 fordelingsverk i fylket.

Det fylkesomfattende, interkommunale everk, Hedmark Energi A/S (HEAS) er stiftet. Etter 1.01.88 har HEAS overtatt detaljforsyningen i 7 av fylkets kommuner (to av fordelingsverkene). Målet i HEAS' vedtekter er at HEAS tilslutt skal omfatte fylkeskommunen og alle kommuner med 15 % eierandel på fylkeskommunen og resten på kommunene. Forhandlinger om videre overtakelser pågår. Kommunene tilsluttet Hamar-regionen Energiverk har ennå ikke svart på henvendelser om tilslutning til HEAS.

I Nord-Østerdal er det tatt initiativ for å få til en regional sammenslutning med A/L Nord-Østerdal Kraftlag, A/L Stor-Elvdal Kraftlag og A/S Engerdal Elverk. Dette betraktes som et skritt på veien mot deltakelse i HEAS.

Det endelige mål er etter NVEs syn ett fylkesomfattende vertikalt økonomisk integrert everk. NVE har anmodet HEAS om å klarlegge den regionale inndelingen av fylkesverket. HEAS antyder fire økonomiske underenheter eller divisjoner: Divisjonene Nord, Sør, Øst og Vest.

Oppland

Pr 31.12.87 var det 14 fordelingsverk i fylket.

Utredningsarbeid på fylkesplan har pågått siden årsskiftet -85/86 under ledelse av et råd med representanter fra:

- samtlige elverk i fylket
- fylkeskommunen
- de ansattes organisasjoner.

En foreløpig innstilling ble lagt frem i desember -87. Endelig innstilling ventes i mars -88. Den sendes så på høring med frist i løpet av 3. kvartal -88.

Utredningen er gjort med mandat som vist i vedlagte notat fra Oppland Energiverk.

Det foregår arbeid med en regional sammenslutning i Valdres der alle fem everkene i Valdres-området er med. Arbeidet ledes av

fylkesverket, og forutsettes avsluttet med endelig vedtak fra alle involverte i første halvår 1989. Denne sammenslutningen betraktes som et skritt på veien mot et fylkesomfattende everk.

Buskerud

Pr 31.12.87 var det 19 fordelingsverk i fylket.

Utredningsarbeidet har pågått på fylkesnivå i noen tid og ble avsluttet 22.08.88. Fylkestinget skal ta stilling til den fremtidige organisering av energiforsyningen i fylket, mens kommunene tar stilling til om de ønsker å slutte seg til den valgte organisasjon. Den anbefalte løsning er ett vertikalt integrert fylkesomfattende aksjeselskap. Man regner med å danne dette selskapet 1.01.90, hvis innstillingen blir vedtatt.

I forbindelse med utredningsarbeidet pågår det også en verdivurdering av samtlige fordelingsverk i fylket, slik at kommunene skal ha et beslutningsgrunnlag når avgjørelsen skal treffes.

Vestfold

Pr 31.12.87 var det 19 fordelingsverk i fylket.

Utredningsarbeidet ble startet i -86 i regi av Vestfold fylkeskrets av Norske Kommuners Sentralforbund og med bakgrunn i Fylkesplan for Vestfold 1984. Utredningen ble lagt frem i november -87 og konkluderer med en klar anbefaling av en vertikal integrering av eforsyningen i Vestfold i ett felles interkommunalt selskap, organisert enten som et interessentskap eller som et aksjeselskap. Utredningen forutsettes ferdigbehandlet i de besluttende organer i løpet av -88. Bortsett fra Tønsberg, Nøtterøy og Tjøme har nå (des. -88) kommunene sagt ja til å ordne kraftforsyningen i fylket til ett vertikalt integrert kraftforetak.

Telemark

Pr 31.12.87 var det 13 fordelingsverk i fylket.

Her har man utredet å stifte et engrosselskap, Telekraft A/S.

Selskapet ble stiftet 5.07.88, med 5 kommuner og fylkeskommunen som eiere.

Disse representerer omtrent 13 % av abonnentene i fylket.

NVE har notert at det er sterke ønsker om å få fylkets øvrige everk med i fylkesenheten. To av disse er vertikalt integrert, forsyner henholdsvis 57 % og 8 % av befolkningen og tar hånd om ca 75 % av elkraften som omsettes i Telemark.

Situasjonen i Telemark begynner å avklare seg. NVE er av den mening at en må prøve å få til en sammenslutning mellom Telekraft A/S, som forutsettes å bli vertikalt integrert, og SKK i et økonomisk fellesskap.

Aust-Agder

Pr 31.12.87 var det to fordelingsverk i fylket, Aust-Agder Kraftverk og Arendal Komm. Elverk. I fylkesplanen for Aust-Agder heter det:

"Energiplanlegging.

1. Enhetene i kraftforsyningssystemet i Aust-Agder bør slå sammen til et fylkesomfattende energiverk."

NVE er kjent med at fylkeskommunen har tatt initiativ til å få igang drøftinger om energisamarbeid mellom de to forsyningsområder og hvor full sammenslutning til et fylkesomfattende verk er ett alternativ.

NVE mener at det som er uttrykt i fylkesplanen om sammenlåingen til ett fylkesomfattende everk, bør gjennomføres snarest mulig.

Vest-Agder

Pr 31.12.88 var det tre fordelingsverk i fylket, hvorav Vest-Agder Elektrisitetsverk (VAE) virker som engrosverk for det ene - Flekkefjord Elektrisitetsverk. Kristiansand kommune har sitt eget elverk, samtidig som denne kommunen er medeier i VAE. Vest-Agder fylke har i sin fylkesplan av des. -87 tatt initiativ for å sette i gang drøftinger om alternative samarbeidsmodeller mellom de tre fordelingsverkene. Full sammenslåing til ett verk kan være en av modellene. Verkene har reagert positivt på initiativet, uten at noen dato for drøftinger er fastlagt. Det er foreløpig satt fram forslag om samarbeidsutvalg.

NVE mener at det også i Vest-Agder vil være riktig å samle kreftene i en fylkesomfattende vertikalt økonomisk integrert enhet og at fylkeskommunen sammen med de to berørte kommunene bør få dette utredet snarest mulig.

Rogaland

Pr 31.12.87 var det 14 fordelingsverk i fylket. Fylket har utredet sammenslutning av sør-fylket under Lyse Kraft, mens kraftdistribusjonen i nordre del av fylket må drøftes videre, bl.a. mellom de berørte fylkeskommunene. Kraftforsyningen i nordre delen av Rogaland har hittil vært ordnet sammen med kraftforsyningen i Sunnhordland. Haugesund står utenfor. I begge disse områdene ventes løsningene klarlagt i løpet av -88/89.

Forholdene omkring fylkesgrensen mot Hordaland er ikke avklart mellom fylkene. NVE har bedt fylkeskommunene om å engasjere seg i dette.

Innen Lyse Kraft sitt område foregår det også utredningsarbeid lokalt i enkelte regioner.

Hordaland

Pr 31.12.87 var det 25 fordelingsverk i fylket. Etter initiativ fra fylkeskommunen foregår det utredningsarbeid

i indre Hardanger for de fordelingsverkene som hverken er tilsluttet Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap (BKK) eller Sunnhordland Kraftlag (SKL). Innen BKK-området utredes nå spørsmålet om en vertikal eller horisontal integrering.

Et utvalg som har arbeidet med saken foreslår enstemmig full integrasjon mellom distribusjonssenheter i området - inklusive Bergen og BKK. Fylkeskommunen deltar i det interkommunale aksjeselskap med 5%. Saken skal nå sendes til uttalelse i kommunene.

I den søndre delen av Hordaland,- SKL-området, er det nær en løsning med vertikal integrasjon med alle områdets distribusjonsverk. Fylkets syn på en sammenslutning i SKL-området er at det skal foretas en vertikal integrasjon med SKL og fordelingsverkene innen Hordaland, mens SKL fortsetter å være engrosverk for nordre Rogaland.

Hordaland fylkeskommune må, sammen med kommunene og kraftforsyningen i Hordaland og med Rogaland fylkeskommune avklare forholdene rundt fylkesgrensen i sør.

Sogn og Fjordane

Pr 31.12.87 var det 15 fordelingsverk i fylket.

Det foregår utredningsarbeid for flere av regionene i fylket. I Firda-området har tre modeller vært vurdert. Disse er:

1. En sammenslutning av Firdakraft og Sogn og Fjordane Energiverk (SFE)
2. Vertikal integrering innen Firda-området
3. Vertikal integrering av Firda-området under SFE.

Dette arbeidet ventes fullført inneværende år, men modell 3 er den anbefalte løsning fra utredningsutvalget.

I Svultingen-området utredes en vertikal integrering mellom L/L Svultingen og de lokale fordelingsverkene. Den politiske sluttbehandling av denne saken vil finne sted våren -89.

Gulakraft er inkludert i det arbeidet som foregår innen BKK (Hordaland).

Ardal kommune i indre Sogn har vedtatt i sin kommuneplan å vurdere konsekvensene av Energilovutvalget sin innstilling i samarbeid med de øvrige kommunene i indre Sogn som ikke er tilsluttet et engrosverk.

NVE mener at drøftingene om sammenslutning innen fylket bør initieres av fylkeskommunen og starte straks etter de retningslinjer NVE har trukket opp i sitt brev av 1.07.87.

Møre og Romsdal

Pr 31.12.87 var det 26 fordelingsverk i fylket.

I Møre og Romsdal er det blitt arbeidet med vertikal integrering i 4-7 delområder med A/S Møre og Romsdal Kraftselskap (MRK) som overbygning. Dette er i samsvar med

fylkestingets energipolitiske mål og handlingsprogram. I Istad-området og i Svorka-området er arbeidet fullført. I Nordmøre Interkommunale Kraftlags område arbeides det med sikte på gjennomføring pr 1.01.89. For Tussa Kraft L/L og Tafjord Kraftselskap sine områder har det vært arbeidet med planer om en felles vertikal integrering til et Sunnmøre Energiverk.

Fylkeskommunene har hatt visse reservasjoner til opplegget om et Sunnmøre Energiverk. NVE har ment at vertikalintegrasjon i Sunnmøre-området er riktig skritt å ta, men vil foreløpig ikke binde seg til å gå inn for dette som endelig løsning. Fylkeskommunen er anmodet om å avklare organisasjonsforholdene for kraftforsyningen i hele fylket. Fylkeskommunen har nå tatt initiativ til å vurdere dette spørsmålet etter henstilling fra NVE.

Sør-Trøndelag

Pr 31.12.87 var det 16 fordelingsverk i fylket. Frem til 1.01.86 var Sør-Trøndelag Kraftselskap et rent engros- og produksjonsverk eid av fylkeskommunen og 20 av de 25 kommunene i fylket. De fem som sto og står utenfor er Klæbu, Rennebu, Røros, Trondheim og Tydal.

Sør-Trøndelag Kraftselskap begynte 1.01.86 å ta opp fordelingsverkene til eierkommunene i seg og gikk dermed over til å bli et vertikalt integrert verk. På lang sikt er det meningen å komme frem til ett vertikalt integrert fylkesdekkende everk.

NVE ser dette som den endelige løsningen. Det er viktig å få Trondheim Elektrisitetsverk med sin tyngde med i drøftingene snarest mulig. Fylkeskommunen og kommunene i Sør-Trøndelag må engasjere seg i dette.

Nord-Trøndelag

Pr 31.12.87 var det to fordelingsverk i fylket. I løpet av 1988 tok Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk over forsyningen av den delen av Leksvik kommune som har tilligget Rissa og Stadsbygd Kraftlag (Vanvikan). Dermed består eforsyningen i fylket av ett vertikalt integrert everk og den lokale forsyning i Kopperå tettsted som forestås av Meråker Smelteverk.

Nordland

Pr 31.12.87 var det 19 fordelingsverk i fylket. I Nordland er det i gang organisasjonsarbeid på flere steder, i Salten-regionen arbeides det rundt A/S Salten Kraftsamband, mens det i nordre del av fylket pågår forhandlinger i Vesterålen. Fra fylkets side er det tanken å samle fordelingen under de tre hovedområdene Helgeland, Salten og nordre del av fylket. Videre tas det sikte på å utvikle A/S Nordlandskraft til et samarbeids- og koordineringsselskap med de tre

distribusjonsselskapene og fylkeskommunen som eiere. Sør-Troms Elforsyning A/S (STE) deltar i A/S Nordkraft og er av Nordland fylke tatt med som en del av fylkets forsyningsområde, blant annet gjennom formidling av den konsesjonskraft som fylket disponerer.

NVE har anmodet de to fylkeskommunene Nordland og Troms om å avklare forholdet som omfatter STE. Arbeid med dette er i gang.

Troms

Pr 31.12.86 var det 3 fordelingsverk i fylket.

De tre fordelingsverkene har divergerende syn på saken. Sør-Troms Elforsyning A/S (STE) ser et fylkesverk som et brudd på forutsetningene for dannelsen av STE. Nord-Troms Kraftlag A/S (NTK) ønsker å bestå som selvstendig enhet. Troms Kraftforsyning er et sameie hvor fylket er den dominerende part, og er da også fylkeskommunens redskap i denne sammenheng. På grunn av STEs eierandel i A/S Nordkraft er det ønskelig for denne organisasjonen å orientere seg mot nordre Nordland, og STE har da delvis lagt seg inn under Nordland fylke når det gjelder energioppdekning. Dette er gjort uten at Troms fylkeskommune har behandlet saken. Som nevnt under Nordland, er fylkene bedt om å avklare dette seg imellom. Troms fylkeskommune har satt ned et utvalg for å drøfte organisasjonsstrukturen for kraftforsyningen i fylket. Den endelige løsningen er heller ikke her avklart, men det er grunn til å tro at fellesinteressene mellom Troms og Nordland i fremtiden vil gå ut over det STE står for i dag.

Finnmark

Pr 31.12.87 var det 6 fordelingsverk i fylket.

Utredningsarbeidet med henblikk på omorganisering av eforsyningen ble startet i -85/86, men arbeidet kom ikke i gang før i oktober -87. Et konsulentfirma er engasjert, og fremdriftsplan er laget. Innstilling om omorganisering skal legges frem til politisk behandling tidlig i -89.

NVEs syn er at endelig løsning er en fylkesomfattende enhet også i Finnmark. Fylket har stor utstrekning, og i likhet med andre fylker vil den regionale og lokale administrasjon av kraftforsyningen måtte fortsette i et desentralt opplegg, muligens med ett regionsenter i Øst-Finnmark og ett i Vest-Finnmark.

— oOo —

FYLKER - KOMMUNER - EVERK

Fylke	Antall kommuner	Antall everk	Kommuner med mer en 10 000 innbyggere
ØSTFOLD	25	18	10
AKERSHUS	22	22	15
OSLO	1	1	1
HEDMARK	23	8	5
OPPLAND	26	14	5
BUSKERUD	21	19	8
VESTFOLD	15	14	5
TELEMARK	18	13	5
AUST AGD.	19	2	2
VEST AGD.	15	3	3
ROGALAND	26	14	9
HORDALAND	34	25	8
SOGN OG FJ.	26	15	0
MØRE OG ROMS.	38	27	4
S. TRØNDELAG	25	14	3
N. TRØNDELAG	24	1	5
NORDLAND	45	19	6
TROMS	25	3	3
FINNMARK	20	6	1
Tilsammen	448	238	98

DISTRIBUSJONSVERKENES FORDELING M.H.P ANTALL ABONNEMENT *

% AV LANDETS TOTALE AB.TALL ANTALL ENHETER/ANT AB

99.3	(119 everk)										14/(0-1000)		
84.6	(54 everk)										119/(1.000-5.000)		
66.6	(30 everk)										54/(5.000-10.000)		
47.7											30/(10.000-20.000)		
37.8	Helgeland Kraftselskap	Hamar-regionen energiv.	Hedmark Energiverk	Drammen Energiverk	Fredrikstad Elverk	Karmsund Kraftlag	Kristiansand Elektrisitetsverk	Istad Kraftselskap	Alesund og Sulaelv		9/(20.000-40.000)		
18.5	Trondheim Everk	Nord-Trøndelag El.verk	Stavanger ellag		Troms Kraft-forsyning	Skjensfj. komm. Krafts.	Aust-Agder Kraftv.	Vest-Agder El.verk	Bærum energi-verk		8/(40.000-100.000)		
	Oslo Lysverker						Bergen Lysverker				2/(100.000-1000.000)		
										20	40	60	80% AV GRUPPENS TOTALE AB.TALL

UTJEVNING AV KRAFTPRISENE

AV

ASBJØRN VINJAR

Dette har vært et uttrykt politisk ønske helt siden man begynte med kraftforsyning i landet. Følgende referanser kan gis:

1. Statsstøtteordningen

Ordningen med statsstøtte kom igang fordi det ble et politisk press på myndighetene om å bidra til at alle fikk tilgang på elektrisk energi og uten at dette ble for byrdefullt for de distriktene som var dyrest å elektrifisere. Totalt er utbetalt ca 9.25 milliarder kroner, regnet i dagens pengeverdi. Midlene ble bevilget direkte over statsbudsjettet. Fra 1.7.1951 ble innkrevet avgift på el for å styrke statsbudsjettet. Avgiftsprovenyet ble sett i forhold til utgiftene til statsstøtte til elforsyningen. Ett av vilkårene i dag for å få statsstøtte er at prisen som everket må ha for å få dekket sine utgifter ligger over 15% høyere enn gjennomsnittsprisen i landet.

Merverdiavgift

Moms på elektrisk energi utregnes slik at den i prinsippet utgjør en fast øre-sats. Med vanlig prosentvis påslag ville moms bidra til større prisforskjeller.

I de tre nordligste fylkene er elforbruket fritatt for moms. Dessuten har Nord-Troms og Finnmark fått redusert sats for elavgift.

Statsstøtte er også bevilget til bygging av stamlinjer i områder med svak økonomi.

Lån i Kommunalbanken

I tillegg til statsstøtte til elforsyningen har Staten yttet rimelige lån gjennom Kommunalbanken. Tilsammen 6.340 mill kroner gjenstår å nedbetale på disse lånene ved årsskiftet 1988/89. Låneprovenyet har vært høyere.

Gjennom Statskraftverkene

Staten har gjennom Statskraftverkene bygget kraftproduksjonsanlegg og overføringsanlegg over mesteparten av landet og belastet alle med stort sett samme pris for levert kraft,- uten direkte

sammenheng med kostnadene knyttet til leveringen.

Politisk uttrykte mål

Flere stortingsdokumenter omtaler ønsket om prisutjevning, ref. energimeldinger og budsjettproposisjoner. Prisutjevning er særlig grundig drøftet i St.meld. nr 54 (1979-80), (side 101-108) og oppsummert på nytt i St.meld. nr 38 (1986-87), side 71 og ff. Se også St.meld. nr 71 (1984-85), side 126.

Kostnader ved å bygge ut og drive forsyningssystemet

Utgiftene knyttet til kraftforsyning er:

- Kostnader ved å fremføre kraft til abonnentene
- Kostnaden ved å drive systemet.

Kraftproduksjonskostnadene er stort sett uavhengig av områdets forsyningsegenskaper,- folketetthet mv. Dette utgjør grovt 50% av kostnaden.

Hovednett og hovedfordelingsnett er bygget ut slik at utgiftene stort sett blir midlet ut på abonnentene. Dette representerer 15-25% av kostnaden.

Lavspennings- og høyspenningsfordelingssystem vil koste mer pr abonnent å bygge ut i grisgrendte strøk enn i tettgrendte, men driftsmessig er forskjellen ikke så stor. Kabling i byområder medfører større kostnader enn fordeling på luftledning.

Hvis en ser bort fra kostnaden for å etablere forsyning frem til alle abonnenter og betrakter utgiftene med å utvide systemet og drive det, skulle ikke disse kostnadene bli så svært forskjellig for ulike forsyningsområder. Når allikevel utgiftene pr abonnent og pr levert kWh blir så forskjellige som de er fra everk til everk, er det grunn til å tro at det i ikke liten grad skyldes mer eller mindre tilgang på historisk billig vannkraft,- vannkraft finansiert i "da"-kroner i motsetning til anlegg finansiert

i inflaterte "nå"-kroner, mer eller mindre gunstige krafttilgangskontrakter og høyere spesifikke utgifter på grunn av "småskala"-virksomhet. Det ligger neppe store økonomiske oppofringer for et tettgrendt område i å knytte til seg kraftforsyningen i de mer gravgrendte områdene i sitt omland.

—— oOo ——

NORGES

VASSDRAGS- OG ENERGIVERK

KOPI

Vår ref.

Jnr 0981/88 EE

KHB/HAG

Vår dato

13 MARS 1989

Deres ref.

Deres dato

Nordland Fylkeskommune
v/Energisjef Sæter
Fylkeshuset
8000 BODØ

ELAVGIFT OG STATSSTØNAD.

Vi viser til telefonsamtale den 6. mars d.å.

Elektrisitetsavgiften.

Mellombels lov av 29. juni 1951 om avgift på forbruk av elektrisk energi.

Med hjemmel i denne loven vedtok Stortinget at alle vasskraftverk på over 100 kW skulle betale en avgift for hver kWh som ble produsert i regnskapsåret, og kraftavtakerne ble forpliktet til å refundere kraftverket de utlegg som det hadde til elavgiften. Fordelingsverkene krevde så inn avgiften hos sine abonnenter med tillegg for overføringstap og for den energi produsenten tok ut i sine produksjonsanlegg.

Denne avgiften ble satt til 0,1 øre pr kWh, gjeldende fra 1. juli 1951 og var uendret fram til 1. juli 1956 da avgiften ble øket til 0,2 øre pr kWh.

Avgiften sorterte da under Industridepartementet. Bakgrunnen for avgiften var å styrke statsbudsjettet finansielt. Inntektene ble sett i relasjon til utgiftene i elektrisitetsforsyningen og skulle tilgodese bygging av stamlinjer, fremføring av kraft til strømløse strøk.

Den midlertidige lov av 29. juni 1951, utløp 31. desember 1970. Fra 1. januar 1971 ble elavgiften en omsetningsavgift på forbruk av elektrisk energi unntatt husholdninger m.v. Den ble ikke øremerket til noe bestemt formål, og administreres av Finansdepartementet. Den ble først satt til 0,4 øre pr omsatt kWh, og fra 1. mai 1974 ble den øket til 1,0 øre pr kWh.

Fra 1. juli 1978 ble avgiften øket til 2 øre pr kWh. Avgiftsplikten ble samtidig utvidet til også å gjelde strøm til husholdningsformål m.v. (St.pr. 156 1977-78).

Saksbehandler

Kontoradresse
Middelthuns gate 29

Postadresse
Boks 5091 Maj.
0301 Oslo 3

Telefon
(02) 46 98 00

Telex
79397 NVEO N

Telefax
(02) 69 61 51

Bankgiro
0629 05 73020

Postgiro
5 05 20 55

Oversikt over elavgiften fra 1951 til 1989:

1. juli	1951	0,1	øre/kWh		
1. juli	1956	0,2	"	"	
1. januar	1971	0,4	"	"	
1. mai	1974	1,0	"	"	
1. juli	1978	2,0	"	"	
1. januar	1981	2,2	"	"	
1. "	1983	2,5	"	"	
1. "	1984	2,7	"	"	
1. "	1985	2,9	"	"	
1. "	1986	3,2	"	"	
1. "	1987	3,4	"	"	
1. "	1988	3,6	"	"	
1. "	1989	3,7	"	"	

./.

Vedlagt følger en oversikt over elavgiften fra 1978-1989/i mill kroner og en oversikt over bevilgning av statsstønad inkl. fullmakter for de samme årene.

Dette til Deres orientering.

Med hilsen

Eivind Kindingstad
avdelingsdirektør

Knut Berg
overingeniør

Seminar om organisasjonsarbeid innen kraftforsyningen

Arrangert av NVE - Energidirektoratet
på Værnes 15. - 16. mars 1989

ENERGILOVVERKET; PUNKTER AV BETYDNING FOR
ORGANISASJONSARBEIDET
AV
SJEFING. TROND LJØGODT, NVE-ENERGIDIREKTORATET

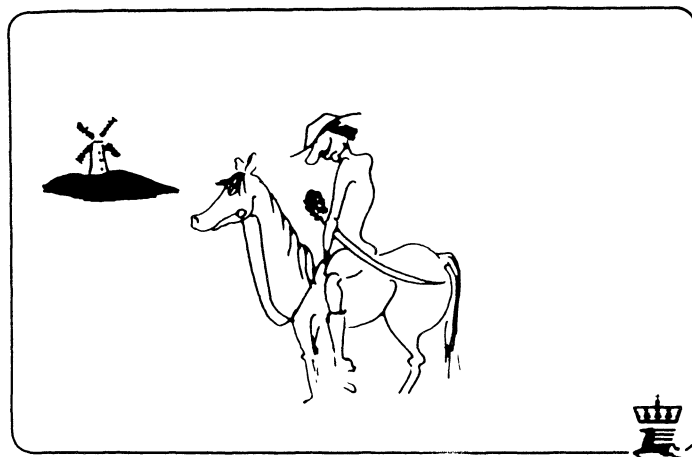
Innhold :

	Side
I Innledning	1
II Den gjeldende elloven	2
III Den nye energiloven	5
Ekspropriasjonsadgang	6
Nye vilkår for konsesjon	8
Omsetning av elektrisk kraft	9
IV Etterord	10

Sammendrag :

Det fremgår ikke minst fra forarbeidene at gjeldende elektrisitetslov bl.a. er ment å være et verktøy for energiforvaltningen i arbeidet med elforsyningens organisasjon. Vi kan imidlertid slå fast at gjeldende ellov ikke er et tilstrekkelig virkemiddel for endringer i det omfang det nå legges opp til.

Gjennom bl.a. ekspropriasjonsadgangen til fordelingsanlegg vil energiforvaltningen gjennom den nye energiloven få nye virkemidler i organisasjonsarbeidet. NVE håper at lovbestemmelsene primært vil virke gjennom sin signalverdi.

Med uklare mål og virkemidler oppnådde ikke
Don Quijote mer enn en plass i litteraturen

I INNLEDNING

En omorganisering av landets energiforsyning mot et mindre antall vertikalt integrerte enheter bør ideelt sett gjennomføres frivillig med lokal føring. Våre erfaringer viser imidlertid at store deler av energiforsyningen frivillig ikke vil inngå i sammenslutninger i det omfang og idet tempo Stortinget og energiforvaltningen har lagt opp til.

Vilkår i forbindelse med tildeling av statsstønadsmidler har blitt og vil bli brukt for å gjennomføre sammenslutninger mellom energiverkene. Den reelle verdi av de disponible statsstønadsmidlene reduseres fra år til år og vil kunne tildeles stadig mindre antall energiverk. Selv om statsstønadsmidlene nå brukes målrettet mot sammenslutninger vil statsstønaden derfor bli et mindre viktig virkemiddel i organisasjonsarbeidet.

Et siste virkemiddel for energiforvaltningen i arbeidet for sammenslutninger er lovverket.

Lovverket som i dag regulerer energiforsyningens virksomhet er i hovedsak:

- Vassdragslovene
- Tilsynsloven som omfatter elsikkerhet
- Beredskapsloven som omfatter kraftforsyningsberedskap
- Rasjoneringsloven som gir mulighet for å innhente kraftleveranser under gitte vilkår
- Ekspropriasjonsloven som gir adgang til å ekspropriere grunn og rettigheter til elektriske anlegg
- Fjernvarmeloven som fastlegger betingelsene for å bygge fjernvarmeanlegg
- Elektrisitetsloven

Elektrisitetsloven er den lov som vesentlig brukes til å regulere energiforsyningen. Etter denne lov gis tillatelse til å bygge og drive elektriske anlegg, bl.a. på en måte som fører til rasjonell elforsyning.

II DEN GJELDENDE ELLOVEN, ELLOVEN AV 19. JUNI 1969

Gjeldende elektrisitetslov av 19. juni 1969 avløste vår første elektrisitetslov av 16. mai 1896. Denne loven hadde karakter av å være en elsikkerhetslov, men ble etter hvert grunnlaget for en videre elforvaltning. Elsikkerhetsspørsmål ble fra 1929 behandlet etter egen lov, tilsynsloven.

Da Industridepartementet satte igang arbeidet med forrige lovrevisjon uttalte departementet:

- "Departementet vil foreslå at man nå reviderer loven med henblikk på å gi myndighetene bedre mulighet for å ordne den fremtidige kraftutbygging og elektrisitetsforsyning på en rasjonell og rimelig måte."

Elektrisitetsloven fikk blandt sine nye bestemmelser en bestemmelse under §3 pkt. 2 hvor det heter:

- "Det skal tas hensyn til distriktets behov for elektrisk kraft og til om anlegget vil føre til en rasjonell elektrisitetsforsyning, og om nødvendig fastsettes vilkår herom."

Retningsgivende for NVEs anvendelse av denne lovbestemmelsen skrev daværende elektrisitetsdirektør Moe:

- "Hensynet til at det anlegg det søkes konsesjon for skal føre til en rasjonell elektrisitetsforsyning gjelder ikke bare utformingen ut fra teknisk/økonomiske vurderinger som nevnt ovenfor, men i like høy grad de organisasjonsmessige forhold i forbindelse med anlegget. For å sikre en effektiv utnyttelse av hele elektrisitetsforsyningssystemet kan hensiktsmessige organisasjonsforhold være av like stor betydning som den tekniske utforming av anleggene. Det må derfor også vurderes hvem som ut fra rasjonelle hensyn skal eie det anlegg som behandles, og eventuelt knyttes slike vilkår til konsesjonene at det skapes grunnlag for senere rasjonaliseringstiltak."

Det fremgår altså av såvel gjeldende lovtekst, som forarbeidene og de retningslinjer for konsesjonsbehandlingen man så utviklet at elektrisitetsloven av 1969 bl.a. skulle være et verktøy for energiforvaltningen i arbeidet med elforsynings organisasjon.

Med hjemmel i denne loven har vi i forbindelse med konsesjonsbehandling vurdert de lokale organisasjonsmessige forhold. På bakgrunn av slike vurderinger har vi gitt konsesjonene begrenset gyldighetstid og i enkelte tilfelle satt vilkår om at konsesjonæren innen en tidsfrist setter igang eller slutfører forhandlinger med siktemål å få i stand sammenslutninger. Slike tidsbegrensninger og vilkår er søkt utformet i samsvar med lokale politiske mål, men vil i mange tilfelle være signaler for overordnede politiske mål satt sentralt eller på fylkesnivå.

Har så elektrisitetsloven av 1969 vært et effektivt virkemiddel for omorganiseringen i elforsyningen? I den 20-årsperioden loven har virket er antall enheter innenfor elforsyningen redusert med ca. 200. Det som kjennetegnet situasjonen i slutten av 60-årene var det store antall små privateide fordelingsverk. Disse utgjorde nær 30 % av det samlede antall elverk og forsynte vel 6 % av landets abonnenter.

Ser vi tilbake på disse 20 årene er vilkårene bare blitt brukt i sin ytterste konsekvens, dvs konsesjoner er nektet fornyet etter utløpt gyldighetstid, for et fåtall elverk. Dette har sin sammenheng med følgende forhold:

- Hensynet til abonnentens forsyning tillater ikke at NVE krever et elektrisk anlegg utkoplet og nedlagt på grunnlag av en utløpt tidsfrist eller et ellers misligholdt konsesjonsvilkår.
- NVE kan ikke overdra konsesjoner og driftsansvar til en annen enhet, med mindre denne på frivillig basis kan overta eller leie tidligere konsesjonærs anlegg.
- NVE kan ikke pålegge en annen enhet å søke konsesjon og overta forsyningen, dersom dette ikke er i samsvar med denne enhetens interesser.

Vi kan nå fastslå at gjeldende ellov ikke er et tilstrekkelig virkemiddel for organisasjonsendringer i det omfang det nå legges opp til. Det er også reist tvil om bruken av konsesjonsvilkår har vært hensiktsmessig. Når det har skjedd en vesentlig strukturendring i elforsyningen gjennom 70- og 80-årene skyldes dette flere forhold. Vi tror imidlertid at bruken av tidsfrister og vilkårene om å gjennomføre forhandlinger om sammenslutninger har fremmet utviklingen og vært avgjørende for tempoet i utviklingen.

III DEN NYE ENERGILOVEN

Energilovutvalget ble oppnevnt ved Kgl.res. av 14.november 1980. Utvalget fikk et 14 siders mandat som kort uttrykt ga utvalget i oppgave å gjennomgå gjeldende lovgivning og ut i fra nye oppgaver for energiforvaltningen å komme med forslag til nye bestemmelser og forbedringer.

Energilovutvalget avga sin tredje og siste delutredning om energilovgivningen i NOU 1985:9 i april 1985. Her fremmer utvalget forslag til ny enegilov. Lovforslaget har vært ute til høring og utvikles nå videre i Olje- og energidepartementet til en Odelstingsproposisjon som er tenkt fremmet for Stortinget i løpet av våren 1989.

Energilovutvalget slår i sin tredje delutredning fast at en hovedsvakhet ved dagens organisering av norsk energiforsyning er det store antall små enheter. Sammenslutninger til få og større enheter vil både muliggjøre en viss kraftinnvinning og gi økonomisk gevins. Lovutvalget har i prinsippet sett det som et fremtidig mål å komme ned til ett distribusjonsverk pr. fylke. Dersom frivillig samarbeid ikke fører til ønsket resultat, er det etter utvalgets vurdering nødvendig at myndighetene har virkemidler å sette inn for å fremme sammenslutninger.

Under energilovutvalgets arbeid med delutredning 3 var det på enkelte punkter et samarbeid med NVE. Således var det nedsatt en egen arbeidsgruppe for å utrede sentrale spørsmål om organisasjon og drift, der våre energi- og systemavdelinger var representert med sine fagsjefer. Gruppens anbefalinger er fulgt i hovedtrekkene, selv om enkelte av de foreslåtte lovbestemmelsene er blitt mindre vidtrekkende.

Ved vårens politiske behandling av lovutkastet og underlaget for lovutkastet vil vi få en nyttig gjennomgang av mål og virkemidler for organisasjonsarbeidet.

Ekspropriasjonsadgang

I lovutkastets kapittel 4. Elektriske anlegg, foreslår energilovutvalget en bestemmelse som hjemler adgang til å ekspropriere elektriske anlegg:

- Kongen kan treffe vedtak om ekspropriasjon av anlegg for omforming, overføring og fordeling av elektrisk kraft. Ekspropriasjon kan først skje ved utløpet av perioden konsesjonen er gitt for og må foretas til fordel for annen energiforsyningsenhet eller staten.

Denne bestemmelsen vil etter NVEs vurdering være av særlig betydning for det videre praktiske arbeid med omorganisering av elforsyningen. Bestemmelsen vil som det fremgår av teksten gi anledning til å ekspropriere fordelingsanlegg til fordel for et annet elverk eller staten.

Som for ekspropriasjoner etter den generelle ekspropriasjonslov vil det være en betingelse for denne type eiendomsinngrep at de utvilsomt er til mer gagn enn skade. Olje- og energidepartementet formulerer kravet slik:

- En forutsetning for bruk av hjemmelen vil derfor være en dokumentasjon hvor de økonomiske, tekniske eller forsyningsmessige fordeler er til beste for samfunnet og de enkelte abonnenter er i klar overvekt i forhold til de ulemper som måtte oppstå.

Ekspropriasjon kan først skje når konsesjon på anlegg eller områdekonsesjon går ut. Dersom en anleggs-konsesjon har annen utløpsdato enn områdekonsesjonen, må ekspropriasjon av fordelingsnettene kunne iverksettes når konsesjonen med minst gjenværende konsesjonstid går ut.

Ekspropriasjon vil i de aller fleste tilfelle skje til fordel for en annen energiforsyningsenhet i regionen. Denne enheten må betale ekspropriasjonserstatning til eierene av det verk som blir overtatt. Verdien av anleggene, eiendommer og rettigheter blir på vanlig måte å fastsette ved skjønn. En er fra energiforvaltningens side innstilt på å tildele statsstønad til det verk som overtar eksproprieerte anlegg slik at dets eiere og abonnenter ikke blir påført vesentlige økonomiske byrder ved overtagelsen.

Vi vil til slutt presisere at den foreslåtte bestemmelse ikke hjemler tilsvarende adgang til å eksproprieere anlegg i kraftproduksjonssystemet.

Nye vilkår for konsesjon

I forslaget til ny energilov er tatt inn vilkår for konsesjon for elektriske anlegg som sikter inn mot organisasjonsarbeidet og samvirket mellom det konsesjonsgitte anlegget og energiforsyningen ellers:

- Det skal tas hensyn til behovet for elektrisk kraft og til om anlegget vil føre til en rasjonell elektrisitetsforsyning, og om nødvendig settes vilkår om dette.
- Det kan fastsettes vilkår om at konsesjonæren skal gå inn i større sammenslutninger eller ta opp i seg andre energiforsyningsenheter når dette er nødvendig for å få en mest mulig rasjonell energiforsyning i distriktet.

- Det kan fastsettes vilkår om start, bygging, utførelse, vedlikehold og drift av det elektriske anlegget og når anlegget skal settes i drift.
- Det kan fastsettes bestemmelser om utnytting av det enkelte kraftverk.
- Det kan fastsettes vilkår om energiøkonomisering, og om utarbeidelse av planer for en rasjonell kraft- og energiforsyning innen området.

Vi kjenner igjen det 1. punktet ovenfor fra gjeldende elektrisitetslov. Etter 2. punkt skal det nå kunne settes vilkår om at konsesjonæren går inn i større sammenslutninger eller tar opp i seg andre energiforsyningsenheter. Dette punktet blir sammen med ekspropriasjonsadgangen de mest sentrale verktøyene for å nå målene for organisering av energiforsyningen. Som ved ekspropriasjon er det en forutsetning for bruk av slike vilkår at det kan dokumenteres en rasjonaliseringsgevinst.

Omsetning av elektrisk kraft

En vesentlig endring fra gjeldende elektrisitetslov ligger i energilovutvalgets forslag til konsesjon for omsetning av kraft.

I lovforslaget lyder denne bestemmelse:

- Uten konsesjon for et bestemt forsyningsområde kan ingen andre enn staten stå for kjøp av kraft for salg til distribusjonsenhet innen området.

Kongen kan bestemme at andre energiforsyningsenheter enn nevnt i første ledd skal ha konsesjon for omsetning av kraft.

Det gis også her anledning til å sette vilkår som forutsetter at konsesjonæren går inn i sammenslutninger etc. på lik linje med konsesjonæren for elektriske anlegg. I regelen skal konsesjon bare gis til fylkesomfattende enhet eller enhet av tilsvarende størrelse.

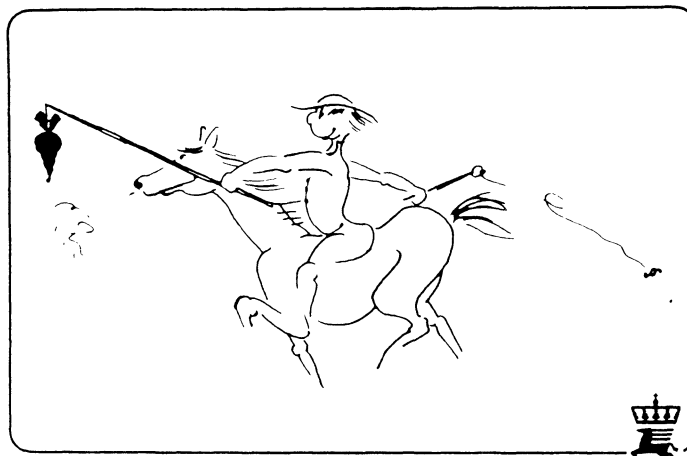
Hensikten med forslaget er å fremme målsettingen om sammenslutninger og driftsoptimalisering.

Spørsmål vedr. omsetningsordningen for elektrisk kraft, forsyningsplikt og oppdekningsplikt er imidlertid under stadig revurdering i energiforsyningen såvel som i forvaltningen og de politiske organer. Dette er også spørsmål som er helt sentrale når OED i disse dager legger siste hånd på Ot. proposisjonen om energilovgivning. Vi finner det derfor lite hensiktsmessig å gå nærmere inn på energilovutvalgets forslag på dette området på dette tidspunkt. Vi har grunn til å tro at det lovforslag som vil gå til Stortinget på enkelte punkter på dette området vil skille seg fra utvalgets forslag.

4. ETTERORD

Forvaltningen av de deler av lovverket som kan tjene som virkemidler i arbeidet med energiforsyningens organisasjon vil selvfølgelig ha konsekvenser for NVE og etatens bruk av ressurser. For en stor andel av de elverkene som er mest aktuelle for sammenslutninger løper konsesjonene ut i de nærmeste årene. Skal en gjøre seg nytte av ekspropriasjonsadgangen, må NVE gjennom analyser og beregninger kunne dokumentere fordelene ved sammenslutningene.

NVE håper at lovbestemmelsene primært vil virke gjennom sin signalverdi. Gjennom lovarbeidet blir nå målene satt og virkemidlene forsterket. Mellom målene og virkemidlene ligger fremdeles mulighetene for frivillighet og lokale initiativ.

Gjennom energilovarbeidet blir NVEs mål og virkemidler i organisasjonsarbeidet klargjort

Seminar om organisasjonsarbeid innen kraftforsyningen

Arrangert av NVE - Energidirektoratet
på Værnes 15. - 16. mars 1989

ORGANISASJONSENDRINGER OG KONSESJONSFORHOLD
Tillegg til foredrag om energilovverket m.v.
AV
SJEFING. TROND LJØGODT

Innhold :

- I. Innledning
- II. Nye selskaper, gamle konsesjoner

Sammendrag :

Selv om en kunne ønske at utstedelsen av nye konsesjoner og tilatelser til en ny sammensluttet elverksenhet ble en ren formalitet, vil lover og retningslinjer kreve en mer fullstendig behandling av slike søknader. Dette åpner opp for ny vurdering av gamle vilkår og manøvreringsreglement. For elverkene ville det derfor være enklest om elforsyningen samles under den gamle engrosenhet, slik at dette selskapet består med sine konsesjoner.

I INNLEDNING

Ved omorganisering av elforsyningen i et distrikt vil dette normalt medføre behov for nye konsesjoner. Omfanget av nye konsesjoner vil være avhengig av hvilken modell en legger til grunn for omorganiseringen. I prinsippet kan nye konsesjoner åpne opp for nye vilkår, som spesielt for reguleringskonsesjoner kan ha vesentlige konsekvenser, driftsmessig og økonomisk.

II NYE SELSKAP, GAMLE KONSESJONER

Enheter som inngår i en omorganisering kan ha følgende konsesjoner og tillatelser:

- konsesjon for elektriske anlegg etter Elektrisitetsloven (Lov av 19. juni 1969 nr. 65-VII)
- områdekonsesjon etter samme lov
- konsesjon på erverv av fallrettigheter etter ervervsloven (Lov av 14. desember 1917)
- konsesjon for regulering av vassdrag etter reguleringsloven (Lov av 14. desember 1917)
- tillatelse til utbygging og ekspropriasjon etter vassdragsloven (Lov av 15. mars 1940)

Enhetene kan også sitte med konsesjonsfrie fall som fanges opp av lovens konsesjonsplikt ved overdragelse til ny enhet.

Felles for overnevnte konsesjoner og tillatelser er at de gis til bestemte personer, selskap og ikke kan overdras fra det ene selskap til det annet uten Kongens samtykke. En overdragelse av konsesjonspliktige anlegg, fall og rettigheter utløser derfor behov for nye konsesjoner og tillatelser.

Det kan hevdes at utstedelse av nye konsesjoner i forbindelse med omorganiseringer burde være en rent formell sak i det slike omorganiseringer alene ikke har konsekvenser for anleggene og

vassdragene og heller ikke medfører endrede forhold m.h.t. allmennhetens interesser. Omorganiseringen vil nettopp være et tiltak for å imøtekomme et overordnet samfunns mål, dvs. fremme allmennhetens interesser. Lovene med utfyllende retningslinjer setter imidlertid krav til behandling av søknader om disse konsesjonene som bl.a. medfører en høringsrunde. Det er også klart at nye konsesjoner gir formell adgang til å sette nye vilkår og f.eks. justere manøvreringsreglementer.

Sett fra elverkenes side kan imidlertid en slik gjennomgang av bestående konsesjoner innebære en usikkerhet som en kan ønske å redusere. Energimyndighetene er innstilt på at konsesjonssøknader i forbindelse med organisasjonsendringer i elforsyningen skal gis en enkel behandling så langt råd er. En må søke å unngå nye vilkår som skiller seg vesentlig fra tidligere gitte vilkår. En forutsetning for en slik behandling er imidlertid at de nye konsesjonene gis med utløpsdato nær utløpsdato for de gamle konsesjonene.

En sammenslutning vil i regelen få minst konsekvenser for konsesjonsforholdene dersom en tar utgangspunkt i og søker å beholde den bestående engrosenhet. Dette vil være spesielt gunstig dersom engrosverket også eier og driver det vesentlige av produksjonsanleggene i distriktet. Dersom engrosverket får bestå som selskap, kan en gjennom endring av vedtektene utvide selskapets formål uten at behov for nye konsesjoner for selskapets bestående anlegg og rettigheter utløses. Selskapet må selvfølgelig søke nye konsesjoner for de anlegg som overtas fra de fordelingsverkene som nedlegger virksomheten. Dersom selskapet endrer form, f.eks. går over fra interkommunalt andelslag til aksjeselskap vil det imidlertid fremstå som en ny juridisk person og behov for nye konsesjoner vil være utløst. Dette er viktig å merke seg, også av hensyn til krav om dokumentavgift, (se VI om dokumentavgift).

4.2 Som en konklusjon på debatten etter foredraget kan man si at ved en eventuell ekspropriasjon av anlegg i henhold til en mulig ny energilov, bør prosessen startes i god tid før utløp av områdekonsesjonen for de anlegg det er aktuelt å nytte denne ekspropriasjonsadgangen overfor.

Seminar om organisasjonsarbeid innen kraftforsyningen

Arrangert av NVE - Energidirektoratet
på Værnes 15. - 16. mars 1989

OMORGANISERING AV KRAFTFORSYNINGEN,-
UTVIKLING AV KRAFTMARKEDET
Hva mener vi med vertikal integrasjon

AV
ASBJØRN VINJAR

Innhold :

Sammendrag :

Med vertikal integrasjon mener vi sammenslutning mellom engrosverk og distribusjonsverk. Det er uviktig om disse enhetene har egen kraftproduksjon. Fylkesomfattende energiverk eller engrosverk finnes allerede i 14 eller 15 av landets fylker. Der ligger det altså godt til rette for fylkesomfattende distribusjonsforetak.

Distribusjonsverket må føle kostnaden ved å skaffe mer kraft og stilles overfor valg mellom egen utbygging, kjøp eller salg av kraft til andre forsyningsforetak, sparing i eget system eller medvirkning til mindre energiuttak hos bruker.

Distribusjonsenhetene, sammen med kraftintensiv industri og Statkraft må samarbeide om best mulig utnyttelse av ressursene og konkurrere om å skaffe ny kraft på billigste og beste måte.

I arbeidet med omorganiseringen av kraftforsyningen har vi gått inn for vertikal integrasjon. Vi har ment at det er viktig at den som selger kraft til forbruker i sin økonomiske virksomhet direkte føler kostnaden ved å skaffe mer kraft. Denne forsyningsenheten vil stå overfor følgende valg:

- Utbygging av egen kraft
- Kjøp fra eller salg til andre
- Sparing innenfor eget system
- Medvirkning til mindre forbruk hos energibruker.

NVE har observert at everk som har vært i manko på fastkraft har handlet ut fra disse alternative muligheter.

I uttalelsen til ny energilov har NVE gått inn for at forsyningsenhetene, som vil være av monopolistisk karakter, må få konsesjon med vilkår om plikt til på mest mulig like vilkår å forsyne alle forbrukere innenfor sitt forsyningsområde med kraft, og at denneplikten dessuten går på å skaffe balanse mellom etterspørsel og energitilgang. Hvis derfor denne monopolvirksomhet, som normalt vil være offentlig styrt, ser at den kan kjøpe seg balanse billigere gjennom sparetiltak hos forbruker enn gjennom utbygging for øket tilførsel, blir da valget enkelt.

Det er ingen forutsetning at forsyningsenheten skal bygge ut eller ha egen kraftproduksjon. NVE mener at det ikke er realistisk å regne med at man i Norge kan skille kraftproduksjon økonomisk ut fra de enhetene som driver distribusjon. Hvis man allikevel tenkte seg at man kunne gjøre det, er i denne sammenheng distribusjonsethernes størrelse av mindre interesse. Imidlertid er det klart behov for en viss størrelse for å få opparbeidet den kompetanse som er nødvendig for å håndtere energispørsmål på en faglig forsvarlig måte og på en måte som landet i videre sammenheng er tjent med. Fordi kraftforsyning, fjernvarmeforsyning og gassforsyning er av monopolistisk art må den undergis offentlig forvaltning. NVE har tatt til etterretning ønsket om desentralisering av forvaltningen og gått inn for enheter så langt råd er knyttet til det neste forvaltningsorgan, nemlig fylket. Bl.a. derfor har NVE ment at energidistribusjonsverkene bør være av omtrent fylkesomfattende

størrelse. Selvfølgelig er det mulig, og det faller kanskje til og med naturlig i enkelte sammenheng å fravike fylkesgrensen, men man må ikke overse de betenkeligheter det er ved å fravike forvaltningsområdet i denne sammenheng. I de mange fylker der det allerede er fylkesomfattende engrosverk, er det naturlig å satse på integrasjon mellom disse og distribusjonsverkene i fylket.

Man kan ikke si at distribusjonsforetak av fylkestørrelse er for store i Norge. Like gjerne kan en hevde at de er for små.

Organisasjonsendringen av forsyningsenheten henger også sammen med spørsmålet om prisutjevning. Det er et uttrykt politisk mål. NVE holder seg til dette. Utjevningsprisen på fylkesbasis vil i rimelig grad tilfredsstille dette ønsket. Derimot kan det ikke aksepteres ut fra dette mål å dele opp forsyningen i noen lettforsynte områder og områder som er mer kostbare å forsyne. En slik linje måtte eventuelt etter NVEs oppfatning overprøves i Regjering og Storting.

Prisutjevning innenfor - si et fylke - innebærer at alle abonnenter eller grupper av forbrukere får levert kraft på like betingelser og uavhengig av hvor de befinner seg innenfor forsyningsområdet. Det innebærer at enheten må bygge ut og stå for et krafttransportsystem som tillater dette. Dette system kan da brukes til å forsyne alle abonnenter med den type kraft som de måtte være interessert i, men på vilkår som er like over hele området.

Kraftmarkedet vil etter NVEs mening utvikle seg naturlig mellom de enheter som står for den forsyning som er nevnt, altså eksempelvis fylkesomfattende enheter. Andre aktører i dette marked vil være Statskraftverkene og industri som har egen kraftproduksjon, eventuelt også industri som kan ta kraft ut direkte fra hovednettet. Alle disse vil i sine daglige disposisjoner stå overfor de valg som er nevnt tidligere i dette notatet:

- Utbygging av egen kraft
- Kjøp fra eller salg til andre
- Sparing innenfor eget system
- Medvirkning til mindre forbruk hos energibruker.

Alle disse medspillerne i kraftmarkedet vil dermed kunne konkurrere om å oppnå balanse på gunstigste måte. Det vil føre til kostnadsminimalisering over hele kraftsystemet og strev etter å utføre oppgaven på den beste måten. Mellom forsyningsenhetene som er av monopolistisk art blir det ikke bare tale om et valg som nevnt for å opprettholde balansen. Det blir også spørsmål om å ordne forsyningen og balansen bedre enn de andre distribusjonsenhetene.

Statskraftverkene inntar en spesiell stilling i et slikt kraftmarked. Hvis Statskraftverkernes økonomistyring fortsetter som hittil med priser fastsatt av Stortinget uten plikt til å sørge for balanse mellom etterspørsel og tilgang i landssammenheng, vil det komplisere hele markedet. Det beste ville være som NVE allerede har foreslått, at Statskraftverkene gis en økonomistyring som er i samsvar med det vi samfunnsøkonomisk legger til grunn for planlegging og utbygging av hele systemet, dvs at styringen baseres på et realistisk og stortingsvedtatt krav om avsetning på kapital (4-7 % i reelle termer), en økonomisk levetid for anleggene som er realistisk (for vannkraft 40-60 år) og en kapitalbetjening etter annuitetsprinsippet som på en bra måte reflekterer verdiutviklingen for den type anlegg som inngår i kraftsystemet. Statkraftprisen burde fastsettes ut fra det prinsipp at restverdien av anleggene oppskrives til dagens pengeverdi. Statkrafts aktivitet styres etter prinsippet om kostnadsminimalisering i likhet med hva annen forvaltning av offentlig virksomhet bør styres etter.

Et økonomistyringsopplegg som nevnt for Statkraft, betyr ikke at inngåtte kontrakter behøver å endres, men ny kontrakt kunne inngås etter det nevnte prinsipp. Balanse mellom inntekter og utgifter som er dekket over statsbudsjettet er uinteressant for Statkraft.

Med dette opplegg for Statkraft og med den tyngde Statkraft har når det gjelder kraftproduksjon og eiendomsrett til hovednettet, ville Statkraft gå inn i det marked som tidligere er skissert og bli markedsledende. Statkraft skulle da opptre som alle de andre når det gjelder å skape balanse i sitt system,- bygge nytt, kjøpe fra andre eller spare i eget system for å kunne inngå ny leveringskontrakt.

Uttekslingen med utlandet er i dag monopolisert til Statkraft. Dette er neppe den riktige løsningen. Hvis Statkraft skal opprettholde monopolet på dette, bør det skje på den måten at det stiller dette uforbeholdent til disposisjon for utveksling med hele det norske system, dvs det marked som er nevnt. Det innebærer at Samkjøringen, som Statkraft er med i, administrerer utveksling med utlandet på samme måten som de andre medlemmene i Samkjøringen, men uten at utlandet opptrer som medlem av Samkjøringen. Statkraft opptrer etter dette forsåvidt på to måter:

1. Som medlem av Samkjøringen på grunnlag av sitt system i Norge
2. Som forvalter av utvekslingen med utlandet på vegne av Samkjøringen.

Et annet interessant alternativ kunne være å "smelte sammen" Statkraft og Samkjøringen, dvs at Staten overlot Statkrafts produksjonssystem og overføringssystem til de øvrige aktører som har forpliktelser eller interesser overfor sluttforbruker.

Det ville si at de ca 20 distribusjonsverkene og industrien overtok interessene i dagens Statkraft og lot dette produksjonssystems utveksling med utlandet og Statkrafts hovednett danne grunnlaget i et kraftmarked. Staten kunne like fullt opprettholde avtaler om leveranse av kraft til industrien på spesielle vilkår, eks.vis 40-årskontrakten og eventuelt nye kontrakter.

KONKLUSJON

Begrepet vertikal integrasjon bør forklares på en litt annen måte enn hittil fra NVEs side. Det viktige med vertikal integrasjon er at den som står som leverandør overfor forbruker skal føle kostnaden ved å skaffe mer kraft. I den sammenheng er det uvesentlig om denne distribusjonsetheten har egen kraftproduksjon. Det er urealistisk å ta den kraftproduksjonen som de allerede har i dag bort fra disse enhetene.

Det er viktig at distribusjonsenhetene er så store at de kan opparbeide kompetanse til å gjøre det som oppgaven tilsier: å sørge for et effektivt energisystem inklusive oppgaven med å sørge for balanse mellom etterspørsel og tilgang bl.a. gjennom enøktiltak.

Det er viktig at energiforvaltningen kan desentraliseres til fylkene som er det naturlige lokale forvaltningsnivå. Det skal sterke grunner til å fravike disse forvaltningsgrenser.

Det politisk uttrykte ønsket om prisutjevning blir rimelig ivare tatt hvis man satser på fylkesomfattende enheter. Det blir ikke ivare tatt hvis man tillater lettforsynte områder å opptre isolert. Dette overlater utkantstrøk til enheter som nødvendigvis må holde høyere priser.

Kostnadsminimalisering innebygd i systemet gjennom konsesjonsbestemte vilkår og "konkurranse ved sammenligning" mellom enheter som må opptre monopolistisk, ligger i det foreslåtte opplegg.

———— oOo ————

5.1 Utdrag av diskusjonen etter foredraget:

- Betingelser ikke et felles engrosmarked ens pris for overføring uansett avstand?
- Dette er en interessant problemstilling som må drøftes mellom aktørene i kraftmarkedet! Kostnadene må ihvertfall inn når det gjelder vurderingen av hvilke kraftkilder som skal bygges ut.
- Statkraft kanaliserte sin fastkraft mot fylkesenheter, men ikke tilfældigkraft. Hvordan tenkes dette gjort i fremtiden?
- Fastkraftmarkedet må løses opp slik at behandlingen her blir mer lik tilfældigkraftmarkedet.

(Temaet Markedsbasert kraftomsetning og eforsyningens organisasjon ble mer inngående behandlet på en konferanse i Trondheim 12. og 13.04.89, arrangert av Norenergi og Samkjøringen.)

Seminar om organisasjonsarbeid innen kraftforsyningen

Arrangert av NVE - Energidirektoratet
på Værnes 15. - 16. mars 1989

STATSSTØNADSORDNINGEN
REFUSJON AV DOKUMENTAVGIFT
AV
EIVIND KINDINGSTAD

Innhold :

side

I Innledning	1
II Historikk	1
III Energiøkonomisering	3
IV Vilkår for å få stønad	7
V Refusjon av dokumentavgift	9

Sammendrag :

Statsstøtadsordningen for elforsyningen går tilbake til 1938 og har hatt stor betydning for elektrifiseringen av utkantstrøk i vårt land. Den har tidligere vært statens viktigste virkemiddel for prisutjevning. I dag brukes statsstøtaden som virkemiddel i organisasjonsarbeidet i efor-syningen.

Bevilgningene er halvert de siste 10 år.

Foredraget gir en kort omtale av refusjonsordningen for dokumentavgift i tilknytning til sammenslutninger av everk.

Eivind Kindingstad

STATSSTØNADSORDNINGEN.

(Statsbudsjettet, kap. 1890, post 70)

Innledning.

Ordningen med direkte bevilgninger over statsbudsjettet til elforsyningen i utkantstrøk har vært gjeldende i vel 50 år. Fra starten i 1938 og fram til idag er det bevilget nær 2,5 mrd kroner (nominelt) eller noe i underkant 10 mrd.kroner i dagens pengeverdi. Dette er en stor investering i landets infrastruktur. Hva har vi så oppnådd? Norge er idag et av de land i verden som har best eldekning. I hele vårt grisgrendte land er det idag bare ca 60 husstander som ikke har elforsyning. Elektrifiseringen av utkantstrøk for 40-50 år siden har betydd enormt mye for næringsutvikling, trivsel og ikke minst folkeopplysningen i utkant-Norge. Jeg mener at elforsyningen har betydd vel så mye som vei- og telefontilknytning for levevilkårene for folk flest på bygdene.

I perioden 1965-88 har 262 everk fått statsstønad. Av disse er 70 everk siden slått sammen med naboverk. Det må antas at vel 100 everk fortsatt vil ha behov for statsstønad sålenge nåværende organisasjonsstruktur består.

Historikk.

Statens målsetting med stønadsordningen har endret seg over tid. Ved starten, like før siste krig, var omtrent en fjerdedel av landets befolkning fortsatt henvist til parafinlampene. Dette til tross for at de fleste byene allerede hadde hatt elforsyning i 40-50 år. Den første tiden var målet å elektrifisere utkantstrøk som ikke var tilknyttet elnettet og hvor kostnadene forbundet med nettoppbyggingen var for høye for lønnsom elverksdrift. Det ble opprettet et eget kontor i NVE, Statsstønadskontoret, for å administrere ordningen. I de "mørke" distriktene var det selvsagt smått med kompetanse på planlegging, bygging og drift av elforsyning. Statsstønadskontoret måtte derfor i stor grad bistå med planleggingen av nettet og delvis også med mindre vannkraftverk i distriktet. Som underlag for nettplanleggingen måtte man undersøke etterspørselen. NVEs første

(lokale) elprognoser skriver seg fra denne tiden. Dette foregikk uten sofistikerte modeller. Man sendte lister rundt til husstandene i området som tegnet seg for abonnement. Bestillingene kunne variere fra 25 Watt og helt opp til 500 Watt!.

Det var ingen som dengang kunne forestille seg den vekst i etter-spørselen som vi fikk, særlig de første par 10-år etter siste krig. Det ble derfor ganske snart behov for opprusting og forsterkning av nettet i et omfang som mange everk i utkant-Norge ikke maktet.

Etter at elektrifiseringen av "mørke" distrikter var pr talt fullført tidlig på 60-tallet bestemte Stortinget at stønadsordningen skulle fortsette som støtte til nettopprusting og - integrasjon for å bidra til prisutjevning og en rasjonell nettutforming. Fra slutten av 50-tallet til først på 70-tallet gikk en vesentlig del av stønadsmidlene til såkalte "stamlinjer" dvs. hovedfordelingsnett på 66 kV og 135 kVh nivå, som knyttet sammen lokale fordelingsnett med ingen eller svake forbindelser. Dette, sammen med NVEs oppbygging av det landsomfattende hovednettet, har betydd mye for landets energiøkonomi og for en pålitelig forsyning for den enkelte abonnent.

Fig. 1 viser utviklingen i antall personer uten elforsyning etter siste krig.

I fig. 2 er vist hvordan statsstønadsbevilgningene er fordelt på uforsynte områder, nettfosterkning, stamlinjer og utredninger og planlegging fra 1938 og fram til idag.

Fig. 3 viser bevilgningene totalt for hvert år i perioden omregnet til dagens pengeverdi - (1988-kroner).

Trenden i bevilgningene de siste 10 år er vist i fig. 4 i nominell og i fast pengeverdi. Som det framgår av figuren er realverdien av bevilgningen mer enn halvert i løpet av denne tiden. Dette kan vanskelig oppfattes på annen måte enn at Stortinget mener at elforsyningen nå må innstille seg på å greie seg selv. Når Staten ikke lenger er villig til å bidra til prisutjevning i utkantstrøk, må dette få konsekvenser, bl.a. for elforsyningens organisasjon.

Stortingets mål for elforsyningens organisasjon innebærer at prisutjevning i hovedsak blir fylkenes ansvar.

Energiøkonomisering.

Stønadsmidlene til elforsyningen har i senere år vært bevilget over statsbudsjettets kap. 1890, Energiøkonomiseringstiltak m.v. Bevilgningene over dette kapittel er virkemidler i Statens innsats for å effektivisere eforsyningen og bruk av energien. Det er klart at de fleste av de tradisjonelle stønadsprosjektene i utkantstrøk, dvs. nettopprusting, ikke er energiøkonomiske i snever forstand med de elpriser som gjelder i området. Hensikten med å støtte slike prosjekter var jo primært å styrke infrastrukturen og å bidra til prisutjevning i utkantstrøk med spesielt høye fordelingskostnader. Men stønadsmidlene brukes idag bare som virkemiddel i organisasjonsarbeidet. Dette skal jeg komme tilbake til. En omstrukturering av elforsyningen til fylkesomfattende enheter er, etter NVEs oppfatning, det beste enøktiltak idag fordi disse enheter vil ha tilstrekkelig ressurser til å utnytte energi-systemet optimalt og å gi råd og evt. støtte til abonnentene om effektiv energibruk. Rasjonaliseringsgevinsten ved sammenslutning av everk er tema for senere foredrag i dette seminaret. Et viktig moment som ofte oversees i vurderingen av enøkgevinsten ved opprusting av fordelingsnettet i utkantstrøk er at leveringspåliteligheten til abonnentene i området ofte bedres betydelig. Reduserte tap og ulemper hos abonnentene vil ofte langt overstige verdien av den direkte tapsreduksjon i nettet, verdsatt med kraftprisen i området.

I tillegg til de tradisjonelle nettopprustingsprosjektene har bevilgningene på post 70 vært anvendt til å utvikle kompetanse og analyseverktøy ved forskningsintitutter, hos konsulenter og ved everk, til nettanalyser og kostnadsanalyser i fordelingsnett, til planleggingsstøtte for småkraftverk, til reserveaggregater, til undersøkelse av sjøkabler og tilskudd til uforsynte, dvs. ca 150 husstander.

I 1988 ble bevilgningen fordelt slik:

1. Nettanalyser, tilstandsanalyser, kostnadsanalyse i fordelingsnett, planleggingsstøtte til småkraftverk, planleggingsstøtte til opprusting/ utvidelse av vannkraftverk	6,9	mill.kr
2. Støtte til opprusting av fordelings- nett ved omorgansiering	110,53	" "
3. Nødaggregater, undersøkelser av sjøkabler, tilskudd til uforsynte	3,9	" "
Sum bevilget	121,33	mill.kr

De viktigste resultatene som er oppnådd ved bruk av bevilgninger over post 70 i senere år er:

1. Nettanalyser.

Det er i løpet av de siste 10 år gjennomført nettanalyser og investeringsplaner for 149 mindre fordelingsverk. Disse verkene har tilsammen ca. 622.000 abonnenter som forutsettes å ha et prognosert elforbruk i 1995 på 21,6 TWh.

Den samfunnsøkonomisk riktige nettforsterkning for disse verkene vil i 1995 gi en tapsreduksjon på ca. 149 GWh i forhold til tapene ved en teknisk minsteløsning, dvs. ca. 0,7 % av energiomsetningen. Nødvendige investeringer for å oppnå denne tapsgevinst er anslått til 607 mill. kr. Forutsatt en kalkulasjonsrente på 7 % og 30 års levetid på anleggene gir dette en gjennomsnittskostnad på 33 øre pr innspart kWh.

Nettanalysene er begrenset til høyspenningsdelen av fordelingsnettet. Ved ombygging/forsterkning av høyspenningsnettet vil ofte den optimale løsning føre til flere fordelingskretser (transformatorer) i lavspenningsnettet, noe som automatisk fører til reduserte tap i lavspenningsnettet.

Etter det vi kjenner til legger de fleste verkene nå disse nettplanene til grunn i vedlikehold og videreutbygging av sine fordelingsnett. Samtidig med nettførsterkning i høyspenningsnettet følges det vanligvis opp med tilsvarende forsterkning av lavspenningsnettet. Tapsreduksjonene i lavspenningsnettet er imidlertid ikke med i de beregnede tapsreduksjoner i forbindelse med nettanalysene.

Det er grunn til å anta at dette programmet har vært et viktig bidrag til å rette oppmerksomheten mot energiøkonomisering i nettet i senere år. Av NOS Elektrisitetsstatistikken framgår at de totale nettap i alminnelig forsyning i årene 1978 - 86 er redusert fra ca. 16 % til ca. 13 % av tilført energi, se fig. 5. Dette innebærer årlige besparelser i nettet på ca. 1,8 TWh. Investeringene i nettførsterkninger som kan tilskrives denne tapsreduksjon er vanskelig å anslå, bl.a. fordi investeringer og avskrivninger av realkapital (kapitalslit) ikke framgår av verkenes regnskaper.

2. Planleggingsstøtte til småkraftverk.

Interessen for planlegging og utbygging av småkraftverk, dvs stasjoner mindre enn 10 MW, har vært mindre enn ventet i årene etter oljekrisen.

Årsakene til den moderate interessen for utbygging av småkraftverk i senere år antas å være en relativt rikelig kraftdekning, lave og fallende oljepriser og forventning om rimelig kraft fra gasskraftverk i kommende år.

NVE har kartlagt ca. 500 småkraftprosjekter med midlere produksjonsevne på tilsammen ca. 8 TWh/år (pr. 1982). Støtteprogrammet var et virkemiddel i Regjeringens mål om å realisere en utbygging av småkraftverk med produksjonsevne på 2 TWh/år i perioden fram til 1990 (St. meld. nr. 54 (1979 - 80)).

De siste 10 år er det gitt planleggingsstøtte på tilsammen 8,8 mill. kr, til ialt 57 prosjekter. 20 av prosjektene er realisert. Småkraftverkene som er satt idrift har en midlere årsproduksjon på

ca. 310 GWh. I tillegg er 11 kraftverk under bygging som vil gi ytterligere 142 GWh/år.

3. Planleggingsstøtte for opprusting/utvidelse av vannkraftverk.

Støttemidler fra denne post går til delfinansiering av et forprosjekt med sikte på å klargjøre prinsipielle løsninger for en samordnet opprusting/utvidelse av eldre kraftverk i en rekke vassdrag og med flere eiere. Prosjektet drives av en arbeidsgruppe i NVE og styres av en gruppe med representanter fra Samkjøringen, Vassdragsregulantenenes forening, Norges Energiverkforbund og NVE. NVE støtter prosjektet med 1,0 mill. kr. fra post 70 i 1989.

4. Støtte til opprusting av fordelingsnett i utkantstrøk i forbindelse med omorganisering.

Enøk-resultater av dette program er:

- I 1988 arbeides det med organisasjonsprosjekter som omfatter 16 mindre verk som vil gå sammen med større enheter i løpet av året eller neste år.

Disse verkene har til sammen et brutto salg årlig på 219 mill. kr. Ut fra tidligere erfaringer kan reduserte driftsutgifter alene utgjøre ca. 9 mill. kr pr. år. Dersom omsøkte opprustingsprosjekter i nettet gjennomføres fullt ut (Statsstønad i alt 151 mill. kr) kan det også påregnes en tapsreduksjon i høyspenningsnettet på ca. 22 GWh/år. Opprustingen av nettet vil dessuten øke påliteligheten i el-leveransen og redusere abonnentenes tap ved uforutsette avbrudd.

Resten av investeringene (57 mill. kr av Statsstønaden pluss verkenes egenandel) er gått med til å ruste opp et nedslitt og foreldet nett som må erstattes i alle fall (erstatte kapitalslitet).

De tapsreduksjoner som er omtalt her er registrert av de respektive elverk, dels på grunnlag av beregninger (nett-

analyser) og dels på grunnlag av målte tapsreduksjoner etter at anleggene er gjennomført.

- Opprusting av fordelingsnett, som følge av stønadsprosjekter vil føre til en betydelig forbedring av leveringspåliteligheten i området. Uforutsatt strømstans fører ofte til store tap hos abonnentene. Det er eksempler på at antall driftsavbrudd i leveringsområdet er redusert med 90 % etter gjennomføring av stønadsprosjekter.

Ikke levert energi i forbindelse med uforutsette avbrudd i elforsyningen må verdsettes langt høyere enn kraftkostnaden i området. Et forsiktig anslag er 5 - 10 kr/kWh.

- Bruk av reserveaggregater ved hyppige og langvarige avbrudd vil bidra til å redusere brukernes tap. Samlet produksjon av NVE's reserveaggregater var i 1987 ca. 140 MWh. Antas en reduksjon i abonnentenes tap tilsvarende 5 kr/kWh betyr tilgjengeligheten av reserveaggregatene en samlet reduksjon i samfunnsøkonomisk tap på ca. 0,7 mill.kr.

Vilkår for å få stønad.

Det generelle regelverk for stønadsordningen er gitt i "Alminnelige regler og vilkår for statsstønad til elektrisitetsforsyningen", vedtatt i kongelig resolusjon av 23.6.72 og 23.7.82. De viktigste vilkår som har betydning for organisasjonsarbeidet er:

- . Det kan som hovedregel gis stønad til anlegg som ikke "blir rentable". Til grunn for rentabilitetsberegningen legges en inntekt pr kWh som ikke er lavere enn 15 % over landsgjennomsnittet. For 1989 er landsgjennomsnittet 33 øre/kWh, dvs. terskelpris = 38 øre/kWh + 11 øre i avgifter.
- . Kraftprisen som legges til grunn for rentabilitetsberegningen (terskelprisen) er ikke avgjørende i forbindelse med tildelinger som er nødvendige for å få gjennomført organisasjonsmessige endringer.
- . Organisasjonen av elektrisitetsverk som har fått statsstønad

skal godkjennes av NVE. Det samme gjelder senere organisasjonsmessige endringer (vedtektsendringer).

- . Elektrisitetsverk som har fått statsstønad skal være forpliktet til å gå inn i større sammenslutninger når departementet måtte finne det ønskelig for å få en mest mulig rasjonell løsning av elektrisitetsforsyningen i distriktet, og i tilfelle på de vilkår departementet bestemmer. (Gjelder ikke for everk som er under sammenslutning og for uforsynte.)
- . Den fordel som tildelt statsstønad innebærer skal følge anleggene og komme den til gode som til enhver tid driver disse for alminnelig forsyning.
- . Tariffer og leveringsvilkår for salg av strøm ved et elektrisitetsverk som har fått statsstønad, skal være godkjent av NVE. Dette gjelder også særkontrakter om strømlevering til større avtakere.
- . Kommunale elektrisitetsverk som har fått statsstønad, må ved budsjettoppstillingen ikke uten NVEs samtykke ta overskudd for tidligere år til inntekt for kommunekassen, men skal avsette det på elektrisitetsverkets budsjett til formål til beste for elektrisitetsverket.
- . Ved private elektrisitetsverk som har fått statsstønad må det før beregning av årsoverskuddet være foretatt avskrivninger i samsvar med godkjent avskrivningsplan. Videre må det ansettes til fonds i den utstrekning forholdene gjør dette ønskelig. Utbytte må ikke utdeles uten NVEs samtykke.

Det generelle vilkåret om å slutte seg sammen til større enhet når departementet bestemmer, er ikke fulgt opp i ettertid. Derimot har det skjedd en utvikling i retning av bruk av midlene som direkte virkemiddel i konkrete sammenslutningsprosjekter. Fig. 6 viser andel av stønadsbevilgningene som var knyttet til slike konkrete prosjekter i perioden 1977-88.

Målet for organisasjonsutviklingen sett fra statens side har endret seg i årenes løp. Det viktigste mål var lenge å bidra til en reduksjon i antall fordelingsverk, dvs. horisontal integrasjon. Etter at lovutvalget avgav sin innstilling, bl.a. om elforsyningens organisasjon i 1985 (NOU 1985:9 Energilovgivningen), og Stortinget klart uttrykte målet for organisasjonsutviklingen i Innst. S nr 218 (1985-86), brukes statsstønadsmidlene bare som virkemiddel for å realisere Stortingets mål: " --- eitt vertikalt integrert verk i kvart fylke, eller med andre naturlege avgrensninger --- ". Ved horisontale sammenslutninger må kommunen(e) som ligger i forsyningsområder som får statsstønad, forplikte seg til å arbeide for en sammenslutning av elforsyningen i fylket til fortrinnsvis fylkesomfattende, økonomisk vertikalt integrerte enheter når forholdene ligger til rette for dette. Disse vilkår betyr at stønadsmidlene nå, mer enn tidligere, går til fylker hvor organisasjonsarbeidet er godt igang og hvor man får mest "organisasjonsutvikling" for pengene.

Konkrete stønadsprosjekter er typisk knyttet til opprusting av fordelingsnettet i et forsyningsområde til en rimelig høy standard som er tilnærmet likeverdig med tilsvarende nett i sammenslutningsregionen. Det har vist seg at dette ofte er tilstrekkelig for å oppnå enighet om sammenslutning.

NVE mener at bruk av stønadsmidler er det mest effektive virkemiddel i organisasjonsarbeidet dersom målet er å oppnå frivillige sammenslutninger. Vi har i våre budsjettforslag hevdet at Stortingets mål for organisasjonsarbeidet i hovedsak kan nås i løpet av 10 år dersom det ble bevilget ca 250 mill kroner pr år til formålet. Dessverre har vi hittil ikke fått gjennomslag for dette syn. Derimot vil den nye energiloven, som framlegges for Stortinget i april, sannsynligvis inneholde mer direkte virkemidler, knyttet til konsesjonene.

Refusjon av dokumentavgift.

Dokumentavgiften knyttet til overdragelse av store energianlegg ved sammenslutninger kan gå opp i betydelig beløp. Det har vist seg at avgiften var en vesentlig barriere i organisasjonsarbeidet.

I statsbudsjettet, St. prp. nr 1, for 1986-87 for Olje- og energidepartementet vises det til at Regjeringen har behandlet spørsmålet om dokumentavgift ved sammenslutninger innen energiforsyningen.

Det heter videre:

"For å stimulere til sammenslutninger som kan gi energimessige fordeler, bedre drift og økonomi og bidra til mer enhetlig forsyningsstandard, vil det bli åpnet adgang til refusjon av dokumentavgift ved sammenslutninger som vil ha slike virkninger. I mindre saker vil refusjon kunne gis av Olje- og energidepartementet med midler fra denne post. Inntil 1 mill kroner av bevilgningen under denne posten kan nyttes til dette formålet. De større refusjonssaker vil bli fremmet som tilleggsbevilgninger".

Olje- og energidepartementet har nå utarbeidet nærmere retningslinjer for refusjonsordningen. Disse er gjengitt i sin helhet i vedlegg 1. De viktigste momentene ved refusjonsordningen er:

- . Søknaden som sendes Olje- og energidepartementet skal omfatte beskrivelse av og verdianslag på de eiendommer som skal overdras samt en dokumentasjon av de "energimessige og økonomiske konsekvenser forbundet med en sammenslutning". NVE avgir tilråding i hver enkelt sak.
- . Det er et vilkår for refusjon av dokumentavgift at sammenslutningen "-- klart er av energimessig betydning og at energi-gevinsten er samfunnsøkonomisk lønnsom".
- . For større sammenslutningssaker, dvs. dokumentavgiften er større enn 1 mill kroner, fremmes Oed i samråd med FD saken for avgjørelse i Regjeringen. Refusjonssakene vil deretter bli fremmet for Stortinget i proposisjoner om tilleggsbevilgninger. Etter Stortingets vedtak om bevilgning til refusjon av dokumentavgift, kan refusjon foretas ved at søkeren sender inn de tinglyste dokumenter til NVE.
- Det kan søkes om refusjon allerede før sammenslutningen

er gjennomført. Saken vil da bli fremmet for avgjørelse i Regjeringen på vanlig måte. Etter vedtak i Regjeringen vil Oed orientere søker(ne) om søknaden vil bli innvilget og med de nødvendige forbehold om Stortingets samtykke.

- . Ved mindre sammenslutninger, dvs. dokumentavgiften er inntil 1 mill kroner, er avgjørelsesmyndighet delegert til Oed. Søknader avgjøres i samråd med NVE og refusjon utbetales over kap. 1890, post 70, etter at de tinglyste dokumentene er sendt inn til NVE.

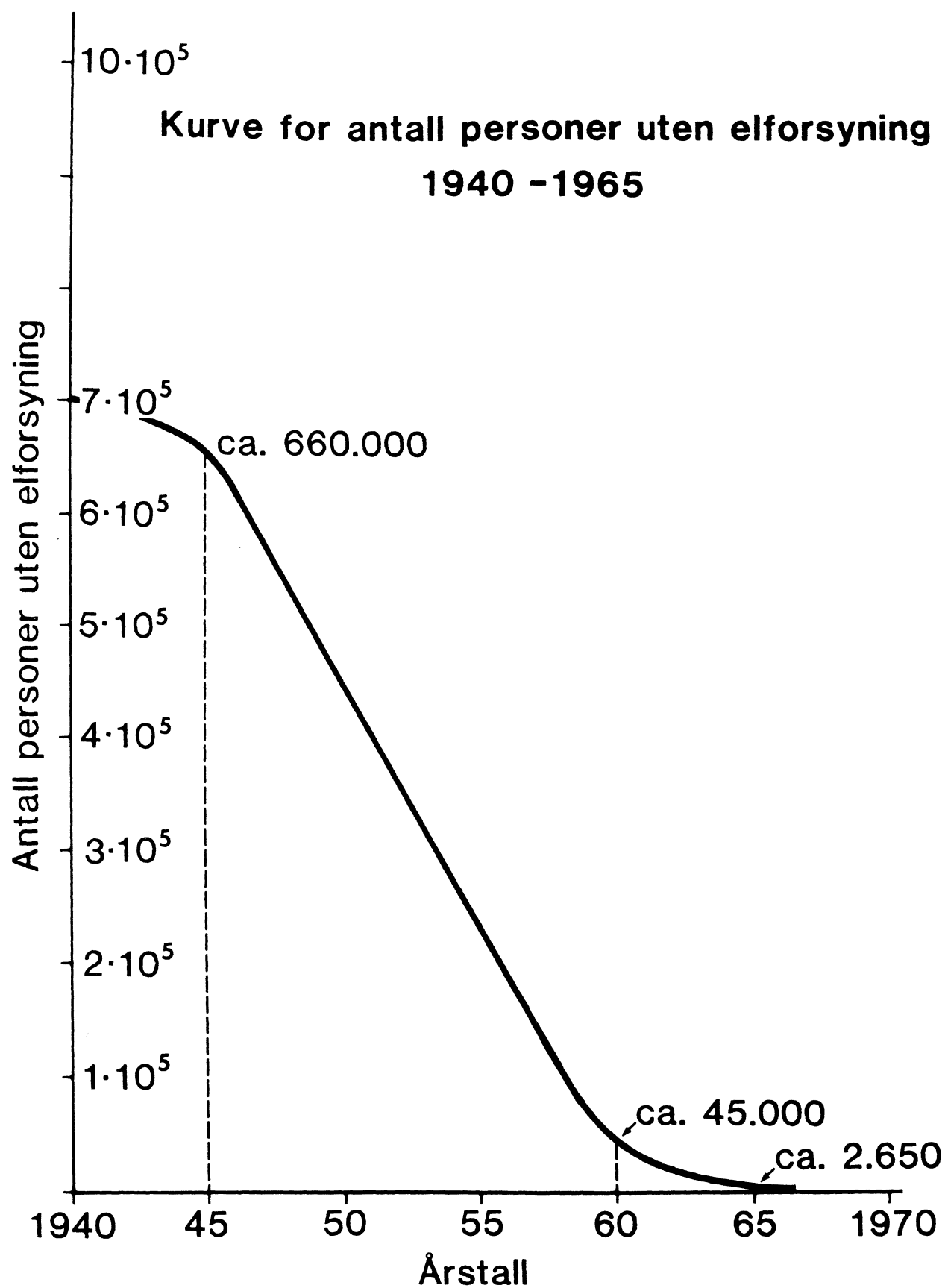
Hittil har NVE bare hatt to slike saker til behandling.

Oed har gitt uttrykk for at dokumentavgiften neppe kan påregnes refundert mer enn en gang, for samme anlegg. Dette tilsier at søknad om refusjon av dokumentavgift bør sendes departementet først når organisasjonsstrukturen i området har funnet sin endelige løsning, dvs. en fylkesomfattende enhet er dannet.

Sluttord.

Stønadsordningen for elforsyningen har hatt stor betydning for næringsutvikling og levevilkår i utkantstrøk i vårt land. I dag er praktisk talt alle hjem og arbeidsplasser forsynt med elektrisk kraft fra nettet. Ordningen har bidratt til prisutjevning i forsyningsområder med høye fordelingskostnader.

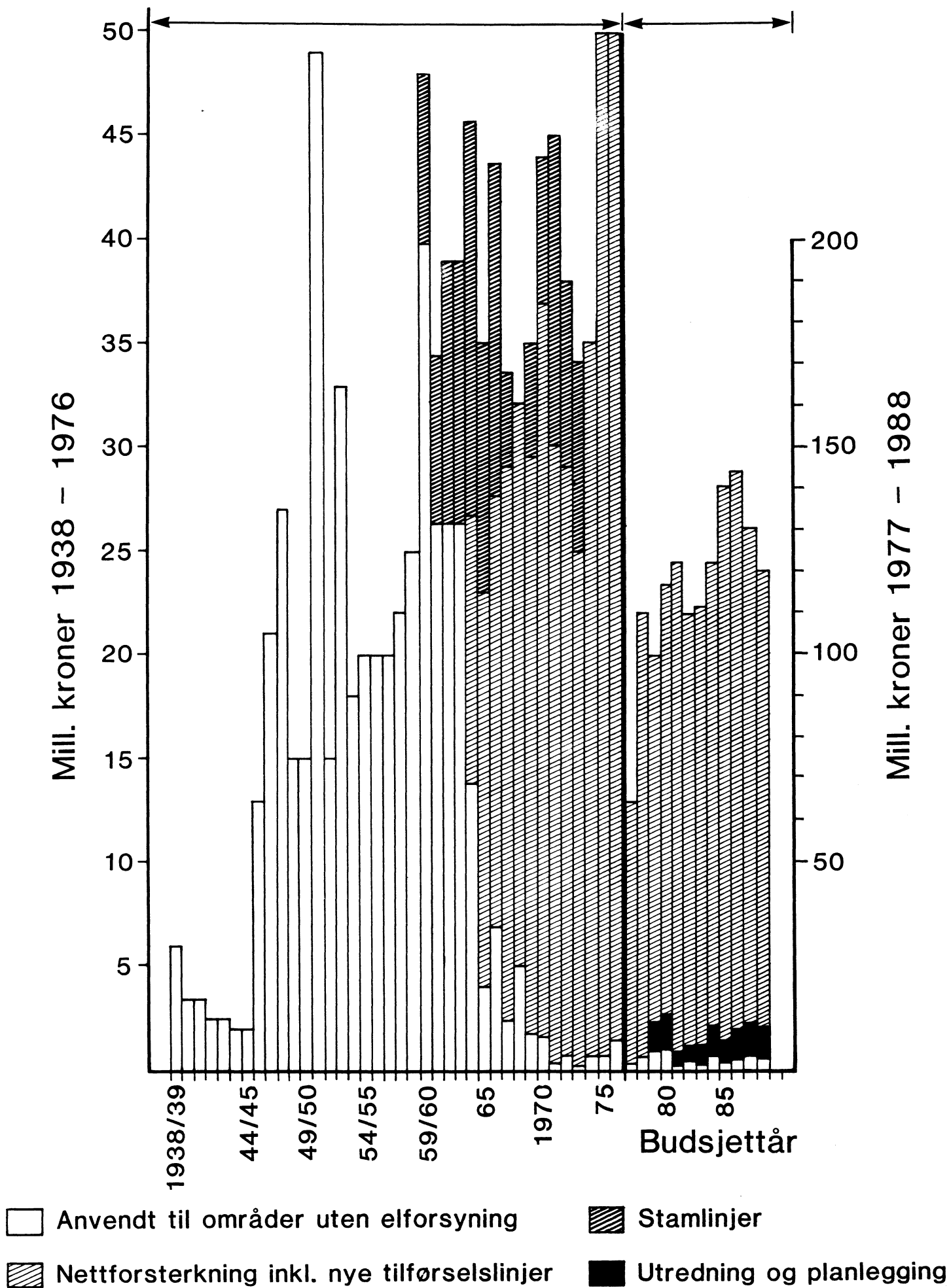
Trenden i bevilgningene de siste 10 år tyder på at Stortinget ikke lenger er villig til å yte tilskudd til distriktene over strømregningen. Det politiske ønske om prisutjevning må derfor oppnås på annen måte. Stortingets mål for organisasjon av elforsyningen legger opp til at kostnadene ved prisutjevning dekkes lokalt i fylkene.

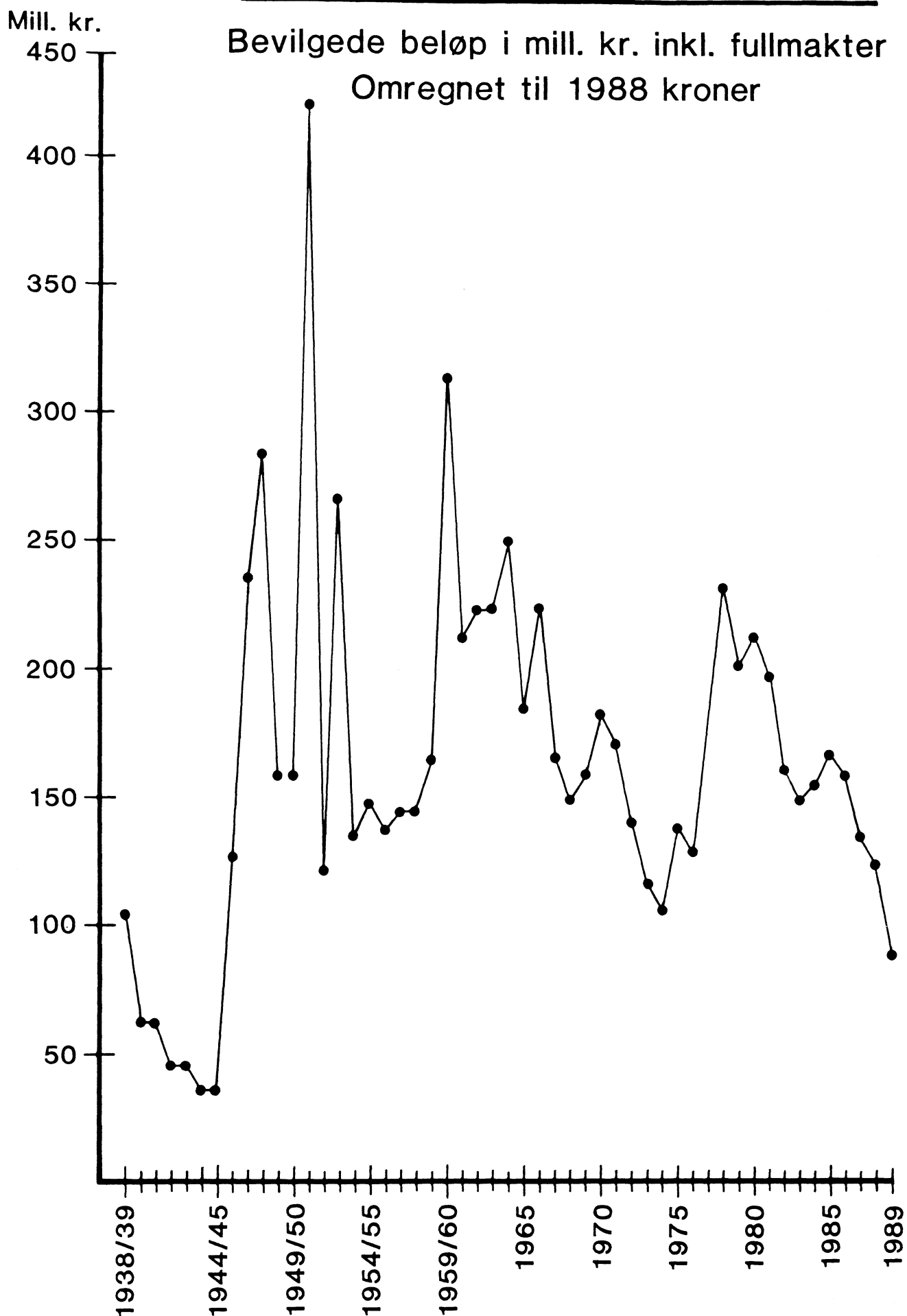
EES, 86-12
NVE - ENERGIDIREKTORATET

Bevilgede beløp i mill. kr. inkl. fullmakter

FIG 2

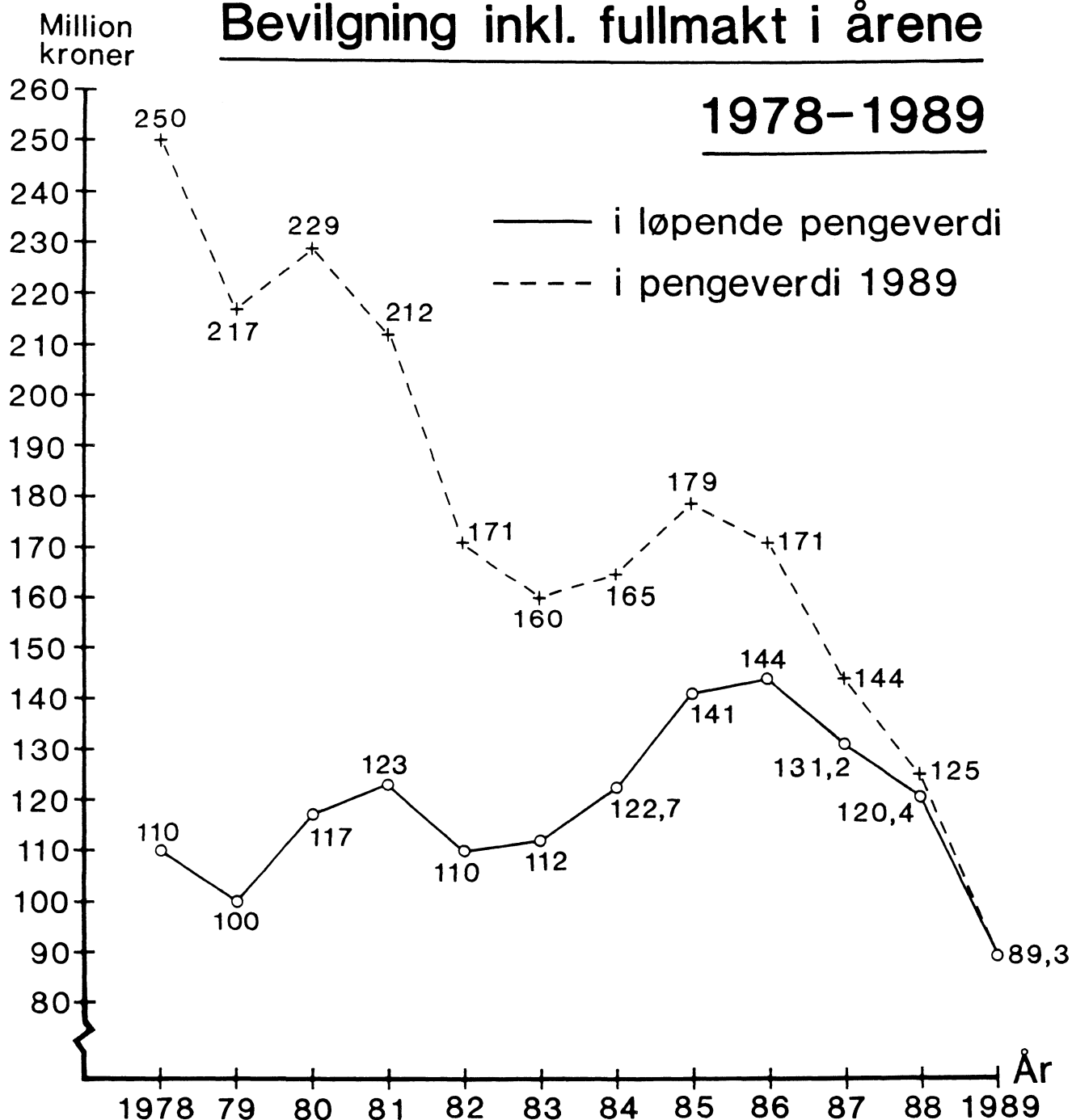
Statsstønad Kap.1890 post 70

Statsstønad (Kap. 1890, post 70)

Bevilgning inkl. fullmakt i årene

1978-1989

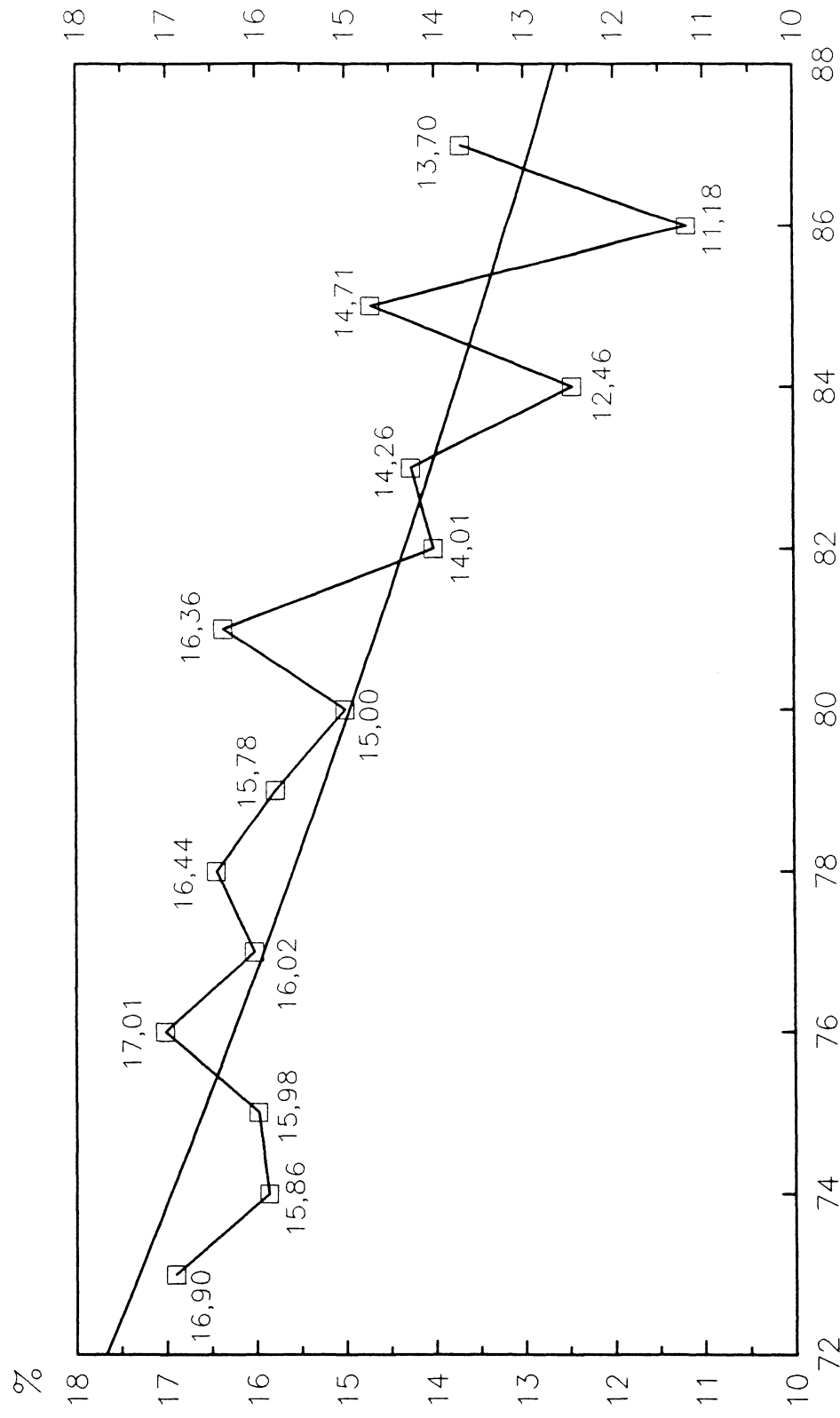

I følge Statistisk Sentralbyrås konsumprisindeks fram til 1987

Deretter antatt 5 pst. prisøkning i 1988 og 4 pst. i 1989

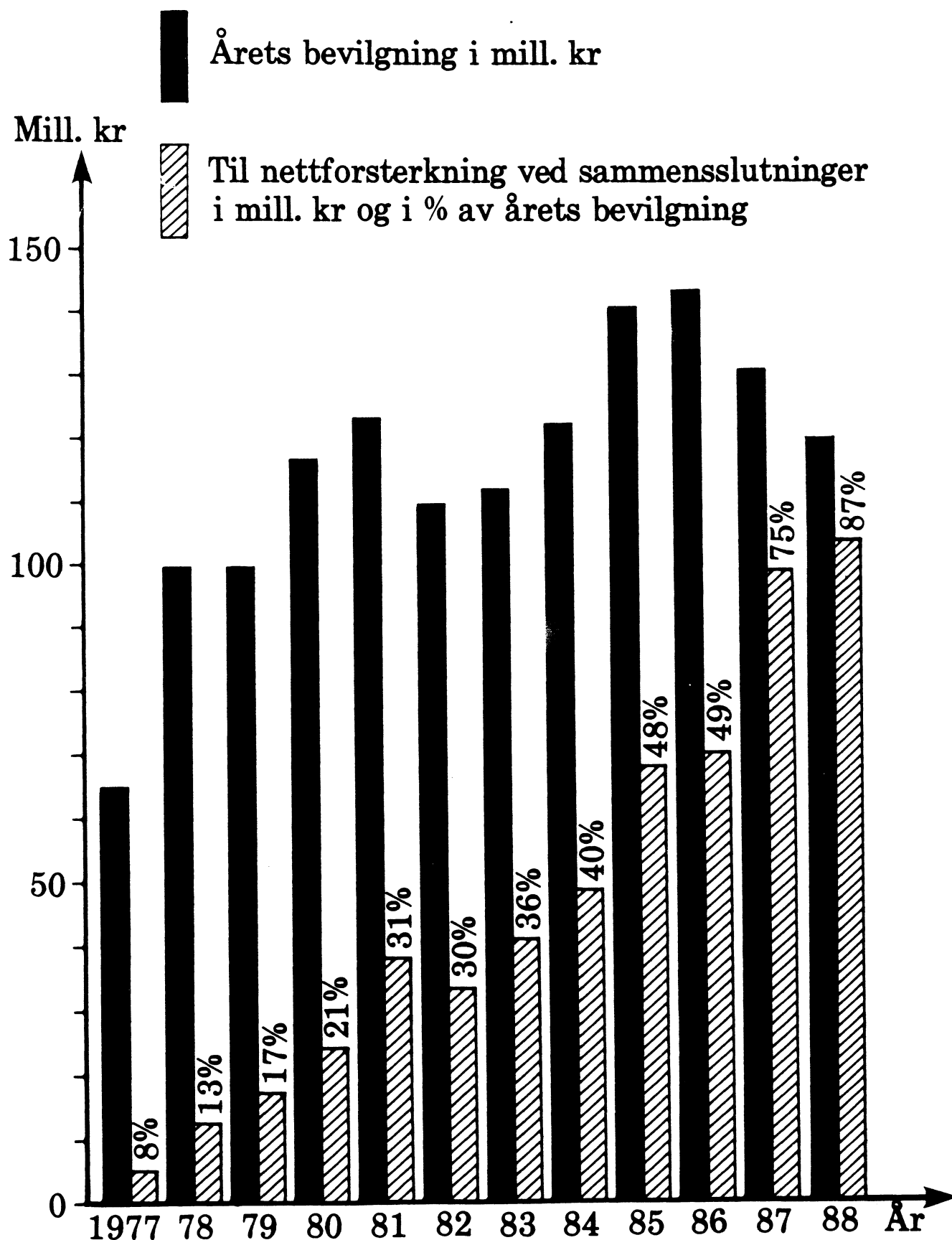
Resttap som % av netto alminnelig forsyning.

Andre tapsprosjenter:
 Kraftintensiv industri – 3%, eksport, tilfeldig
 kraft til elkjeler og pumpekraft – 7%

NVE – ENERGIDIREKTORATET, EE 89–01

Statsstønad til nettförsterkninger ved sammenslutninger 1977 - 1988

EES, 89-01

NVE - ENERGIDIREKTORATET
KHB

Vedlegg 1

DET KONGELIGE OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

KONTOR: TOLLBUGATEN 31 - TLF. 11 90 90 - RIKSTELEFONER OG FJERNVALG TLF. (02) 41 90 10
POSTADRESSE: POSTBOKS 8148 DEP., 0033 OSLO 1 - TELEKS: 21486 OEDEP N

Norges vassdrags- og energiverk
Postboks 5091 Majorstua,

0301 OSLO 3

NVE-E	
AMMENS	
1859	13.04.87
ARKIVERES	
CPH	

Deres ref.

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)

Dato

OED 85/6301 V PHH/RBi

10.04.1987

REFUSJON AV DOKUMENTAVGIFT VED SAMMENSLUTNINGER INNEN ENERGIFORSYNINGEN

1. Innledning

I St.prp. nr.1 (1986-87) for Olje- og energidepartementet påpekes det at Regjeringen har behandlet spørsmålet om dokumentavgift ved sammenslutninger innen energiforsyningen. Det heter videre:

"For å stimulere til sammenslutninger som kan gi energimessige fordeler, bedre drift og økonomi og bidra til mer enhetlig forsyningsstandard, vil det bli åpnet adgang til refusjon av dokumentavgift ved sammenslutninger som vil ha slike virkninger. I mindre saker vil refusjon kunne gis av Olje- og energidepartementet med midler fra denne post. Inntil 1 mill. kroner av bevilgningen under denne posten kan nyttes til dette formålet. De større refusjonssaker vil bli fremmet som tilleggsbevilgninger."

Olje- og energidepartementet har nå utarbeidet nærmere retningslinjer for refusjonsordningen.

2. Søknad

Søknader om refusjon av dokumentavgift ved sammenslutninger innen energiforsyningen sendes Olje- og energidepartementet. Søknaden skal gi en redegjørelse om:

- Eiendommene som skal overdras til annen energiforsyningsenhet fordelt på hovdtyper som kraftlinjer, transformatorstasjoner og andre elektriske anlegg, administrasjonsbygg, lager og boliger mv. og eventuelle kraftproduksjonsanlegg.
- Verdianslag over de eiendommer som skal overdras.
- Materiale om de energimessige og økonomiske konsekvenser forbundet med en sammenslutning.

Olje- og energidepartementet forelegger søknadene for NVE, som skal avgi tilråding i hver enkelt sak.

Det er en forutsetning for refusjon at det skjer en reell sammenslutning. Endringer av selskapsform for bestående energiverk kan ikke aksepteres som grunnlag for refusjoner.

3. Saksbehandling

A. Behandling av større sammenslutningssaker

Ved større sammenslutninger vil overdragelsene omfatte store verdier, som vil kreve betydelige refusjoner av dokumentavgift. Det vil derfor settes som betingelse for refusjon at sammenslutningen klart er av energimessig betydning og at energigevinsten er samfunnsøkonomisk lønnsom. Olje- og energidepartementet forutsetter at det større verk i en omfattende sammenslutning vil ha de ressurser som skal til for å utarbeide nødvendig dokumentasjon når det gjelder sammenslutningens energimessige betydning og samfunnsøkonomiske lønnsomhet.

Olje- og energidepartementet viser i denne forbindelse til at de fleste av de energiverk som slutter seg sammen også søker om tilskudd over kap. 1890 post 70. Det må forventes at et sammensluttende verk allerede som underlagsmateriale for søknad om statsstøtte har foretatt en konkret vurdering av energimessige og økonomiske forhold ved sammenslutningen.

Etter å ha mottatt innstilling fra NVE, fremmer Olje- og energidepartementet refusjonssaken for Regjeringen til avgjørelse i samråd med Finansdepartementet.

Olje- og energidepartementet er oppmerksom på at de enkelte energiverk ikke vil binde seg til en sammenslutning før det er gitt tilsagn om at refusjon av dokumentavgift kan påregnes. Så snart Regjeringen har behandlet den enkelte sak om refusjon, vil Olje- og energidepartementet derfor orientere verkene om søknaden vil bli innvilget og med de nødvendige forbehold om at Stortinget isåfall må samtykke i den proposisjon som skal fremmes om tilleggsbevilgning.

De enkelte refusjonssaker vil deretter bli fremmet for Stortinget i proposisjoner om tilleggsbevilgning. Forut for denne endelige behandling i Regjeringen, er det en forutsetning at de berørte energiverk stadfester og eventuelt reviderer de anslag og opplysninger som er gitt i søknaden.

Etter at Stortinget har fattet vedtak om bevilgning til refusjon av dokumentavgift, kan refusjonen foretas ved at søkeren sender inn de tinglyste dokumenter til NVE. Det er opp til søkeren å tilpasse tinglysingen av dokumentene til de vedtak som skal fattes for å unngå eventuelle rentetap.

B. Behandling av mindre sammenslutningssaker.

Ved mindre sammenslutninger vil refusjoner av dokumentavgift vanligvis omfatte mindre beløp. De mindre verk vil som regel

heller ikke ha de ressurser som skal til for å utarbeide en større dokumentasjon av sammenslutningens energimessige betydning og samfunnsøkonomiske lønnsomhet. Olje- og energidepartementet forutsetter imidlertid at det også ved mindre sammenslutningssaker godtgjøres at sammenslutningen vil ha visse positive energimessige og samfunnsøkonomiske virkninger. Også i de mindre sammenslutningssaker vil de fleste av energiverkene søke om tilskudd over kap. 1890 post 70, og dermed ha en viss oversikt over sammenslutningens positive virkninger.

I samråd med NVE forestår Olje- og energidepartementet behandlingen av de mindre refusjonssakene inntil det avsatte beløp (for 1987-1 mill.kroner) er oppbrukt. Så snart den enkelte refusjonssak er behandlet, vil vedkommende verker bli orientert om søknaden innvilges.

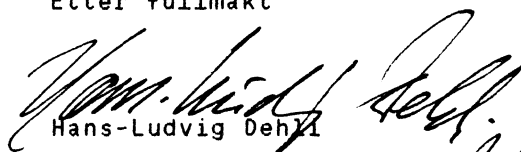
Refusjonen finner deretter sted ved at søkeren sender inn de tilglyste dokumenter til NVE.

Refusjoner utover det øremerkede beløp fastsatt gjennom budsjettbehandlingen vil kreve tilleggsbevilgning, og må behandles av Regjeringen på samme måte som de større refusjonssakene. Olje- og energidepartementet vil i disse tilfelle foreta et samlet fremlegg for Regjeringen, og deretter orientere de aktuelle verkene om søknaden vil bli innvilget og med de nødvendige forbehold om at Stortinget isåfall må samtykke i den proposisjon som skal fremmes om tilleggsbevilgning.

Olje- og energidepartementet forutsetter at NVE orienterer energiforsyningen om ovenstående retningslinjer for refusjon av dokumentavgift.

Departementet har for tiden liggende to saker om refusjon av dokumentavgift fra henholdsvis Voss Energiverk og Hamar-regionen Energiverk. Begge søknader må ansees å inngå i kategorien mindre sammenslutningssaker. Begge energiverk er nå tilskrevet direkte fra departementet med forespørsel om tilleggsopplysninger i tråd med retningslinjene. Så snart disse opplysninger foreligger, vil sakene oversendes NVE til uttalelse.

Etter fullmakt

Hans-Ludvig Dehl

P.H. Høisveen

DET KONGELIGE OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

KONTOR: PLØENS GT. 8, TLF. (02) 34 90 90 - TELEKS 21486 OEDEP N - TELEFAX 34 95 65
POSTADRESSE: POSTBOKS 8148 DEP. 0033 OSLO 1

NVE-E

Norges vassdrags- og energiverk
Postboks 5091 Maj.

0301 OSLO 3

4288 22.11.88

INVERES

Deres ref.

J.nr 0173/88 EE

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)

OED 85/6301 V GU

Dato

21/11 - 88

SØR-TRØNDELAG KRAFTSELSKAP

REFUSJON AV DOKUMENTAVGIFT VED SAMMENSLUTNING I ENERGIFORSYNINGEN

Vi viser til NVE's brev datert 11.11. d.å. vedrørende ovennevnte.

I St prp. nr.1 (1986-87) for Olje- og energidepartementet påpekes det at Regjeringen har behandlet spørsmålet om dokumentavgift ved sammenslutninger innen energiforsyningen. Det heter videre:

"For å stimulere til sammenslutninger som kan gi energimessige fordeler, bedre drift og økonomi og bidra til mer enhetlig forsyningsstandard, vil det bli åpnet adgang til refusjon av dokumentavgift som vil ha slike virkninger. I mindre saker vil refusjon kunne gis av Olje- og energidepartementet med midler fra denne post. Inntil 1 mill. kroner av bevilgningen under denne posten kan benyttes til dette formålet."

I tråd med Olje- og energidepartementets retningslinjer for refusjon av dokumentavgift ved sammenslutninger innen energiforsyningen av 10.4.87 synes det i denne saken tilstrekkelig godtgjort at sammenslutningen medfører positive energimessige og samfunnsmessige virkninger, jfr. retningslinjenes pkt. 38 om behandling av mindre sammenslutningssaker.

I medhold av kgl. res. av 21.5.71 og Olje- og energidepartementets retningslinjer av 10.4.87 gis med dette tilsagn om en statsstønad på kr. 106.000.- til Sør-Trøndelag Kraftselskap.

Tilskuddet, som forutsettes nyttet til dekning av betalt dokumentavgift i forbindelse med fusjon mellom Sør-Trøndelag Kraftselskap, Osen og Roan Kraftlag, Byfjorden Kraftlag, Hitra og Frøya Kraftlag, og Skaun kommunale E.verk, gis over statsbudsjettet for 1988, kapittel 1890, post 70.

Olje- og energidepartementet forutsetter at NVE iverksetter refusjonen i tråd med ovennevnte retningslinjer.

Etter fullmakt

P.H. Høisveen

Geir Uglum
Geir Uglum

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIVERK

ENERGIDIREKTORATET

Middelthuns gate 29, 0368 Oslo 3 · Telefon (02) 46 98 00 · Telex 71912 NVESON

Tilgjengelighet

OFF.

	Nr. EES 3/89	AVDELINGSRAPPORT	Dato 09.01.89	
--	-----------------	-------------------------	------------------	--

Tittel

OVERSIKT PR. 31.12.88 OVER TILSAGT OG UTBETALT
STATSSTØNAD OG LÅN AV STØNADS- OG STAMLINJEMIDLER,
KAP. 1890 POST 70, KAP. 991 POST 70, 80, 90 OG 92.

Avdeling Energiavdelingen	EE	Sider 43	Opplag 35
Saksbehandler/forfatter <i>Inger Sætrang</i> Inger Sætrang/Knut Berg		Kontorleder <i>Eyolf Dahl</i> Eyolf Dahl	

Sammendrag:

Fra 1938 og fram til 31.12.88 har NVE/DEP fordelt ca. 2.356 mill. kroner i statsstønad for å bedre elektrisitetsforsyningen i landet.

Dette tilsvarer ca. 9,25 milliarder kroner omregnet til pengeverdi pr. 31.12. 1988.

Oversikten viser hvilke kraftlag o.l. ordnet fylkesvis som har fått tildelt og utbetalt av disse midlene.

Sendes til:

GD
E
EE

Emneord

Statsstønad	Oversikt
1938-31.12.1988	

Eivind Kindingstad
Eivind Kindingstad

Avdelingsdirektør

O V E R S I K T P R. 31.12.88.

O V E R

TILSAGT OG UTBETALT STATSSTØNAD, KAP. 1890 POST 70

TILSAGT LAN OG UTBETALINGER AV STØNADSMIDLER, KAP. 991 POST 70 OG 92

STATSSTØNAD SOM ER BRUKT TIL RESERVEVATERIELL, LØNNINGER ETC.-KAP.1890 POST 70

TILSKUDD OG UTBETALINGER AV STAMLINJEMIDLER, KAP.991 POST 80

LAN OG UTBETALINGER AV STAMLINJEMIDLER, KAP. 991 POST 90

FYLKE	TILSAGT I ALT KR	UTBETALT I ALT KR	STAR IGJEN KR	TIDLIGER UFORSYNT PERSONER
ØSTFOLD	84,188,200.00	81,328,200.00	2,860,000.00	7731
AKERSHUS	13,558,705.00	11,694,705.00	1,864,000.00	1139
HEDMARK	188,876,350.00	186,877,350.00	1,999,000.00	40432
OPPLAND	122,271,300.00	120,147,800.00	2,123,500.00	21617
BUSKERUD	22,491,500.00	22,408,500.00	83,000.00	10211
VESTFOLD	25,482,000.00	25,099,000.00	383,000.00	382
TELEMARK	27,843,950.00	27,599,450.00	244,500.00	22201
AUST-AGDER	4,268,400.00	4,268,400.00		8190
VEST-AGDER	3,909,500.00	3,909,500.00		1948
ROGALAND	99,925,800.00	99,248,800.00	677,000.00	35125
HORDALAND	171,003,400.00	166,280,400.00	4,723,000.00	72776
SOGN OG FJORDANE	118,279,970.00	113,018,750.00	5,261,220.00	45485
MØRE OG ROMSDAL	181,149,800.00	177,380,220.00	3,769,580.00	76254
SØR-TRØNDELAG	188,120,100.00	178,399,762.00	9,720,338.00	55626
NORD-TRØNDELAG	51,396,000.00	51,396,000.00		33352
NORDLAND	443,625,319.88	430,066,919.88	13,558,400.00	135300
TROMS	120,892,372.86	120,762,672.86	129,700.00	68449
FINNMARK	286,703,619.93	286,236,966.93	466,653.00	63859
LANDSOVERSIKT	2,153,986,287.67	2,106,123,396.67	47,862,891.00	700077

	TILSAGT I ALT KR	UTBETALT I ALT KR	STÅR IGJEN KR	KGL.RES. AR
EFI	45,000.00	45,000.00		
HUSSTAND UTEN FORSYNING AV VANNKRAFT	10,980,650.00	10,980,650.00		
PLANLEGGING HELE LANDET	563,077.80	563,077.80		
LØNNINGER ETC.	5,228,495.04	5,228,495.04		
A/S VESTKRAFT V/STATSKRAFTVERKENE	500,000.00	500,000.00		
NVE, RESERVEMATERIELL	21,179,000.00	21,152,122.69	26,877.31	
NYTT TRANSPORTSKIP V/STATSKRAFTVERKENE	3,500,000.00	3,500,000.00		
OPPRUSTING/UTVIDELSE AV VANNKRAFTVERK	900,000.00	103,247.00	796,753.00	1988
SAMKJØRINGEN, REGION 4	540,000.00	540,000.00		
EFI FORSKNING	1,500,000.00	1,499,142.00	858.00	
SUM: STØNAD PLANLEGGING, ETC.	44,936,222.84	44,111,734.53	824,488.31	

EFI

HUSSTAND UTEN FORSYNING AV VANNKRAFT

PLANLEGGING HELE LANDET

LØNNINGER ETC.

A/S VESTKRAFT V/STATSKRAFTVERKENE

NVE, RESERVEMATERIELL

NYTT TRANSPORTSKIP V/STATSKRAFTVERKENE

OPPRUSTING/UTVIDELSE AV VANNKRAFTVERK

SAMKJØRINGEN, REGION 4

EFI FORSKNING

SUM: STØNAD PLANLEGGING, ETC.

DOKUMENTAVGIFT

TILSTANDSUNDERSØKELSER FOR SØKABLER

NB!

INNØR I SUMMEN FOR LANDSOVERSIKTEN

547,050.00

4,808,600.00

547,050.00

3,642,280.00

1988

1984-86

1,166,320.00

OVERSIKT OVER TILSKUDD AV STAMLINJEMIDLER

	TILSAGT I ALT KR	UTBETALT I ALT KR	STAR IGJEN KR	KGL. RES. AR
BUSKERUD KRAFTVERKER	2,500,000.00	2,500,000.00		1969
SOGN OG FJORDANE	31,246,339.62	31,246,339.62		1959-68
A/S MØRE OG RØMSDAL KRAFTS.	18,294,416.63	18,294,416.63		1959-68
MELØY KOMM. KRAFTVERK	3,700,000.00	3,700,000.00		1971
RØDØY-LURØY KRAFTVERK A/S	20,700,000.00	20,700,000.00		1971-73
SALTEN KRAFTSAMBAAND A/S	4,112,400.00	4,112,400.00	28,512,400.00	1967
A/S BARDUFOS KRAFTLAG	2,287,600.00	2,287,600.00		1961
TROMS KRAFTFORSYNING	4,978,300.00	4,978,300.00	7,265,900.00	1971-77
FINNMARK KRAFTFORSYNING	5,900,000.00	5,900,000.00		1971
VARANGER KRAFTLAG A/L	15,400,000.00	21,300,000.00	21,300,000.00	1962-66
SUM: STAMLINJEMIDLER	109,119,056.25	109,119,056.25		

SAMMENDRAG AV STATSSØNAD. INKL. STØNAD AV STAMLINJEMIDLER SOM ER BEVILGET OG UTBETALT

FYLKE	TILSAGT I ALT KR	UTBETALT I ALT KR	STÅR IGJEN KR	TIDLIGER UFORSYNT PERSONER
ØSTFOLD	84,188,200.00	81,328,200.00	2,860,000.00	7731
AKERSHUS	13,558,705.00	11,694,705.00	1,864,000.00	1139
HEDMARK	188,876,350.00	186,877,350.00	1,999,000.00	40432
OPPLAND	122,271,300.00	120,147,800.00	2,123,500.00	21617
BUSKERUD	24,991,500.00	24,908,500.00	83,000.00	10211
VESTFOLD	25,482,000.00	25,099,000.00	383,000.00	382
TELEMARK	27,843,950.00	27,599,450.00	244,500.00	22201
AUST-AGDER	4,268,400.00	4,268,400.00		8190
VEST-AGDER	3,909,500.00	3,909,500.00		1948
ROGALAND	99,925,800.00	99,248,800.00	677,000.00	35125
HORDALAND	171,003,400.00	166,280,400.00	4,723,000.00	72776
SOGN OG FJORDANE	149,526,309.62	144,265,089.62	5,261,220.00	45485
MØRE OG ROMSDAL	199,444,216.63	195,674,636.63	3,769,580.00	76254
SØR-TRØNDELAG	188,120,100.00	178,399,762.00	9,720,338.00	55626
NORD-TRØNDELAG	51,396,000.00	51,396,000.00		33352
NORDLAND	472,137,719.88	458,579,319.88	13,558,400.00	135300
TROMS	128,158,272.86	128,028,572.86	129,700.00	68449
FINNMARK	308,003,619.93	307,536,966.93	466,653.00	63859
PLANLEGGING ETC.	44,936,222.84	44,111,734.53	824,488.31	0
SUM: STATSSØNAD INKL. STAMLINJEMIDLER, PLANL. ETC.	2,308,041,566.76	2,259,354,187.45	48,687,379.31	700077

OVERSIKT OVER LAN AV STAMLINJEMIDLER

	TILSAGT I ALT KR	UTBETALT I ALT KR	STAR IGJEN KR	KGL. RES. AR
AUST-AGDER KRAFTVERK	1,000,000.00	1,000,000.00		1969
BERGENSHALVØENS KOMM. KRAFTSELSK	2,000,000.00	2,000,000.00		1969
SALTEN KRAFTSAMAND	1,000,000.00	1,000,000.00		1967
TROMS KRAFTFORSYNING	10,521,700.00	10,521,700.00		1968-71
DIR. FOR STATSKRAFTVERKENE	21,459,243.75	21,459,243.75		1959-69
SUM: LAN STAMLINJEMIDLER	35,980,943.75	35,980,943.75		

OVERSIKT OVER LAN AV STATSTØNADSMIDLER

	TILSAGT I ALT KR	UTBETALT I ALT KR	STAR IGJEN KR	KGL. RES. AR
A/S SALTEN KRAFTSAMAND	1,384,300.00	1,384,300.00		1959-60
TROMS KRAFTFORSYNING	10,500,000.00	10,500,000.00		1966-69
HAMMERFEST EVERK	200,000.00	200,000.00		1965-71
VARANGER KRAFTLAG A/L	1,000,000.00	1,200,000.00	1,200,000.00	1968
SUM: LAN STATSTØNADSMIDLER	13,084,300.00	13,084,300.00		

SAMMENDRAG AV STATSTØNAD OG STAMLINJEMIDLER SAMT LÅN AV DISSE
SOM ER BEVILGET OG UTBETALT PR. 31.12.88.

FYLKE	TILSAGT I ALT KR	UTBETALT I ALT KR	STÅR IGJEN KR
ØSTFOLD	84,188,200.00	81,338,200.00	2,860,000.00
AKERSHUS	13,558,705.00	11,694,705.00	1,864,000.00
HEDMARK	188,876,350.00	186,877,350.00	1,999,000.00
OPPLAND	122,271,300.00	120,147,800.00	2,123,500.00
BUSKERUD	24,991,500.00	24,908,500.00	83,000.00
VESTFOLD	25,482,000.00	25,099,000.00	383,000.00
TELEMARK	27,843,950.00	27,599,450.00	244,500.00
AUST-AGDER	5,268,400.00	5,268,400.00	
VEST-AGDER	3,909,500.00	3,909,500.00	
ROGALAND	99,925,800.00	99,248,800.00	677,000.00
HORDALAND	173,003,400.00	168,280,400.00	4,723,000.00
SOGN OG FJORDANE	149,526,309.62	144,265,089.62	5,261,220.00
MØRE OG Romsdal	199,444,216.63	195,674,636.63	3,769,580.00
SØR-TRØNDELAG	188,120,100.00	178,399,762.00	9,720,338.00
NORD-TRØNDELAG	51,396,000.00	51,396,000.00	
NORDLAND	474,522,019.88	460,963,619.88	13,558,400.00
TRØMS	149,179,972.86	149,050,272.86	129,700.00
FINNMARK	309,203,619.93	308,736,966.93	466,653.00
RES.MATERIELL,PLANLEGGING,DRIFTSTØNAD,ETC.	44,936,222.84	44,111,734.53	824,488.31
STATSKRAFTVERKENE (VK)	21,459,243.75	21,459,243.75	
SUM:	2,357,106,810.51	2,308,419,431.20	48,687,379.31
Bevilget i kontanter og fullmakter	2,358,423,907.05		
- Tilsagt stønad og lån	2,357,106,810.51		
Står igjen å fordele	1,317,096.54		
Bevilget i kontanter	2,328,423,907.05		
- Utbetalt	2,308,419,431.20		
Står igjen å utbetale	20,004,475.85		

NORGES
VASSDRAGS- OG ENERGIVERK

Vår ref.

J.nr. 3107 E -88

AGV/GMA

Deres ref.

Vår dato

23.08.88

Deres dato

KOPI

Sogn og Fjordane fylkeskommune

5840 HERMANSVERK

STATSSTØTTE OG OMORGANISERING AV KRAFTFORSYNINGEN

Målet for omorganisering av kraftforsyningen i Norge er satt av Stortinget i Innst.S. nr. 218 (1985-86):

"Eit vertikalt integrert verk i kvart fylke eller med andre naturlege avgrensingar, må vera målet."

og

"Komiteen ber om at spørsmålet om elektrisitetsforsyninga sin organisasjonsstruktur blir lagt fram for Stortinget så snart som rå er."

NVE har, ut fra sin instruks, tatt opp denne saken bl.a. i brev til fylkeskommunene i landet.

Statsstøtte til eforsyningen har vært gitt for å elektrifisere gravgrendte strøk i landet og senere for å gi slike strøk en tilstrekkelig og pålitelig kraftforsyning med priser som ikke ligger for høyt over landsgjennomsnittet. Etter hvert har det vist seg at kraftforsyningen i mange av disse områdene ikke klarer å opprettholde tilfredsstillende kraftforsyning uten at kraftprisene blir svært høye.

Utjevning av kraftprisene i landet, som er et mål satt av Stortinget, antas ikke oppnåelig i tilstrekkelig grad uten ved sammenslåing av everkene til mer økonomisk bærekraftige enheter. For å få til en riktig verdsetting av kraften i systemet, blant annet for å minimalisere overføringstapene og for å få til energiøkonomisering hos kraftbrukerne, er det nødvendig å slå sammen distribusjonsvirksomheten og engrosforsyningen i en økonomisk enhet innenfor et gitt område.

For å få til slik sammenslutning av enheter, er det nødvendig at lokale politiske organer engasjeres. Fylkeskommunen peker seg ut, av mange grunner, til å engasjere

Saksbehandler

Kontoradresse
Middelthuns gate 29

Postadresse
Boks 5091 Maj.
0301 Oslo 3

Telefon
(02) 46 98 00

Telex
79397 NVEO N

Telefax
69 61 51

Bankgiro
0629.05.75026

Postgiro
5 05 20 55

B! 1011: Andvord

AV19/statsstøtte

seg i spørsmålet om energiforsyningens organisasjon. Det målet som Stortinget har uttrykt om strukturen i norsk kraftforsyning, og som ikke er entydig gitt, kan vanskelig endelig avklares av sentrale myndigheter uten medvirkning fra fylkeskommunen og kommunene der disse først drøfter og gir sin innstilling om kraftforsyningens organisasjon i fylket.

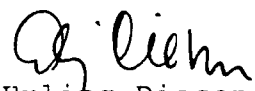
Statsstøttebevilgningene er stadig blitt mindre regnet i kjøpekraft. Etter samråd med Olje- og energidepartementet prioriterer NVE derfor nå statsstøtten til de enheter som kvalifiserer for det, og bare i forbindelse med sammenlutning til fylkesomfattende vertikalt integrerte enheter. Annen geografisk deling kan komme på tale, men ikke uten at det spørsmålet har vært drøftet med fylkeskommunen og berørte kommuner. Etter NVEs mening skal det sterke grunner til for å fravike fylkesinndelingen som geografisk omfang for kraftforsyningsenhetene. Dette henger først og fremst sammen med at det gir mulighet for å knytte forsyningsoppgaven til et egnet lokalt forvaltningsnivå, men gjerne i form av en interkommunal ordning. I Sogn og Fjordane fylke søker nå følgende everk om statsstøtte:

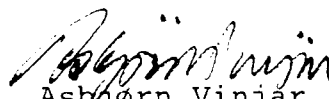
Gulakraft	3,700 mill kroner
Ytre Sogn og Sunnfjord Everk	193,825 " "
Sunnfjord E.verk (Gaular)	28,000 " "
	225,525 mill kroner

Det er ikke sikkert at disse everkene i det lange løp vil klare å holde en forsvarlig kraftforsyning med rimelige priser til abonnentene uten ytterligere statsstøtte på et senere tidspunkt. Statsstøtte til distribusjonsverk i Sogn og Fjordane fylke kan ikke paregnes uten eventuelt som ledd i en endelig plan for omorganisering av kraftforsyningen i fylket.

NVE finner ikke å kunne ta standpunkt til og videreføre søknadene om statsstøtte uten å kjenne fylkeskommunens syn på organisasjonssaken ut fra de mål som Stortinget har uttrykt. Vi ber derfor om at fylkeskommunen så snart råd er tar dette opp til drøfting etter retningslinjer som vi har skissert i tidligere brev.

Med hilsen

Erling Diesen
Generaldirektør

Asbjørn Vinjær
Energidirektør

Kopi til de everk som har søkt om statsstøtte i Sogn og Fjordane fylke.

6.1 Utdrag av diskusjonen etter foredraget:

- Vilkår for statsstøtte skal være benyttet to ganger. Hvor skjedde dette, og er dette hensikten i fremtiden?
- Brukt bare 1 gang, i Lofoten, og betraktes som en siste utvei.
- Hvordan er muligheten for å unngå et for stort grunnlag for dokumentavgift?
- Ved å la de største verdiene bli i de opprinnelige selskap. Det er her et spørsmål om NVE og OED har vært pågående nok overfor Finansdepartementet når det gjelder reduksjon av dokumentavgift.
- Reglene for refusjon av dokumentavgift er klassisk eksempel på den gamle statens, ikke den nye. Eksempel på en enklere fremgangsmåte er bestemmelsen om overføring av sykehjem fra fylkeskommunen til kommunene.
- Har man virkemidler overfor de mer sentrale strøk av landet, statsstøtten benyttes jo først og fremst i distriktene?
- Ikke egentlig.
- Vesentlig argument at de små verk har fått statsstøtte til opprusting, slik at de store slipper frykt for å måtte subsidiere disse.
- Er minste lokale forvaltningsnivå nødvendigvis fylket?
Er ikke det vesentlige å oppnå rasjonelle enheter?
- Ved delegering av statens forvaltningsoppgave er fylkene det naturlige nivå å basere seg på.

Seminar om organisasjonsarbeid innen kraftforsyningen

Arrangert av NVE - Energidirektoratet

på Værnes 15. - 16. mars 1989

AKTUELLE ORGANISASJONSFORMER FOR ENHETER I NORSK KRAFT-
FORSYNING - NOEN RETTSLIGE HOVEDSPØRSMÅL

AV

H.R.ADVOKAT ERIK SAMUELSEN

Innhold :

I	Innledning	s. 2
II	Energiforsyningens organisasjon i Norge	" 2
III	Generelt om forskjellige ansvarsformer og selskapstyper etter norsk rett	" 5
IV	Den selskapsrettslige organisasjon av norske energiverk i dag	" 8
V	Rettslige spørsmål som oppstår ved sammenslut- ninger av enheter i energiforsyningen	" 13
VI	Skattespørsmål	" 16
VII	Valg av selskapsform	" 19
VIII	Avsluttende bemerkninger	" 20

Sammendrag :

Spørsmålet om organisering av energiforsyningen i Norge har pågått i atskillige år. I foredraget drøftes en del av de rettslige hovedspørsmål som reiser seg ved omorganisering av enheter i norsk kraftforsyning. Det anbefales at aksjeselskapsformen brukes ved sammenslutning av interkommunale energiforetak.

I. Innledning

Når jeg er anmodet om å bidra med noen synspunkter på organisasjonsspørsmålene, er det vel fordi jeg i egenskap av juridisk rådgiver for Norges Energiverkforbund og ved bistand til en rekke av forbundets medlemmer, har arbeidet atskillig med slike spørsmål det siste tiåret. Det jeg nå skal si, bygger i hovedsak på et foredrag jeg holdt på Energiverkforbundets Administrative Landsmøte høsten 1985, og representerer således langt fra noen dristig nytenkning, men snarere godt drøvtygget stoff. Jeg våger å tro at det likevel har interesse for forsamlingen.

II Energiforsyningsorganisasjon i Norge

Organisering av energiforsyningen har nok vært diskutert innenfor næringens organer så lenge bransjen har bestått i Norge. Skikkelig vind i seilene fikk imidlertid diskusjonen først på 1970-tallet, med bl.a. en St.meld. nr. 100 (1973-74) om energiforsyningen i Norge i fremtiden, og oppnevningen av Energiverkforbundets Organisasjonsutvalg i 1976.

I 1980-årene kom det i hvert fall tre viktige utredninger om disse spørsmål, nemlig

- NEVF's Publikasjon nr. 296-1983: Fra elverk til energiverk
- Rapport fra NEVF's Organisasjonsutvalg: Elforsyningsorganisasjon i Norge, NEVF's Publikasjon nr. 303-1985
- Energilovutvalgets Delutredning III, NOU 1985:9, kap. III, s. 13-25

Jeg var i sin tid ansvarlig for den juridiske del av den førstnevnte utredning. Jeg skal ikke gå nærmere inn på denne her. Derimot vil jeg innledningsvis nevne enkelte hovedkonklusjoner fra de to andre utredninger.

NEVF's Organisasjonsutvalg konkluderer i rapporten på s. 8 bl.a. med følgende:

"Organisasjonsutvalget er av den oppfatning at det beste ville være om bransjen selv, gjennom frivillige avtaler, får gjennomført de nødvendige organisasjonsendringer for E-forsyningen. Men hvis en slik frivillighet stiller seg hindrende i veien for rasjonell energiforsyning og energiøkonomisering, må bruk av lovhjemler kunne aksepteres for å oppnå nødvendige organisasjonsendringer."

På s. 10 i rapporten uttaler Organisasjonsutvalget om det overordnede mål følgende:

"Et mål må være at elforsyningen er organisert slik at en på en rimelig måte kan møte samfunnets behov for en trygg og sikker forsyning av elektrisk kraft."

På s. 27 refererer Organisasjonsutvalget fra en høringsrunde, hvor de fleste spurte hadde gitt uttrykk for at interkommunale enheter er det beste, dernest kommunale, fylkeskommunale og til slutt andre organisasjonsformer. Det understrekes at det gjennom vedtekter må være etablert et hensiktsmessig apparat for politisk styring av virksomheten.

Det samme sies på s. 40, idet det av undersøkelsene helt entydig fremgikk at elverkene på grunnlag av sine erfaringer så det som en klar fordel å være interkommunale, uavhengig av selskapsform.

Energilovutvalget behandlet organisasjonsspørsmålet i sin Delinnstilling III, NOU 1985:9 på s. 13-25. Jeg vil kort oppsummere følgende:

Energilovutvalget begynner med å referere de organisasjonsmessige synspunkter som kom til uttrykk i Energimeldingen, St.meld. nr. 54 (1979-80) og Innst. S nr. 348 (1979-80).

Energilovutvalget gir en oversikt over enhetene i norsk energiforsyning pr. 1.1.1984. Det var registrert ialt 446 enheter (Tall pr. 1.1.1987 i parentes):

- 268 elektrisitetsverk/energiverk (256)
- 63 produksjons- og engrosselskap (74)
- 94 industriverk (112)
- 21 andre, små produksjons- og fordelingsverk, f.eks.
gårds- og grendeverk (31)

Energilovutvalget påpeker samme sted at enhetene er organisert enten som forvaltningsbedrifter, interessentskap, andelslag eller aksjeselskaper. Eierinteressene er enten statlige, kommunale, interkommunale, fylkeskommunale eller private, eller en kombinasjon av disse.

I utredningen på s. 17 anfører Energilovutvalget at en hovedsvakheter ved norsk energiforsyning er det store antall små enheter. Dette gjelder spesielt innen distribusjon, men også når det gjelder produksjon og engrosomsetning. Sammenlutninger vil bl.a. muliggjøre en viss kraftinnvinning og gi økonomiske gevinster ved drift etter ensartede strategier.

For produksjon og engrosomsetning foreslår Energilovutvalget at det gjennomføres en reduksjon av antall enheter til ca. 20, som skal være fylkesomfattende eller regionale vertikalt integrerte energiverk for alminnelig forsyning. Utvalget fremhever interkommunal oppbygging som hensiktsmessig for vertikalt integrerte energiverk, med deltagelse fra primærkommunene og fylkeskommunen (s. 19).

For distribusjonssiden uttaler Energilovutvalget (på s. 21)

at man primært bør søke frivillige ordninger. Utvalget konstaterer at NVE ikke har hatt nok virkemidler, idet lovgrunnlaget har vært mangelfullt og det heller ikke har vært satt inn tilstrekkelige ressurser i dette arbeidet.

I et avsnitt om tiltak på s. 24 fremhever Energilovutvalget at krav om sammenslutninger som betingelse for statsstønad bør brukes (jeg viser om dette til Kindingstads foredrag). I de tilfelle enhetene i energiforsyningen ikke er bundet av vilkårene for statsstønad, vil det bli nødvendig å innføre lovhjemmel for å få gjennomført sammenslutninger hvor forhandlingsveien ikke fører frem. Overensstemmende med dette foreslås bestemmelser i en ny energilov om at det som vilkår for konsesjon på bygging og drift av anlegg for produksjon, omforming, overføring og fordeling av elektrisk kraft med høy spenning, og for bygging og drift av lokalt fordelingsnett for et avgrenset område (områdekonsesjon) kan fastsettes vilkår om at konsesjonæren skal gå inn i større sammenslutninger når dette måtte finnes ønskelig for å få en mest mulig rasjonell energiforsyning i distriktet. Det skal også i konsesjonene kunne fastsettes bestemmelser om utnytting av det enkelte kraftverk, og om samordnet drift under én ledelse av kraftverk i samme vassdrag.

I de år som er gått siden utredningen forelå, har det etter hvert hevet seg enkelte røster som advarer mot en ukritisk og kategorisk vertikal integreringsprosess, og som understreker fordelingsverkenes viktige rolle i energimarkedet. Jeg går ikke nærmere inn på disse spørsmål, men avventer med spenning og interesse hva Olje- og Energidepartementet vil anføre om dette i den Odelstingsproposisjon som for tiden er under skriving.

III Generelt om forskjellige ansvarsformer og selskapstyper etter norsk rett

Fra en privatrettslig synsvinkel kan de forskjellige selskaps-

typer som er kjent i Norge inndeles etter ansvarsformen overfor kreditorene, nemlig i

- selskaper med begrenset ansvar
- ansvarlige selskaper, herunder selskaper med delt ansvar
- selskaper med "blandet" ansvar

(1) Selskaper med begrenset ansvar

Det er her to hovedformer, aksjeselskaper og andels- og samvirkelag.

Aksjeselskapene er uttømmende regulert i aksjeloven av 4. juni 1976 nr. 59.

Etter aksjelovens § 1-1 forstås med aksjeselskap i loven et selskap hvor ikke noen av deltakerne har personlig ansvar for selskapets forpliktelser, udelt eller for deler som tilsammen utgjør selskapets samlede forpliktelser. Et aksjeselskap skal ha en aksjekapital som er fordelt på en eller flere aksjer. Aksjekapitalen skal være minst kr 50.000,-. Aksjene skal lyde på like stort beløp.

Det fremgår av aksjelovens § 18-2 at loven ikke får anvendelse på selskaper dannet av kommuner til fremme av økonomiske fellesinteresser (interkommunale selskaper), eller på selskaper som har til formål å fremme medlemmenes forbruksmessige eller yrkesmessige interesser (samvirkelag), og heller ikke på selskaper som ikke har økonomisk formål.

Felles for aksjeselskaper og andels- og samvirkelag er at ansvarsformen er begrenset. Dette innebærer at de enkelte deltakere (aksjonærer, andelseiere) ikke har noe ansvar for sammenslutningens forpliktelser utover sitt innskudd i form av aksje- eller andelskapital. Deltakerne har m.a.o. ikke "personlig" ansvar for selskapsgjelden.

(2) Ansvarlige selskaper

Etter selskapsloven av 21. juni 1985 nr. 83 § 1-2 (b) er et ansvarlig selskap et selskap hvor deltakerne har et ubegrenset, personlig ansvar for selskapets samlede forpliktelser, udelt eller for deler som tilsammen utgjør selskapets samlede forpliktelser, og som opptrer som sådant overfor tredjemann. Deltakerne hefter m.a.o. personlig for selskapsgjelden, dvs. med hele sin formue og enten solidarisk - en for alle og alle for en - eller for sin del av selskapsgjelden.

Som en konsekvens av det personlige ansvar for selskapsdeltakerne, er den alminnelige regel at hver deltaker har rett og plikt til å være med i ledelsen av selskapet på like fot, og at ingen beslutning kan treffes uten at de alle er enige, jfr. selskapslovens § 2-12 (1). Denne rettslige realitet kan formuleres slik at en deltaker i et ansvarlig selskap er tillagt et veto. En slik regel kan imidlertid fravikes i selskapsavtalen, slik at en majoritet i visse tilfelle gis kompetanse til å binde minoriteten. I store ansvarlige selskaper, som er organisert med eget styre foruten selskapsmøtet, vil det oftest i stiftelsesoverenskomst eller vedtekter være inntatt visse bestemmelser om majoritetens kompetanse. Den nærmere avgrensning av en slik kompetanse vil imidlertid variere fra selskap til selskap, avhengig av en tolkning av de aktuelle bestemmelser.

(3) Selskaper med "blandet" ansvar

I et selskap med blandet ansvar har en eller flere av deltakerne personlig og ubegrenset ansvar for selskapsgjelden, mens andre deltakere kun svarer med sitt innskudd. Hovedtypen her er de såkalte kommandittselskaper (selskapslovens § 1-2 (e) og kap. III). Disse selskaper har spilt en betydelig rolle på andre felter av samfunnslivet, på grunn av beskatningsformen, men vil ikke og bør ikke få noen betydning i energiforsyningen.

For ordens skyld nevner jeg at selskapsloven ikke gjelder for selskap dannet av kommuner eller fylkeskommuner til fremme av økonomiske fellesinteresser, m.a.o. de interkommunale selskaper, når ikke annet er avtalt, jfr. selskapslovens § 1-1 (5), tilføyet ved en endringslov 27.6.1986 nr. 49. Erfaringen viser likevel at de aller fleste selskapsavtaler og vedtekter for ansvarlige interkommunale selskaper i stor utstrekning inneholder bestemmelser som også er hjemlet i selskapsloven.

IV Den selskapsrettslige organisasjon av norske energiverk i dag

(1) Kommunale energiverk

Et kommunalt energiverk kan være en regulær avdeling av kommunens virksomhet uten egne vedtekter og eget styre.

Det alminnelige er imidlertid at kommunale energiverk er organisert som en kommunal bedrift i medhold av kommunestyreloven av 12. november 1954 nr. 1 § 26. Her er bestemt at for kommunal bedrift kan kommunestyret opprette en driftsledelse bestående av styre eller styre og råd.

Et energiverk organisert som en slik kommunal bedrift eies av kommunen, og kommunen er også ansvarlig for energiverkets forpliktelser.

En kommunal bedrift etter denne modell kan ikke av kommunestyret delegeres kompetanse til å fastsette alminnelige salgstariffer og priser for elektrisk kraft, kommunestyrelovens § 26 jfr. § 24 nr. 9

Etter kommunestyrelovens § 59 trenger visse vedtak fra en kommunal bedrift Kongens, dvs. Kommunaldepartementets, godkjenning, bl.a. når vedtaket går ut på å ta opp lån, kjøpe fast eiendom, overta langvarige forpliktelser m.v.

Dersom kommunen har valgt å drive energiverket i aksjeselskaps form, noe kommunestyreloven ikke er til hinder for, bør bemerkes at denne lovs bestemmelser ikke kommer til anvendelse for slike selskaper. Lovens § 59 om Kongens godkjennelsesmyndighet, reglene i lovens kap. 4 om delegasjon av kommunestyrets myndighet og kap. 7 om kommunenes økonomiske forvaltning gjelder m.a.o. ikke vedtak som er gjort i aksjeselskapet.

(2) Interkommunale energiverk

Hjemmelen for etablering av en slik sammenslutning er kommunestyrelovens § 27, hvor det er bestemt at to eller flere kommuner kan opprette et felles styre til løsning av en kommunal oppgave. Til dette styre kan kommunene overta den myndighet de blir enige om når ikke annet er fastsatt i loven.

Begrensningene for delegasjonsadgangen i kommunestyrelovens § 24 nr. 1-11 gjelder ikke for overføring av myndighet til et slikt selskap.

Det følger av kommunestyrelovens § 59 nr. 7 at en beslutning fra en kommune om å overdra myndigheter og plikter etter bestemmelsene i lovens § 27 krever godkjennelse av Kongen (Kommunaldepartementet). Vedtekter for et interkommunalt energiforetak krever derfor slik godkjennelse.

Interkommunale energiforetak har i utviklingens løp blitt meget vanlige i vårt land. Selv om de rene kommunale energiverk fortsatt tallmessig er den største gruppen, har vi i dag rundt 50 interkommunale selskaper, med et antall eierkommuner på ca. 275.

I et slikt interkommunalt selskap vil deltakerne ha ubegrenset "personlig" ansvar for sammenslutningens gjeld, jfr. selskapslovens § 1-2 (b). Ansvaret kan enten være solidarisk eller delt (proratarisk), avhengig av hva som er besluttet i stiftelsesoverenskomst og vedtekter om dette. Lovens utgangs-

punkt og hovedregel er solidaransvar (selskapslovens § 2-4). For interkommunale energiverk er imidlertid systemet med delt ansvar for gjelden det overveiende vanlige.

Et slikt pro rata-ansvar kan tenkes fastsatt etter en annen fordelingsnøkkel enn prosentvise andeler, f.eks. etter folketall. Vedtekter for interkommunale energiverk har gjerne også bestemmelser om pro rata-garantier for deltakerkommunene, som i virkeligheten er overflødige, men som vel er tatt med av hensyn til avklaring overfor den enkelte långiver.

Både i rent ansvarlige selskaper og i pro rata-selskapene har eierkommunene som alminnelig regel et veto mot beslutninger som strider mot stiftelsesoverenskomstens innhold eller sammenslutningens formål, og i det hele mot beslutninger av ekstraordinær art eller viktighet, i den forstand at slike beslutninger krever enighet mellom samtlige deltakere, med mindre noe annet uttrykkelig er bestemt i stiftelsesoverenskomst og vedtekter. Det sies svært ofte i selskapsavtalen eller i vedtektene for interkommunale selskaper uttrykkelig at visse beslutninger må fremlegges for de enkelte eierkommuner til godkjenning. En slik løsning ville man formodentlig komme til selv uten at det var uttrykkelig sagt i selskapets interne regelverk når det gjelder beslutninger av den art som her er nevnt.

(3) Fylkeskommunale energiverk

Et fylkeskommunalt energiverk kan, i likhet med det tilsvarende forhold for kommuner, være en regulær avdeling av fylkets virksomhet uten egne vedtekter og eget styre.

Det vanlige er imidlertid at fylkeskommunale energiverk er organisert som en fylkeskommunal bedrift i medhold av lov om fylkeskommuner av 16. juni 1961 nr. 1 § 28, hvorefter fylkestinget for fylkeskommunal bedrift kan opprette en driftsledelse som består av styre, eller av styre og råd.

For bedrift som forutsettes ikke å trenge stadig tilskudd av fylkeskassen til driftsutgifter utenom renter, kan fylkestinget overdra til styret eller til styre og råd den myndighet som kan overdras til fylkesutvalget, jfr. fylkeskommunelovens § 26.

Det er viktig å være oppmerksom på at i en slik fylkeskommunal bedrift kan også eventuelle primærkommuner som deltar i et samarbeid sikres representasjon i bedriftens styre og råd. Etter den nye regel i fylkeskommunelovens § 31, 1. ledd, kan fylkestinget, dersom den fylkeskommunale bedrift har styre og råd, helt eller delvis overdra valget av styremedlemmer til rådet. Lovbestemmelsen gir m.a.o. en relativt høy grad av frihet til å gjennomføre en representativ sammensetning av bedriftens organer.

En fylkeskommunal bedrift etter denne modell kan ikke gis kompetanse av fylkestinget i saker om å fastsette alminnelige salgstariffer eller priser for elektrisk kraft, fylkeskommunelovens § 28, jfr. § 26 nr. 6.

(4) Interfylkeskommunale energiverk

Hjemmelen for å opprette en slik sammenslutning finnes i fylkeskommunelovens § 29, som er en parallell til den tidligere omtalte regel i kommunestyrelovens § 27. I § 29 er bestemt at to eller flere fylkeskommuner kan opprette et eget styre til å løse en felles oppgave. Til dette styre kan fylkeskommunene overdra den myndighet de blir enige om når ikke annet er fastsatt i lov. Slikt felles styre kan også opprettes av en eller flere fylkeskommuner sammen med en eller flere herreds- og bykommuner. Dette er en ikke upraktisk konstellasjon i energiforsyningen.

En beslutning av fylkestinget om å føre over myndighet og plikter etter bestemmelsen i § 29 krever Kongens (Kommunaldepartementets) godkjennelse i medhold av fylkeskommunelovens § 60.

Begrensningene for delegasjonsadgangen i fylkeskommunelovens § 26 nr. 1-9 gjelder ikke for overføring av myndighet til et slikt selskap.

(5) Aksjeselskaper

Som nevnt ovenfor gir aksjeloven av 1976 en uttømmende regulering av aksjeselskapets rettslige karakter. Loven inneholder bl.a. bestemmelser om stiftelse av aksjeselskap, aksjer og aksjebrev, forhøyelse og nedsettelse av aksjekapitalen, selskapets organer og deres innbyrdes kompetanse, revisjon, regnskapsbestemmelser, oppløsning og avvikling, fusjon og dessuten erstatnings- og straffebestemmelser.

Som allerede påpekt har ikke de enkelte aksjonærer noe personlig ansvar for aksjeselskapets gjeld, og aksjonærene utøver sin styring av selskapet gjennom vedtak i selskapets organer, styre, generalforsamling og eventuelt bedriftsforsamling.

(6) Andels- og samvirkelag

Den prinsipielle forskjell mellom et aksjeselskap og et andelslag er at mens aksjeselskapet er organisert med et fast medlemstall og fast kapital, har andels- og samvirkelagene vekslende medlemstall og vekslende kapital. Forøvrig er reglene om ansvarsforhold og styringsrett vesentlig de samme som for aksjeselskapets vedkommende. I vedtekter for en del av de energiverk som er organisert som andelslag, er det bestemt at abonnentene plikter å tre inn som andelshavere og gjøre innskudd i laget med et bestemt beløp. Man benyttet seg av denne selskapsformen mange steder i vårt land som ledd i elektrisifiseringen. I stedet for å yte anleggs- eller tilknytningsbidrag som nå, ble abonnentene pålagt medlemskap med plikt til innskudd i lokale fordelingsverk. Dette var sikkert en prisverdig tanke den gang, men ordningen volder betydelige problemer ved oppløsning av slike andelslag i forbindelse med sammenslutning til interkommunale energiforetak.

Jeg viser om dette til et annet av dagens foredrag.

V. Rettslige spørsmål som oppstår ved sammenslutninger av enheter i energiforsyningen

I forbindelse med sammenslutninger blir det i de fleste tilfelle aktuelt at ett eller flere selskaper overdrar sine eiendeler, rettigheter og forpliktelser i sin helhet til et annet, enten bestående eller nystiftet selskap. Vi bruker gjerne betegnelsen fusjon om en slik sammenslutning.

Hittil har slike overganger i bransjen skjedd frivillig, ved vedtak i de impliserte selskapers besluttende organer. Dog har Olje- og Energidepartementet ved en kgl.res. av 23.6.1972 om statsstøtte hatt kompetanse til å gi pålegg av denne karakter, jfr. reglenes pkt. 7, 2. ledd.

En slik overgang av et selskaps aktiva og passiva til et nytt selskap, reiser imidlertid en hel serie vanskelige spørsmål av juridisk karakter. I stikkords form skal nevnes:

- (1) Konsesjoner av enhver art må overføres til det nye selskap. Det kan her dreie seg om konsesjoner etter vassdragslovgivningen, etter elektrisitetsloven av 1969 og etter den alminnelige konsesjonslov av 1974. Når konsesjonspliktige rettigheter overføres, kan dette utløse krav om ny konsesjonsbehandling, og kanskje medføre at konsesjonslovenes bestemmelser om forkjøpsrett for det offentlige kommer til anvendelse.

Hva særlig vassdragskonsesjonene angår, har jeg ved flere anledninger tidligere uttrykt en forventning om at fagmyndighetene i bransjens organisasjonssaker vil søke å medvirke så langt det er mulig til at konsesjonsspørsmål ikke blir noen avgjørende hindring for en ønskelig omorganisering.

Enkel er imidlertid saken ikke. I dagens vassdragspolitiske klima - hvor bransjen er under kontinuerlig pågang fra en rekke interessentgrupper med krav om stadig større inntektsoverføringer, risikerer man at utfallet av en ny konsesjonsrunde på vassdragssiden kan bli følgende:

- Nye, mer tyngende bestemmelser om næringsfond m.v. til kommuner
- Andre, nye tiltakspålegg fra konsesjonsmyndighetene
- Nye bestemmelser om avgivelse av konsesjonskraft
- Nye konsesjonsavgifter til kommuner
- Nye krav fra grunneiere, herunder om nytt skjønn til å avbøte angivelige påførte, ikke erstattede skader og ulemper.

Dette problemkompleks inneholder utvilsomt nok stoff til et foredrag for seg. Av tidsmessige grunner kan jeg ikke gå mer i detalj.

Vi må imidlertid fortsatt kunne forvente at våre myndigheter vil søke å medvirke så langt det er mulig til at ikke konsesjonsspørsmålene blir en avgjørende hindring, for å realisere de organisasjonsmessige siktemål som er beskrevet i Energilovutvalgets innstilling og som formentlig også vil bli omtalt i den kommende Odelstingsproposisjon. Jeg vil m.a.o. anbefale at interesserte i alle tilfelle søker bistand hos våre fagmyndigheter - Olje- og Energidepartementet og NVE.

- (2) Overdragelse av faste eiendommer til et nytt selskap medfører plikt til erleggelse av dokumentavgift i forbindelse med overskjøtning. Dokumentavgiften er for tiden 2,5% av anslått salgsverdi.

Jeg viser om disse spørsmål til Kindingstads foredrag. Jeg vil nøye meg med å bemerke følgende:

I St.prp. nr. 1 (1986-87) for OED påpekes at Regjeringen har behandlet spørsmålet om dokumentavgift ved sammenslutninger innen energiforsyningen. For å stimulere til sammenslutninger som kan gi energimessige fordeler, bedre drift og økonomi og bidra til mer enhetlig forsyningsstandard, er det åpnet adgang til refusjon av dokumentavgift ved sammenslutninger som kan ha slike virkninger. Et brev fra OED til NVE av 10.4.1987 inneholder nærmere retningslinjer for refusjonsordningen.

I mindre refusjonssaker (inntil et avsatt beløp - 1 mill. kroner for 1987) forestår OED behandlingen i samråd med NVE. Refusjon finner sted ved at søkeren sender inn de tinglyste dokumenter til NVE.

I større sammenslutningssaker vil OED, etter å ha mottatt innstilling fra NVE, fremme refusjonssaken for Regjeringen til avgjørelse i samråd med Finansdepartementet.

Etter at Regjeringen har behandlet den enkelte sak om refusjon, vil saken bli fremmet for Stortinget i proposisjon om tilleggsbevilgning.

OED uttaler i brevet at det er en forutsetning for refusjon at det skjer en reell sammenslutning. Endringer av selskapsform for bestående energiverk vil ikke bli akseptert som grunnlag for refusjoner.

- (3) Forholdet til kreditorer og andre tredjemenn må ordnes. For det første må långivernes samtykke til overføring av gjeldsforpliktelsene til det nye rettssubjekt innhentes. Det overtagende selskap forutsettes å overta samtlige av det inntredende energiverks forpliktelser. Dette vil

normalt innebære at selskapet også overtar ansvaret for strømforsyningen og således trer inn som kontraktspart vis-a-vis abonnentene. På tilsvarende måte vil selskapet i fremtiden stå som arbeidsgiver overfor alle ansatte.

- (4) En sammenslutning av energiverk vil også reise visse skattespørsmål, men etter min oppfatning neppe noen som representerer en uoverstigelig hindring for slik omorganisering.

Jeg kommer nærmere tilbake til skatteproblematikken i neste avsnitt.

VI Skattespørsmål

(1) Aksjeselskaper

Et aksjeselskap som eier og driver energiverk, og hvor staten eller en eller flere kommuner deltar og som utelukkende eller hovedsakelig har til formål å besørge alminnelig kraftforsyning, skal betale inntektsskatt til kraftverkskommunene etter en inntekt fastsatt til 5% av nettoformuen (bruttoformuen etter takst minus 50% gjeldsfradrag), jfr. skl. § 19 e, og formuesskatt på nettoformuen beregnet på denne måte, jfr. skl. § 36, 4. ledds 2. punktum.

Et slikt aksjeselskap er unntatt fra de vanlige regler om aksjeselskapsbeskatning i aksjeskatteloven av 19. juni 1969 nr. 71. Dette fremgår uttrykkelig av aksjeskattelovens § 9, 2. ledd.

Det følger av det årlige statsskattevedtaks § 1.1 og 4. ledd, sammenholdt med aksjeskattelovens § 9 at elektrisitetsverker som eies og drives av staten eller en eller flere kommuner eller av et aksjeselskap, er fritatt for både inntekts- og formuesskatt til staten.

Når det gjelder spørsmål om et aksjeselskaps formuesskatt til kontorkommunen, er rettsstillingen antagelig noe uklar. Det har vært hevdet at et aksjeselskap skal skattlegges i kontorkommunen for formue i obligasjoner, utestående fordringer, bankinnskudd og kontantbeholdning, med mindre den økonomisk sett må betraktes som særskilt driftskapital for stedbundet virksomhet i annet distrikt. Et annet syn er at det ikke i noe fall er anledning til særskilt å formuesbeskatte finansaktiva tilhørende et energiverk som er gjenstand for de spesielle regler om kraftverksbeskatning, jfr. ovenfor.

Meg bekjent er spørsmålet for tiden i forskjellige varianter oppe til prøvning for domstolene. Jeg vokter meg derfor vel for å gå nærmere inn på problemet.

Et energiverk organisert som aksjeselskap er skattepliktig etter reglene i lov om eiendomsskatt til kommunane av 6. juni 1975 nr. 29. Kommunale energiverk organisert etter kommune-styreløven er derimot fritatt for eiendomsskatt til vertskommunen, jfr. eiendomsskattelovens § 5 pkt. e.

(2) Interkommunale energiverk

Også interkommunale energiverk er gjenstand for prosentligning i medhold av skl. § 19 e. Dersom gjeldsansvaret i selskapet er delt, m.a.o. slik at medlemmene hver for seg kun hefter for en del av gjelden, blir selskapet behandlet som et eget skattesubjekt, i motsetning til et selskap med personlig solidarisk ansvar, hvor skatten utlignes på deltagernes hånd, jfr. skl. § 20, 2. ledd.

Et selskap som det førstnevnte vil m.a.o. bli skattlagt på selskapets hånd for formue og inntekt i hver enkelt kommune, samt for eiendomsskatt etter reglene i eiendomsskatteloven av 1975.

(3) Fylkeskommunale energiverk

Etter skl. § 26 pkt. c kan ikke formues- og inntektsskatt pålegges fylkes-, herreds- og bykommuner, for så vidt angår eiendommer og innretninger innen kommunens område. Bestemmelsen inneholder imidlertid det vesentlige unntak at fylkeskommuner kan ilignes skatt av elektrisitetsverk som drives som erverv utover hva som tjener almennyttige formål. Begrepet "almennyttige formål" antas i denne forbindelse å måtte tolkes relativt snevert, slik at et fylkeskommunalt energiverk som leverer kraft til alminnelig forsyning ikke er omfattet av skattefritaket.

I alle tilfelle vil et fylkeskommunalt energiverk kunne pålegges eiendomsskatt etter eiendomsskatteloven av 1975.

(4) Kommunale energiverk

Skl. § 26 pkt. c fritar som nevnt herreds- og bykommuner for inntektsskatt for så vidt angår eiendommer og innretninger innen kommunens område. Dette innebærer at kommunale energiverk i sin helhet er unntatt fra beskatning innenfor kommunens område, men blir på vanlig måte beskattet for kraftverk beliggende i andre kommuner.

Kommunale energiverk er også fritatt for eiendomsskatt i medhold av eiendomsskattelovens § 5 pkt. e.

Det er dermed slik at når et kommunalt energiverk går inn i en interkommunal sammenslutning, vil den skattemessige situasjon på flere punkter bli skjerpet. Det samme kan være tilfelle dersom et kommunalt energiverk omdannes til et aksjeselskap. Skl. § 136.2 ledd åpner imidlertid adgang for en kommune til å inngå avtale om skattefritakelse for et energiverk som har mottatt statstilskudd, og som eies av vedkommende kommune sammen med en eller flere andre kommuner, eller av aksjeselskap hvor vedkommende kommune deltar som aksjeeier. Vilkåret er at energiverket helt eller hovedsakelig har til formål å besørge alminnelig kraftforsyning.

VII Valg av selskapsform

Jeg tar her utgangspunkt i den før nevnte rapporten fra Energiverkforbundets Energiverkutvalg, NRVF's Publikasjon nr. 296/1983 på s. 23, hvor det uttales:

"Avgjørende for valg av selskapsform må være de typer av oppgaver som det er aktuelt å legge til energiverket, behovet for økonomisk frihet og den grad av politisk styring som anses nødvendig. ... Når det gjelder dannelses eller omorganisering av selskaper hvor flere kommuner deltar, vil det i mange tilfelle være fordelaktig å bruke aksjeselskapsformen. Fordelene ved denne selskapsformen er i første rekke at alle forhold som angår et aksjeselskaps virksomhet er regulert i et moderne og gjennomtenkt lovverk med lang tradisjon. Derneft gir aksjeselskapsformen muligheter for spesifisert regnskapsførsel med oversikt over den enkelte del av virksomhetens lønnsomhet."

Etter min oppfatning bør følgende mål realiseres ved sammenlutninger i energiforsyningen:

- Selskapets organer bør delegeres den videst mulige kompetanse. Ønsket om en politisk styring av virksomheten må kunne tilgodeses på en betryggende måte gjennom representasjon i selskapets organer
- Deltagerkommunene bør ikke ha personlig ansvar for bedriftens gjeld som en direkte følge av selve selskapskonstruksjonen.
- Rettslig diskutabile overføringer av pengemidler til eierne bør unngås, idet inntektsoverføringer bør ha en klar hjemmel ved en forankring i selskaps- og skattelovgivningen.

Jeg har en rekke ganger uttalt at fordelene ved aksjeselskapsformen etter min oppfatning er mange og iøynefallende:

- Virksomheten reguleres av et moderne og gjennomtenkt lovverk med lange tradisjoner i vår rett.
- Det oppnås begrenset ansvar for deltagerne.
- Selskapet er undergitt klare kompetanseregler med en høy grad av selvstyre for selskapets organer.
- Eierne utøver sin styringsrett gjennom generalforsamlingen og selskapets øvrige organer.
- De ansattes representasjon sikres gjennom aksjelovens regler om bedriftsdemokrati.
- Aksjeloven hjemler et spesifisert og oversiktlig regnskapssystem som samtidig fremtrer som et smidig og effektivt styringsverktøy, i motsetning til de kommunale regnskapsforskrifter.
- Inntektsoverføringer til eierne gis en klar hjemmel i skatte- og selskapslovgivningen.

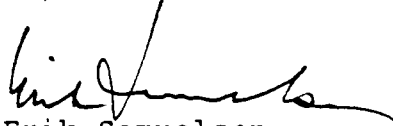
Jeg vil ikke med dette ha sagt at formen ansvarlig selskap for den interkommunale bedrift er uegnet. Tvert imot er det en rekke interkommunale selskaper i bransjen som drives som godt styrte og slagkraftige enheter. Avgjørende for meg er imidlertid min antagelse om at et interkommunalt ansvarlig selskap ikke oppnår en så høy grad av selvstyre (eller frihetsgrad, om man vil) for selskapets organer som i et aksjeselskap. Jeg er fullstendig klar over at det både er og bør være rom for andre oppfatninger akkurat på dette punkt.

VIII Avsluttende bemerkninger

I forbindelse med Energiverkforbundets publikasjon nr. 296/1983, utarbeidet jeg et forslag til normvedtekter for energiverk organisert hhv. som aksjeselskap, interkommunale interessentskap, fylkeskommunale energiverk og kommunale energiverk. Normvedtektene ble inntatt som bilag 1-4 i publikasjonen. Av bilag 6 og 7 til samme rapport fremgår at normvedtektene ble forelagt for Kommunaldepartementet, som etter en mindre oppklaringsrunde ikke hadde noe å bemerke til utformingen.

Som jeg sa i 1985, er det fortsatt mitt håp at disse vedtektene med tilknyttede kommentarer til de fleste paragrafer av viktighet kan gi en ønskelig veiledning for bransjen i den løpende diskusjon om organisasjonsspørsmål som pågår, og som sikkert fortsatt vil pågå i mange år fremover. Et slikt bidrag håper jeg i all beskjedenhet også at dette foredrag vil kunne gi.

Oslo, februar 1989

Erik Samuelson

KRAV OM ADMINISTRATIVE OPPLÉGG SOM FREMSETTES FØR SAMMENSLUTNING

AV

ASBJØRN VINJAR

Kommunene som eiere av kommunale everk vil naturlig nok prøve å sikre aktivitet innen sine grenser i forbindelse med sammenslutning av everk til større enheter. Mange søker å sette som betingelse for å gå inn i en større sammenslutning, at arbeidsplasser skal bevares og fremtidig aktivitet skal legges til vedkommende kommune. NVE uttrykker som sin mening når det gjelder slike spørsmål, at kommunene bør la sine everk gå inn i større sammenslutninger uten å stille sterke krav i den retning. De styrende organer i det fremtidige større energiverk må få mest mulig frie hender til å legge opp aktivitetene. Imidlertid vil det være nødvendig å fastlegge visse retningslinjer for å ta hensyn til det personale som allerede er i everkene.

NVE mener det er direkte galt at fremtidig styre og ledelse i et sammensluttet everk skal være bundet av betingelser om fremtidig administrativt opplegg som kan innebære en vedvarende urasjonell ordning. En må imidlertid tolerere at et opplegg kan bli litt urasjonelt over noen år etter sammenslutning slik at bestemmelser som gjelder personalets rettigheter etter sammenslutningen blir tilfredsstillende; sammenlign muligheten for å holde en prisdifferanse en tid etter sammenslutningen.

Deltagelsen i styret av fremtidig sammensluttete everk vil gjerne bli bestemt av folkemengden i de kommuner som er med. En slik styrerepresentasjon vil også kunne sikre at de fremtidige aktiviteter blir slik at det tilgodeser kommunene i rimelig grad. Forut for sammenslutningen kan ingen kommune forlange å få en større tildeling av distriktsoppgavene enn det som tilsvarer en slik vektlegging. Imidlertid er det nødvendig å ha et hovedkvarter. Desentralisering av den øvrige aktivitet bør også bestemmes av det fremtidige styret. Det er et spørsmål om rasjonelle opplegg. Denne betraktning gjelder også på regionsentra som normalt må tilordnes en større enhet. En kan neppe oppnå full enighet mellom kommuner i disse spørsmål. NVE vil understreke betydningen av at de enkelte kommuner her ikke setter betingelser som hindrer opplegget av rasjonelle administrative ordninger totalt sett.

— oOo —

Seminar om organisasjonsarbeid innen kraftforsyningen

Arrangert av NVE - Energidirektoratet
på Værnes 15. - 16. mars 1989

OPPLØSNING AV KRAFTLAG OG PARTEIERSKAP I FORBINDELSE
MED SAMMENSLUTNING TIL INTERKOMMUNALE E-VERK
AV
BERNT JACOB PETTERSEN

Innhold :

I.	Innledning	Side	2
II.	Kraftlag - selskapsform og rettsstoff	"	2
III.	Valg av sammenslåingsmodell	"	4
IV.	Generelle selskapsrettslige regler	"	6
V.	Nærmere om saksbehandlingsregler for oppløsningsvedtak.	"	6
VI.	Nærmere om flertallskravet for sammenslutningsvedtak.	"	7
VII.	Konklusjon.	"	9
VIII.	Vedlegg reglene for vedtektsendring og oppløsning av andelslag.	"	10

Sammendrag :

Integrering av andelslag skjer enklest ved overdragelse av eiendelene i nåværende lag til et nytt lag mot at det nye lag påtar seg å dekke gjelden og opprettholde kraftforsyningen. Nåværende lag kan deretter eventuelt oppløses mot tilbakebetaling av den innbetalte andelskapital.

I. Innledning.

Emneangivelsen begrenser innlegget til å gjelde oppløsning av kraftlag og parteierskap. Jeg har funnet det riktigere å gi mitt innlegg en noe videre ramme. En mer passende overskrift ville være; "Enkelte rettslige spørsmål ved sammenslåing av kraftlag til interkommunale e-verk".

Jeg anser temaet som todelt. For det første er det spørsmål om hvilken rettslig konstruksjon som skal velges for gjennomføring av sammenslåingen, herunder hvilke fremgangsmåter for sammenslåing som er akseptabel ut fra den rettslige status de lokale e-verk har.

For det annet er det spørsmål hvilke rettsregler som må iakttas i beslutningsprosessen og gjennomføringen.

Skattemessige vurderinger er ikke medtatt. Slike spørsmål vil ofte kunne påvirke avgjørelsen.

II. Kraftlag - selskapsform og rettsstoff.

Oppbygging av den lokale kraftforsyning etter krigen ble ofte basert på en kooperativ tankegang. Kraftbrukerne skulle delta med andelsinnskudd eller tilknytningsavgift. På denne måten ville man sikre seg kapital og et lokalt engasjement. Etableringen og utbyggingen av de lokale kraftlag var ofte preget av uegennyttig entusiasme på det lokale plan.

Oppbygging av fordelingslagene skjedde i samarbeid med NVE.

Stort sett ble lagene organisert som såkalte andelslag med varierende antall eierandeler. Tilsvarende selskapsdannelser har man sett innenfor samvirkebevegelsen og innenfor organisasjonene i primærnæringene. Jeg tenker her på innkjøps- og salgslag, o.s.v.

Kraftlagene er også i visse tilfeller organisert som kommunale eller interkommunale selskaper, men da ofte etablert som andelslag.

I motsetning til aksjeselskaper, ansvarlige selskaper og kommandittselskaper som har detaljerte lovregler for virksomheten, er det beskjedent rettsstoff knyttet til andelslagene.

Det finnes ingen lovgivning av betydning på området. Derimot er det gjennom en rekke fullmaktslover stillet vilkår om godkjenning av vedtekter i andelslag i ulike næringer.

Formentlig har dette også vært bakgrunnen for NVE's arbeid med standardvedtekter for lokale kraftlag i perioden etter krigen. De fleste kraftlags vedtekter er bygget over NVE's standardvedtekter med islett av lokal skreddersøm i enkelte vedtekter.

Når det gjelder rettslig teori på området, er dette begrenset. Den eneste noenlunde moderne fremstilling av rettsspørsmålet knyttet til andelslagene, er lagmann Marthinussen's kapittel om "organisasjonenes rett", i Knophs oversikt over Norges rett og Albert Mørkveds bok om andelslagene fra 1953.

I tillegg finnes en del eldre fremstillinger fra ulike rettsområder ofte knyttet til primærnæringene. Eksempelvis finnes fremstillinger om rettsreglene i meierisamvirket og andelslagene i jordbruket.

I den utstrekning det ikke finnes konkrete regler i de enkelte kraftlags vedtekter, må man bygge på alminnelige selskapsrettslige prinsipper. Kilden til slikt regelstoff er aksjelovens og selskapslovens regler. Særlig gjelder dette mer allmenne prinsipper. Jeg vil tro enkelte kraftlag i dag har utviklet seg så langt bort fra deres rettslige utgangspunkt at de langt på vei de facto vil måtte anses som selveiende institusjoner slik at lov om stiftelser vil kunne danne en viss bakgrunnsmusikk når en vurderer lagenes rettslige status.

III. Valg om sammenslåingsmodell.

Valg av modell for sammenslåing av fordelingslag vil avhenge av flere forhold. Dels vil det være praktiske hensyn som er avgjørende og dels vil det være mer prinsipielle spørsmål om de tidligere eiere av lagene også skal bli medeiere i den sammenslåtte virksomhet. Jeg har forstått det slik at man i stor grad tar sikte på å utvikle det direkte medeierskap fra abonnentene som man i dag har operert med til fordel for et system hvor større regionale fordelingsselskaper eies av kommunene.

Slik jeg ser det er det da minst tre tenkelige modeller for sammenslutning. For det første kan en tenke seg en selskapsrettslig fusjon av virksomhetene. Man overfører da lagets samlede eiendeler og gjeld til et nytt lag mot at de gamle eiere i fordelingslaget får oppgjør i eierandeler i det nye lag.

En slik modell har jeg forstått ikke er særlig aktuell. Problemstillingene her ville stort sett være knyttet til den relative verdsettelse av lagene og til hvilket flertallskrav som måtte stilles for fusjonsbeslutningen. Formentlig måtte det være tilstrekkelig å fatte vedtak med et flertall som tilfredsstiller kravet til vedtektsendring.

En annen modell for sammenslåing er den såkalte oppløsningsmodellen. En gjennomfører da en fullstendig oppløsning av laget. Eiendelene overdras til den nystiftede enhet og vederlaget fordeles mellom andelshaverne. P.g.a. svært tungvinte og upraktiske vedtektsbestemmelser om oppløsning er det ofte ikke hensiktsmessig å velge en slik modell.

Det tredje alternativ har jeg benevnt salgsalternativet. Man tenker seg her at eiendeler og gjeld tilhørende fordelingslaget overføres til det nye lag direkte eller gjennom den kommune fordelingslaget er tilknyttet.

Ofte vil det være naturlig å sette vederlaget for slik overføring tilnærmet lik den gjeld som overtas. Verdiene som er bygget opp i kraftlagene må langt på vei anses å være samfunnsskapte verdier hvor de enkelte andelseiere ikke kan sies å ha noen berettiget forventning å få tilbakebetalt et større beløp enn andelskapitalen.

Vilkåret for en slik overføring av eiendeler og gjeld til den nye enhet må da være at det sammenslåtte e-verk uforbeholdent påtar seg overfor de tidligere andelshavere og andre å dekke kraftforsyningen i området.

Man tenker seg for denne type sammenslåing at det gamle lag består med andelskapitalen intakt. Det vil da være naturlig at dette lag oppløses ettersom formålet er ivaretatt i avtalen med det sammenslåtte lag.

En modifisert utgave av salgsalternativet vil være at man skyter inn eiendeler og gjeld i det sammenslåtte lag mot oppgjør i andeler. Man kan så inndelegge det nye lag i flere andelsklasser. De gamle andelseiere kan således indirekte få andeler i det nye lag uten stemmerett. Deres eneste interesse vil da være å motta oppløsningsvederlag i tilfelle det sammenslåtte lag blir avviklet.

Man kan også tenke seg mellomløsninger hvor det bare gis begrenset innflytelse fra de gamle andelseiere eller abonnentene.

Jeg nevner for ordens skyld at det også er andre hensyn som vil kunne komme inn når det gjelder valg av sammenslåingsmodellen. Dels kan det være skattemessige og skattetekniske spørsmål som reiser seg og dels kan det være avgiftsspørsmål i forbindelse med overskjøtning av fast eiendom ol. Konsesjon vil være nødvendig og forholdet til lagenes kontraktsparter m.v. må avklares.

Ettersom det er snakk om en samfunnsmessig ønskelig omstrukturering, vil jeg tro at langt de fleste problemer av denne art vil løses i form av dispensasjoner fra myndighetene.

IV. Generelle selskapsrettslige regler.

Ved en sammenslåing av el.forsyningslag vil en rekke selskapsrettslige prinsipper måtte iaktas.

For det første må det kreves en saklig og forsvarlig saksbehandling som gir den enkelte andelshaver rett til å delta i beslutningen.

For det annet vil de generelle selskapsrettslige misbruksregler komme til anvendelse. Det må ikke treffes vedtak som er egnet til å gi visse andelseiere eller andre, urimelige fordeler på andelslagets eller eiernes bekostning.

For det tredje må man i beslutningen iakta kravet om likebehandling av andelshaverne.

Dette siste spørsmål vil kunne være aktuelt i de tilfeller hvor kommunene er stor andelseier.

V. Nærmere om saksbehandlingsregler for oppløsningsvedtak.

Som nevnt er de fleste andelslag tuftet på NVE's standard vedtekter.

Vedtektene oppstiller regler for innkalling og forslag til oppløsningsvedtak. Ofte er det utviklet lokale tradisjoner for innkalling. Disse må følges. Innkalling må normalt skje skriftlig dersom ikke vedtektene bestemmer noe annet og med vedtektsfestet varsel. Forslag til beslutning om sammenslutning bør vedlegges og utsendes andelshaverne i god tid før møtet.

Etter det jeg kjenner til, har kraftlagene ofte et svært høyt medlemsantall, ofte likt antall abonnenter. Dette tilsier at det kan være uoverstigelige hindringer med å få sammenkalt og gjennomført et møte med nødvendig representasjon. I den utstrekning vedtektene ikke innholder regler om fullmektigrepresentasjon, vil man kunne slutte dette fra aksjelovens system.

I standardvedtektene er det lagt opp til at man bare kan la seg representere av en annen parteier. Dette bør iakttas i den utstrekning man tar sikte på å systematisere bruk av fullmektiger.

I enkelte vedtekter er det innført stemmerettsbegrensninger. Dette kan reise spørsmål i tilknytning til fullmektigers stemmerett.

De enkelte vedtekter inneholder i tillegg en del spesialbestemmelser når det gjelder saksbehandlingen på selve "andelshavermøtet".

I tillegg må man følge det som er ansett for å være akseptabel saksbehandling etter reglene i aksjeloven og selskapsloven.

VI. Nærmere om flertallskravet for sammenslutningsvedtak.

Det mest interessante spørsmål er hvilke flertallskrav som må oppstilles når man skal gjennomføre de ulike alternativer til sammenslutning.

Standardvedtektene og de vedtektene som praktiseres omkring i lagene oppstiller ofte strenge krav til flertallsvedtak.

Dels er det satt opp quorumsregler, altså regler om minstedeltakelse på møtet. Eksempelvis oppstilles krav om at 2/3 av andelskapitalen må være representert på møtet for at man skal kunne fatte vedtak om oppløsning og at minst 2/3 av denne kapitalen stemmer for oppløsningen.

Slike vedtakskrav er ofte umulige å gjennomføre.

I en del lag stilles mindre strenge krav til vedtektsendring. Man har f.eks. intet ubetinget krav om at 2/3 av andelskapitalen må være representert på møtet. Spørsmålet som reiser seg da kan først gjennomføre en vedtektsendring og redusere flertallskravet for oppløsning.

En slik fremgangsmåte er neppe holdbar dersom det eneste formål med vedtektsendringen er å skaffe nye regler for oppløsning.

En sammenslåing etter fusjonsmodellen krever tilslutning som for vedtektsendring.

En ren oppløsning av laget kreves at man går frem etter reglene om oppløsning. I standardvedtektene slik det ble praktisert en periode, er det også bestemmelse om at oppløsningen først kan iverksettes to år etter vedtaket.

Når det gjelder det tredje alternativet salgsalternativet bør dette kunne gjennomføres ved styrebeslutning og simpelt flertall på andelshavermøtet. Etter dette alternativ trengs ikke vedtektene endres og andelslaget skal ikke formelt oppløses.

Det kan reises spørsmål om en slik fremgangsmåte kan anses som en omgåelse av reglene om oppløsning. Jeg tror ikke det er tilfelle. Formålet med laget ivaretas ved at man har sikret seg en avtale med det sammensluttede lag om at dette forplikter seg til å opprettholde og videreutvikle forsyningen i distriktet.

At man overdrar eiendeler og gjeld tilnærmet vederlagsfritt kan heller ikke oppfattes som et misbruk. Lagene er for sin videre virksomhet helt avhengige av offentlig støtte for utbygging. Det må være legitimt av offentlige myndigheter å stille som vilkår for støtte til videre utbygging at distribusjonsvirksomheten organiseres slik NVE måtte forutsette.

Forutsetningen må være at man beholder den innbetalte andelskapitalen som ofte er beskjeden, intakt.

Velger en salgsalternativet som sammenslutningsform vil det være naturlig å oppløse lagene og eventuelt tilbakebetale andelskapitalen eller la denne overføre til det sammensluttede lag som tilknytningsavgift.

VII. Konklusjon.

Den rettslige struktur av fordelingslagene omkring i landet vil selvsagt variere. Valg av sammenslutningsmodell må tilpasses lokale krav og rettslige forutsetninger.

Når distribusjonene er preget av tradisjonelle andelslag med et antall andelshavere tilsvarende abonnentantallet, vil det rent praktisk være ugjørlig å gjennomføre en tradisjonell oppløsning. Salgsalternativet vil der fremstå som den eneste praktiske gjennomføringsmåte.

b) Ved stikkprøver kontrollera at lageropplag o. l. er i samsvar med bøkene.

c) Sjå etter at all eigedom er fullgodt trygda.

d) Sjå etter at restansane ikkje vert for store, og gjera merknad ved dei abonnentar (forbrukarar) som ligg for langt etter med betalinga av krafteleiga.

e) Sjå etter at parteigarmøte-vedtak og styrevedtak vert fylgde og gjennomførde.

f) Sjå etter at verksemda til laget i det heile er økonomisk og forsvarleg. Revisoren fører protokoll, og denne skal leggjast fram på parteigar-møtet.

§ 16

Usamja mellom krafttingarar og laget vert, så framti dei ikkje kan verta same, å avgjera av ein skilsmøtsrett på 3 medlemmer, 1 medlem vert oppnemnd av kraftlaget, 1 av krafttingarane og formann av Sørenskrivaren i Midhordland.

Det som skilsmøtsretten fastset, skal vera bindande for bae partar. Utlogene ved skjønnert vert å byta av skilsmøtsretten.

§ 17.

For vedtektsbrigde gjeld desse reglane:

a) Framlegg om brigde i vedtekten må styret kunngjera ein månad fore saka vert forehavi i parteigarmøtet. Kjem framlegget frå andre enn styret, må dette sendast styret i så god tid at styret kan få sendt med si tilråding i saka.

b) For at møtet skal vera vedtaksført må 2/3 av partmidelen vera representera på møtet. I anna fall må det innkallast til eit nytt møte som er vedtaksført i alle høve. Til eit bindande vedtak krevt det eit fleirtal på 2/3 av dei motande. Meiner mindretallet at vedtaket strider mot foremålsparagrafen, kan det anka vedtaket inn for Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen.

c) Vedtaket må ikkje strida mot dei vilkår Arbeidsdepartementet har sett for statsstønad.

§ 18

For oppløysing av laget gjeld desse reglane:

a) Framlegg om å løysa opp laget må styret kunngjera ein månad for saka vert forehavi på parteigarmøte. Kjem framlegget frå andre enn styret, må dette sendast styret i så god tid at styret kan få sendt si tilråding i saka.

b) For at møtet skal vera vedtaksført må 2/3 av partmidelen vera representera og oppløysing av laget må vedtakast med 2/3 av dei avgjevne røyster.

c) Vedtaket må godkjennast av Arbeidsdepartementet.

d) Oppløysinga er først endeleg to år etter vedtaket. I tilfelle det vert vedteke å løysa opp laget, vert all lagseiga selt under hand eller ved offentleg auksjon. Mideloverskøtet vert bytt mellom lags-

medlemene i høve deira partmidel.

Interkommunale energiverk (interessentskap)

§ 1.

Selskapsform og deltakere

..... er et interkommunalt interessentskap med følgende kommuner som medlemmer:

.....
.....
.....
.....

§ 2.

Formål

Energiverkets formål er:

- å sørge for en sikker og rasjonell energiforsyning
- å skaffe til veie tilstrekkelig energi
- å arbeide aktivt for en god energiøkonomi
- å drive annen virksomhet i forbindelse med dette.

§ 3.

Forretningskontor

Selskapets forretningskontor er i

§ 4.

Medlemmenes rettigheter og ansvar

Kommunene deltar som medlemmer i interessentskapet i følgende forhold:

..... kommune pst.
..... kommune pst.
..... kommune pst.
..... kommune pst.
..... kommune pst.

De deltakende kommuner er ansvarlige for selskapets forpliktelser etter samme forhold som nevnt i 1. ledd, og garanterer etter samme forhold for lån som interessentskapet tar opp.

§ 5.

Skattlegging. Overskudd

De deltakende kommuner forplikter seg til ikke å beskatte selskapet i den utstrekning det er lovlig adgang til slik skattefritakelse.

Driftsoverskudd som er fremkommet etter at alle drifts- og vedlikeholdsutgifter, renter og avdrag på lån og liknende er betalt, skal nyttes til kapitalformål i samsvar med gjeldende regnskapsforskrifter.

§ 6.

Energiverkets organer

Energiverkets anliggender ivaretas av en administrerende direktør (energiverksjef), et styre og et representantskap.

Energiverket forpliktes av styrets formann, eller i dennes fravær av to styremedlemmer, i begge tilfelle sammen med administrerende direktør.

§ 7.

Administrerende direktør (daglig ledelse)

Energiverkets daglige ledelse forestås av en administrerende direktør (energiverksjef), som har ansvar for at energiverket ledes overensstemmende med gjeldende regelverk og med de vedtak som er fattet i styre og representantskap.

Administrerende direktør gir innstilling i saker som skal behandles av styret.

§ 8.

Styrets sammensetning

1. Styret består av medlemmer med personlige varamenn.
..... medlemmer med varamenn velges av representantskapet.

Formann og nestformann velges særskilt, blant medlemmer fra forskjellige eierkommuner, for 2 år om gangen.

..... medlemmer med varamenn velges av og blant energiverkets ansatte.

I tillegg er administrerende direktør medlem av styret uten stemmerett.

2. Styremedlemmer og varamenn velges for 4 år om gangen. Ved behov kan suppleringsvalg foretas for den gjenværende del av funksjonsperioden.

N O R M

VEDTEKTER FOR AKSJESELSKAPER (KRAFTSELSKAPER) SOM HAR
FÅTT STATSSTØNAD, (KAN I HOVEDSAKEN OGSÅ BRUKES FOR
ANDELSLAG).

§ 1

SELSKAPSFORM OG DELTAKERE

..... er et aksjeselskap med
bestemt kapital og begrenset ansvar. Aksjeeiere er
.....

§ 2

AKSJEKAPITALEN. AKSJEEIERNES ANSVAR

Selskapets aksjekapital er på kr fordelt
på aksjer á kr

Det skal utstedes aksjebrev for aksjene, og disse skal
være innført i en aksjeprotokoll med opplysning om
eierens navn, stilling og bopel. Aksjene kan ikke over-
dras uten samtykke av styret.

Aksjeeiernes ansvar for selskapets forpliktelser er be-
grenset til aksjeinnskuddet.

Aksjeeierne plikter å støtte selskapet etter beste evne,
og må ikke ta kraft fra andre selskaper.

§ 3

SELSKAPETS FORMÅL

Selskapet har til formål å forsyne distriktet med til-
strekkelig elektrisk kraft.

Kraften skaffes til veie ved produksjon fra egne bestå-
ende kraftverk, og ved leie av kraft.

Selskapet kan også opprette avtaler om salg til andre
og avtaler om samkjøring til sikring av god kraftforsyning.

Love for

EIDE KRAFTLAG

§ 1.

Eide Kraftlag er et partlag med skiftende medlemstall og begrenset ansvar. Kraftlaget har til formål å skaffe medlemmene elektrisk kraft. Generalforsamlingen kan bestemme at også ikke parthavere kan få leie strøm på nærmere fastsatte vilkår når særskilte forhold gjør det ønskelig. Dog må de som eier hus eller annen fast eiendom innen fordelingsområdet alltid inntre som parthavere når de vil ha kraft hos laget. Unntakelse fra denne siste bestemmelse kan dog gjøres for større avtakere med hvem det opprettes særskilt kontrakt og som stiller betryggende garanti for den til leveransen svarende nødvendige utvidelse.

§ 2.

Nye andelstegnere betaler et andelsinnskudd på kr. 250,- uansett strømbehovet, men større anlegg som betinger kabelinnlegg eller oppsetting av egen transformator må bære disse utgifter selv eller etter avtale med styre og videre. Eldre andelshavere som har andeler inntegnet før 21/4-64 som overstiger kr. 250,-, vil få dette mellomværende overført til rentefritt låneinnskudd som inntil videre må bli stående i laget. Partshavernes ansvar er begrenset til deres andelsinnskudd.

delingsområdet har ingen plikt eller skyldighet på seg å betale for tegnet kraft fra den tid han flytter og laget har da rett og plikt til å løse hans eiendom i verket under hensyn til hans ansvar etter avtale, eller om man ikke blir enige, på den måte som er nevnt i § 13.

§ 6.

Parteierne tegner seg for utbyggingen med bindende virkning for den kraft de mener de til vanlig trenger og betale denne kraft etter de fastsatte priser når anlegget er kommet i drift og har dessuten rett og plikt til å leie av laget den kraft de ellers trenger dersom laget har kraft til overs til rimelige priser. Styret kan gjøre unntagelse fra bestemmelsene i denne paragraf. Rasjonering av kraft må enhver finne seg i etter det til enhver tid gjeldende driftsreglement.

§ 7.

For den opprinnelig tegnede kraft av partseierne blir å svare en avgift kvartalsvis og forskuddsvis etter regler og tariffer som styret foreslår og generalforsamlingen godkjenner. På samme måte fastsettes også regler og tariffer for leie av kraft.

§ 8.

Alt innkjøp av installasjonsmateriell skal stå under styrets kontroll og all installasjon utføres kun av installatører som er autorisert eller godkjent av laget. Utgiftene elles med installasjonen er laget uvedkommende.

§ 3.

Kraftlaget har å koste: Transformatorer og ellers alt til anlegget nødvendige materiell, dessuten ledningsnett til husvegg.

Kraftlaget holder vanlige måleapparater.

§ 4.

De lån som laget må oppta til reising av anlegget blir å tilbakebetale innen 20 år. Generalforsamlingen kan bestemme at når driftsresultatet tillater det at den for de innbetalte partsinnskudd skal utdeles utbytte som dog ikke skal overstige 5 %.

§ 5.

Hver eier i anlegget etter de tegnede parter og når parteiere har svart sine forpliktelser etter § 2 får han seg tildelt et partsbrev som utferdiges av styret. Overdragelse av parter (partsbrev) må godkjennes av styret når det blir spørsmål om å løse partene fra det hus eller den gård hva det opprinnelig var knyttet til. Også når en part søkes overdratt med at hus eller gård overgår til ny eier kan overdragelse av parter skje med styrets samtykke. Framleie av kraft kan kun skje med styrets godkjenning. Nye parteiere kan opptas av styret etter vedtak og vilkår som generalforsamlingene fastsetter, vedtatt med $\frac{2}{3}$ flertall av de møtende parter. Nye parteiere kan dog under ingen omstendigheter opptas uten imot minst å betale det fastsatte partsinnskudd kr. 250,-, regnet for hel part. Flytter noen parteier bort fra for-

§ 9.

Dersom noen parteiere ikke godvillig svarer sine forpliktelser til reising av anlegget og han ikke er søkegod, taper han sin eiendomsrett i laget. Står noen i en måneds gammel gjeld for kraftleie, blir strømmen avbrutt. Er en slik gjeld over 1 år gammel taper han sin eiendomsrett i laget uten vederlag. Generalforsamlingen kan dog i særskilte tilfelle gjøre unntagelse fra bestemmelsene i denne paragraf.

§ 10.

Partlaget skal ha et styre på 10 medlemmer. Disse velges blant parteiere som er villige til å motta valg til styret såvel som til andre ombud. Eide, Lyngstad og Vevang har rett til 2 medlemmer hver i styret, de øvrige kretser et — 1 — medlem hver. Kretsene må dog ha minst 10 partseiere for å bli representert i styret. Formannen og nestformannen velges av generalforsamlingen for ett år ad gangen av styrets medlemmer. Når en krets ikke har tilstrekkelig partseiere for å bli representert i styret, avgjør stemmeflertallet hvilken krets representanten skal velges fra. Styret velges for to år ad gangen. Halvparten av styret utgår hvert år, første gang etter loddtrekning. Hvert år velges 10 personlige varamenn. De som går ut av styret kan nekte å motta gjenvalg i så lang tid som de har gjort tjeneste. Styret ansetter tjenestemenn som er nødvendige og fastsetter lønn og tjenesteregler for disse. Styret er beslutningsdyktig når minst 4 styremedlemmer, deriblant formann eller nestformann er tilstede. I tilfelle stemmelikhet er

formannens stemme avgjørende. Styret skal ivareta partslagets interesser og nøye rette seg etter generalforsamlingens bestemmelser. Partlaget forplikter ved underskrift av formann, nestformann og 1 styremedlem. Formannen anviser regninger. Styret fører møtebok som skal underskrives av de møtende styremedlemmer.

§ 11.

Ved oppslag minst 14 dager forut, unntatt i byggetiden, og med kunngjøring om hvilke saker som skal behandles, kaller formannen eller varaformannen sammen såvel de årlige som de ekstraordinære generalforsamlinger og styrer disse. Hver parteier har en stemme. Alle vedtak, unntagen de som er nevnt i paragraf 5 og 14 avgjøres med alminnelig flertall av de møtende parteiere. Er det stemmelikhet er formannens stemme avgjørende. Det skal føres møtebok som skal oppleses når møtet er slutt og underskrives av formannen, referenten og minst 2 parteiere som er tilstede.

§ 12.

Den årlige generalforsamling skal holdes i siste halvdel av april måned. Der skal da behandles:

1. Desisjon av forrige års regnskap som følger kalenderåret.
2. Driftsreglement etter paragraf 7.
3. Budsjett for inneværende år.
4. Valg av styre med varamenn.
5. Valg av revisor med veramann.
6. Andre saker.

Ekstraordinær generalforsamling holdes når styret finner det nødvendig eller når minst 20 parteiere krever det.

§ 13.

Uenighet mellom parteierne eller mellom parteierne og partlaget blir, dersom man ikke blir enige, å avgjøre ved skjønn av 3 upartiske menn. 5 menn oppnevnes av sorensskriveren og partene skyter ut en hver. Det skjønnet fastsetter skal være bindende for begge parter. Utgiftene ved skjønnet fastsettes av skjønnsmennene.

§ 14.

Denne lov kan kun forandres av generalforsamlingen og må da minst halvdelen av parteierne være representert. Forslag til forandring eller tillegg til denne lov må være kunngjort av styret på vanlig måte og krever minst $\frac{2}{3}$ flertall for å bli vedtatt. Går forslaget ut på å forandre partlagets formål eller oppløse laget, må minst $\frac{2}{3}$ av partene være representert på generalforsamlingen og forslaget må være vedtatt med $\frac{2}{3}$ av disse. Er generalforsamlingen ikke beslutningsdyktig etter denne paragraf, skal det sammenkalles ekstraordinær generalforsamling med vanlig varsel, som da uten hensyn til antall av de møtende parter, fatter bindende vedtak med $\frac{2}{3}$ flertall.

8.1 - Kan aksjeselskapet selge sine aktiva og bli sittende som aksjonær i det regionale selskap.

- Prinsipielt ja.

Seminar om organisasjonsarbeid innen kraftforsyningen

**Arrangert av NVE - Energidirektoratet
på Værnes 15. - 16. mars 1989**

HVILKE POSITIVE OG NEGATIVE VERDIER
BRINGER VERKENE MED SEG VED FUSJONERING?

AV
IVAR WANGENSTEEN

Innhold :

side:

I. Innledning	1
II. Kort omtale av noen EFI-prosjekter med relevans til fusjonsproblematikken	1
III. Grunnlag for økonomisk oppgjør ved everksfusjoner	5
IV. Oppsummering og konklusjon	10

Sammendrag :

Foredraget omtaler kort noen EFI-prosjekter som har interesse i forbindelse med den fusjonsprosess som pågår. Derest drøftes forskjellige prinsipper for å anslå verdien av verkens formue, og man kommer ut med en anbefaling som går ut på å bruke tilbake-diskontering av verkets fremtidige innbetalinger og utbetalinger. En ytterligere detaljering av hvordan et slikt prinsipp ville slå ut bør gjennomføres i form av et eget utredningsprosjekt.

I. INNLEDNING

Fra EFIs side følger vi med stor interesse med i den prosessen som nå pågår for å få en mer rasjonell organisasjonsstruktur innenfor elektrisitetsforsyningen. Vi anser fra vårt synspunkt en sammenslutning til mer slagkraftige enheter som gunstig fra flere synspunkter. Bl.a. tror jeg de nye enhetene blir interessante samarbeidspartnere for et forskningsinstitutt.

I dette foredraget vil jeg kort berøre noen få EFI-prosjekter som jeg tror kan ha interesse i forbindelse med selve fusjonsprosessen. Der- nest vil jeg se på de spørsmålene NVE har bedt meg legge spesiell vekt på her, nemlig hvordan verdien av de aktiva og passiva som et verk bringer med seg inn i en fusjonert enhet, skal anslåes.

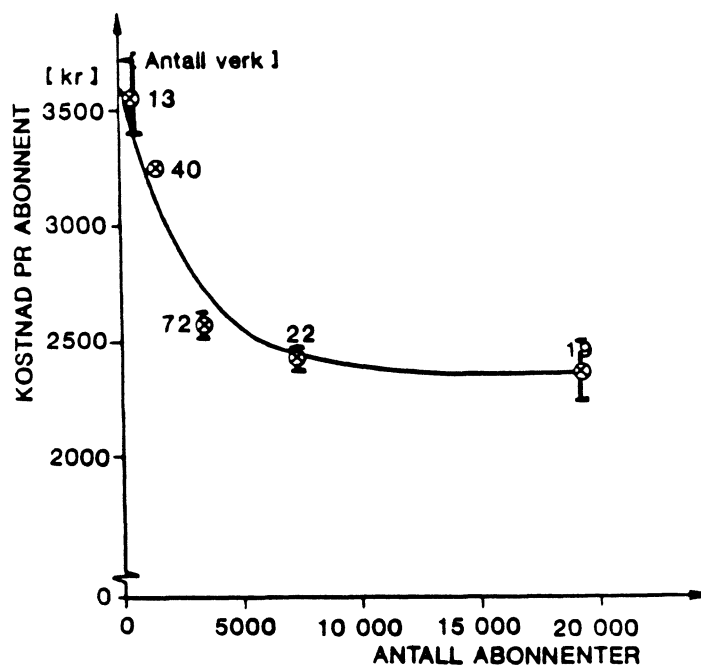
II. KORT OMTALE AV NOEN EFI-PROSJEKTER MED RELEVANS

III. FUSJONSPROBLEMATIKKEN

1. KOSTNADSPROSJEKTET

Prosjektet "Kostnader i hovedfordelings- og fordelingsnettet" som er finansiert av NVE, har pågått i flere år. Resultater fra prosjektet har bl.a. blitt presentert på NEFs tekniske møte i Trondheim 7.-9. desember 1987. Her skal vi bare se på et par resultater som viser hvordan fordelingskostnadene varierer med størrelsen på fordelings- verkene.

Figur 1 viser hvordan de samlede kostnader varierer med forskjellig størrelse på verket. Standardavviket er indikert med vertikale streker.

FIGUR 1. Distribusjonskostnader som funksjon av verkets størrelse.

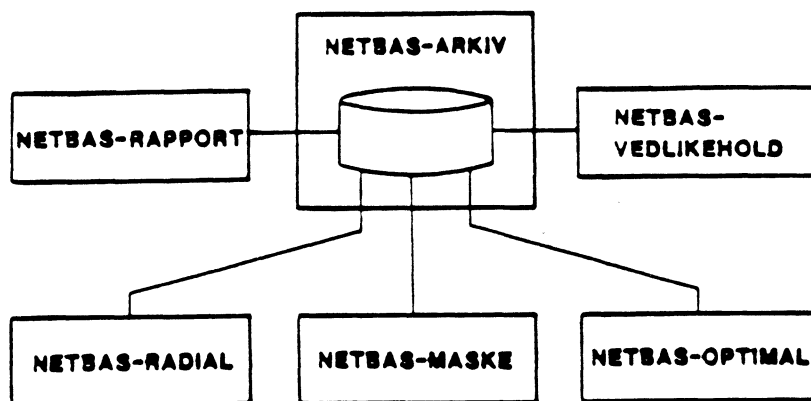
Tabell 1 viser hvordan forskjellige typer driftskostnader varierer med størrelsen på fordelingsverket.

TABELL 1. Driftskostnader for distribusjonsverk av forskjellig størrelse.
Standardavvik i parentes.

Størrelse (ant. ab.)	Administr. (kr/ab.)	Tekn. drift (% av nykost)	Vedlikehold (% av nykost)	Salg & tilsyn (kr/ab.)
Alle (233 verk)	262 (2)	0,81 (0,01)	1,80 (0,02)	188 (2)
0-1000 (23 verk)	503 (28)	0,38 (0,06)	1,46 (0,10)	132 (11)
1000-2000 (57 verk)	434 (8)	0,41 (0,03)	1,72 (0,05)	177 (5)
2000-5000 (78 verk)	301 (4)	0,47 (0,02)	1,84 (0,04)	221 (3)
5000-10000 (39 verk)	248 (5)	0,57 (0,015)	2,02 (0,04)	249 (4)
10000-20000 (22 verk)	238 (6)	0,63 (0,02)	2,33 (0,06)	246 (6)
20000-40000 (9 verk)	237 (11)	1,07 (0,06)	2,59 (0,13)	190 (19)
Over 40000	267 (16)	0,82 (0,05)	1,46 (0,14)	181 (7)

2. NETBAS

NETBAS er et programsystem som består av en database og diverse beregningsprogrammer for bruk i forbindelse med fordelingsnett.

FIGUR 2. Programmoduler i NETBAS.

NETBAS omfatter seks moduler som vist i figur 2.

NETBAS-ARKIV

Arkivmodul med database og nødvendige programfunksjoner for registrering, søking, presentasjon og ajourhold av arkivdata (komponentdata, belastningsdata, etc.)

NETBAS-ARKIV er isolert sett et brukervennlig og fleksibelt EDB-basert arkivsystem for de fleste arkivbehov.

NETBAS-ARKIV er videre basismodul for de øvrige programmodulene. Datagrunnlaget for disse modulene ligger i databasen, og all overføring av data skjer automatisk.

NETBAS-RAPPORT

Fleksibel rapportgenerator for presentasjon/utskrift av arkivdata og utarbeidelse av statistikk.

NETBAS-VEDLIKEHOLD

Programmodul for vedlikeholdsadministrasjon, dvs. planlegging, iverksettelse, oppfølging og dokumentasjon av alle typer vedlikeholdsoppgaver.

NETBAS-RADIAL

Nettberegningsmodul for radielt drevne nett som omfatter lastfordeling, kortslutning, jordslutning, pålitelighet, optimal

parallellkompensering og diverse tekniske og økonomiske tilleggskompenseringer.

NETBAS-MASKE

Nettberegningsmodul for maskenett som omfatter lastfordeling, symmetriske og usymmetriske kortslutningsberegninger og optimal lastfordeling.

NETBAS-OPTIMAL

Nettuavhengig kostnadsminimaliseringsprogram som beregner optimal utbyggingsplan (minimum totale kostnader).

3. KOSTNADSANALYSE FOR BUSKERUD

Fra EFIs side har vi interesse av å prøve det analyseverktøyet som er utviklet innenfor NVEs nettkostnadsprosjekt på noen praktiske eksempler for å se hvilken nytte vi kan ha av det i forbindelse med den pågående fusjonsprosess. Foreløpig har vi bare analysert ett enkelt fylke: Buskerud. Hovedresultatene av disse beregningene er gjengitt i tabell 2.

Vi har også hatt kontakt med et par andre fylker som vi håper å få anledning til å analysere.

TABELL 2. Resultater fra analyse av Buskerud.

Samlet besparelse ca. 13 mill. kr.

Endring av distribusjonskostnadene for de enkelte verk:

Svak økning (1-4 øre/kWh)	Uendret	Svak reduksjon (1-5 øre/kWh)	Sterk reduksjon (5-15 øre/kWh)
Drammen Lier	Hurum Kongsberg Røyken Rollag Ø. Eiker N. Eiker	Modum Ringerike Hallingdal	Sigdal Y. Sandsvær Uvdal Krødsherad Flesberg Hemsedal Nore

Det understrekes at premissene for disse resultatene ikke stemmer helt med de som blir lagt til grunn for omorganiseringen, slik at det ikke må legges for stor vekt på de tallverdier som oppgis.

III. GRUNNLAG FOR ØKONOMISK OPPGJØR VED EVERKSFUSJONER

1. NØDVENDIGHETEN AV ET ØKONOMISK OPPGJØR

Den økonomiske situasjonen er svært forskjellig fra det ene everk til det andre. Det som gir størst utslag er:

- a. Kraftanskaffelseskostnader (egenproduskjon, konsesjonskraft etc.).
- b. Tilstanden i fordelingsnettet (tapsforhold, behov for opprustning, forsterkning, nybygging).
- c. Den finansielle situasjonen (lån, tilgodehavender).
- d. Naturbetingelsene (f.eks. spredt bosetning, vanskelige terrengforhold).

Dette fører til at det er nødvendig med et økonomisk oppgjør verkene imellom dersom ikke fusjonsprosessen skal slå urettferdig ut.

Dersom man ikke finner fram til mekanismer som gjør det mulig å foreta et økonomisk oppgjør ved sammenslutningen, kan det ha alvorlige følger:

- Det kan føre til at hele fusjonsprosessen forsinkes eller stopper opp.
- Det kan føre til at de som går med i fellesskapet, forbeholder seg retten til å "særeie" for aktiva de bringer med seg. Dette fører igjen til at man ikke får realisert den rasjonaliseringsgevinst som var mulig, og det kan også være til hinder for prisutjevningen.

2. SAMMENLIGNING MED INDUSTRIEN

Fusjon mellom industriselskaper er en vanlig foreteelse og det synes å foregå uten problemer av den type som kraftforsyningen opplever. Det kan være interessant å se på hvordan disse industrisammenslutningene foregår og hva som er grunnlaget for det økonomiske oppgjør i den forbindelse.

Industrisammenslutninger skjer (praktisk talt uten unntak) gjennom kjøp og salg av aksjer. En eier av et firma kjøper opp et annet ved å kjøpe tilstrekkelig mange aksjer til å kontrollere det. Det økonomiske oppgjør bestemmes av kursen på aksjene. Aksjene kan kjøpes på børsen eller i direkte forhandlinger mellom eierne, men i begge tilfeller har det betydning at det eksisterer et marked for aksjer og at kursen i hovedsak bestemmes av dette markedet.

Det som har betydning for aksjekursen er ikke så mye selskapets "verdier" i form av bygninger, maskiner etc. som selskapets utsikter til å tjene penger i fremtiden. (Eller egentlig hvordan markedet bedømmer selskapets utsikter til å tjene penger i fremtiden.) Det hjelper ikke hvor mye man har investert, dersom ikke investeringene blir vurdert som gode.

Det som er et viktig poeng med aksjeomsetningssystemet er dessuten at man har et system som, dersom spillets regler følges (jfr. inside trading etc.), aksepteres av alle parter. Aksjekursen slik den vurderes av markedet - riktig eller galt - aksepteres som aksjens verdi. Markedets dom kan ikke appelleres.

Innenfor kraftforsyningen vil det aldri bli aktuelt (i alle fall ikke her i landet) å kjøpe og selge aksjer på et åpent marked, men det kan være interessant å sammenligne med aksjemarkedet for å se på hva vi kan lære av selve prosessen.

3. SKISSE TIL LØSNING

Man kan tenke seg to alternative prinsipper lagt til grunn for beregning av verdien av de aktiva et everk bringer med seg inn i et fusjonert selskap:

- 1) Et anslag på formuen basert på regnskapsdata. Man kan eventuelt korrigere regnskapsdataene dersom f.eks. avskrivningstider ikke stemmer overens med det som ansees som rimelig. Verdien av f.eks. konsesjonskraft må baseres på en tilbakediskontering av fremtidige kostnadsbesparelser.

- 2) Et nåverdianslag basert på samtlige innbetalinger og utbetalinger som everket forventes å få i fremtiden, diskontert tilbake til oppgjørstidspunktet.

Det første prinsippet er trolig enklest å gjennomføre fra et praktisk synspunkt. Det avhenger til en viss grad av hvordan regnskapene er ført. Dersom de kommunale regnskapsforskriftene er brukt, får man problemer bl.a. fordi det da ikke blir tatt med avskrivninger. Men ved å ta utgangspunkt i regnskaper for en årrekke bakover, kan man likevel komme fram til et regnskapsmessig formuesanslag.

Det er flere grunner til at et slikt regnskapsmessig formuesanslag gir et feilaktig bilde av hva formuen egentlig er verdt. En viktig ting er avskrivningstiden. Den regnskapsmessige avskrivningstiden stemmer som regel dårlig med den faktiske levetiden. Dette ser vi lett ved å betrakte en kraftstasjon. Selv om den er så gammel at den er regnskapsmessig nedskrevet, vil den i mange tilfeller kunne produsere elektrisk kraft i mange år fremover, og da har den utvilsomt en verdi fremdeles.

Inflasjonen kommer også inn som en forstyrrende faktor. Slik regnskapene føres i dag blir det ikke gjort korreksjoner for inflasjon, og det betyr at investeringer som ble gjort i en tid med høyere kroneverdi, regnskapsmessig blir for lavt verdsatt.

Et annet poeng som i visse tilfeller kan gi betydelig utslag, og som prinsipielt sett er viktig, er at man regnskapsmessig ikke skiller mellom gode og mindre gode investeringer. Begge bidrar til formuen med det investerte beløp og avskrives på samme måte.*) Dette poenget kan også belyses ved å se på kraftverksprosjekter. Dersom to prosjekter har samme fastkraftpotensiale og det ene har hatt en investering på 4 kr/kWh årsproduksjon, det andre 2 kr/kWh årsproduksjon, er det klart at det ene ikke er dobbelt så mye verdt som det andre. For det fusjonerte selskap er det årsproduksjonen som er verdifull, og fra et slikt synspunkt er de to prosjektene like mye verdt.

*) I mange tilfeller vil det bli foretatt en takst for å fastslå f.eks. skattegrunnlaget. Men en slik takst gir heller ikke noen god informasjon om anleggenes faktiske verdi.

På grunn av alle disse svakhetene ved et regnskapsmessig basert formuesanslag vil det trolig være den beste løsning å basere et økonomisk oppgjør på tilbakediskontering av forventede fremtidige innbetalinger og utbetalinger. Dette gir et prinsipielt sett riktig anslag på den samfunnsøkonomiske verdi av den formue de forskjellige everkene bringer med seg inn i det nye selskapet. Men det er betydelig praktiske problemer med å gjøre slike anslag, og man unngår ikke en betydelig usikkerhet.

Man får en oppstilling for beregning av verkets nettoverdi som ser slik ut:

- 1) Diskontert inntekt ved kraftsalg (ref. detaljnivå)
 - 2) Diskonterte kostnader i fordelingsnettet
(invest.+drift+vedlikeh.+salg tilsyn+adm.)
-
- 3) = Diskonterte inntekter av kraftsalg ref. engrosnivå
 - 4) Diskonterte kostnader for kraftanskaffelse
 - 5) Diskonterte andre årlige kostnader
 - 6) + Fordringer
 - 7) Lån
-
- = Anslått nettoverdi
=====

Inntekt ved kraftsalg (post 1) evt. post 3)) bør her baseres på en samfunnsøkonomisk fundert pris. Se f.eks. NVE-E Avdelingsrapport ES20/88 av 29.12.88. (Det er usikkerheter knyttet til visse forutsetninger som er lagt til grunn i denne rapporten, f.eks. hvordan naturgassen eventuelt vil påvirke situasjonen. Det vil føre for langt å gå inn på denne diskusjonen her.)

Det er noen spesielle problemer knytte til post 1 og 2 som vi skal se nærmere på. Leveringskostnadene varierer bl.a. med hvor spredt bosettingen er. I forbindelse med den fusjonsprosessen som pågår bør man ta stilling til om denne kostnadsvariasjonen, som ikke skyldes verkets disposisjoner men er et resultat av de naturbetingelser verket arbeider under, bør påvirke verkets inngangsbillett, dvs. anslaget på verkets nettoverdi. Et typisk utkantverk med få abonnenter og et stort

forsyningsareal vil ha relativt små inntekter (post 1)) og store nettkostnader (post 2)) sammenlignet med de verkene som forsyner byer og sentrale områder. Spørsmålet er om abonnenter i slike utkantstrøk skal betale en inngangsbillett som reflekterer disse høye distribusjonskostnadene eller om man allerede på dette tidspunktet skal følge en solidaritetslinje. Dersom man aksepterer at prisutjevning er et av formålene med fusjoneringen, ville det være naturlig å legge vekt på denne siste løsningen. Men det er vanskelig å finne sterke faglige argumenter for den ene eller den andre løsningen fra et rent økonomisk synspunkt. Hvilken linje man velger må heller bero på en politisk vurdering.

Dersom man velger en "solidaritetslinje" (vi forutsetter det i det følgende) er det enklest å sløyfe de to første postene i oppstillingen og basere "inntekt av kraftsalg ref. engrosnivå" på f.eks. ES 20/88 (angitt der til 33,6 øre/kWh). For å ta hensyn til at fordelingsnettet kan være i god eller mindre god forfatning vil det være rimelig å ta med en post som inkluderer det oppsamlede investeringsbehov i fordelingsnettet, dvs. de investeringer som på grunnlag av teknisk/økonomiske beregninger og vurderinger anses som nødvendige for å bringe det opp til en normalt god standard.

Vi får da en forenklet oppstilling som ser slik ut:

Diskonterte inntekter av kraftsalg ref. engrosnivå (ifølge ES 20/88 til en pris på 33,6 øre/kWh)
Oppsamlet investeringsbehov i fordelingsnettet
Diskonterte kostnader for kraftanskaffelse
Diskonterte andre årlige kostnader
+ Fordringer
Lån
= Anslått nettoverdi
=====

IV. OPPSUMMERING OG KONKLUSJON

Fra et samfunnsøkonomisk synspunkt er det ikke noe i veien for at en gruppe elektrisitetsverker går sammen i en større enhet uten noen form for kompensasjon til de tidligere eierne. Det er ingen grunn til å fraråde en slik ordning dersom eierne blir enige om det. Egentlig er jo dette det enkleste.

Men med den store forskjell det er på økonomien fra det ene verk til det andre, er det liten grunn til å anta at slike ordninger vil komme i stand. Det vil føles urettferdig om et everk som har sørget for god utbygging og vedlikehold av sitt fordelingsnett, skal stilles likt med et som kanskje har prioritert lave priser til abonnentene og har for- sømt utbygging og vedlikehold av nettet.

Det er da viktig for å få fortgang i fusjonsbestrebelsene at man kan komme overens om prinsippene for hvordan kompensasjon til de gamle eierne skal gis. Får man ikke til et oppgjør med de gamle eierne, vil man enten risikere at fusjonen ikke kommer i stand eller man kan bli nødt til å ta med seg former for særeie eller særrettigheter for enkelte av partene inn i det fusjonerte selskapet og på den måten miste mye av det tilsiktede utbytte av fusjonen, både når det gjelder prisutjevning og rasjonaliseringen.

Det bør understrekes at man i en slik prosess ikke i noe tilfelle kan oppnå millimeterrettferdighet. Man kommer ikke utenom skjønnsmessige vurderinger.

Det anbefales at anslaget for verdiene baseres på en tilbakediskontering av fremtidige innbetalinger og utbetalinger. Dette vil gi et bedre anslag for de faktiske verdier som finnes, enn det som kan leses direkte ut av verkenes regnskaper.

Her har det bare vært mulig å skissere nokså grovt hvordan man kunne tenke seg å anslå "verdien" av et fordelingsverk. Det er selvsagt en rekke spørsmål som står ubesvart. Det ville være interessant om man kunne få anledning til å gå nærmere inn på disse spørsmålene gjennom et eget utredningsprosjekt, gjerne knyttet til ett eller et fåtall konkrete eksempler. Da ville man se hvordan det skisserte analyseopp- legget ville slå ut i praksis og om det lot seg gjennomføre uten for store problemer.

Seminar om organisasjonsarbeid innen kraftforsyningen

Arrangert av NVE - Energidirektoratet
på Værnes 15. - 16. mars 1989

TILSTANDSANALYSE, VERDIVURDERING, INVESTERINGS-
ANALYSE OG PLANLEGGING AV FORDELINGSNETT.

AV

I. GLENDE, J. HORVE OG J. TYRDAL - TRON HORN A/S

Innhold :

I.	Innledning	1
II.	Behovet for analyser og planlegging i forbindelse med organisasjonsarbeidet	1
III.	Praktisk opplegg for en tilstands- og investeringsanalyse	3
IV.	Resultater fra en tilstands- og investeringsanalyse	6
	A. Generelt	7
	B. Resultater fra utførte analyser	8
V.	Planleggingsbehovet i et vertikalintegreert everk	11
VI.	Konklusjon	14

Sammendrag :

I en tilstandsanalyse kan både nettmessig og teknisk tilstand fastlegges. Teknisk tilstand gir grunnlag for verddivurdering av eksisterende nett. Imidlertid må både nettmessig og teknisk tilstand legges til grunn for nettutbyggingsplaner og framtidig investeringsbehov. Investeringsbehovet for de nærmeste 10 år bør ha større interesse enn den tekniske verdi av eksisterende nett. For dårlige nett vil egenfinansiering av nødvendig utbedring kreve betydelig økning av strømprisen. I kap. V omtales planleggingsbehovet i en sammensluttet enhet. Tilstrekkelige planleggingsressurser er viktig, aktuelt både med egenkompetanse og konsulentbistand.

TILSTANDSANALYSE, VERDIVURDERING, INVESTERINGSANALYSE OG PLANLEGGING AV FORDELINGSNETT

I. Innledning

De fleste everk som berøres av organisasjonsarbeidet, har ansvaret for detaljforsyningen av kraft innen et avgrenset område. Everkets høyspennings og lavspennings fordelingsnett, og eventuelt hovedfordelingsnett, utgjør derfor de primære aktiva med tanke på verkets oppgave med å drive strømforsyning.

Ved sammenslutning av flere everk vil derfor fordelingsnettets tilstand og evne til å gi abonnentene en økonomisk og pålitelig forsyning naturligvis ofte være et meget vesentlig tema.

Dette innlegget vil søke å gi en oversikt over analyser og planlegging av fordelingsnett. Innlegget vil først og fremst ta for seg de analysebehov som spesielt opptrer i forbindelse med organisasjonsarbeidet, men det generelle planleggingsbehovet innenfor en sammensluttet enhet vil også bli berørt.

II. Behovet for analyser og planlegging i forbindelse med organisasjonsarbeidet

Uavhengig av organisasjonsarbeidet vil det i ethvert everk, stort eller lite, være behov for langtidsplanlegging av nettet med sikte på investeringsplaner for årene fremover. Med jevne mellomrom bør fornyet planlegging foretas, bl.a. fordi forutsetningene for planleggingen endres over tid.

I mange everk har planleggingen av det fremtidige nettet vært forsømt. Det kan være flere grunner til dette. Da den daglige driften er den primære oppgave, har det ofte ikke blitt særlig tid eller vært satt inn ressurser til å drive systematisk planlegging. Nettutbygginger kan da ofte ha hatt en tendens til å bli besluttet som umiddelbare "brannslukningstiltak", uten at det har vært mulig å se de nære forsterkningsbehov i et langsiktig perspektiv.

Mye av den planlegging som har vært foretatt for fordelingsnettene rundt om i landet i senere tid, er det NVE som har æren for. Ved bruk av konsulentbistand har NVE sørget for at svært mange av landets fordelingsnett har blitt analysert. Det har blitt utarbeidet planer med sikte på en energiøkonomisk nettutbygging.

Hva slags analyser som trengs i forbindelse med organisasjonsarbeidet, vil avhenge av situasjonen i hvert enkelt tilfelle. For mange verk har den økonomiske situasjon vært vanskelig av forskjellige grunner. Planlegging og videreutbygging av nettet kan som nevnt ha blitt forsømt. I en del tilfelle har imidlertid heller ikke vedlikehold og fornyelse av gamle anlegg blitt utført i den grad det hadde vært ønskelig. En stor del av dagens anlegg er også meget gamle (fra 1950 eller tidligere). Og selv om det er utført vedlikehold på de gamle anleggene, vil mange allikevel være i en slik forfatning at det bør foretas en systematisk utskiftning av f.eks. linjer, traverser, stolper, fordelingstransformatorer.

I slike tilfelle vil det være ønskelig å få klarlagt følgende forhold:

1. Hvordan er den nettmessige tilstand?

Klarlegging av behovet for forsterkning eller utbygging av nettet ut fra nettmessige forhold som overføringskapasitet, overføringstap og reserveforhold. (Har de enkelte ledninger store nok line-tverrsnitt? Trengs det flere ledninger eller innmatninger i nettet?)

2. Hvordan er nettets tekniske tilstand?

Klarlegging av behovet for fornyelse som følge av alder, slitasje eller mangelfullt vedlikehold. (I hvilken forfatning er de enkelte ledninger som byggverk? Bør stolper, liner etc. fornyes?)

3. Hvilke investeringer trengs i de nærmeste 5-10 år?

På grunnlag av analysene i punkt 1 og 2 utarbeides en investeringsplan med sikte på et nett av tilfredsstillende standard som vil kunne gi en god forsyning i årene fremover.

For å få en best mulig anvendelse av de midler som skal investeres, er det meget viktig at investeringsplanen (pkt. 3) bygger på en tilstandsanalyse som tar hensyn til både de nettmessige (pkt. 1) og de tekniske forhold (pkt. 2). Opplegg for en slik tilstands- og investeringssanalyse er beskrevet i neste kapittel.

III. Praktisk opplegg for en tilstands- og investeringsanalyse

Analyseopplegget er naturlig delt i 3 faser i tråd med spørsmålene i kap. II:

1. Fastlegging av nettmessig tilstand ved hjelp av nettberegninger for det eksisterende høyspennings fordelingsnett. Både dagens høylastsituasjon og fremtidig prognoserte høylastsituasjoner.
2. Fastlegging av nettets tekniske tilstand basert på komponentenes tekniske levetid og alder sammen med ekstraordinære forhold som avdekkes under inspeksjon av anleggene.
3. Utarbeidelse av utbedrings/utbyggingsplan og investeringsbehov for de første 5-10 år.

I fase 1 vil første skritt være å klarlegge dagens forsyningsforhold. De nettdata som trengs er angitt i vedlegg 1.

For å kunne analysere hvordan det eksisterende nettet rent nettmessig vil kunne klare de fremtidige forsyningsforhold må det utarbeides en prognose for forventet belastningsutvikling innen analyseperioden. For en analyse av et fordelingsnett benyttes vanligligvis en analyseperiode på 20 år.

Spennings- og belastningsforholdene samt de elektriske tap i det eksisterende nettet klarlegges ved hjelp av EDB-baserte lastflytberegninger både for nåværende og prognoserte fremtidige belastningsforhold. Disse beregningene klarlegger hvor lenge det eksisterende nettet gir tilfredsstillende forsyningsforhold.

Som en del av fase 1 vurderes også om det kan oppnås noen tapsbesparelser ved å endre driftskoblingen. I forbindelse med sammenslutning av everk er det viktig å se på om det er lønnsomt med andre driftskoblinger når forsyningsgrenser blir opphevet.

Det analyseres også om det vil være lønnsomt med reaktiv kompensering for å redusere tap i fordelingsnett. Ofte vil installasjon av kondensatorbatterier ute i høyspenningsnettet være en meget god investering. De reduserte tap kan ofte gi en inntjeningstid på 3-6 år.

I fase 2 vil første skritt være å systematisere de nødvendige data, se vedlegg 1. Dessuten må det fastsettes tekniske levetider for de enkelte komponenter. De tekniske levetider vil kunne være forskjellig alt etter hvilke klimatiske påkjenninger anleggene utsettes for.

Når opplysningene om nettets alder og andre karakteristika er systematisert, blir det utarbeidet et opplegg for inspeksjoner av nettet. Hensikten med inspeksjonene er å fastlegge om anleggenes tilstand er i samsvar med hva som er rimelig å forvente i forhold til deres alder og teknisk levetid. For at ikke inspeksjonene skal bli for tidkrevende, bør disse utføres ved stikkprøver. Selv om eldre nettdeler bør prioriteres, så må også nyere deler inspiseres.

En hovedoppgave i fase 2 er å fastlegge nettets tekniske tilstand. Som utgangspunkt benyttes verdien av et nytt nett bygget etter de samme tekniske spesifikasjoner som det eksisterende. Ut fra komponentenes alder og tekniske levetider foretas en ordinær nedskrivning av verdien. I tillegg foretas det ekstraordinære nedskrivninger der resultatene fra inspeksjonen tilsier dette. Til slutt i denne fase blir det utarbeidet en foreløpig plan for nødvendige utbedringer med investeringsbehov. Denne foreløpige planen vil bare ta hensyn til nettets tekniske tilstand.

I fase 3 blir det, ut fra resultatene fra fase 1 og 2, utarbeidet en investeringsplan med investeringsbehov for de første 5-10 år. Her samordnes tidspunkter for nettmessig og teknisk betingede investeringer i form av utbygginger, ombygginger og utbedringer. Dersom det f.eks. av tekniske årsaker må gjøres store ombygginger/utbedringer på en ledning, vurderes det om det vil være mer fornuftig å bygge om ledningen med et større tverrsnitt. Ofte vil dette kunne forsvares ut fra tapsbesparelser, eller ved at andre større utbygginger kan utsettes.

I forbindelse med sammenslutning av everk er det ofte interessant å få vurdert om opphevelse av forsyningsgrenser gir grunnlag for en mer økonomisk utbygging av nettet eller en mer pålitelig forsyning. Slike nettmessige gevinster av sammenslutninger vil kunne klarlegges ved en teknisk/økonomisk vurdering eller analyse i tilknytning til fase 3.

Valg av de konkrete nettutbyggings- og forsterkningstiltak for investeringsplanen i fase 3 blir vanligvis basert på vurderinger og overslagsmessige beregninger foretatt av erfarne nettplanleggere. I enkelte tilfelle vil det imidlertid i fase 3 kunne være behov for en grundigere teknisk/økonomisk nettplanlegging som grunnlag for en utbyggings- og investeringsplan. Forøvrig vil nærmere teknisk/økonomiske nettanalyser være en vesentlig oppgave for den sammensluttede enhet, kfr. kap. V.

IV. Resultater fra en tilstands- og investeringsanalyse

Under A er det skissert rent generelt hva slags resultater som kan fås fra en tilstands- og investeringsanalyse som beskrevet i kap. III. Under B er det gjengitt utdrag

av resultater fra konkrete analyser som har vært utført.

A. Generelt

De viktigste resultatene fra en tilstands- og investeringsanalyse er listet opp nedenfor:

1. Verdivurdering av eksisterende nett.

- Nettets verdi ut fra teknisk tilstand.
- Nyverdi av nettet.
- Forholdet mellom disse verdiene vil være et mål for nettets tekniske tilstand.

2. Investeringsbehovet.

- Utbedrings/utbyggingsplan for de nærmeste 5-10 år som både tar hensyn til tekniske og nettmessig tilstand.
- Oversikt over det tilhørende investeringsbehovet for de nærmeste 5-10 år.

Den ovennevnte verdisetting av nettet er i realiteten en taksering av hele nettet som vil kunne være av interesse i forbindelse med sammenslutninger.

I forbindelse med forhandlinger om sammenslutninger bør imidlertid omfanget av investeringsbehovet de nærmeste 5-10 år være av større interesse enn selve den tekniske verdien av nettet. Et verks økonomi og strømpriser vil i større grad være påvirket av hvilke investeringer som er påkrevet enn av selve verdien av de anlegg som allerede finnes. Analysene vil således gi et utmerket underlag for utarbeidelse av langtidsbudsjetter og strømprisvurderinger.

For everk med grisgrendte forsyningsområder kan det ofte trengs betydelige investeringer for å bedre den tekniske tilstand. For everk som forsyner tettbygde strøk kan nettets tekniske tilstand være god. Imidlertid kan det allikevel være behov for betydelige investeringer for slike everk hvis den nettmessige tilstand ikke er god nok til å møte den forventede belastningsutvikling.

B. Resultater fra utførte analyser

I fig. 1-3 er systematisert en del resultater fra utførte tilstandsanalyser. Materialet bygger på resultatene fra ulike analyser av 35 fordelingsverk med en samlet ledning/kabellengde på ca. 6.500 km, og ca. 6.500 fordelingstransformatorer. De utførte analyser har imidlertid hatt noe forskjellig omfang. Det inngår derfor resultater fra færre verk i fig. 2 enn i fig. 1. Materialet er for begrenset til å kunne betraktes som noen statistikk, men det gir allikevel grunnlag for visse fortolkninger.

Fig. 1 gir en fordeling av teknisk tilstand til de undersøkte verk. Et helt nytt nett ville ha hatt teknisk tilstand 1,0. For de undersøkte verk er det et betydelig variasjonsområde fra 0,26 til 0,73 med en gjennomsnittsverdi på 0,57 som antydnet stiplet.

I fig. 2 er vist en tilsvarende fordeling av det relative investeringsbehovet definert som investeringsbehovet de nærmeste 10 år i % av nyverdien av eksisterende nett. Da verkene varierer sterkt i størrelse, vil direkte sammenligning mellom investeringsbeløpene ha liten interesse. Ved å regne investeringsbehovet i prosent av nyverdien av eksisterende nett kan imidlertid investeringsbehovene for ulike verk sammenlignes.

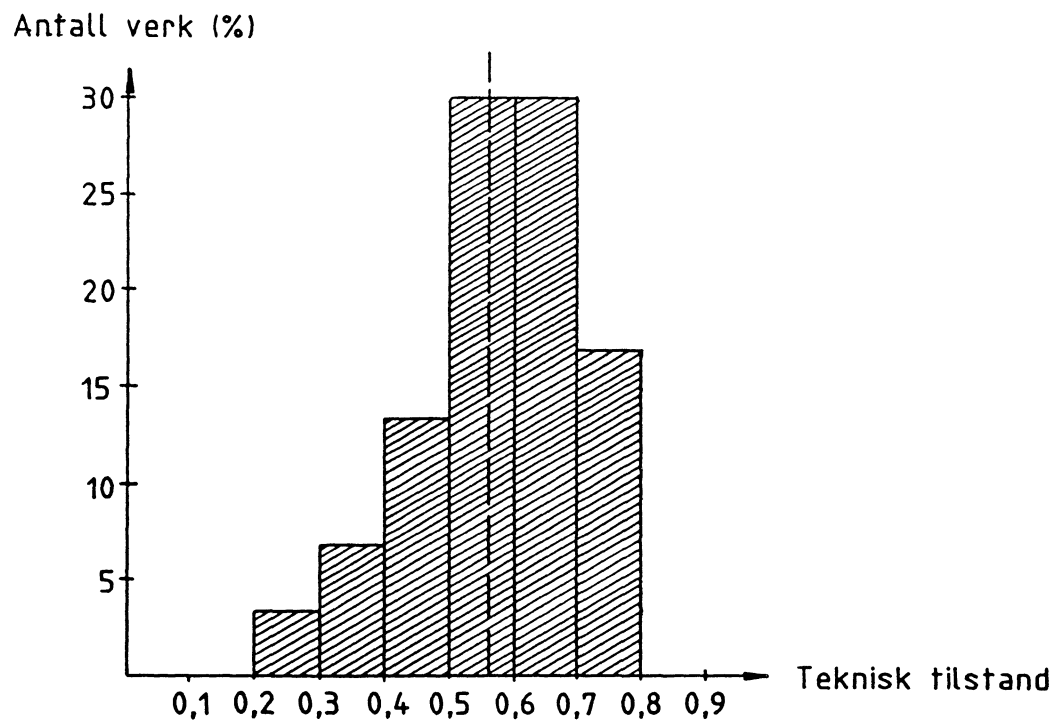

Fig.1 Fordeling av teknisk tilstand

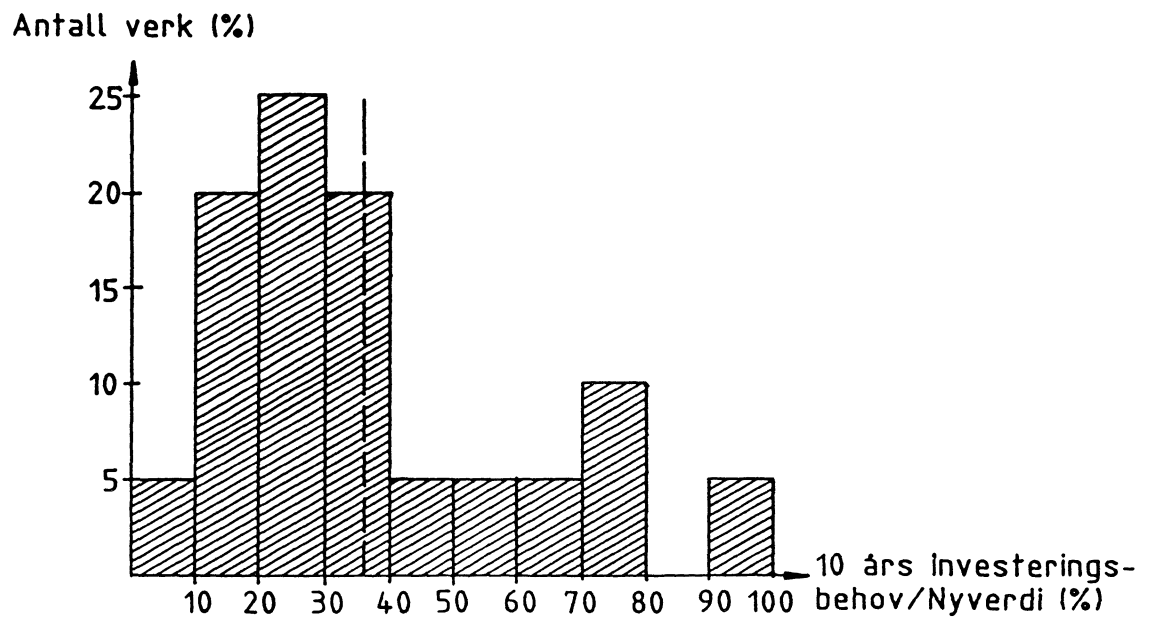

Fig.2 Fordeling av det relative investeringsbehovet over 10 år

Som det fremgår er variasjonsområdet for investeringsbehovet enda større enn for teknisk tilstand i fig. 1, til tross for at færre verk inngår i materialet for fig. 2. En vesentlig grunn til dette er at fig. 2 ikke bare omfatter investeringsbehovet som følge av nettets tekniske tilstand, men også de investeringer som den nettmessige tilstand krever.

Dersom disse investeringene skulle dekkes av verkene selv med lånefinansiering, ville det medføre en gjennomsnittlig økning av strømprisen til abonnent på 2-3 øre pr. kWh, og for de "dårligste" verk helt opp i 10-15 øre pr. kWh. Det er da regnet med lån til 13% rente og 20 års avdragstid.

10 års investerings-
behov/Nyverdi (%)

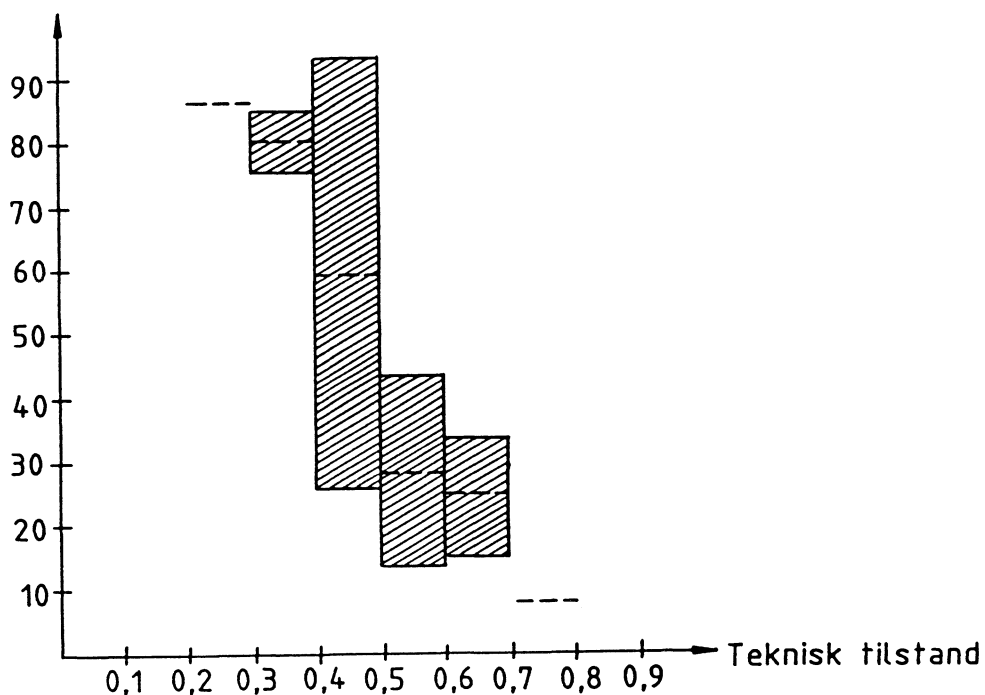

Fig.3 Sammenheng mellom relativt investeringsbehov og teknisk tilstand.

I fig. 3 er vist en fremstilling av sammenhengen mellom relativt investeringsbehov og teknisk tilstand for de verk hvor tilstrekkelig analyse er foretatt. For hvert av de angitte intervall av teknisk tilstand er vist variasjonsområde og gjennomsnittsverdi (stiplet) for det relative investeringsbehovet. Det materiale som inngår er som tidligere nevnt begrenset.

Som en kan vente viser fig. 3 en viss sammenheng mellom investeringsbehov og teknisk tilstand. Dårlig teknisk tilstand gir høyt investeringsbehov. Imidlertid må den store spredningen understrekes. For verkene med teknisk tilstand i området 0,4-0,5, f.eks., ligger høyeste verdi for investeringsbehovet over gjennomsnittsverdiene for alle verk med dårligere teknisk tilstand. Tilsvarende ligger det laveste investeringsbehovet i dette intervallet under gjennomsnittlig investeringsbehov for de verk som har bedre teknisk tilstand. En viktig grunn til denne store spredning er, som tidligere nevnt, at det i investeringsbehovet i større eller mindre grad også inngår investeringer som skyldes nettmessig tilstand i tillegg til de investeringer som den tekniske tilstand krever. En annen grunn til spredningen er naturligvis at en og samme verdi for teknisk tilstand av et helt nett, f.eks. 0,5, kan omfatte nett med ganske forskjellig alderssammensetning. Dette kan igjen gi utslag i betydelige variasjoner når det gjelder investeringsbehovet de nærmeste 10 år.

V. Planleggingsbehovet i et vertikalintegreert everk

NVE har nylig innført en ordning med det formål å systematisere planleggingen av kraftsystemet i alle landets fylker.

Den nye ordningen innebærer at distriktene selv er til-
delt et formelt ansvar for planleggingen av de lokale
overførings- og hovedfordelingsnett. Ansvar er lagt
til fylkesverk, eventuelt områdeverk, men NVE forutset-
ter et nært samarbeid med øvrige verk innen det enkelte
fylke eller område. For å få et samordnet og systematisk
planleggingsarbeid for hele landets kraftsystem har NVE
utarbeidet retningslinjer for denne planleggingen.

Det er både naturlig og fordelaktig at distriktene selv
er ansvarlige for planleggingen av sine egne lokale
nett. En del verk har holdt på med regelmessig kraftsys-
templanlegging i mange år, enten helt i egen regi eller
med bistand fra konsulent i ulik grad. For disse verk
vil den nye ordningen bare være en formalisering og
eventuelt videreutvikling av dagens planleggingsvirksom-
het.

Samfunnet stiller i dag strengere krav til planleggin-
gen. Opinionsen retter kritiske, ofte også velbegrunnede
spørsmål til ansvarlige administrasjoner om begrunnelse,
lønnsomhet og konsekvenser i forbindelse med planleggin-
gen av nye elektriske anlegg.

Usikkerhet om fremtidig belastningsutvikling eller en
vanskelig økonomisk situasjon kan føre til at konsekven-
sene av mangelfull planlegging og en påfølgende uheldig
beslutning blir merkbare. Det bør derfor planlegges
etter ulike fremtidige utviklingsmuligheter for å stu-
dere hvor robuste de enkelte tiltak vil være for endrede
forutsetninger. I perioder med relativt lav belast-
ningsøkning vil det dessuten være naturlig og viktig å
studere mulighetene for og økonomien ved tiltak som ikke
krever store investeringer. Slike tiltak vil kunne være
økt utnyttelse av eksisterende nett, f.eks. ulike
oppgraderingsløsninger.

Forsyningsforholdene i et fordelingsnett kan forbedres ved forsterkninger i selve fordelingsnettet (11 kV, 22 kV) eller ved å etablere en ny innmating fra det overliggende hovedfordelingsnett (45 kV, 66 kV, 132 kV). Når forskjellige verk har ansvaret for distribusjon og engrosforsyning, kreves et godt og nært samarbeid for å få til en samfunnsøkonomisk planlegging og utbygging av det totale hovedfordelings- og fordelingsnett. I mange områder fungerer et slikt samarbeid bra, men det er også nok av eksempler på det motsatte.

Når det dannes vertikalintegreerte enheter der fordelingsnett og hovedfordelingsnett får samme eier, vil ikke lenger eierforholdene være til hinder for optimale løsninger. Men det er viktig at det da satses de nødvendige ressurser for å få til en planlegging i tråd med de intensjoner NVE har lagt opp til for kraftsystemplanlegging i distriktene.

EDB-verktøy for å drive moderne nettplanlegging er i dag tilgjengelig for ethvert everk. Moderne hjelpemidler er imidlertid ikke nok alene. Et miljø med kompetente planleggere er også helt vesentlig. Nettplanlegging er ikke noe "venstrehåndsarbeid", men et krevende fagområde som både fordrer innsikt i teknisk/ økonomisk planlegging og gode generelle elkraftkunnskaper.

Forholdene rundt om i de enkelte fylker og distrikter er forskjellige når det gjelder miljø og kompetanse for kraftsystemplanlegging. I mange områder er man selvhjulpne, mens man i en del andre områder finner det riktig å satse på bistand utenfra i større eller mindre grad. Generelt vil det være en avveining for de enkelte everk når det gjelder hvilke oppgaver man vil bygge opp kompetanse og kapasitet til å ta seg av selv, og hvilke

man ser det hensiktsmessig å løse ved hjelp av konsulentbistand. Til spesialoppgaver som det ikke arbeides med kontinuerlig, vil det naturligvis være særlig aktuelt med bistand utenfra.

For nye enheter vil det spesielt i oppbyggingsperioden kunne være behov for å satse på konsulentbistand i forbindelse med nettpplanleggingen. Gjennom et nært samarbeid med konsulent vil det kunne bygges opp et miljø med den ønskelige kompetanse, slik at personellet i den nye enheten etter hvert kan ta seg av stadig mer av utredningsarbeidet.

VI. Konklusjon

Fordelingsnettets tilstand og evne til å gi abonnentene en økonomisk og pålitelig strømforsyning er ofte et meget vesentlig tema ved sammenslutning av everk.

Ved tilstands- og investeringsanalyser kan nettets tilstand klarlegges, og det kan utarbeides planer for de nødvendige utbedringer og nettforsterkninger. I denne sammenheng er det meget viktig at det blir foretatt en klarlegging både av behovet for fornyelse som følge av alder og slitasje (teknisk tilstand) og av behovet for forsterkning eller utbygging som følge av nettmessige/kapasitetsmessige forhold (nettmessig tilstand). Opplegg for en slik kombinert nettmessig og teknisk tilstands-analyse er beskrevet i kap. III. I forbindelse med klarlegging av teknisk tilstand er det viktig at det blir foretatt inspeksjoner av nettet. Det sikrer at ikke bare komponentenes alder slavisk blir lagt til grunn for vurderingene, men at det blir tatt hensyn til den reelle slitasje og aldringsprosess.

Undersøkelser viser at det er store forskjeller fra verk til verk når det gjelder den tekniske tilstanden i fordelingsnettet. Når det gjelder nivået på de investeringer som må gjennomføres for å få et nett som kan gi en god forsyning, er imidlertid variasjonene fra verk til verk enda mye større enn variasjonen i teknisk tilstand. Årsaken til dette er nærmere omtalt i kap. IV B.

Typisk innvirkning på strømprisen hvis de nødvendige utbedringer og nett- forsterkninger skulle finansieres av verket selv, er 2-3 øre/kWh, men med et variasjonsområde fra minimal innvirkning til hele 10-15 øre/kWh.

Gjennom analyser og planlegging kan også de eventuelle fremtidige nettmessige gevinster av sammenslutninger klarlegges.

Sammenslutning i vertikalintegreerte enheter sikrer lettere en samfunnsøkonomisk planlegging og utbygging av det totale hovedfordelings- og fordelingsnett. Det er imidlertid viktig at de nødvendige ressurser blir satset for å få til en kraftsystemplanlegging i tråd med de intensjoner NVE har lagt opp til.

For de enkelte verk vil det være en avveining om kraftsystemplanleggingen bør utføres helt med egne krefter, eller om det i større eller mindre grad bør satses på konsulentbistand. I en oppbyggingsperiode vil samarbeid med en konsulent kunne være spesielt nyttig med sikte på utvikling av et miljø med den ønskelige kompetanse.

DATABEHOVET FOR EN TILSTANDS- OG INVESTERINGSANALYSE

Følgende nettdata er nødvendige:

Ledninger	- type og tverrsnitt - lengde - byggeår - omfang og tidspunkt for utbedringer
Kabler	- type og tverrsnitt - lengde - leggeår
Transformatorer i mast	- transformatorytelse - produksjonsår for transformator - byggeår for arrangement
Transformatorer i kiosk	- transformatorytelse - produksjonsår for transformator - kiosktipe og alder - antall høyspenningsfelter

Med tanke på nettberegningene trengs også belastningsdata samt produksjonsdata for eventuelle kraftverk som er tilknyttet fordelingsnett. Vanligvis innhentes opplysninger om energiforbruket på hver fordelingstransformator for det siste år. Videre er det ønskelig å vite hvordan brutto energiforbruk og maksimaleffekten har utviklet seg i de siste 5-10 år. For å kunne utarbeide en best mulig prognose for lastøkningen bør det tas hensyn til generalplaner og konkrete planer for utbygging av boligfelt, industriområder og annen arealutnyttelse.

- 10.1 - Det er liten tro på tilstands- og nettanalyser som redskap i sammenslutningsprosessen. Denne prosessen er primært politisk og for mange data kan forkludre den.
- Analysene er redskap i planleggingsprosessene. Hvorvidt politikerne vil ha disse frem, må de selv bestemme.
- Nettanalysene vil muligens, men ikke nødvendigvis vise fordeler ved sammenslutning.

Seminar om organisasjonsarbeid innen kraftforsyningen

Arrangert av NVE - Energidirektoratet
på Værnes 15. - 16. mars 1989

HVILKE GEVINSTER KAN OPPNÅS VED SAMMENSLUTNINGER ?

VED

SJEFING. VIDAR STRAND, HAFSLUND ENGINEERING AS

Innhold:	Side
I. INNLEDNING	1
II. GEVINSTER	3
III. NEGATIVE VIRKNINGER	6
IV. UTFØRT ORGANISASJONSANALYSE 1988	7
V. KONKLUSJON	12

Sammendrag:

Innledningsvis omhandles forventet generell økonomisk gevinst ved everks-sammenslutninger basert på utførte markedsundersøkelser. Kap. II og III summerer opp positive og negative virkninger av en fusjonering.

Kap. IV refererer resultater fra en utført organisasjonsanalyse i 1988, mens kap. V er en konklusjon av nevnte undersøkelse.

HVILKE GEVINSTER KAN OPPNÅS VED SAMMENSLUTNINGER?

I. INNLEDNING.

Før en sammenslutning av to eller flere everk til en fellesenhet blir iverksatt, er det naturlig av partene å stille spørsmål om hvilke konsekvenser - positive og negative- som sammenslutningen vil få for forsyningsområdet under ett.

NVE, Norges Energiverkforbund (NEVF) og ikke minst eforsyningen selv har i mange år arbeidet med organisasjonsspørsmål innen norsk energiforsyning. Stort sett er alle enige om at det i Norge er for mange og små everks-organisasjoner.

I 1977-78 foretok et organisasjonsutvalg nedsatt av NEVF, sammen med instituttet "Senter for Anvendt Forskning" ved Norges Handelshøyskole, en undersøkelse som kort fortalt gikk ut på å undersøke hvordan størrelsen av et everk (målt i kraftomsetning) påvirker kostnader: for fordeling (distribusjon) av elektrisk kraft. Konklusjoner av denne undersøkelsen som er offentliggjort i NEVF's Publikasjoner nr. 303-1985: "Elforsyningens organisasjon i Norge", er at enhetskostnaden for distribusjon av elektrisk kraft synker med økende størrelse på everket - Bilag 1.

Den nevnte undersøkelse er begrenset til mindre everk med kraftomsetning inntil 200 GWh. På grunnlag av denne undersøkelse og med bakgrunn i regnskapstall for Trondheim Elektrisitetsverk, har NEVF utarbeidet et diagram som vi ser det sannsynlige forløp for distribusjonskostnadene ved større everk med varierende flatebelastninger. ("Spredte" og "kompakte" forsyningsområder opp til 2000 GWh i omsetning) - Bilag 2.

I en nylig utført undersøkelse EFI har gjort for NVE og som er behandlet i en foreløpig rapport: TR 3498 - "Kostnader i hovedfordelings- og fordelingsnettet" er det utarbeidet et diagram som viser kostnader pr. abonnent som funksjon av antall abonnenter - Bilag 3.

Denne kurven viser samme forløp for fordelingskostnadene som bilagene 1 og 2, med sterkt fallende kostnadsforløp for everk med økende kraftomsetning h.h.v. antall abonnenter opptil 200 GWh og 10.000 abonnenter. Ved ca. 15.000 abonnenter flater EFI's kostnadskurve ut. Stolpene i figuren angir usikkerheten (standard-avviket) for kurven i de respektive punktene. Dette viser at kostnadskurveforløpet for større everk med fra 10.000 abonnenter og oppover, er usikker fordi det er få verk med en slik størrelse. Ved hjelp av de viste diagrammer vil det for en gitt sammenslutning av to eller flere everk til en enhet, på forhånd være mulig å foreta en beregning av hvilken økonomisk gevinst det teoretisk kan regnes med ved fusjonerings. Det må da tas hensyn til den oppgitte usikkerheten som EFI's kurver viser.

Før en everkssammenslutning blir iverksatt, utarbeider partene (kommunene) en samarbeidsavtale (intensjonsavtale). En slik avtale vil inneholde de krav medlemmene er blitt enige om skal stilles til fellesorganisasjonen. Kravene går ofte på opprettholdelse av arbeidsplasser og kontorer desentralt. Slike forhold må tas med i betraktning og kan i noe monn virke hemmende ved oppbygging av den nye drifts- organisasjonen.

II. GEVINSTER.

En naturlig følge av en sammenslutning av to eller flere mindre everk til en fellesorganisasjon er at forsynings-områdene samlet får et bedre teknisk anlegg med bedre regularitet og med en vesentlig økonomisk rasjonaliseringsgevinst, som til slutt vil komme kundene til gode.

Følgende gevinster oppnås i en fellesorganisasjon:

Organisasjonsmessig generelt:

- Romsligere økonomi - bedre økonomisk plattform
- Større og romsligere miljø på de forskjellige plan innen everket
- Større og bedre fagkompetanse til å ivareta kundenes og egne ønsker og behov
- Større organisasjon gir mindre avhengighet av enkeltpersoner
- Styrket personalavdeling
- Sterkere forhandlingsposisjon ved større organisasjoner
- Bedre rustet for større oppgaver
- Kvalifiserte avdelingsledere
- Energiplanlegging

Administrative- og merkantile forhold.

- En større organisasjon gir større mulighet for effektiv og økonomisk utnyttelse av eget EDB-utstyr.
(Det må anses som en fordel med eget EDB-utstyr).
- Felles regnskap, bokføring og lønningssystem.
- Felles abonnenttjenester med fakturautskriving og innkreving.
- Bedre lagerføringsystem.
- Bedre prognosering og budsjettering. Økonomistyring.

Planlegging og utbygging.

- Bedre kompetanse og større bemanning for planlegging og utbyggingsoppgaver.
- Større mulighet for å utvide kompetanseområdet, f.eks. med bygg- og maskinekspertise.
- Større mulighet for selv å kunne ta seg av vedlikehold, utvidelse og utbygging av egne kraftkilder.
- Bedre byggherrekompetanse ved entrepriser.
- Nødvendig kompetanse for økonomisk oppfølging og styring ved entrepriser.

Driftsforhold.

- Større forsyningsområde gir mulighet for en mer hensiktsmessig utforming av overordnet nett og fordelingsnettet ut fra geografisk tilpassing.
- Øket driftsregularitet og leveringskvalitet.
- Redusert feilfrekvens og avbruddstid.
- Mindre tap.
- Innføring av felles driftssentral med hensiktsmessig utstyr for fjerrovervåkning og fjernstyring.
- Større og mer kvalifisert teknisk driftsorganisasjon.
- Ordnet vaktforhold, med felles overordnet vakt og bedret beredskapstjeneste.

Marked (salg og tilsyn).

- Ens tariffer og priser innen hele forsyningsområdet.
- Besparelse i felles og dermed færre tariffer.
- Større og bredere kompetanse blant inspektørene.
- Bedre service overfor kundene.
- Mulighet for oppbygging av egen ENØK-ekspertise.
- Gevinst ved innkjøp av målere.

Bemanningsforhold.

- Bedre tilpasset bemanning.
- Større mulighet for spesialisering.
- Større mulighet for etterutdanning.
- Brede og mer kompetent fagmiljø.
- Bedre rekruttering blant annet ved en bedre lærlingeordning.
- Mulighet for innføring av mer rasjonelle arbeidsmetoder gjennom standardisering og opplæring.

Transport, redskap og utstyr.

- Større muligheter gjennom en bedre økonomi for å anskaffe hensiktsmessig transportmateriell, redskap og utstyr for rasjonelt opplegg av arbeidsoperasjonene.
- I Vestfoldrapporten oppgis en besparelse på 30% ved vertikalt-integrert verk med 4 regionsverk og 20% ved opprettholdelse av et engrosverk og 4 regionsverk i Vestfold.

Lagerhold.

- Varebeholdninger går totalt ned.
- Standardisering fører til lavere antall komponenter totalt.
- Bonusfordeler ved større innkjøp.
- Lageromsetningshastigheten øker.
- Felles beredskapslager.
- I rapporten for Vestfold oppgis besparelsen til 30% ved vertikalt-integrert verk med 4 regionsverk og til 20% ved opprettholdelse av et engrosverk og 4 regionsverk.

III. NEGATIVE VIRKNINGER.

Negative sider som er blitt uttalt under våre undersøkelser ved sammenslåinger av everk til større enheter:

- En viss frykt for at arbeidene kan bli for spesialisert, noe som hindrer jobbrotasjon og kan gjøre arbeidet ensformig.
- Det kan i noen grad bli overgangsproblemer for noen ansatte, det være seg skifte av jobb og/eller arbeidssted.
- Avstanden for personlig kontakt kunde-administrasjon øker. Det er fra kunder fremkommet sterke ønsker om opprettholdelse av et kunde-ekspedisjonssted i hver kommune.
- Sentralisering/desentralisering. Sammenslåing til større enheter skaper sentraliserings-tendenser og det er uttrykt sterke ønsker og krav om opprettholdelse av sonekontorer i kommunene.
- Noen kommunepolitikere ser en fare i at man mister en del politisk innflytelse på eforsyningen. Andre ser dette som en fordel og mener at organisasjonen bør få en selskapsform som reduserer den politiske bindingen til eforsyningen.

IV. UTFØRT ORGANISASJON SANALYSE 1988.

Hafslund Engineering AS foretok i 1988 en organisasjonsundersøkelse for NVE, Energidirektoratet, som omfattet 6 everk som 2 og 2 har sluttet seg sammen til 3 everksenheter.

- Sammenslutninger skjedde for 1 av de 3 nye everk i 1976 og for de 2 øvrige i 1978.
- 3 av de opprinnelige mindre everk, med fra 600 til 2950 abonnenter, var ikke lenger i stand til, hverken teknisk eller økonomisk, å kunne opprettholde en forsvarlig drift og var avhengig av hjelp utenfra. En sammenslutning med en sterkere naboenhet var blitt nødvendig.
- En forutsetning for sammenslutningen var at det ble bevilget statsstønadsmidler til opprusting og forsterkning av fordelingsnettene i de 3 små everk. 81 mill. kroner er blitt investert av slike midler.
- Sammenslutningene har resultert i at det er blitt dannet 2 middelstore everk med h.h.v. 10.000 og 15.000 abonnenter. Det 3. everk med 2.500 abonnenter må ennå betraktes som et lite everk i landsmålestokk.
- Undersøkelsen har vist at det gjennom omorganiseringen og innsprøyting av statsstønadsmidler er blitt dannet 3 everk med god teknisk standard på alle plan og med god økonomi.
- Innsparte årlige drifts- og tapskostnader og avbruddskostnader beløper seg til ca. 17 mill. kroner.
- Politisk kontakt abonnent-styre er blitt vanskeligere.

I forbindelse med undersøkelsen ble det foretatt intervjuer av berørte abonnenter, everksansatte, lokalpolitikere og representanter for organisasjoner og offentlige etater og institusjoner. Fortrinnsvis personer som også kjente til forholdene før sammenslutningene. Svarene måtte bli kvalitative da det ble lagt vekt på at svarene skulle gis "over bordet" slik at de spurte ikke skulle påvirkes av andre. Dessuten blir jo referansen ødelagt den dagen man foretar sammenslutningen. Konklusjonen av intervjuene er som følger:

Spørsmål til abonnenter:

(17 forespurte, hvorav 10 bedrifter og institusjoner og 7 gårdbrukere og vanlige abonnenter).

På bakgrunn av undersøkelsens begrensede ramme og karakter, ble det for denne delen satset på et begrenset utvalg av abonnenter som ansås representative for å uttale seg om de behov en fullverdig eforsyning må tilfredsstille.

1. De aller fleste så de foretatte sammenslåingene som en fordel.
2. De aller fleste mente at kvaliteten på elkraftleveringen var bedret. Noen få fra utkantstrøk var fortsatt ikke fornøyd.
3. Ca. halvparten mente at prisen ikke var akseptabel og at tariffene ikke var bedret eller gode nok.
4. Ca. halvparten mente at betalingsformen og leveringsbetingelsene var bedret, noen få mente nei, resten vet ikke.
5. 2/3 mente at kontakt og informasjon var blitt bedre, noen få mente "nei", resten vet ikke.
6. De aller fleste så det som viktig å opprettholde kundeekspedisjon i kommunen.
7. Flere abonnenter (større kunder, institusjoner og bedrifter) fremhevet spesielt det gode forhold og samarbeide de hadde med everket og var svært tilfreds med den økede kompetanse og det bredere fagfelt de større organisasjonene hadde muliggjort.

Spørsmål til ansatte:

(51 forespurte).

1. De aller fleste var enige i at sammenslutningene har vært en riktig handling, men noen få var i tvil om det i deres tilfelle var valgt riktig fusjoneringspartner.
2. De aller fleste anså everket som en rasjonell og levedyktig bedrift, men noen mente at everkene med fordel kunne ha vært større. Et par stykker bemerket derimot at deres everk var blitt for stort og overadministrert. Flere forespurte bemerket at det ved større verk ligger gevinst i større overliggende nett og også fordelingsnettet, men kanskje et minus for abonnenter.

Noen mente at fylkesverk er en passende enhet, mens andre ønsket mindre regionale verk.

3. De aller fleste mente at sammenslutningen hadde gitt større ressurser, og flere mente at større enheter gir bedre internmiljø og at de teknisk står bedre rustet for større oppgaver.
4. De fleste mente at antall feil var blitt færre, og flere hadde for liten kjennskap til forholdene for å kunne uttale seg. Enkelte som kom fra de mindre enhetene mente at feilfrekvensen var gått radikalt ned.
5. De fleste mente at sammenslutningen også hadde vært til fordel for abonnentene, men at kundekontakten kunne ha vært bedre.
6. Alle unntatt én mente at sammenslutningen hadde ført til bedre kontor-, lager- og fremmøteforhold.
7. Ca. halvparten mente at arbeidsmiljøet innen sammenslutningen var blitt bedre.
8. De fleste mente at everkets kompetanse på alle plan var blitt høyere.
9. De fleste mente de hadde et interessant og meningsfylt arbeid i den nye organisasjonen.
10. Vel halvparten mente det i dag gis bedre opplæring på arbeidsplassen enn tidligere. Kunne vært enda bedre.
11. Ca. halvparten mente det var blitt lettere adgang til deltagelse i eksterne kurser; kunne ha vært bedre.
12. Nesten alle mente tilgangen på tekniske hjelpemidler var blitt bedre.
13. De fleste mente at organisasjons- og tillitsmanns-systemet fungerer bedre nå.
14. Vel halvparten mener at lønningsforholdene er blitt bedre tatt vare på.
15. Vel halvparten mente at medbestemmelsesretten var tatt bedre vare på.

16. Ca. halvparten mente at arbeidsplassen var blitt tryggere; de øvrige mente stort sett den var trygg også tidligere.

Spørsmål til etater og institusjoner:

Spørsmålene ble besvart av 7 personer i 7 kommuner. Intervju-personer var tekniske etatsjefer, komm.ing. og rådmenn.

1. På spørsmål om sammenslutningen har vært til fordel for deres etat, svarte 4 "ja" og 3 "ingen forandring".
2. På spørsmål om sammenslutningen hadde ført til kapasitetsøkning for verket, svarte ca. halvparten "ja" og ca. halvparten "ingen forandring".
3. På spørsmål om øket planleggingskapasitet og høyning av teknisk nivå, svarte samtlige "ja".
4. På spørsmål om bedring i samarbeidsforholdene, svarte samtlige "ingen forandring", da samarbeidsforholdene generelt var gode både før og etter.
En av de spurte beklaget nedlegging av et sonekontor.
5. På spørsmål om bedring av koordinering av felles arbeider, svarte de fleste "ingen forandring", og betraktet forholdene som generelt gode.
6. På spørsmål om det var oppstått enklere og raskere beslutningsprosesser i everket etter sammenslutningen, svarte de fleste "ingen forandring". Var ikke noe problem.

Spørsmål til lokalpolitikere, tillitsvalgte og etatsjefer:

(33 personer ble forespurte, herav ordførere, komm.etatsjefer, everks-styremedlemmer, tillitsvalgte, everkssjefer og andre med synspunkter på eforsyning).

1. På spørsmål om hvem som skal drive eforsyning i Norge, svarte over halvparten "interkommunale everk", de øvrige svarene var spredt på stat, fylke, regioner og kommune.
Blant de forespurte var det en generell oppfatning at Staten som prinsipp burde ha et overordnet ansvar for eforsyningen og som en paraply-organisasjon ta hånd om riktig bruk av ressursene, konsesjonsavgifter og overføringer for å gi en mest mulig rettferdig fordeling av godene, men at den enkelte kommune også må ha ansvar i forbindelse med eforsyningen.

Everkenes størrelse burde sees i sammenheng med geografisk tilpassede regioner. Enkelte steder kunne et fylkesverk være mest hensiktsmessig, mens det andre steder ville passe bedre med flere everk innenfor et fylke, og at man heller ikke burde være bundet av fylkesgrensene, hvis disse ansås som et hinder for en rasjonell oppdeling. En av de forespurte mente at nåværende fylkesinndeling i mange sammenhenger var til hinder for rasjonelle løsninger og ønsket fylkene nedlagt.

De fleste gikk inn for aksjeselskapsformen for regionverkene og noen mente at styrene burde bli mer profesjonelle, bestående av ikke-politikere.

En av de forespurte mente at Staten burde ha hånd om all eforsyning helt frem til abonnent.

2. På spørsmål om everkenes organisasjon, svarte de fleste "vertikalt integrerte verk".
3. På spørsmål om størrelse av everk, svarte de fleste "regionsverk begrenset til egen region innen fylket".
4. På spørsmål om everkene også bør formidle andre energiformer, f.eks. fjernvarme, gass, olje, etc., svarte de fleste "ja". Flere av de forespurte mente at everkene burde begrense seg til formidling av ledningsbunden energi.
5. På spørsmål om prisutjevning til ens pris for abonnent, svarte over halvparten "ja".
Blant de forespurte var det utbredt oppfatning at pris til abonnent burde være ens over hele landet, men noen anså dette som ønsketenkning og at tiden ikke var moden for dette enda. En forutsetning for en prisutjevning måtte være at utkantsstrøkene som i mange tilfeller holder energikildene, måtte få en kompensasjon for de goder de stilte til rådighet i samfunnets tjeneste, og at de som har billig energi idag, får en form for kompensasjon.
6. På spørsmål om erfaringene ved sammenslutningene hadde svart til forventningene, svarte de aller fleste "som forventet" eller "lædre enn forventet" og at målsettingen var oppnådd.

V. KONKLUSJON:

Ut fra de undersøkelser og intervjurunder som er foretatt i forbindelse med dannelsen av de 3 everk i 1976 og 1978, kan det uten videre trekkes den konklusjon at omorganiseringen var en riktig handling.

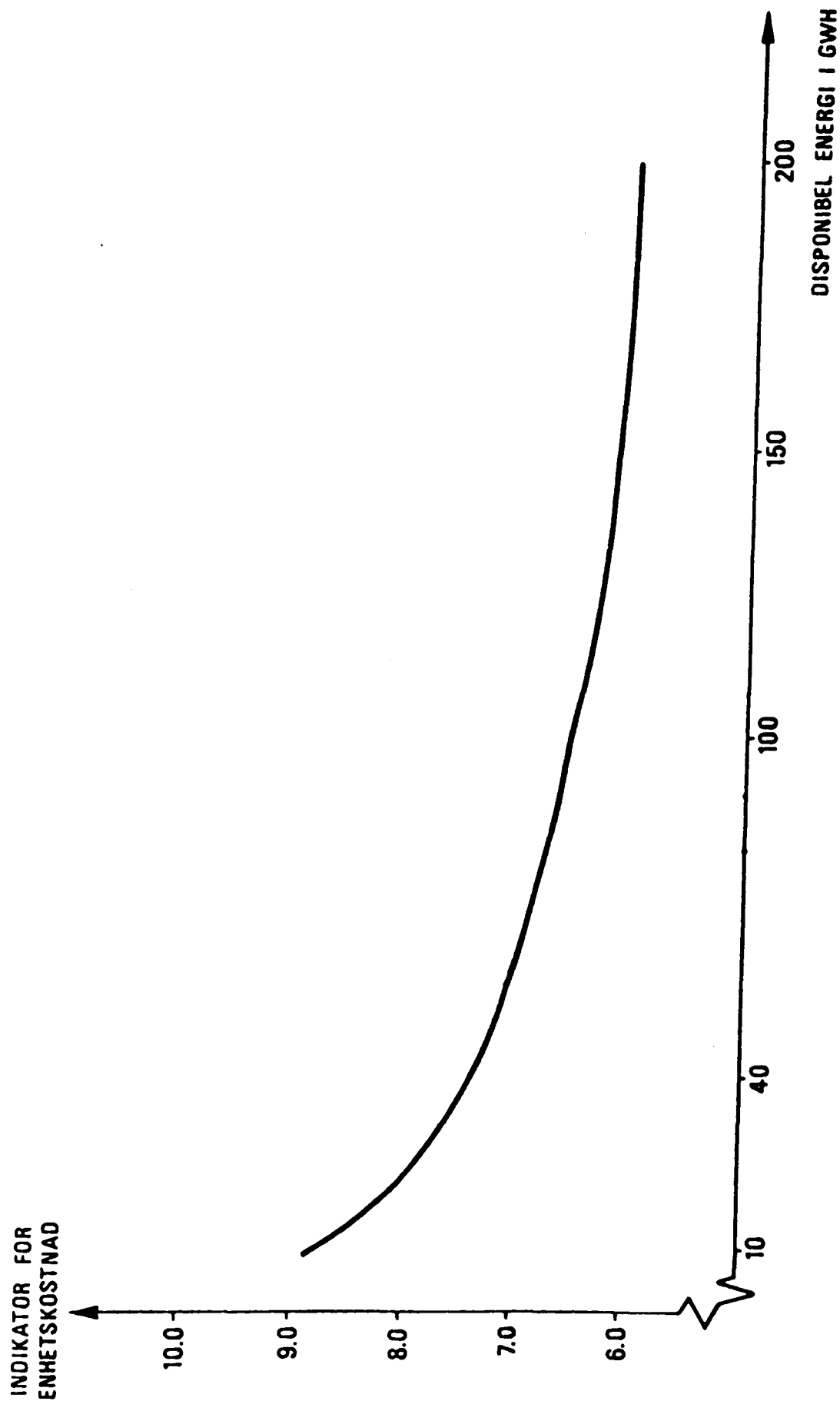
Denne organisasjonsendring må sees som et ledd i utviklingen av eforsyningsstrukturen fram mot et fylkesomfattende vertikalt integrert everk, som er Stortingets mål.

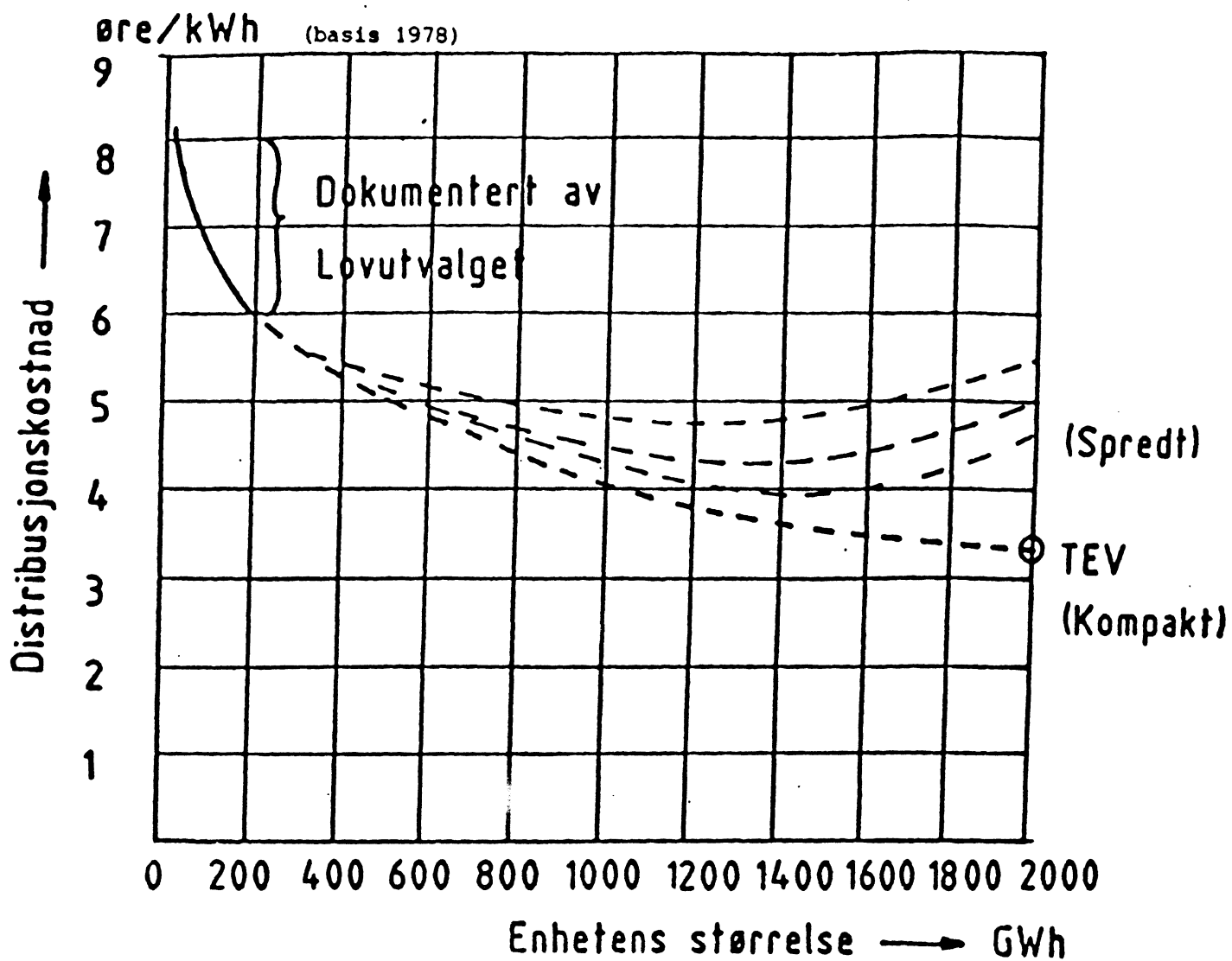
I intervjurundene med ansatte og andre berørte parter ved alle 3 nye everk, så flesteparten det som en naturlig og riktig utvikling at everkene etterhvert slutter seg sammen til store regionsverk innenfor naturlig avgrensede områder.

Erfaringene fra everkssammenslutningene i alle tre forsyningsområder har vært så gode at de fleste intervjuobjekter uten videre stilte seg positive til tanken om en videreføring av fusjoneringsprosessen ved å slutte sine respektive verk sammen med naboverkene.

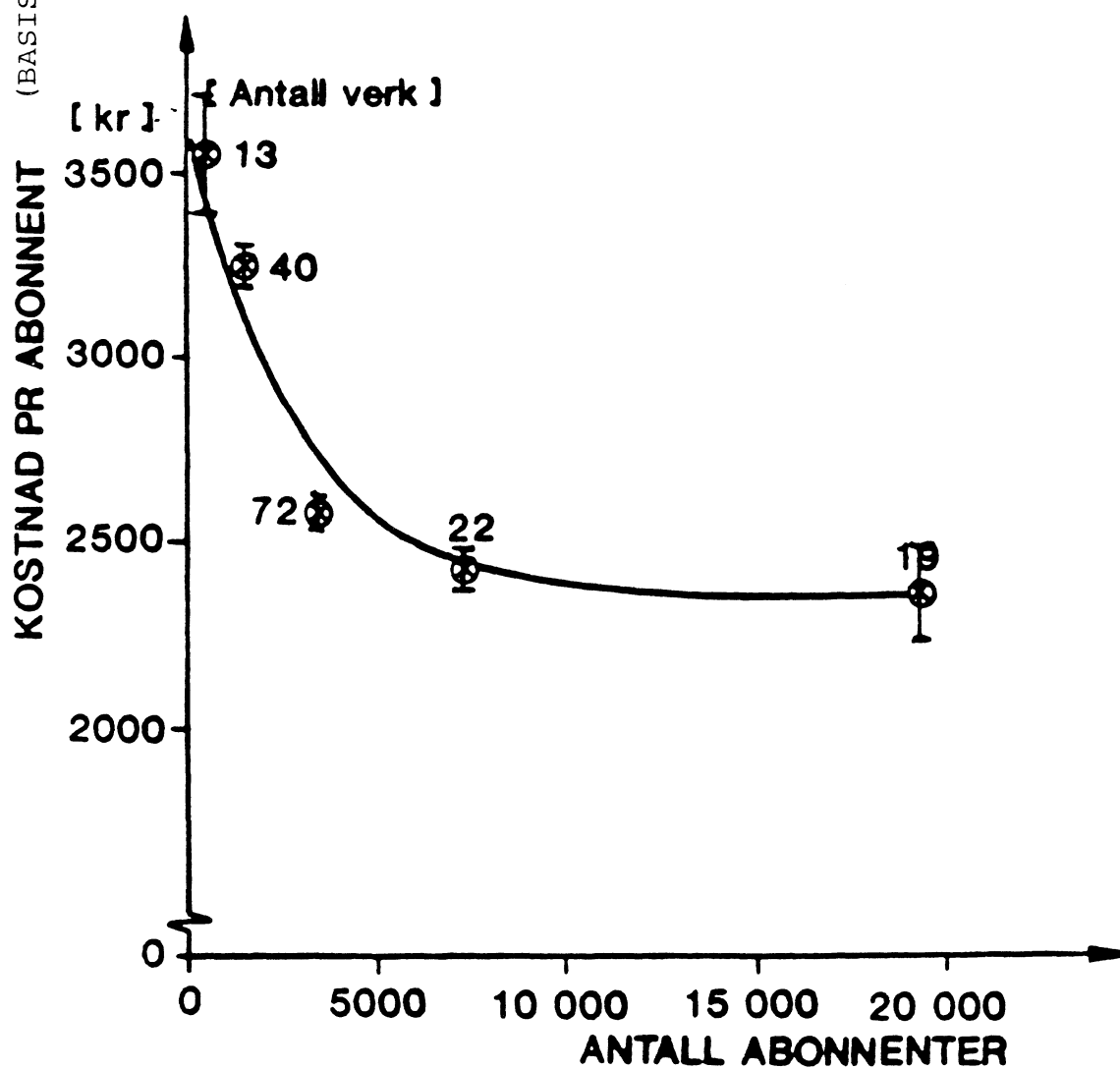
ENHETSKOSTNADENES VARIASJON MED PRODUSERT MENGDE

(Basert på regnskapsmaterialet fra 1978)

(BASIS 1987)

- 11.1 - Rasjonaliseringsgevinster må defineres klarere og helt entydig.
- Kostnadsfunksjon basert på abonnenttetthet og topografi ønskes, slik at man ved fremtidig sammenslutning kan se hvilke verk som er dømt til høye distribusjonskostnader.
 - Det ble stilt spørsmålstegn ved stigningen i distribusjonskostnadene ved økende enhetsstørrelse (ved spredt abonnementmasse) som antydnet på bilag 2.

Seminar om organisasjonsarbeid innen kraftforsyningen

Arrangert av NVE - Energidirektoratet
på Værnes 15. - 16. mars 1989

KRAFTSYSTEMPLANLEGGING I FYLKENE

I SAMARBEID MED NVE.

Av

Hans Otnes, NVE-E

Innhold :

	Side
I. Innledning	2
II. Intensjonene med ordningen	2
III. NVEs rolle i utvikling av planene	3
IV. Utarbeidelse av planene	4
V. Status for ordningen	5
VI. Konklusjon	5

Sammendrag :

Ordningen med kraftsystemplanlegging i fylkene ble satt i verk 1.1.1988. Intensjonene med ordningen er bl.a. å trekke fylkene/regionene mer inn i energiplanleggingen. NVE insisterer på at samarbeidsutvalg "fylkesverk"/lokale elverk blir opprettet i alle regioner. Arbeidsmålet er at samordnede planer utarbeides i alle fylker innen 1.1.90. Ordningen med kraftsystemplanlegging i fylkene er noe nytt og arbeidet prioriteres høyt i NVE.

I INNLEDNING

Ordningen med kraftsystemplanlegging i fylkene ble formelt etablert den 1.1.1988. NVE har inngått avtaler om fylkesvis koordinering med ett kraftselskap/energiverk i de fleste fylker, etter råd fra fylkeskommunen. Forarbeidet til disse avtalene har pågått i ca. to år.

Den lovmessige side ved utformingen av ordningen er noe komplisert. I påvente av den nye energiloven vil konsesjonslovgivningen og plan- og bygningsloven måtte utgjøre de lovmessige kriterier for kraftsystemplanleggingen. Elektrisitetsloven hjemler bare krav om samordnet planlegging, den fastlegger ikke hvem som skal planlegge.

Alle som har mottatt konsesjon på bygging og drift av elektriske anlegg har plikt til å gi NVE de opplysninger som er nødvendig for koordinering av elforsyningen.

Det er utarbeidet retningslinjer for ordningen. Disse regulerer forhold knyttet til kriterier, struktur, detaljering og tidsplan. Retningslinjene er publisert gjennom rundskriv 1 og 2/1988.

II INTENSJONENE MED ORDNINGEN

NVE ønsker å trekke fylkene/regionene mer inn i planleggingsprosessen. Det er unødvendig og upraktisk at NVE skal planlegge detaljert over hele landet, en desentralisert systemplanlegging på et egnet nivå vil være mer rasjonelt. Hva er så egnet nivå? NVE mener at fylkene egner seg godt i denne sammenheng.

Fig. 1. Planleggingsnivåer for NVE.

I fylkene finnes de politiske organer som har til oppgave å forme de nødvendige vedtak innen beslutningsprosessen. Fylkesmyndighetene skal utarbeide fylkesplaner som rulleres i 4 års perioder. Disse planene er hjemlet i plan- og bygningsloven, denne loven definerer området hvor fylkeskommunen har planleggingsansvar, innenfor egne grenser. Energidelen i fylkesplanen vil bli "harmonisert" mot andre sektorer og avstemt i forhold til kryssende interesser under behandlingen.

Det er et siktemål at kraftsystemplanen skal bli en del av grunnlaget for konsesjonssøknader. NVE vil stille de samme krav til detaljering som normalt fastlegges ved konsesjon, dette skulle medføre at konsesjonsbehandlingen vil bli noe forenklet.

NVE anser ordningen med kraftsystemplanlegging i fylkene som nødvendig, planleggingen vil bli mer oversiktlig, ensartet og effektiv. Vi anser ikke dette som en byråkratisering av planleggingen, men en effektivisering.

III NVE's ROLLE I UTVIKLING AV PLANENE

NVEs oppgave er først og fremst å forvalte energilovgivningen, og å utforme, meddele og følge opp retningslinjer for ordningen med kraftsystemplanlegging. Videre skal NVE utforme det generelle planleggingsgrunnlaget med definisjon av kriterier og meddele bestemmelser som fastsettes av Departementene (OED, FD, MD).

Koordineringen mot hovednettets er NVEs ansvar. Som kjent eier og driver Statkraft mesteparten av hovednettets og for å kunne samordne interessene i planleggingssammenheng er det opprettet en samarbeidsavtale mellom Statkraft og NVE.

Det er opprettet et planleggingsråd for utbygging av drift av energisystemet, offisielt benevnt Systemrådet. Dette er et rådgivende organ for Energidirektøren og vil få til uttalelse

spørsmål vedrørende kriterier og rammebetingelser for planlegging, bygging og drift av det fylkesvise og nasjonale energisystem. Systemrådet består av 7 medlemmer, hvorav to fra fylkesverkene, sjefing. Tore Olav Slethei fra Vestfold Kraftselskap og ass.dir. Rune Malmo fra Sør-Trøndelag Kraftselskap. Fylkesverkene og andre som er med i ordningen har anledning til å fremme saker til behandling i Systemrådet gjennom disse to eller direkte ved henvendelse til NVE. Som et ledd i arbeidet med planleggingen er det utarbeidet en referansebok. Denne inneholder instruksjer, retningslinjer og planleggingskriterier som angår ordningen. Referanseboken er utlevert til kontaktpersoner og andre som er tilknyttet denne virksomhet.

IV UTARBEIDELSE AV PLANENE

1.1.1990 er et arbeidsmål for å få utarbeidet samordnede planer for alle fylkene. Tidshorisonten for planen skal samordnes med tidshorisonten for kraftbalansen, og må strekke seg minst 10 år fremover regnet fra tidspunkt for utarbeidelse av planen.

I tilfelle lokale elverk eller andre som planen berører finner det nødvendig å innanke planen, er NVE ankeinstansen.

Til utarbeidelse av planen kreves en kompetanseoppbygging. Everket må selv finne frem til behovet, og om kompetansen finnes i staben. Om staben må utvides eller om det kan bli nødvendig med ekstern bistand ved hjelp av konsulenter. NVE er i ferd med å utarbeide et skjematisk planutkast. Dette vil bli generelt og det gjenstår noe utviklingsarbeid før det er presentabelt.

Et nytt kart over det elektriske hovedsystem er nettopp ferdigtrykket. Målestokken er 1:2 mill. Det foreligger planer med å utarbeide planleggingskart i målestokk 1:250.000 for de enkelte fylker. Dette blir et arbeid som strekker seg over 3-4 år, og vil bli et samarbeidsprosjekt med fylkesverkene og andre som det er naturlig å samarbeide med.

V STATUS FOR ORDNINGEN

Pr. 1.1.89 har alle fylker unntatt Nordland og Telemark sluttet seg til ordningen. Telemark Fylkeskommune har imidlertid foreslått at ansvaret for utøvelsen av planleggingen i Telemark Fylke blir tildelt Telekraft A/S. I Nordland er det ordnet slik at kraftsystemplanleggingen utføres i tre regioner, Helgeland, Salten og A/S Nordkraft sitt område. Energidelen i Fylkesplanen samordnes av Nordland Fylkeskommune v/energisjefen.

Det er oppnevnt en kontaktperson i alle everk som er med i ordningen, og listen over disse personer er nesten komplett. Flere everker har sendt melding om virksomheten så langt innenfor ordningen. Mange har opprettet samarbeidsutvalg innenfor sitt område. Dette er en fin start på planarbeidet. Noen everk er godt i gang med planarbeidet og ett verk (Akershus Energiverk) har levert en komplett plan til godkjenning.

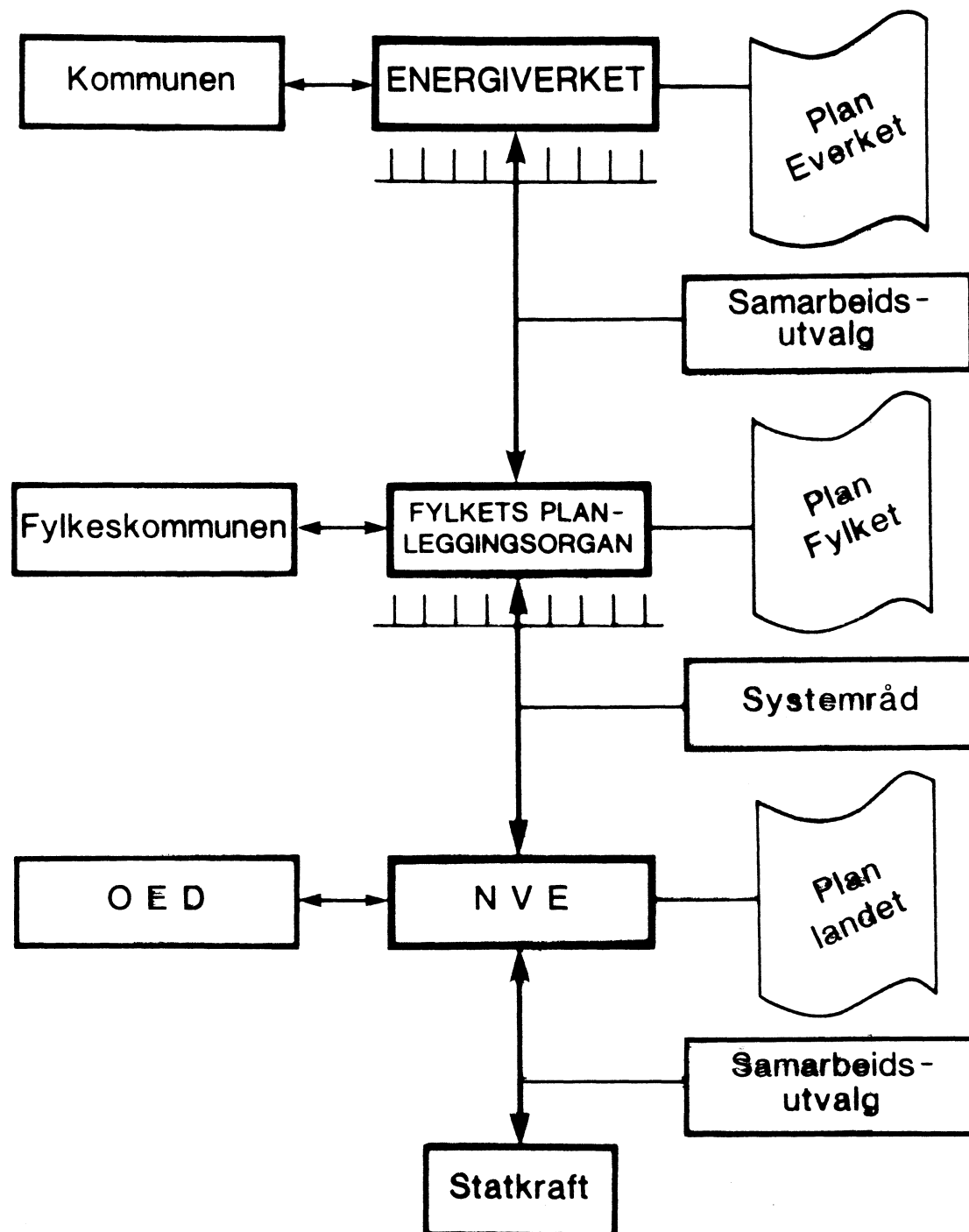
VI KONKLUSJON

Ordningen med kraftsystemplanlegging i fylkene er noe nytt innenfor kraftforsyningen. NVE prioriterer arbeidet høyt og tiltaket har blitt godt mottatt i fylkene og hos medlemsverkene. Dette underbygges med tilbakemeldinger vi har fått etter presentasjonsmøtet i Oslo 8.12.88. I en av besvarelsene fra gruppeoppgavene derfra ble det inntatt en avventende holdning til om ordningen skal bli støtte eller tvangstrøye.

Vi for vår del vil anstrenge oss for at dette ikke skal bli noen tvangstrøye. Det legges opp til et samarbeid og en toveis kommunikasjon som etter vår mening skulle danne grunnlag for gode løsninger.

Vi håper på de gode løsningers tid framover.

Kraftsystemet planleggingsnivåer for NVE

Tegn. 004

ES, 89-01
NVE - ENERGIDIREKTORATET

- 12.1 - Kraftsystemplan er en oppsummering av tidligere standpunkter. Der det går over til energiplan, må denne overgangen markeres sterkt.
- Riktig med en utvikling som fører forvaltningsoppgaven over til fylket. Vanskelig å se at dette skulle tilsi at A/S er naturlig, da forvaltning er en viktig politisk oppgave.
- Viktig å skille mellom forvaltnings- og forretningsoppgave.
- Fylkene kan vanskelig bygge opp to fagmiljø, må basere seg på ett, og da må de satse på sitt A/S.

Seminar om organisasjonsarbeid innen kraftforsyningen

Arrangert av NVE - Energidirektoratet
på Værnes 15. - 16. mars 1989

HVILKE ELEMENTER INNEHOLDER EN FUSJONSPROSESS ?

GJENNOMFØRING OG KONSULENTENS ROLLE

AV

SIV.ING./BEDR.ØK BJØRN ANDVIG, HARTMARK-IRAS

Innhold :

Side:

1. Innledning	1
2. Hvilke elementer inneholder en fusjonsprosess?	2
3. Hvordan legge opp arbeidet med en omorganisering?	5
4. Hvordan gjennomføre selve omorganiseringen?	7
5. Konsulentens rolle i en sammenslutningsprosess	8

Sammendrag :

Grunnlaget for en vellykket fusjonsprosess ligger i at man tar hensyn til den lokale bakgrunn og historikk for energiforsyningen. Det er ulike faktorer som har initiert fusjonene, men statsstøttevilkår og utspill fra fylkeskommunene er de viktigste.

Det er stor forskjell på utredninger og fusjoner basert på intensjonsavtaler. Det er også vesentlig å skille mellom den politiske beslutningsprosess og den administrative utvikling av en ny organisasjonsstruktur. Omorganiseringen bør drives som et prosjekt med en ansvarlig styringsgruppe eller et interimsstyre. Konsulentens rolle er **både** som faglig rådgiver innen organisasjons- og styringsspørsmål, og som **katalysator** der man sikrer at arbeidet får et balansert innhold og god fremdrift.

1. INNLEDNING

Omorganiseringer og fusjoner innen energiforsyningen har skutt fart i de senere år. Det er flere årsaker til den økte aktivitet, blant annet:

- * De politiske signaler fra sentralt hold gjennom energimeldingen og energilovutvalgets innstilling
- * Den stadig økende kostnad for anskaffelse av ny kraft og behovet for å ha felles ansvar for energitilgang og salg
- * De større krav som stilles til kompetanse og ressurser hos det enkelte verk for å imøtekomme lover, forskrifter, pålegg og instruksjoner samt nye arbeidsområder i forbindelse med ENØK og alternativ energi.

Det foreligger derfor både politiske ønsker og ressursmessige gevinster ved en omstrukturering og fusjonering av enheter innen energiforsyningen. I dette notatet vil vi ta utgangspunkt i de rammebetingelser som danner grunnlaget for en fusjon og se nærmere på stegene i selve fusjonsprosessen.

Hartmark-IRAS har deltatt i arbeidet med sammenslutninger og fusjoner i en rekke fylker og områder i Norge. Dette har vært dels som sekretariat og leder for utredningsoppgaver, og dels som prosjektledere og "katalysatorer" i selve gjennomføringen av en fusjon. Også det arbeidet som ligger mellom en utredning og selve sammenslutningen, der man skal detaljere beslutningsrekkefølge og sikre ryddige forhold frem til omorganisering er en del av konsulentarbeidet. Vi vil her kort liste opp de fylker, områder og ansvarlige enheter der Hartmark-IRAS har bistått omorganiseringsarbeidet:

Buskerud Fylke -	Buskerud energiverk
Sogn og Fjordane - Firdaområdet -	Sogn og Fjordane Energiverk
Hedmark Fylke -	Hedmark Energi A.S.
Vestfold Fylke -	Vestfold krets av Kommunenes Sentralforbund
Oppland Fylke - Valdres -	Oppland Energiverk
Østfold Fylke -	Østfold Energiverk A.S.
Akershus Fylke -	Fylkesutvalg - Styringsgruppe + Akershus Energiverk
Nordland - Salten-regionen	Salten Kraftsamband

Diverse lokale og regionale sammenslutninger mellom lokale Elverk

2. HVILKE ELEMENTER INNEHOLDER EN FUSJONSPROSESS ?

Det er store variasjoner og ulikheter i energiforsyningens struktur i de ulike deler av vårt land. Som påpekt av NVE ved en rekke anledninger har vi alt fra Oslo Lysverker som omfatter en kommune og et fylke og er vertikalt integrert, som man også har i Nord-Trøndelag med en enhet som omfatter fylket og samtlige kommuner, til de minste lokale andelslag og kommunale enheter som tar vare på den lokale forsyning og distribusjon.

2.1 Grunnlaget for fusjoner

Bakgrunn og historikk i det enkelte fylke og den enkelte region er derfor av meget stor betydning når man skal vurdere muligheter for fusjoner i dagens situasjon.

Holdninger hos politikere er ofte avgjørende for å nå frem. Er det på kommunalt og fylkeskommunalt hold vilje til å se abonnentenes interesser i større perspektiv? Er det vilje til å se et felles resultat som viktigere enn egen innflytelse og makt?

Dette er spørsmål som er av meget stor betydning når man skal komme frem til grunnlaget for en fusjon.

Initiativet til omorganisering har i de fleste tilfeller kommet fra NVE til fylkeskommunene. Fra fylkeskommunene er det svært ulike signaler og initiativ som har dannet grunnlaget for den videre prosessen.

Enkelte steder har behovet for nettutbygging og ressurser koblet sammen med NVE's pålegg om at statsstønad bare kan påregnes i forbindelse med omorganisering-sammenslutning til større enheter, skapt grunnlag for direkte avtaler - **intensjonsavtaler** - om sammenslutning. Eksempel på dette ser vi i sammenslutningen i Hedmark, basert på Solør og Glåmdal-områdenes behov for nettutbygging og forsterkning sammen med høyt prisnivå.

Andre steder har man på tilsvarende måte skapt grunnlag for fusjonering gjennom intensjonsavtaler mellom kommuner og fylkeskommunen og dannet eiermessige sammenslutninger uten noen større utredningsarbeid omkring de lokale forhold. Slike intensjonsavtaler oppfattes i ulik grad som bindende og forpliktende.

Flere steder har man på bakgrunn av initiativ fra fylkeskommunen trukket med et flertall organisasjoner som representerer de berørte parter og satt i gang et **utredningsarbeid** med styringsgruppe, arbeidsutvalg og gjerne en uavhengig konsulent med sekretariatsansvaret.

2.2 Utredninger og intensjonsavtaler

Som nevnt er det et vesentlig skille mellom utredninger som søker å klarlegge om det er grunnlag for noen fusjon, og intensjonsavtaler som sier at man VIL en fusjon.

Utredningene skal både klargjøre formålet med en eventuell omorganisering og hvilke alternative muligheter for organisasjonsmodell, styringsprinsipper og administrativ struktur man skal arbeide for å nå.

Ved at utredningsarbeidet som oftest involverer et flertall organer med ulike interesser, er det vesentlig å skape en felles platform som man kan være enige om.

For det første er det vesentlig å stille spørsmålet:

"Hva ønsker vi å oppnå gjennom en omorganisering?"

For det andre er det vesentlig å klargjøre hva som er

"MALENE for den offentlige energiforsyning."

Slike mål skal i sin natur og form være UAVHENGIG av den organisasjonsmodell man snakker om. Organisasjonsmodellen er det virkemiddel man mener kan bidra til å oppnå de mål som er fastlagt.

Intensjonsavtalene presiserer ofte det man ønsker å oppnå gjennom en omorganisering. Den skisserer at man vil slå selve virksomheten sammen, at man ønsker sammenslutning uten at det i seg selv skal føre til høyere energikostnader og intensjonsavtalen tar gjerne med sikringen av de ansattes rettigheter i et nytt selskap og deres medvirkning i prosessen frem til en ny organisasjon.

Sammen med intensjonsavtalene er det som oftest utarbeidet forslag til vedtekter eller selskapsavtale og aksjonæravtale. I intensjonsavtalen har man skissert både hvordan selskapsdannelsen skal foregå, og litt om prosessen videre frem til det nye selskap er operativt.

3. HVORDAN LEGGE OPP ARBEIDET MED EN OMORGANISERING ?

I forrige punkt har vi skilt mellom utredninger og intensjonsavtaler. Når man skal legge opp løpet med selve fusjonsprosessen er det vesentlig å skille mellom disse to forhold. Det enkleste er om de berørte parter allerede er enige om at det ER GRUNNLAG FOR EN NY ORGANISERING AV ENERGIFORSYNINGEN, og at man kan gå rett løs på arbeidet med en intensjonsavtale.

Dersom det er ulike oppfatninger og usikkerhet om grunnlaget, kan det være gunstig med en utredning som skaper en felles platform og kan skissere forslag til alternative nye organisasjonsmodeller. Utredningens sluttprodukt bør omfatte en anbefaling om hvordan saken skal håndteres videre, og eventuelt også forslag til intensjonsavtale.

Fra man har utarbeidet forslaget til intensjonsavtale, eller partene har truffet prinsippvedtak om sammenslutning, er det også vesentlig å skille mellom to PROSESSER i det videre arbeid:

- A. Den politiske og eiermessige forhandling og beslutningsprosess
- B. Utvikling av den administrative struktur og organisatoriske oppbygging.

Det som binder disse to prosesser sammen er de styringsprinsipper og ansvars- og myndighetsfordeling mellom styringsorganer og administrasjon.

Prinsippvedtaket eller intensjonsavtalen er et vesentlig punkt å forholde seg til. Eierne, i hovedsak kommuner og fylkeskommunen, har derved sagt at man noe vill!! Det er derfor viktig at man i de videre forhandlinger holder dette helt klart, og at man ikke lar små detaljspørsmål velte resultatet.

Det er også vesentlig for de ansatte å vite hvilken vei det bærer, slik at det ikke råder usikkerhet vedrørende om det blir noen omorganisering eller ikke.

For å sikre videreføringen må det være et ansvarlig organ som kan dra arbeidet igang, og sørge for at de nødvendige beslutninger blir fattet av de rette organer.

Dersom man allerede gjennom intensjonsavtalen har dannet et selskap, ref. ØSTFOLD ENERGIVERK A.S., kan styret i dette selskap nedsette et forhandlingsutvalg som bearbeider alle vesentlige spørsmål og sørger for fremdriften. Der man ikke har annet enn prinsippvedtak i den enkelte kommune eller det enkelte verk, er det viktig å nedsette et interrimstyre som kan drive arbeidet videre inntil det er dannet et felles selskap, ref. VESTFOLD.

I arbeidet med utviklingen av den administrative struktur, bemanningsplan og organisasjonsforhold bør det dannes et prosjekt som kan sette sammen de nødvendige arbeidsgrupper med ressurspersoner fra ulike verk og virksomheter. I STYRINGSGRUPPEN for et slikt prosjekt bør det sitte representanter for de ansattes organisasjoner og de administrative ledere. Ved et stort antall enheter som inngår i sammenslutningen kan det være ønskelig å dele prosjektet i forhold som vedrører selskapet TOTALT og forhold som skal løse organiseringen lokalt eller REGIONALT.

Sammensetting av aksjefordeling, etter folketall eller tilsvarende, sammensetting av de styrende organer osv vil vi ikke detaljere i dette foredrag da det er avhengig av en rekke lokale forhold.

4. HVORDAN GJENNOMFØRE SELVE OMORGANISERINGEN ?

I forrige punkt tok vi utgangspunkt i to parallelle prosesser, den politiske beslutningsprosess og utvikling av den administrative struktur. Dannelse av de politiske styringsorganer er viktig, men de får ikke de store oppgaver før selskapets administrative struktur, budsjetter og ressursituasjon er klarlagt.

Vi vil derfor her legge vekt på gjennomføring av de nødvendige tiltak for å sikre en organisasjon som kan være operativt god fra første stund.

To ting er da av avgjørende betydning:

- * HOLDNINGER hos alle ansatte
- * FORSTÅELSE av den felles platform og de styringsprinsipper som skal ligge til grunn for virksomheten.

Dette medfører systematisk arbeid gjennom prosjektgrupper som får i oppgave å vurdere og utarbeide alt fra personalpolitiske retningslinjer, grunnlag for felles vilkår for ansatte til behov for EDB-løsninger, økonomistyringssystemer og administrative rutiner. Harmonisering av driftsopplegg etc. er også vesentlig.

Videre må styringsgruppen for prosjektet legge opp til en bred og hyppig informasjon til ALLE ansatte underveis, gjennom allmannamøter og enkle informasjonsbulletiner. Dette er med på å skape holdninger.

Når den administrative struktur er klarlagt, skal "boksene" fylles med mennesker. Prosessen med tilsetting av medarbeidere er svært viktig for å oppnå en organisasjon som er positiv og operativ fra første stund. I størst mulig grad skal den nye organisasjon drives med de ressurser man har til rådighet fra før, og der man ikke har kvalifiserte ressurser internt må det rekrutteres eksternt. Men prosessen med intern utlysning og rekruttering kan sees på samme måte som den interne prosess.

Det er avgjørende at man sikrer en utvelgelse blant interne kandidater som virker **nøytral og profesjonell**. Dette kan best sikres ved at man benytter ekstern hjelp til denne delen av prosessen.

Videre må tilsettingen gå "ovenfra og ned" i organisasjonen, da den enkelte leder bør være med på vurderingen av det lederteam hun eller han skal ha ansvaret for.

Til slutt må samtlige ansatte tilbys stilling i det nye selskap etter de betingelser man har fastlagt fra og med intensjonsavtale til og med harmonisering av vilkår i omorganiseringen.

De tidligere styrer i det enkelte selskap fra FØR omorganiseringen må ivareta sitt ansvar for å slutføre det regnskapsår det hadde budsjettansvar for. Det vil derfor ikke være formell oppløsning av de tidligere selskaper før de siste slike forhold er avklart og alle overføringsdokumenter er undertegnet.

5. KONSULENTENS ROLLE I EN SAMMENSLUTNINGSPROSESS.

Konsulent eller bedriftsrådgiver kan ha mange oppgaver i alle faser av en omorganiseringsprosess.

I første omgang trekkes konsulenten inn for å bistå med utredningsprosessen. Spørsmålet er da raskt:

* **Hva** skal utredes og hvilken kompetanse trenger konsulenten?

Erfaringen fra de utredninger som er utført tidligere er at det ikke er avgjørende å ha allverdens tekniske og økonomiske forhold klarlagt i første omgang. Konsulentens rolle blir først og fremst å sikre at utredningen fører til RESULTATER, dvs at man virkelig VIL en omorganisering.

Konsulenten må derfor legge vekt på prosessen i de utvalg eller grupper som har fått ansvaret for utredningen.

I neste omgang kommer arbeidet med å sikre

* **politiske vedtak** og prinsipp-beslutninger.

Konsulenten kan da bistå styringsgrupper med selve informasjonsarbeidet og fremdriften i denne fasen. Dersom det skal foretas en høringsrunde underveis, ref. AKERSHUS, kan konsulenten være nøytral behandlingsinstans for høringsuttalelser til styringsgruppen.

Når det er truffet beslutning om omorganisering og detaljforhandlinger er det vesentlig om man skal ha noen kompensasjoner for rettigheter, kraftstasjoner eller andre deler av energiforsyningens aktiva. Ved slike oppgjør er det viktig å trekke inn konsulenter som på nøytralt grunnlag kan takserer og verdsette slike forhold.

Dersom omorganiseringen gjennomføres UTEN slike oppgjør som fører til merutgifter, er en konsulents viktigste oppgave å virke som **KATALYSATOR** for det arbeid som skal skje i et OU-prosjekt. Vider kan konsulenter bistår i utviklingen av strykingssystemer og administrative rutiner, valg av EDB-løsninger og rekruttering o tilsetting av medarbeidere.

Sist, men ikke minst, kan man bistå i selve oppstartingsfasen med å skape felles holdninger og innsats hos styre, ledere og samtlige ansatte.

En slik prosess tar gjerne lang tid. En utredning fra 3/4 - 1 år, en beslutningsfase 1/2 - 1 år og så utvikling av organisasjonen 3/4 - 1 1/2 år. Det kan altså være spørsmål om å involvere konsulenter i ulike faser over lang tid.

**OMORGANISERING
OG
SAMMENSLUTNINGER
I
NORSK
ENERGIFORSYNING**

**16.03. 1989
Bjørn Andvig**

SAMMENSLUTNINGER

OG

FUSJONER

- **HVILKE ELEMENTER INNEHOLDER FUSJONSPROSESSEN ?**
- **HVORDAN LEGGE OPP ARBEIDET MED EN OMORGANISERING ?**
- **HVORDAN GJENNOMFØRE SELVE OMORGANISERINGEN ?**
- **HVA ER KONSULENTENS ROLLE I FUSJONSPROSESSEN ?**

Erfaringer etter utredninger og gjennomføring av fusjoner de siste 3-5 år.

EKSEMPLER PÅ FUSJONSPROSESSER DER HARTMARK-IRAS HAR VÆRT ELLER ER INVOLVERT :

- **BUSKERUD - BUSKERUD ENERGIVERK**
- **SOGN OG FJORDANE - FIRDA-OMRÅDET
SOGN OG FJORDANE ENERGIVERK**
- **HEDMARK - HEDMARK ENERGIVERK A.S.**
- **VESTFOLD - VESTFOLD KRETS AV K.S.**
- **OPPLAND - OPPLAND ENERGIVERK**
- **ØSTFOLD - ØSTFOLD ENERGIVERK A.S.**
- **AKERSHUS - STYRINGSGRUPPE +
AKERSHUS ENERGIVERK**
- **NORDLAND - SALTEN REGIONEN
SALTEN KRAFTSAMBAND**
- **DIVERSE ENKELTSAMMENSLUTNINGER
MELLOM LOKALE EL-VERK**

HVILKE ELEMENTER INNEHOLDER EN FUSJONSPROSESS ?

A GRUNNLAGET FOR EN FUSJON

- **BAKGRUNN, HISTORIKK OG UTVIKLING I OMRÅDET ER MEGET VESENTLIG**
- **INNSTILLINGEN HOS POLITISKE LEDERE ER AVGJØRENDE**
- **KLARGJØRING AV INTENSJONER :**

HVA VIL MAN OPPNÅ ?

MÅLET FOR FUSJONEN

- **ER MÅLENE GENERELLE OG UAVHENGIGE AV ORGANISASJON**

ELLER

- **ER MÅLENE KONKRETE OG FORPLIKTENDE FOR DELTAKERNE**

(EKSEMPLER PÅ MÅLSETTINGER)

ELEMENTER I FUSJONSPROSESSEN (FORTS.)

B SKILLE MELLOM :

- **UTREDNINGER, SOM KAN KLARGJØRE
GRUNNLAG FOR FUSJONER OG ALTERNATIVE
ORGANISASJONSMODELLER**

OG
- **INTENSJONSAVTALER, SOM ER JURIDISK
FORPLIKTENDE OG INNEHOLDER
OMRÅDER/ELEMENTER SOM SKAL OPPFYLLES
VED EN FUSJON.**

SKILLE MELLOM :

- **POLITISK BESLUTNINGSPROSESS OG
FORHANDLINGER MELLOM EIERE**

OG
- **UTVIKLING AV DEN ADMINISTRATIVE
STRUKTUR OG ORGANISATORISKE
OPPBYGGING**

**ANSVAR OG MYNDIGHET TIL DE STYRENDE
ORGANER (VEDTEKTER) ER I EN MELLOMSTILLING**

C UTVIKLING AV ORGANISASJONSOPPBYGGING OG ADMINISTRATIV STRUKTUR

- **MÅ BYGGE PÅ DE STYRINGSPRINSIPPER SOM VIKSOMHETEN SKAL LEGGE TIL GRUNN.**
- **MÅ BYGGE PÅ ORGANISASJONSPRINSIPPER SOM SIKRER RASJONELL VIRKSOMHET**

STIKKORD FOR STYRINGSPRINSIPPENE :

- * **Mål- og resultatrettet ledelse**
- * **Sentralisert/desentralisert styring**
- * **Service- og Markedsorientert ledelse**
- * **Profitt-senter/Divisjonsledelse**

ORGANISASJONSPRINSIPPER :

- * **Funksjonell organisasjonsstruktur**
- * **Faglig organisasjonsstruktur**
- * **Produktrettet organisasjonsstruktur**
- * **Markedsrettet organisasjon**

D GJENNOMFØRING AV OMORGANISERING

- **ORGANISASJONSARBEIDET SOM ET PROSJEKT**
 - * **STYRINGSGRUPPE**
 - * **PROSJEKTGRUPPER**

- **INVOLVERE DE ANSATTE PÅ BRED BASIS**
 - * **I STYRINGSGRUPPE**
 - * **I PROSJEKTGRUPPER**

- **FELLES HOLDNING TIL ALLE VESENTLIGE OMRÅDER**

- **FÅ FREM EN GJENNOMARBEIDET FUNKSJONS- OG BEMANNINGSPLAN**

- **GJENNOMFØRE INFORMASJONS- OG SAMKJØRINGSMØTER**

(EKSEMPLER FRA OPPDRAG)

- 13.1 - Intensjonsavtalen - er den juridisk bindende?
- Intensjonsavtalen kan være juridisk bindende, men vanligvis er den ikke det. Intensjonsavtalen skal benyttes til å starte en prosess.
 - Intensjonsavtalen er reelt en viljeserklæring. Et område ble advart mot å bruke intensjonsavtale da denne ikke var juridisk bindende. Brukte prinsippavtale.
 - Videre under diskusjonen ble det reist tvil om det noengang hadde lyktes å skille mellom den politiske beslutningsprosess og utviklingen av administrasjons- og organisasjonsstruktur, og det ble da vist til blant annet Hedmark.

Seminar om organisasjonsarbeid innen kraftforsyningen

Arrangert av NVE - Energidirektoratet
på Værnes 15. - 16. mars 1989

SYNSPUNKTER PÅ SPØRSMÅLET OM OVERFØRING AV VERDIER
I FORBINDELSE MED SAMMENSLUTNING AV VIRKSOMHETER
INNEN ELEKTRISITETSFORSYNINGEN
AV

EINAR CLAUSEN;
DELOITTE NORAUDIT

Innhold :

	Side
I. "Kraftverk - kraftige formuer"	1
II Hvorfor vil det være behov for kompensasjonsordninger ved sammenslåingene?	2
III Hvem skal formelt eie det fylkeskommunale everk?	
IV Overføringsform	3
V Vederlag	5
VI Konklusjon	8

Sammendrag :

Verdioverføringer-energiforsyningen

1 "Kraftverk - kraftige formuer"

Krafteierne i Norge sitter med milliardverdier. Dette var overskriften i Økonomisk Rapport nr. 5 i år, hvor ØR anslår verdien av de 10 største kommuneide kraftverkene til mer enn 33 milliarder kroner. ØR har her tatt utgangspunkt i en pris basert på kr. 1,60 pr. KWh pr. år som anslag på "markedsverdi." (Aust-Agder Energiverks aksjeposter i Arendals Fossekompani ble kjøpt til en slik pris.)

Halden Byrett avsa 7. januar 1988 skjønn i forbindelse med Kosmos utløsning av minoritetsaksjonærene i Saugbrugsforeningen. Retten verdsatte her verdien av Saugbrugsforeningens kraftverk og fallrettigheter til kr. 2,30 pr. KWh/år (før skatt) basert på tidligere omsetning av diverse krafverk. En konsulentrapport som baserte seg på diskontering av forventede kontantoverskudd anslo verdien til kr. 2,23 pr. KWh gjennomsnittlig produsert.

Hva slags verdier ?

1.1 Avkastningsverdier, inntektsbasert

- Kontantstrømmer
- "Normalresultat"

1.2 Kostnadsavledet, "substansverdi"

-Etableringskost,	Hva det vil koste å etablere tilsvarende virksomhet i dag.
-Gjenanskaffelse	Hva det ville koste å gjenanskaffe anlegget, med fradrag for slit , elde og teknologiske nyvinninger.
-Bokført verdi	
-Likvidasjonsverdi	
-Takstverdi	

1.3 "Virkelig" verdi, ikke entydig begrep

"Virkelig verdi" vil være den verdien som overdragelsen/transaksjonen faktisk skjer til i et "perfekt / effektivt marked."

2 Hvorfor vil det være et behov for kompensasjonsordninger ved sammenslåingene?

2.1 Insentiv for gjennomføring

- Fremmer sannsynligvis ønske om frivillige løsninger.
- Unngår tapping av ressurser fra lønnsomme enheter i påvente av "ekspropriasjon"

2.2 Rettferdighet

- En spesifikk gruppe har bidratt til verdioppbyggingen. Verdioppbyggingen kan ha skjedd gjennom 1) at høye strømpriser har muliggjort utbygging av el. forsyning av god standard/kvalitet, eller 2) at store deler av inntektsskattene til kommunene har medgått til utbygging av el.forsyningen på bekostning av andre kommunale oppgaver. Det er således rimelig at kommuner som har satset relativt sett større midler på kraftutbygging også i et fremtidig perspektiv får betalt for dette.
- Fordeling av monopolprofitt. En prising som har gitt monopolprofitt; d.v.s. at $P > \text{grensekostnad}$, har gått på bekostning av kommunens innbyggere. Det synes rimelig at kommunens innbyggere ved sammenslåingen verdimeessig bør nyte godt av de verdier som har avleiret seg.
- Motargument: kjøperne er ikke de samme over tid. At kjøperne; d.v.s. innbyggerne i kommunene skifter er et argument mot rettferdighetsprinsippet. I den grad kommunen har hatt stor gjennomtrekk i befolkningsmassen, er de "historiske" brukere/betalere ikke de samme som dagens, og de bør heller ikke nyte godt av en stor positiv verdi i et kraftverk bygget opp over tid. Mot dette kan det selvsagt igjen argumenteres at dersom oppbyggingen har foregått i en begrenset periode de senere år, er det grenser for hvor endret befolkningsstrukturen i kommunen kan bli. Dette vil variere fra kommune til kommune.

2.3 Eiendomsrett

Hvem har eiendomsretten?

- Samfunnet
- Kommunen
- Konsumentene, private andelslag

Vi skal ikke her ta stilling til de faktiske eiendomsrettslige forhold, men kun konstatere at hvis en faktisk eiendomsrett foreligger vil en overtagelse kunne kreves kompensert.

3 Hvem skal formelt eie det fylkeskommunale el-verk?

3.1 Fylket; Eierformer kan være:

- "Forvaltningsbedrift"
- Aksjeselskap
- Ansvarlig selskap

3.2 Andelslag av tidligere eiere

- Relativt stor innflytelse for de små
- Direkte andel av kontantstrøm
- Ikke skattesubjekt, men næringsdrift

3.3 Aksjeselskap av tidligere eiere

- Gir ofte lite innflytelse til de små
- Problem med negative andeler
- Kan være skattepliktig

4 Overføringsform

Fri overføring ←————→ Kjøp

4.1 Vederlagsfri overføring

Fullstendig vederlagsfri overføring vil i prinsippet innebære overdragelse av alle driftsnødvendige eiendeler gjeldfritt til den nye enheten. Dette må antas å være lite aktuelt i praksis, da en rekke eiendeler vil være belånt og eierne vil ha liten mulighet til å løse ut gjelden.

Overdragelse av eiendeler og gjeld tilknyttet energiforsyningen. Det forutsettes at det fusjonerte selskap skal drive etter prinsippet om kostnadsminimering og ikke vil gi økonomisk avkastning til eierne. Kompensasjon for overdragelsen vil være medbestemmelse.

Hvorfor ?

- Samfunnets eiendom
- Overføring fra et forvaltningsnivå til et annet
- Abonentene har betalt for eiendelene via strømpris og/eller skatter
- Eierne er avhengig av offentlig støtte for utbygging.

Gjennomføringsmåter:

- Ekspropriasjon Erstatningsspørsmål kan her komme opp, kan bli aktuelt med verdsettelse
- Frivillig overføring fra kommunene Ref. insentiver og rettferdighet!

4.2 Innskudd av bokførte eiendeler og forpliktelser

- Eierandeler og økonomisk utbytte i henhold til overførte verdier.
- Intet kontantoppgjør
- Beholder stort sett dagens finansieringsstruktur
- Reduserer konsekvenser av eventuell feilprising til andelen ganger differanse.

4.3 Kjøp

- Kontantvederlag for "egenkapitalen"
- Mulig negativ kjøpesum innebærer å måtte betale for å delta
- Avgiftsproblematikk kan oppstå dersom ikke "all" innmat kjøpes
- Bedre regnskaper etter oppskrivning til virkelige verdier
- Gir et riktigere bilde av verdiene som forvaltes
- Kan gi kortsiktige likviditetsproblemer hos kjøper p.g.a. rentenivå

4.4 Overføringer i praksis

- Akershus; Forslag om vederlagsfritt
For Akershus er det foreslått at eiendeler og gjeld knyttet til drift av energiforsyningen overføres vederlagsfritt til det eller de selskap

som skal drive den samme virksomhet for de samme offentlige eiere overfor de samme abonnenter

- BKK; delvis vederlagsfritt og delvis økonomisk oppgjør
Medlemmer i BKK har opparbeidet eierandeler etter samlet kraftuttak, store forskjeller.
- Økonomisk oppgjør for:
 - Reduksjon av opparbeidede eierandeler i BKK (basert på bokførte verdier i BKK)
 - Egne kraftverk
- Ikke økonomisk oppgjør for:
 - Overførings- og fordelingsnett og øvrige tekniske anlegg
 - Likvidbeholdninger og gjeld
- NTE senere års overtagelser; kjøp
normalresultat, gjennomsnittlig regnskapsoverskudd siste 3 år kapitalisert og fratrasket beregnede investeringer nødvendige for å bringe nettet opp i "normal" standard
- HEAS; Eiendeler og gjeld overdras til bokførte verdier.
merverdier utover aksjekapital blir stående som ansvarlig lånekapital.

5 Vederlag

Hver kommune bidrar i utgangspunktet til felleskapet et fordelingsnett og eventuelt en eller flere kraftforsyningsenheter:

- Fordelingsnettet bør i utgangspunktet overdras til fellesforsyningen uten vederlag og i en akseptabel standard. Kommunene får således ikke kompensert for en eventuell avkastningsverdi som følge av tidligere monopolprofitt fordi differansen mellom engrospris og detaljistpris i fremtiden går til å opprettholde anlegget. Fordelings-nettet vil imidlertid i ulik grad være gjeldsfinansiert som følge av ulike investeringstidspunkt strømpriser og avdragsprofil.

Dersom rettferdighetsprinsippet aksepteres, bør man kompensere for ulik egenkapitalandel. Dette kan f. eks. gjøres ved at eierandeler (aksjeantall) fastsettes etter folketall, men slik at en høy egenkapitalandel kompenseres gjennom en fordring på selskapet. Forutsatt like avskrivningsprinsipper, kan historisk kost på de respektive anlegg danne utgangspunkt for beregning av egenkapitalandeler. Det må her også evt. korrigeres for mottatt offentlig

støtte til utbygging. Alternativt kan egenkapitalandelen beregnes som forholdet mellom nåverdien av fordelingsnett og bokført gjeld:

- Evt. kraftforsyningsenheter bør verdsettes separat og overdras til "virkelig verdi" (nåverdi av fremtidige kontantstrømmer).

5.1 Selgers pris

Diskonterte verdier av fremtidige kontantstrømmer med nåværende prisforventninger og kostnadsstruktur. Må hensynta nødvendige reinvesteringer for å opprettholde teknisk standard og krav om utbedringer.

5.2 Kjøpers max. pris (kjøper er her det nye fylkeskommunale selskap)

- Prissetting av kraft i sammensluttet enhet
Til grunn for fremtidige inntektsstrømmer må antagelig legges til grunn en estimert / politisk ønsket gjennomsnittspris; m.a.o. den nye pris som konsumentene vil oppleve.
- + Fusjonsgevinster / stordriftsfordeler
- + Forbedringspotensiale

5.3 Transaksjonspris

5.3.1 Fordeling av fusjonsgevinster

Økonomisk teori sier intet om dette. I praksis reflekterer bytteforholdet de ulike fusjonspartenes individuelle verdier uavhengig av hvem som er "kilden" til størstedelen av gevinsten. Fusjonsgevinster vil derfor komme partene til gode i forhold til de andeler de blir sittende med etter fusjonen.

5.3.2 Ulike forutsetninger

Partene kan (og vil som oftest) i utgangspunktet legge ulike forutsetninger til grunn for forhandlingene. Ut fra samfunnsmessige overordnede målsetninger bør det imidlertid innen kraftforsyningen være mulig å komme frem til enighet om forutsetninger som kan legges til grunn for de videre forhandlinger.

Slike forutsetninger vil være:

- Engrospris på kraft
Antatt fremtidig kraftpris fordelt på fast og tilfeldig.
- Detaljistpris på kraft
- Kostnadsnivå
Det bør her bemerkes at "selger" i utgangspunktet ikke skal ha betalt for muligheter han ikke har klart å utnytte.
- Investeringer
For opprettholdelse / etablering av "normal" teknisk standard på nett og utstyr.
- Avkastningskrav
Realavkastningskrav på ca. 7 % som er relativt vanlig innen kraftforsyningen bør kunne benyttes.
- Tidshorisont
Tidshorisonten for verdiberegningen bør være gjenværende løpetid for konsesjoner med hjemfallsrett. Restverdi vil ikke bli beregnet.

5.3.3 Forhandlingsstyrke

Av hensyn til retterdighetsprinsippet bør man her så langt som mulig unngå at "rå forhandlingsstyrke" påvirker "bytteforholdet".

5.3.4 Voldgift

Det bør i størst mulig grad søkes å oppnå enighet om løsninger.

5.4 Regnskapsmessig behandling

Hvor den nye enheten etableres som et aksjeselskap vil selskapet være underlagt de vanlige regler i regnskapsloven (RL) og aksjeloven (AL). Det vil føre for langt her å komme inn på disse i detalj. I forbindelse med stiftelsen av det nye selskapet er det imidlertid viktig å være oppmerksom på AL § 2-9 hvor det står: *Skal selskapet i henhold til stiftelsesdokumentet overta andre formueverdier enn penger mot vederlag i aksjer eller på annen måte, kan selskapet ikke registreres før det foreligger uttalelse fra revisor om at avtalen ikke strider mot § 2-4 (AL) tredje ledd. Uttalelsen skal avgis på grunnlag av en åpningsbalanse utarbeidd etter reglene i kapitel 11 og inntatt i årsoppgjørsboken.*

I aksjelovens § 2-4 tredje ledd står: *Formuesverdier (som nevnt i annet ledd) kan*

ikke skytes inn eller overtas for et høyere beløp enn det verdiene antas å kunne oppføres med i selskapets balanse. Ytelser som ikke kan oppføres som eiendeler i selskapets balanse, kan ikke brukes som innskott eller overtas av selskapet etter reglene i denne paragraf.

Det vil m.a.o alltid være nødvendig å ta stilling til hvilke verdier som skal inngå i det nye selskapet, samt være oppmerksom på at disse verdiene må bekreftes av selskapets revisor.

Forøvrig vises det til "Anbefaling til god regnskapsskikk: Regnskapsmessig behandling av foretaksintegrasjon," utgitt av Norges Statsautoriserte Revisorers Forening, Norske Finansanalytikeres Forening, Norske Siviløkonomers Forening og Oslo Børs.

Den løsning som er valgt i en del tilfeller er at det først stiftes et nytt A/S ved kontantinnskudd og/eller overføring av eiendeler og gjeld fra en kraftforsyningsenhet. Aksjene i dette selskapet fordeles derefter på de andre kommuner som skal inn i henhold til folketallet. Ved en senere overføring av disse kommuners (E-verks) eiendeler og gjeld vil eiendelene gå inn i det nye selskapet til en verdi tilsvarende gjelden som overtas hvis det ikke skal foretas økonomisk oppgjør. Eiendelene bør derefter nedskrives/oppskrives i det nye selskapets regnskap hvis det er vesentlige uoverensstemmelser mellom bokførte og virkelige verdier.

6 Konklusjoner hvis ikke vederlagsfri overføring

6.1 Beslutning om fremtidig eierstruktur

Må kommunene være direkte eiere i fusjonert enhet ? Skal kommunene ha direkte innflytelse, eller kan nødvendig innflytelse sikres gjennom representasjon i Fylkeskommunen?

Anbefaler selskap med Fylkeskommunen som dominerende eier. Dette fordi energiforsyningen i fylket har det overordnede ansvar for å:

- Fremskaffe og fordele energi med tilfredsstillende kvalitet og til lavest mulig kostnad, slik at behovet til enhver tid er dekket og slik at man sikrer rett anvendelse av energiressursene.
- Bidra til å oppnå felles nasjonale mål

6.2 Verdier i kraftproduksjonen fastsettes til nåverdien av fremtidige kontantstrømmer

Enighet om forutsetninger (ref. 5.3)

- Pris
- Kostnadsnivå
- Teknisk standard
- Investeringer
- Avkastningskrav
- Tidshorisont

6.3 Innskudd av eiendeler og forpliktelser

- Driftsavhengige eiendeler inngår i nåverdien og skal medtas. Herunder inngår "normale" fordringer, beholdninger og driftskreditter.
- Ikke driftsavhengige poster kan holdes utenfor.

6.4 Kontantoppgjør for merverdier i kraftproduksjon

Merverdier (evt. "mindreverdier" under visse forutsetninger) kan evt. føres opp som gjeld (fordring) i det nye selskapet.

OM VERDIER OPPARBEIDET I OFFENTLIGE MONOPOLER
OG OM "OFFENTLIG ARV"

AV
ASBJØRN VINJAR

Kraftforsyning er en virksomhet av monopolistisk art. Den er regulert gjennom lover som stiller vilkår overfor utøveren. Vilkåret har hittil ikke omfattet krav om kostnadsminimalisering eller til økonomisk resultat utover det å dekke utgiftene knyttet til virksomheten. I det lange løp er prisene blitt satt for å dekke utgiftene inklusive avgifter til staten.

Sammenslutning av kraftforsyningsforetak medfører oppgjør for aktiva og passiva som bringes inn i det fremtidige fellesskap.

Hvilke verdier dreier det seg om?

Forsyningssystem:

1. Kraftproduksjonsanlegg
2. Langsiktige kraftkontrakter
3. Hovedfordelingsnett
4. Distribusjonsnett
5. Reserverlager
6. Bygninger og utstyr
7. Kompetanse
8. Gjeld og andre forpliktelser.

Jeg vil her se postene 1 og 2 i sammenheng og betrakter forøvrig bare postene 3 og 4.

Hovedfordelingsnett kan holdes utenfor fordi det (nesten alltid) er et felles system for de foretak som sammensluttet.

Distribusjonsnettene kan betraktes som mer eller mindre underutbygget. Her er det altså mest tale om hva som mangler. Tilstandsanalyser vil avdekke nettenes tilstand og hvor mye som må investeres for å bringe nettet i omforenet stand. Det er her statsstøtten kan komme inn og gjøre sammenslutningen enklere.

Everk som har egen vannkraftproduksjon vil ønske oppgjør for å la dette gå med i sammenslutningen. Kommuner med egen vannkraftproduksjon kan holde slike anlegg igjen som egen eiendom og så leie de bort til det sammensluttede foretak på visse vilkår som gir dem inntekter. Dette ville svare til den ordning som gjelder for kommunenes konsesjonskraft. Når det gjelder vannkraftstasjoner på

kommunenes hånd er dette etter NVEs mening ikke en heldig ordning. Det er bedre å foreta oppgjør en gang for alle.

En må være klar over at sammenslutning innebærer at de øvrige everk også har rettigheter i det engrosselskap som er med i sammenslutningen. Andelene her kan være forskjellig. De kan bestemmes ut fra den energimengde som de enkelte everk har tatt ut fra engrosverket og på den måten vært med på kapitalbetjeningen av engrosverkets produksjonssystem.

Hvem eier kraftforsyningsanleggene?

Der hvor det er andelslag er det vel klart at det formelt er andelseierne som formelt står som eiere av kraftforsyningssystemet. Med kommunalt eide verk er vel kommunen formelt eier. Sammenlignet med andelslag kan en også si at i et kommunalt everk er alle kommunens innbyggere til en hver tid eiere av everket.

Mange betraktningmåter kan gjøres gjeldende ved oppgjør i forbindelse med sammenslutning av kraftforsyningsforetak. Interessant er det å betrakte sammenslutning av andelslag med kommunalt foretak. (Juridisk behandles dette i advokat Pettersens innlegg.) Jeg vil her bare peke på den vanskelige situasjon som oppstår hvis kommunen eller andelslaget på forhånd trekker verdier ut av sine foretak.

Spørsmålet om hvem som egentlig står som eier av kraftforsyningsanlegg er sentralt i arbeidet med omorganisering av kraftforsyningen. Jeg mener det ville være riktig og det ville forenkle prosessen vesentlig om en kunne betrakte alle offentlige kraftforsyningsforetak som om de var forbrukernes eiendom, altså i likhet med hva som er tilfelle med partslagenes anlegg. Dessuten vil jeg postulere at slike foretak ikke bør kreve vederlag for at virksomheten slås sammen med tilsvarende virksomhet i naboområder. Hvis en i motsetning til dette standpunkt går ut fra at oppgjør skal finne sted, innebærer det at man aksepterer et prinsipp om "offentlig arv". Dvs. at innbyggerne i en kommune for all ettertid skal nyte godt av det som foreldregenerasjoner har skaffet til veie av fordeler, eller plages med det som er påført

av ulemper. Selvfølgelig vil de områder som er kommet best ut, bl.a. gjennom forutseenhet, dyktighet, kompetanse og finansiell styrke hevde at dette skal sikres området for dem som til en hver tid bor i dette området. Dette er i det minste diskutabelt.

Mange refleksjoner kan gjøres om dette. Det ville være interessant å få synspunkter på denne problemstillingen. Spørsmålets art er egnet til rikspolitisk avklaring.

—— oOo ——

NORGES
VASSDRAGS- OG ENERGIVERK

KOPI

Vår ref.

Vår dato

J.nr. 0153 E/89
AGV/GMA
Deres ref.

11.01.89
Deres dato

...

Fylkesmannen i

...

OMORGANISERING AV KRAFTFORSYNINGEN; OVERFØRING AV MIDLER

Vi viser til møtet med fylkesmennene i NVE 14.12.88 der vi orienterte om arbeidet som nå pågår med omorganisering av kraftforsyningen.

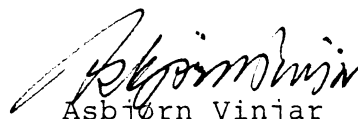
Sammenslutningsprosessen tar forskjellig form i fylkene, men det vil gjerne gå noen tid fra drøftingene starter og til de nye enheter er vedtatt og etablert. Vi er kjent med at i noen tilfeller har kommuner som eiere av everket trukket midler ut av everket før sammenslutningen finner sted. Vi mener dette er uheldig idet det bidrar til å skape uvilje i andre kommuner i forbindelse med sammenslutningsarbeidet.

I de tilfelle everket i vedkommende kommune har fått statsstøtte, vil det også normalt stride mot det vilkår som er satt i forbindelse med statsstøttetildelingen. I slike kommuner kan midler ikke trekkes ut av everket. Eventuelle spørsmål i den sammenheng må tas opp med NVE.

Vi tror det ville virke positivt i arbeidet med omorganiseringen av kraftforsyningen om fylkesmennene overfor kommunene i sitt fylke kan gå ut med en oppfordring om ikke å foreta overføringer som nevnt.

Vennlig hilsen

Erling Diesen
Generaldirektør

Asbjørn Vinjar
Energidirektør

Kopi: Norges Energiverkforbund, Postboks 74 Blindern,
0314 OSLO 3

Saksbehandler

Kontoradresse
Middelthuns gate 29

Postadresse
Boks 5091 Maj.
0301 Oslo 3

Telefon
(02) 46 98 00

Telex
79397 NVEO N

Telefax
(02) 69 61 51

Bankgiro
0629 05 75026

Postgiro
5 05 20 55

Bl. 1011

AV20/midler

- 14.2
- Dette med sammenslutning er et dilemma. Hvis kraftselskap må løse ut gode verk, så er jo dette mot rasjonaliseringseffekten.
 - Det er ingen automatikk i dette. I Kristiansand f.eks. stiger nå prisene raskere enn i resten av Vest-Agder.
 - De ansatte er opptatt av at en fusjon skal gå så mykt som mulig. Sluttproduktet må være så godt som mulig.
 - Oppgjør tilsies av kravet om avkastning på kapital. Dette kan lett komme i misforhold til avkastningskrav ved formulering av langtidsgrensekostnad (LTGK).

Seminar om organisasjonsarbeid innen kraftforsyningen

Arrangert av NVE - Energidirektoratet
på Værnes 15. - 16. mars 1989

EKSEMPEL PÅ PÅGÅENDE ORGANISASJONSARBEID

OG GJENNOMFØRT ORGANISASJONSENDRING

AV

ADM.DIREKTØR CARL SKAAR, NORD-TRØNDELAG ELEKTRISITETSVERK (NTE)

Innhold :

	Side
I Innledning	2
II Historisk utvikling	2
III Oppgjørsmåte ved senere års overtakelser	3
IV NTEs størrelse og administrative oppbygging	3
V Fordelingen av arbeidet mellom hovedkontoret og avdelingene	5
VI Nærmere om avdelingsinndelingen	5
VII Virker "NTE-modellen" sentraliserende/ byråkratiserende?	6
VIII NTEs organisasjonsmodell	8

Sammendrag :

I. Innledning

Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk (NTE) har kraftproduksjon og detaljdistribusjon i hele Nord-Trøndelag fylke, NTE driver også installasjonsvirksomhet i hele forsyningsområdet.

NTE eies av Nord-Trøndelag fylkeskommune. Det ledes av et styre på 7 medlemmer, hvorav 5 er valgt av fylkestinget og 2 av de ansatte. Disse har fulle rettigheter i styret.

II. Historisk utvikling

NTE ble opprettet av Nord-Trøndelag fylkesting i 1919 i forbindelse med vedtak om å bygge fylkeskommunens første kraftstasjon. Det var tidligere en rekke kommunale og andre lokale kraftstasjoner i fylket, etter forøvrig samme mønster som det var vanlig ellers i landet.

Det fylkeskommunale elektrisitetsverk var opprinnelig ment å skulle være et engrosverk. Etter at den første kraftstasjonen kom i drift i 1923 ble det imidlertid spørsmål om å bygge ut elektrisitetsforsyningen i områder som ikke hadde kraft. Dette påtok fylkeskommunen seg, delvis mot forskuttering av utgiftene fra vedkommende kommuner. Videre ble det behov for husinstallasjoner i disse områder og NTE's installasjonsvirksomhet kom derved igang.

Etterhvert var kommuner med delvis egen detaljforsyning interessert i å gå inn i NTE. Utviklingen mot et stadig mere omfattende fylkeskommunalt elektrisitetsverk gikk sin gang. I 1968 var det, ved siden av 1 kommunalt og 3 lokale kraftlag i deler av kommuner, 5 større kommunale elektrisitetsverk i fylket, nemlig i de 5 mest sentrale områder, Stjørdal, Levanger, Verdal, Steinkjer og Levanger. Forsøk på å innlemme ett av disse større elektrisitetsverk i NTE var tidligere strandet da man fra NTE's side ikke var villig til å gi noen særlig stor kompensasjon for dette til vedkommende kommune.

I 1968 gikk imidlertid NTE ut med tilbud til samtlige nevnte 5 kommunale elektrisitetsverk i de sentrale strøk i fylket om overtakelse mot pengeoppgjør basert på en rent forretningsmessig verdi. Tilbudene gikk ut i februar 1968. Pr. 1. juli s.å. forelå positive vedtak i samtlige 5 kommunestyre og overtakelsene ble gjennomført pr. 1.1.1969, altså for 20 år siden i år. NTE fikk da et tillegg av abonnenter og antall ansatte med ca. 50 % av tidligere størrelse.

Senere er også de gjenstående lokale everk overtatt på grunnlag av samme økonomiske oppgjørsmåte som for de nevnte 5 everk. Det siste område, nemlig Vanvikan i Leksvik kommune, som tidligere hadde hørt under Rissa og Stadsbygd Kraftlag i Sør-Trøndelag fylke, ble overtatt pr. 1.10.1988.

III. Oppgjørsmåter ved senere års overtakelser

Oppgjørsmåten gikk i korte trekk ut på at man etter å ha korrigert for alle ulike forhold m.h.t. tariffer og ytelser av forskjellig slag, fant frem til gjennomsnittlig regnskapsoverskudd for de siste 3 regnskapsår. Regnskapsoverskuddet ble så kapitalisert. Fra brutto verdi ble trukket beregnede investeringer i ledningsnettet som ble ansett som nødvendig for å bringe nettet opp i "normal" standard. Derved kom man frem til en verdi som NTE betalte til vedkommende kommune.

IV. NTE's størrelse og administrative oppbygging

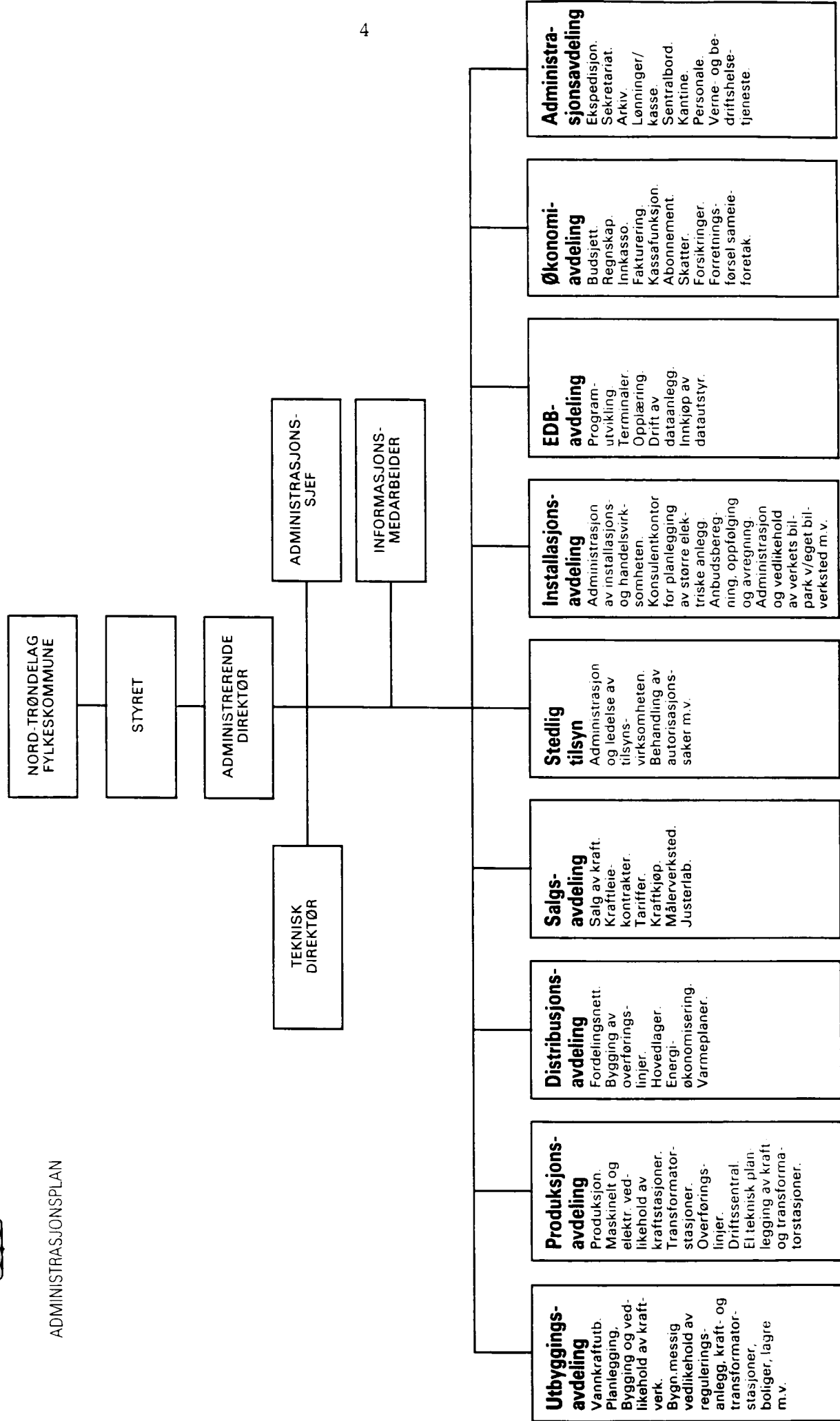
NTE har ca. 65.000 abonnenter. Bedriften har ca. 950 fast ansatte hvorav ca. 140 er knyttet til hovedkontoret i Steinkjer. De samlede inntekter i 1988 var på ca. kr 930 mill. hvorav på installasjonsvirksomhet og handel ca. kr 166 mill.

NTE har sitt hovedkontor i Steinkjer. I tilknytning til dette er det et hovedlager for linjemateriell og et bilverksted.

Administrasjonsplanen for hovedkontoret er slik:

ADMINISTRASJONSPLAN

NTE er administrativt, utenom kraft- og transformatorstasjoner, inndelt i 14 avdelinger, og under disse i alt 21 underavdelinger. Avdelinger og underavdelinger er spredt over hele fylket, i samtlige kommuner med 1 eller flere kontorer og lager. Fra samtlige avdelinger og underavdelinger drives det installasjonsvirksomhet, og, med unntak av avdeling Stjørdal, salg av elektrisk utstyr og apparater. I Steinkjer og Namsos har avdelingene større elektriske forretninger, i Steinkjer også med salg av radio og TV m.v.

V. Fordelingen av arbeidet mellom hovedkontoret og avdelingene

Arbeidet med bl.a. budsjett, regnskap, utskriving av regninger for strøm- og installasjonsarbeider, samt målerreparasjoner foregår ved hovedkontoret.

Kontakten med abonnentene skjer ved de lokale avdelinger og underavdelinger.

I tilknytning til hovedkontoret er det et hovedlager for linjemateriell. Lager av materiell og utstyr er det imidlertid også ved avdelingene og underavdelingene.

Det er siden 1972 oppført kontor- og lagerbygninger ved avdelinger og underavdelinger i et antall av ca. 30 til erstatning for tidligere bygninger. For hovedkontoret, avdeling Steinkjer, hovedlageret og bilverkstedet ble nye lokaler oppført på felles tomt i midten av 1970-årene.

VI Nærmere om avdelingsinndelingen

Nord-Trøndelag er et grisgrendt fylke med bare ca. 126.000 innbyggere. Ideelt sett ville det ha vært gunstigere med et færre antall avdelinger og underavdelinger. Man ville derved ha fått anledning til å bygge opp en teknisk stab ved hver avdeling med tilstrekkelig kompetanse. F.eks. 1 avdelingsbestyrer, 1 avdelingsassistent på linjesektoren og 1 avdelingsassistent for installasjonsvirksomheten. Samtlige 3 med

min. 2 - 3 årig teknsik skole. Flere avdelinger er imidlertid såvidt små at de ikke gir rom for slik bemanning. Avdelingsbestyreren må derfor flere steder nøye seg med støtte av medarbeidere med lavere teknisk kompetanse enn nevnt.

Spredningen av avdelinger og underavdelinger gir imidlertid mulighet for hurtige utbedringer av feil og nærhet forøvrig overfor abonnentene.

Ved overtakelser av kommunale og lokale elektrisitetsverk forøvrig har det fra de lokale myndigheters- og abonnentenes side i ikke liten grad vært frykt for en utvikling mot større administrative enheter og nedleggelser av lokale kontorer og lagre. NTE har selvsagt ikke kunne garantere at samtlige administrasjonssteder vil bli opprettholdt i all fremtid. Stadig bedre kommunikasjoner har imidlertid gitt grunnlag for nedlegging av underavdelinger. Dette har imidlertid vært gjennomført bare i meget beskjeden grad.

VII. Virker "NTE-modellen" sentraliserende/byråkratiserende?

Selv om alle felles funksjoner er søkt dekket av NTE's hovedkontor, har administrasjonen aktivt gått inn for å overlate initiativ og ansvar til de ytre avdelinger. dette har bl.a. gitt seg utslag i at avdelingene har

- ansvar for budsjettering og gjennomføring av vedlikehold og nybygging av linjer og kabelanlegg
- ansvar for planlegging av mindre installasjonsoppdrag
- ansvar for vaktordninger og alle administrative forhold m.h.t. disponeringer av mannskaper m.v.
- ansvar for nyanlegg og vedlikehold av linjenettet innenfor vedkommende avdeling. Ved store anlegg og mere omfattende utbedringer etter skader gis assistanse av mobile linjelag som har sitt utgangspunkt i h.h.v. Steinkjer og Namsos.

Spørsmål i forbindelse med ansettelse, permisjoner, deltakelse i kurs og alle øvrige forhold hvor man tilstreber enhetlige ordninger og praksis blir avgjort ved hovedkontoret. Ved overtallighet ved en avdeling vurderes midlertidige overflyttinger, likeledes av hovedkontoret.

Etter NTE's mening virker det opplegg NTE har hverken som sentraldirigering eller byråkratisk. Denne oppfatning er sammenfallende med i alt vesentlig samstemmige uttalelser som er gitt av avdelingsbestyrerne og lederne ved NTE's kraft- og transformatorstasjoner i møter som holdes 2 ganger pr. år sammen med hovedkontorets lederskikt, og hvor spørsmål av denne art har vært sentrale tema.

VIII. Momenter for NTE's organisasjonsmodell

I stikkords form vedlegges oversikt over endel momenter som etter min mening taler til fordel for den modell NTE har valgt.

Bilag nr. 1

Videre vedlegges som

Bilag nr. 2 NTE's hoveddata m.h.t. antall abonnenter, omsetning og antall ansatte m.v.

Bilag nr. 3 Oversikt over overtakelser av lokale elektrisitetsverk.

Bilag nr. 4 Oversikt over avdelingsinndelingen.

Bilag nr. 5 Oversikt over NTE's kraftverker og kraftproduksjon.

Bilag nr. 6 EDB ved NTE.

VERTIKALINTREGRERING AV EVERK

1. Sterk faglig kompetanse
2. Bedre faglig miljø
3. Helhetlig vurdering av energioppdekkingen
4. Bedre leveringssikkerhet
5. Prisutjevnende
6. Bedre økonomi
7. Effektiv og rasjonell utnyttelse av EDB:
 - Merkantil
 - Teknisk
8. Enhetlig behandling av abonnentene i et større område

NVE-E

ARKIVNR:
SAKSBEH.

0896 28.02.89

KAN ARKIVERES

OFF:
U.O.

SAMMENSLÅING AV MINDRE EVERK TIL STØRRE ENHETER

1.

Vertikalintegreerte everk gir den fordel at planleggingen kan dekke hele overføringssystemet fra kraftstasjon til abonnent.

Nye transformatorstasjoner og overføringslinjer kan vurderes opp mot forsterkning av fordelingsnett

- anleggskostnader - tapskostnader (ENØK) -
leveringskostnader

2.

Pga. NTE's størrelse har en hatt mulighet til å bygge opp høy kompetanse på fcrskjellige områder. Dette har styrket kvaliteten på det arbeidet som utføres og fremmet effektiviteten.

NTE deltar aktivt i utadrettet virksomhet gjennom Norenergi, EFI o.l.

Det er ytet bidrag til felles beste for å få styrket norsk elforsyning. Utadrettet virksomhet gir mye tilbake og hever kompetansen. Kompetansenivået ved NTE har gjort at en kan bidra aktivt utad, og ikke minst innad, ved forelesninger, ved kurs, seminarer o.l.

3.

Høy kompetanse har medvirket til at NTE deltar aktivt i arbeidet med utvikling av nytt utstyr for everks-sektoren, både i samarbeide med produsenter og EFI.

4.

Bruk av feil- og avbruddsstatistikker gjør at leveringskvalitet kan fastlegges for alle deler av fylket. Dette gir grunnlag for en effektiv prioritering av arbeider med sikte på kvalitetsforbedring. Det samme gjelder analyser med sikte på å redusere tap, som nå er under 14 %.

5.

Store everk gir bedre innkjøpsordninger med gunstigere priser, enn hva små enheter kan oppnå.

6.

Bilag 1

Planlegging og linjestikking utføres sentralt ved hovedkontoret. Gir mulighet for å utvikle høy kompetanse og bruk av avansert utstyr.

7.

Store enheter har en vesentlig bedre mulighet til å takle større feilsituasjoner. Arbeidskraft fra andre avdelinger forflyttes til de feilrammede områder.

Ved storstormen i 1971 og ved storm/isingsproblemene i Lierne i januar 1989 hadde NTE full nytte av det. I Lierne var 40 montører i arbeid i ca. 2 uker. 4.000 t. overtid.

8.

Mobile linjelag.

3 mobile lag utfører linjearbeide over hele fylket for derved å ta toppbelastningen hos enkelte avdelinger. Bemanningen ved avdelingene kan dermed holdes på et nivå som gir høy arbeidsaktivitet hele året. Bedre effektivitet og rasjonell utnyttelse av arbeidskraft.

9.

Systematisk opplæring av montører. Det er nå ca. 80 lærlinger i arbeid - hvorav 30 på everkssektoren.

10.

Tillitsmannsapparatet - fellestillitsmann på heltid.

NORD-TRØNDELAG ELEKTRISITETSVK

BEDRIFTENS HOVEDDATA

PR. 01.01.1989

ANTALL ANSATTE	952
----------------	-----

ABONNENTER	65.860
------------	--------

KRAFTLEVERANSE	1988	3.025 GWh
----------------	------	-----------

OMSETNING TOTALT	1988	931 mill. kr
------------------	------	--------------

HÆRAV ELEKTRISITETSDRIFT	765 mill. kr
--------------------------	--------------

OG INSTALLASJON	166 mill. kr
-----------------	--------------

NVE-E
 ARKIVERT
 SAMLETT
 0896 28.02.89
 KAN ARKIVERES
 OFF
 UOG

1938	Stod komm. kraftverk
1940	Egge komm. elektrisitetsverk
1941	Kvam komm. "
	Beitstad komm. "
	Namdalseid komm. "
	Klinga komm. "
1942	Inderøy komm. "
	Røra komm. "
1943	Sparbu komm. "
	Otterøy komm. "
1944	Frosta komm. "
	Ytterøy komm. "
	Mosvik komm. "
	Ogndal komm. "
1946	Malm komm. "
1947	Skatval komm. "
1949	Verran elektrisitetsverk
	Grong "
1952	Høylandet "
1953	Sør-Skage kraftlag
	Skogn "
1959	Frol komm. elektrisitetsverk
1969	Stjørdal komm. elektrisitetsverk
	Levanger komm. "
	Verdal komm. "
	Steinkjer komm. "
	Namsos komm. "
1977	Vannebo elektrisitetsverk
1978	Øysletta kraftlag
1979	Meråker komm. elektrisitetsverk
1988	Deler av Rissa og Stadsbygd kraftlag

KJØP ANKIVTRES
 OFFIS.
 11.02.89

0896 28.02.89

ARKIV
 SAM. 1.1.89

NVE-E

NTE'S KRAFTPRODUKSJON

BYGGEÅR MIDDELPRODUKSJON I MILL. KWH (GWH)

	EGNE VERK:	
1923	FOLLAFOSS	140
1955	BRATTINGFOSS	32
1970	BOGNA	150
1946	NEDRE FISKUMFOSS	240
1976	ØVRE FISKUMFOSS	57
1959	AUNFOSS	180
1971	ÅSMULFOSS	74
1984	MOSVIK	85
1986	TUNNSJØFOSS	27
1987	ORMSETFOSS	76
	SMÅSTASJONER	8

SUM EGNE VERK	1069
---------------	------

ANDELSVERK 50 % (NTE'S DEL):

	KØN:		
1963	TUNNSJØDAL	425	
1963	TUNNSJØ	69	
1965	RØYRVIKFOSS	48	
1963	LINNVASSELV	48	590
1979	ÅBJØRA - KOLSVIK		250
	SUM ANDELSVERK		840
	SUM TOTALT		1909

NVE-E

ARKIVNR:
SAKSHJELP

0896 28.02.89

KAT ARKIVERES

OFF:
U.O.

NTE/EDB-avdelingen

Dato: 22.02.89

EDB-VIRKSOMHET INNEN NTE

Pr. 22.02.89 er følgende EDB-utstyr i drift (unntatt driftssentral):

- 1 stk. ND-100/CX datamaskin
- 1 stk. ND-110/CX „
- 1 stk. ND-550/CX „
- 3 stk. ND-5500 „
- ca. 75 terminaler (ved hovedkontoret)
- 12 skrivere
- 2 tegnemaskiner (plottere)
- 10 PC

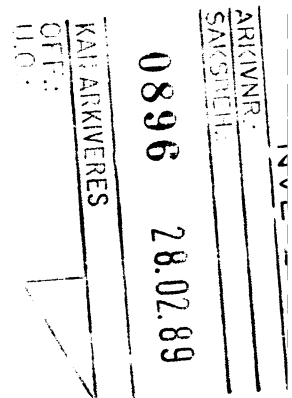
Nedenfor følger en oversikt over de viktigste EDB-systemene vi kjører:

a) Administrative systemer

- Abonnentavregning (ELBAS)	- Vedlikeholdes av Norsk Data, men NTE foretar lokale tilpasninger
- Regnskap/økonomisystem (BRAVO)	- Vedlikeholdes og videreutvikles i sin helhet av NTE
- Fakturering installasjon	- Utviklet av NTE
- Lønn/personal	- Utviklet av NTE
- Korrespondansearkiv	- Utviklet av NTE
- Abonnentavregning høyspentab.	- Utviklet av NTE

b) Tekniske systemer

- Netbas	- EFI
- DAK Tecnovision
Autocad	- Norsk Data A.S.
Autodesk A.B.
- Vannhusholdning/hydrologi/
nettberegninger	- En blanding av NTE's egen-
utviklede systemer og EFI's
systemer

- Prosjektoppfølgning i forbindelse med utbyggingsprosjekter (ISPM) - Ziolkko
- Engrosavregning med samkjøringen - Utviklet av NTE
- Lavspentnettkartotek - Utviklet av NTE
- Automatiske nettberegninger i lavspentnett med kopling til lavspentnettkartotek og abonnent-system (ELBAS) - Utviklet av NTE
- Eiendomsregister - Utviklet av NTE
- Beregning og oppfølging av anleggstilskudd - Utviklet av NTE
- Materiallister ved linjebygging - Utviklet av NTE
- Energiregnskap for NTE's stasj. - Utviklet av NTE
- Betongberegninger - GRØNER
- Mekanisk dimensjonering av linjer/master - Utviklet av NTE
- Energirådgivning (ERÅD) - Energidata A.S.

c) Generelle systemer

- NOTIS-WP tekstbehandling - NOTIS-CALC regneark - EXCEL regneark - NOTIS-BG grafiske framstillinger - NOTIS-PM personlig planlegging		- Norsk Data A.S.

15.1.1 Diskusjon etter innlegg av Carl Skaar, NTE.

- Prioriteres distriktspolitiske interesser foran elverksdriften?
- NTE har klart å kombinere distriktsinteresser og elverksdrift. Gevinst ved å planlegge for et større område og en mer fleksibel styrke ved feilsituasjoner.
- ENØK-ordningen, fordel ved stordrift?
- NTE hverken dårligere eller bedre enn andre. Det er vanskelig å beholde fagfolkene i denne faggruppen. I 1989 avsatt 30 mill kroner til ENØK-formål, hovedsakelig på egne anlegg. Dette er en tung materie å arbeide med og responsen fra publikum er null.
- NTE må påregne en økt innsats på ENØK.
- NTE som normgiver for andre fylker?
- Tror på et selskap med en viss størrelse til å løse elforsyningens oppgaver. NTE kan være en god modell for andre.

Seminar om organisasjonsarbeid innen kraftforsyningen

Arrangert av NVE - Energidirektoratet
på Værnes 15. - 16. mars 1989

ØSTFOLD SAMLES TIL
ETT ENERGIRIKE

AV
KJELL BJØRNDAL

Innhold :

Sammendrag :

ØSTFOLD SAMLES TIL ETT ENERGIRIKE.

Østfold fylke har et forsyningsområde på 4.184 km².

I 1977 hadde fylket 21 detaljverk med 553 årsverk og et salg ref. abonnenter på ca. 1.800 GWh. Hovedoverføringsnettet (50 og 120 kV) tilhørte Hafslund og gjør det fremdeles. At de fleste av detaljverkene hadde et sterkt behov for statsstøtte for å makte sine oppgaver, var en av flere indikasjoner på at oppdelingen ikke var den mest hensiktsmessige.

Etter initiativ fra Østfold fylkeskrets av Norske Kommuners Sentralforbund ble et politisk utvalg nedsatt i november 1977 med formål å utarbeide en mulig modell for færre enheter i fylket.

I august 1980 ble en 300 siders utredning lagt frem med anbefaling om 6 regionverk. Mindretallet ønsket et vertikalt integrert verk, men fant at 6 regionverk med bibehold av Østfold Kraftforsyning, var det maksimale man kunne oppnå på det tidspunkt.

5 år senere kunne man notere at utredningsarbeidet hadde gitt et glimrende historisk dokument og at antall detaljverk var gått ned fra 21 til 20, samt den lærdom at utredninger er nødvendige, men man kan ikke utrede seg frem til et fasitsvar som samler Østfoldske detaljverk til større enheter. Videre ble det klart at statens muligheter til å stille betingelser ved tildeling av midler til tilskuddsverkene, burde utnyttes i større grad. Alle regionene gjennomførte større eller mindre utredninger, men sammenslutningene glimret med sitt fravær. Og det viktigste av alt. Ingen sammenslutninger uten politisk vilje, og ingen politisk vilje uten en politisk prosess.

La det likevel være sagt at ytterligere to detaljverk sluttet seg sammen med naboverk i henholdsvis 1987 og 1988 - delvis som en følge av den prosessen som hadde pågått, delvis som en følge av betinget tildeling av statsstønad.

Senhøstes 1985 ble et nytt initiativ tatt som førte til en møterunde med alle kommuner, samt informasjon til everkene. Det har hele tiden vært et viktig poeng at de ansattes organisasjoner har vært løpende orientert. På bakgrunn av de innputt man fikk gjennom møterunden, ble det konkludert med at samtlige kommuner i fylket var villige til å forhandle om dannelsen av et nytt interkommunalt eiet energiverk som skulle:

- overta ansvaret for engrosforsyningen i fylket og
- overta ansvaret for distribusjonen i de kommuner som ønsket det.

Denne prosessen ble gjennomført våren og sommeren 1986 og i mars 1987 forelå utkast til en intensjonsavtale som la rammer for forhandlinger mellom fylkeskommunen og kommunene.

I august ble utvalget oppnevnt, og innstillingen kom allerede 1. oktober samme år. Jeg presiserer at organisasjonene deltok i utvalgets arbeid. Utvalgets konklusjoner var som følger:

1. Østfold Kraftforsyning som var eid av Østfold fylkeskommune skulle omdannes til Østfold Energiverk A/S. Nye eiere ble kommunene med 75% eierandel og fylkeskommunen med 25%.
2. Kommunene fikk aksjer i forhold til innbyggertall, 1 aksje pr. påbegynt 6000 innbyggere.
3. Selskapets aksjekapital ble dekket av Østfold Kraftforsyning.
4. Man forutsatte en desentralisert organisasjonsstruktur.
5. Man forutsatte utjevning av energiprisene i fylket.
6. For ikke å belaste de sterke verk i urimelig grad, ble det forutsatt tildeling av statsmidler til de mindre sterke verk.
7. Man forutsatte at ingen arbeidstakere skulle gå ned i lønn, tape lønnsansiennitet eller pensjonsrettigheter.

Videre ble vedtekter for selskapet foreslått, samt at man laget forslag til en aksjonæravtale som bl.a. forutsatte:

1. Stifterne har rett til gjennom forhandlinger å gå inn i selskapet med aktiva og passiva.
2. Dersom det ikke oppnås avtale om sammenslutning innen 1.1.1993, overdras kommunens aksjer vederlagsfritt til fylkeskommunen.
3. Ved valg til styret har hver av de seks regionene rett til en representant hver. Fylkeskommunen har to representanter i styret. Ansatte har tre representanter med fast møtende varamann i tillegg frem til 1.1.1993.

Dokumentet var på ca. 14 sider totalt og ble sendt kommunene til behandling. Av naturlige årsaker ble det en god del kontakt med enkeltkommuner og politikere i perioden frem til februar 1988. Sluttresultatet ble at samtlige kommuner fattet vedtak i samsvar med forslaget fra det tidligere nevnte forhandlingsutvalg, og Østfold Energiverk A/S ble stiftet 19. mai 1988.

Styret startet så arbeidet med trinn to som bygget på tre punkter:

1. Det innledes forhandlinger med kommuner/everk om organisasjonsmessig hovedstruktur for Østfold Energiverk A/S.

2. På grunnlag av resultatet av disse forhandlinger om hovedstruktur, innledes forhandlinger om tilslutning til Østfold Energiverk A/S fra et nærmere avtalt tidspunkt.
3. De kommuner/everk som vedtar tilslutning til Østfold Energiverk A/S, deltar i utredning og planlegging av den detaljerte organisasjonsstruktur som skal gjelde fra det avtalte tilslutningstidspunkt.

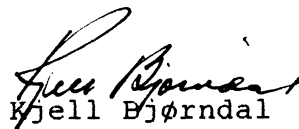
I september/oktober 1988 ble første del av pkt. 1 gjennomført. Innspillene fra forhandlingsutvalgene var varierende, men kort kan man si at de fleste ønsket å få vite sin egen stilling innen det nye verket. Man ønsket et desentralisert energiverk, og man mente at man stort sett gjorde en glimrende jobb, men antok at det var mye å hente hos andre verk ved en sammenlutning.

Konsulent Bjørn Andvig fra Hartmark Iras bearbeidet så et tidligere utkast til hovedstruktur for det nye verket. Det ble så gjennomført en informasjonsrunde regionalt med representanter for alle organisasjonene i alle everk samt ledelse av verkene. På bakgrunn av nye innspill, ble det utarbeidet enda et utkast til struktur som ble godkjent av styret for Østfold Energiverk A/S 1. mars d.å. Deretter ble det sendt brev til alle kommuner med tilbud om reelle forhandlinger som forutsatt i styrets vedtak pkt.2.

Det er videre avtalt en ny informasjonsrunde med de kommunale forhandlingsutvalgene samt rådmenn og ordførere i slutten av mars. Disse informasjonsmøtene vil bli holdt regionvis.

Det er ikke til å legge skjul på at de statstilskudd som har vært gitt og de betingelser som har vært knyttet til disse, har vært en pådrivende faktor i prosessen. Uten statstilskudd hadde vi ikke vært der vi er i dag.

Sarpsborg, 15. mars 1989

Kjell Bjørndal

Vedlegg: Rapport fra forhandlingsutvalg for dannelse av vertikalt integrert energiverk i Østfold.

15.2.1 Diskusjon etter innlegg av Kjell Bjørndal, Østfold.

- Eierforholdene ved Østfold Energiverk i dag?
- Fylkeskommunen står nå som eier. Det er opprettet kontrakter med lokale elverker som innebærer leveringsplikt.
- Kommunene med som aksjonærer?
- Det ble satt som betingelse (pr 1.01.88) - ingen større investeringer før sammenslutning.
- Reaksjoner på regioninndeling?
- Strategien er hensiktsmessig. Motforestillingene er der, men slike er vanskelig å unngå.

Seminar om organisasjonsarbeid innen kraftforsyningen

**Arrangert av NVE - Energidirektoratet
på Værnes 15. - 16. mars 1989**

Økonomidirektør Arild Mæhlum,
Hedmark Energi AS:
FUSJON OG ORGANISASJONSENDRING I HEDMARK

Innhold :

- I. Innledning - bakgrunn.
- II. Fusjonsprosessen.
- III. Organisasjonsprinsipper og oppbygging.
- IV. Kort presentasjon av HEAS etter ny fusjon pr. 01.01.89.
- V. Økonomifunksjonen i HEAS - økonomistyring.
- VI. Effektiviseringsgevinster - mål og forventninger samt foreløpige resultater.
- VII. Sammendrag - konklusjon.

Sammendrag :

- Fusjonsprosessen, med stort engasjement fra de ansatte og deres organisasjoner, meget vellykket.
- Desentralisert økonomi og budsjettansvar har blitt en suksess.
- Sammenslutningsprosessen av verkene i Hedmark går raskere enn antatt.
- Uheldig rammet av pris- og lønnsregulering første driftsår.
- Vertikal integrering, dvs. produksjon, overføring og distribusjon i ett selskap, synes å være en riktig og hensiktsmessig organisasjonsmodell.

I. Innledning - bakgrunn

Hedmark Energi AS (HEAS) ble etablert som nytt selskap fra 01.01.88 etter en fusjon mellom Hedmark Energiverk, Solør Kraftlag og Glåmdal Kraftlag.
Fra 01.01.89 fusjonerte HEAS videre med Stor-Elvdal Kraftlag og Engerdal Elverk.

Selskapet har i dag 360 ansatte og betjener 32.400 abonnenter i Hedmark, dvs. 1/3 av fylkets totale abonnenter.

Fusjonene var basert på et fylkestingsvedtak 10.03.87, der det var tverrpolitisk enighet om å slutte sammen alle elektrisitetsverkene i Hedmark til ett selskap.

Mitt bidrag omfatter:

- erfaringer fra fusjonsprosessen
 - organisasjon - prinsipper og oppbygging
 - kort presentasjon av HEAS pr. 01.01.89
 - økonomifunksjonen i HEAS - økonomistyring
 - effektiviseringsgevinster - mål og forventninger samt foreløpige resultater
- med særlig vekt på erfaringer fra fusjonsprosessen og økonomistyring.

II. Fusjonsprosessen

Fusjonsprosessen i HEAS kan inndeles i 4 faser:

- Fusjonsforhandlingenes arbeid og framdrift mot selskapsavtale og vedtekter.
- Den politiske beslutningsprosess.
- Gjennomføring av omorganiseringen.
- Hvordan få den nye organisasjonen til å fungere?

1. Fusjonsforhandlingenes arbeid og framdrift

Elforsyningens organisasjon har i en årrekke vært gjenstand for mange utredninger og politisk diskusjon i Hedmark. Spesielt er engrosforsyningen og Hedmark Energiverk, som var et fylkeskommunalt eiet engrosverk, viet stor oppmerksomhet. I denne forbindelse var fristilling av elforsyningen fra fylkeskommunen et vesentlig moment.

Noen resultater av disse bestrebelser ble imidlertid ikke oppnådd før 1985, da et politisk utvalg fremmet innstilling om omorganisering av Hedmark Energiverk til aksjeselskap, eid av fylkeskommunen og kommunene. Litt senere på året nedsatte Glåmdal Kraftlag og Solør Kraftlag, som til sammen kjøpte vel 40 % av Hedmark Energiverks engroskraft, et felles utvalg for å vurdere hva som kunne gjøres med de store prisøkninger på elektrisk energi.

Bakgrunnen for selskapenes initiativ var todelt:

- Energidirektoratet stilte betingelser for fortsatt statsstønadstildeling.
- Ønske om direkte innflytelse i engroskraftprisfastsettelsen.

På bakgrunn av disse to utvalgs arbeid og vedtak forelå følgende forhold som i prinsippet hver for seg krevde særskilt utredning og avklaring, men ble samkjørt i en felles prosess:

- Omorganisering av Hedmark Energiverk til aksjeselskap eid av fylkeskommunen og kommunene - dvs. endret eierstruktur for Hedmark Energiverk.
- Sammenslutning mellom Hedmark Energiverk, Glåmdal Kraftlag og Solør Kraftlag til ett integrert verk.

Etter vedtak i selskapenes organer ble det innledet forhandlinger våren 1986.

Det ble nedsatt et forhandlingsutvalg på 13 personer. Fra Glåmdal og Solør Kraftlag ble representantskapets ordfører, styreformann, elverksjef og en representant for de ansatte representert i forhandlingsutvalget. Fra Hedmark Energiverk/fylkeskommunen ble fylkesordfører/styreformann, styrets nestformann, administrerende direktør, ansattes representant og fylkesrådmann oppnevnt.

Konstituerende møte i forhandlingsutvalget ble avholdt 17. mars 1986. I dette møte ble det nedsatt en arbeidsgruppe bestående av de tre administrative ledere og selskapenes tre ansatterepresentanter som fikk til oppgave å tilrettelegge arbeidet, skaffe til veie nødvendig data og sikre framdriften i utredningen og forhandlingene.

Følgende eksterne konsulenter ble engasjert:

- H.r.adv. Erik Samuelsen
- Hartmark Iras v/ prosjektansvarlig Bjørn Andvig
- Collegium v/ statsaut. revisor Odd Aas

For å klarlegge hovedmål og rammer for utvalgets forhandlinger og som skulle sikre reelle forhandlinger ble det i juni 1986 inngått en intensjonsavtale.

Forhandlingsutvalget avga innstilling 7. januar 1987, dvs. 3/4 år etter det konstituerende møte. Rapporten har følgende innhold:

- Innledning
- Nøkkelopplysninger
- Målsetting
- Selskapsform
- Organisasjon
- Aksje- og eierandeler - økonomisk oppgjør
- Statsstønad
- Dokumentavgift - konsesjoner - skatter
- Energipriser - engros og detalj

- Fordeler og ulemper
- Selskapsavtale og vedtekter
- Sammendrag - videre saksgang

Selskapsavtale og vedtekter samt sammendrag fra fusjonsforhandlingenes rapport er inntatt i vedlegg 1.

2. Den politiske beslutningsprosess

Forhandlingsutvalgets innstilling skapte stor debatt i Hedmark. Det var sterk motstand blant en del av de kommunene og elverkene i fylket som ikke var med i selve fusjonsforhandlingene. De fant det uakseptabelt at bare 7 av fylkets 23 kommuner var med på de reelle fusjonsforhandlingene.

Forhandlingsutvalgets innstilling ble imidlertid vedtatt i fylkestinget 10. mars 1987 med 50 mot 5 stemmer.

Fylkestingets vedtak innebærer bl.a.:

- Tverrpolitisk mål å få ett selskap i fylket.
- Kommunene tilbys medeierskap med overføring av fordelingsverkets verdier uten økonomisk oppgjør.
- Fylkeskommunen får 15 % av aksjene i sluttmodellen.

3. Gjennomføring av omorganiseringen

Ny organisasjons- og bemanningsplan samt personalpolitiske retningslinjer ble vedtatt 2.9.87.

Samtlige ansatte fikk et standard tilbudsbrev om ansettelse i nye stillinger med svarfrist 14 dager. Samtlige aksepterte, dvs. at ingen formell oppsigelse ble nødvendig.

4. Hvordan få den nye organisasjonen til å fungere?

De ansatte og deres organisasjoner var sterkt involvert i selve organisasjonsprosessen. Bl.a. ble det nedsatt 12 grupper med én representant fra hvert selskap. Forslag til løsninger fra gruppene ble presentert og diskutert på flere samlinger.

For øvrig ble det arrangert 2 dagers lederseminarer samt 2 dagers personalseminarer høsten 1987, dvs. før oppstart av det nye selskapet. Under personalseminarene ble temaer som ny organisasjonsplan, personalpolitiske retningslinjer og økonomistyring tatt opp.

III. Organisasjonsprinsipper og oppbygging

Utvikling av en organisasjonsmodell og -form er en meget viktig prosess. De ansattes engasjement og holdning vil være avgjørende for i hvilken grad virksomheten vil fungere godt eller dårlig. En slik prosess som tar sikte på å danne et nytt selskap av 3 forskjellige selskaper tar utgangspunkt i 3 ulike kulturer som krever spesielle hensyn og tiltak.

I prosessen ble ulike organisasjonsprinsipper vurdert. Bl.a. ble det lagt vekt på:

- Organisasjonsstrukturen skal være fleksibel og gi mulighet for integrasjon av flere distribusjonsverk uten gjennomgripende endringer i organisasjonsmønsteret.
- Styringsprinsipper skal sikre en resultatorientert virksomhet. Dette krever igjen delegert ansvar og myndighet og at hver ansvarlig leder har rammer som gir mulighet for resultatansvar og målstyring.

I vedlegg 3 er det inntatt en prinsippskisse som viser selskapets plass i Hedmarks energiforsyning pr. 01.01.89. Energiflyten gjennom forsyningsnettet er benyttet som et hovedprinsipp når det gjelder oppdeling av virksomheten i divisjoner og resultatområder.

Vedlegg 4 viser selskapets hovedstruktur pr. 01.01.89 etter fusjonen med Stor-Elvdal Kraftlag og Engerdal Elverk.

Selskapet har 3 divisjoner med resultatansvar og 4 sentralstaber med viktige koordinerings- og konsolideringsoppgaver. Inntil det er etablert en divisjonsadministrasjon for Divisjon Detalj Øst rapporterer avdeling Stor-Elvdal og Engerdal direkte til administrerende direktør.

Det er lagt vekt på å utnytte aksjeselskapsformens muligheter til nye prinsipper for internstyring. Det er et mål å utvikle organisasjonen og internstyringen:

- Fra detaljstyring til rammestyring.
- Fra kostnadsorientering til resultatorientering.
- Fra sentralisering til desentralisering.
- Fra byråkrati til ledelse.

IV. Kort presentasjon av HEAS pr. 01.01.89

HEAS fusjonerte med Stor-Elvdal Kraftlag og Engerdal Elverk pr. 01.01.89.

Det pågår fusjonsforhandlinger med Trysil, Rena Kraftselskap/Åmot Kommune og Elverum med sikte på nye fusjoner pr. 01.01.90.

I vedlegg 5 er det inntatt et oversiktskart for Hedmark, som viser kommunegrenser og elverksgrenser pr. 01.01.89.

Detaljvirksomheten i Hedmark er under forutsetning av at samtlige verker slutter seg sammen tenkt oppdelt i 4 divisjoner:

- Divisjon Detalj Sør
- Divisjon Detalj Øst
- Divisjon Detalj Nord
- Divisjon Detalj Vest

V. Økonomifunksjonen i HEAS - økonomistyring

Prisstigningen i Hedmark er i likhet med landet for øvrig vært meget sterk fra 1980. Pr. 01.01.89 ligger midlere detaljpriser (H4-tariffer) 9,5 % over landsmiddel, mens detaljprisene i HEAS' forsyningsområde ligger 17,7 % over tilsvarende landsmiddel.

Høyprisfylket Hedmark stiller således spesielle krav til god økonomistyring. Økonomifunksjonen er derfor vesentlig styrket ved fusjonen.

Økonomi- og budsjettansvaret er gjennomgående lagt to nivåer lenger ned i organisasjonen enn tidligere. Erfaringer med denne endringen er meget gode. De ansatte har tatt utfordringen og vært sitt ansvar bevisst.

Målstyring er innført, og lagt inn som en integrert del av de løpende langtids- og årsbudsjettene. Rammestyring er innført. Rammestyring stiller i seg selv krav om at målstyring som ledelses- og styringsprinsipp er innført. Det er viktig at de tildelte budsjetttrammer gjennom budsjettprosessen blir benyttet til å nå selskapets vedtatte og de respektive budsjettenhetens avtalte mål.

VI. Effektiviseringsgevinster - mål og forventninger samt foreløpige resultater

Gevinster ved fusjon inndeles i to områder:

- Fordel ved vertikal integrering
- Stordriftsfordeler

Mulige effektiviseringsgevinster ved fusjon:

- Vertikal integrering gir økt gjennomslagskraft for enøk-arbeidet.
- Standardisering begrenser variantmengden, lagerholdet og kapitalbindingen.
- Samlet innkjøp vil kunne gi betydelige rabatter.
- Ett stort selskap vil med samordnet finansforvaltning og likviditetsstyring bli en betydelig part i kredittmarkedet, som kan oppnå bedre vilkår.
- Samordning av produksjon, nettdrift og fordeling vil gi tapsreduksjoner og lavere kostnader.
- Bedre kapasitetsutnyttelse av EDB-utstyr til økonomistyring, kraftavregning, kompliserte beregningsoppgaver og andre kontorrutiner.
- Færre ledd i den politiske og administrative beslutningsprosess - mindre ressurser til saksutredning, sekretariatsfunksjoner etc.

Foreløpige gevinster/resultater i HEAS:

- Vesentlig innsparing i EDB-kostnader.
- Optimal nettutbygging, spesielt i tidligere grenseområder.
- Bedre utnyttelse av personell i planlegging og utbygging av investeringsprosjekter.
- Styrking av merkantile funksjoner (økonomi, informasjon, personal etc.).

- Bedret faglig miljø og kompetanseutvikling.
- Vesentlig færre styresaker.
- HEAS Miljøfyr '89 (rabatt på 35 %) - ikke mulig uten vertikalt integrert selskap.

VII. Sammendrag - konklusjon

Sammendrag og konklusjon kort sammenfattet:

- Fusjonsprosessen, med stort engasjement fra de ansatte og deres organisasjoner, meget vellykket.
- Desentralisert økonomi og budsjettansvar har blitt en suksess.
- Sammenslutningsprosessen av verkene i Hedmark går raskere enn antatt.
- Uheldig rammet av pris- og lønnsregulering første driftsår.
- Vertikal integrering, dvs. produksjon, overføring og distribusjon i ett selskap, synes å være en riktig og hensiktsmessig organisasjonsmodell.

Vedlegg:

1. Omorganisering av Hedmark Energiverk. Fusjon mellom Hedmark Energiverk, Solør Kraftlag og Glåmdal Kraftlag.
2. Fusjon GKL, SKL og HEV.
3. Organisasjon.
4. Hovedtablå for organisasjon.
5. Kart.

OMORGANISERING AV HEDMARK ENERGIVERK

FUSJON AV HEDMARK ENERGIVERK, SOLØR KRAFTLAG OG GLÅMDAL KRAFTLAG

Kap. 11: Selskapsavtale og
vedtekter.

Kap. 12: Sammendrag.

Innstilling fra forhandlingsutvalget for sammenslutning av
Glåmdal Kraftlag, Solør Kraftlag og Hedmark Energiverk

11. SELSKAPSAVTALE OG VEDTEKTER

11.1 Utkast til selskapsavtale:

- a) Hedmark fylkeskommune står som stifter av selskapet og tegner aksjekapital på 34 aksjer á kr. 10.000,- = kr. 340.000,-. Aksjekapitalen innbetales kontant.

Hedmark fylkeskommune forplikter seg til å overdra Hedmark Energiverks samlede nettoformue til selskapet, i form av

- overføringslinjer
- transformatorstasjoner
- gruppesentral/kontrollsentral
- boliger, leiligheter, messer etc.
- transportmidler
- produksjonsanlegg
- produksjonsrettigheter
- rettigheter tilknyttet andeler i produksjons-selskaper
- omløpsmidler.

Nærmere beskrivelse av disse aktiva framlegges ved overdragelsen.

- b) Kongsvinger, Sør-Odal og Eidskog kommuner samt Nord-Odal, Grue, Åsnes og Våler kommuner skal ha rett til å tre inn som aksjonærer i selskapet ved at fylkeskommunen overfører følgende antall aksjer til disse kommuner:

- Kongsvinger 2 aksjer
- Sør-Odal 1 aksje
- Eidskog 1 aksje
- Nord-Odal 1 aksje
- Grue 1 aksje
- Åsnes 1 aksje
- Våler 1 aksje

Som vederlag for aksjene overdrar kommunene de interkommunale kraftselskaper Glåmdal Kraftlags og Solør Kraftlags samlede nettoformuer til bokført verdi. Merverdiene som kommunene skyter inn i fellesskapet blir stående som ansvarlig lånekapital i Hedmark Energi A/S' regnskap.

Kommunale garantiforpliktelser for gjeld pr. 1. januar 1988 i Solør Kraftlag og Glåmdal Kraftlag opprettholdes.

Som vilkår for aksjeoverdragelsen forplikter de respektive kommuner seg til å innrømme Hedmark Energi A/S skattefritak i medhold av skattelovens § 136, 2. ledd, for overførings- og transformeringsanlegg under 66 kV spenningsnivå (som dagens ordning).

Så lenge Hedmark Fylkeskommune er innehaver av mer enn 2/3 av selskapets aksjekapital krever følgende vedtak tilslutning fra samtlige aksje-

eiere:

- vedtektsendringer
- forhøyelse og nedsettelse av aksjekapitalen
- oppløsning
- fusjon på en slik måte at selskapet går opp i et annet selskap

- c) De øvrige kommuner i Hedmark skal ha adgang til å tre inn som aksjonærer i selskapet på samme vilkår som for primærkommunene nevnt i avtalens pkt. b.
- d) En forutsetning for medlemskap i selskapet er at kommunen alene eller sammen med andre kommuner har en eierandel på minst 51 % i det lokale fordelingsverk og har godkjent selskapets vedtekter.
- e) De garantiforpliktelser som Hedmark fylkeskommune alene har påtatt seg for den gjeld som løper pr. 1. januar 1988 i nåværende Hedmark Energiverk, Kraftlaget Opplandskraft og Kraftverkene i Orkla, blir stående inntil gjelden er nedbetalt. Inntil så er skjedd, skal Hedmark fylkesting ha rett til å oppnevne 1 styremedlem og 2 representantskapsmedlemmer i Kraftlaget Opplandskraft (av h.h.v. 2 og 5 medlemmer) og 2 styremedlemmer i Kraftverkene i Orkla (av 3 medlemmer, alle med varamedlemmer). De øvrige medlemmer skal oppnevnes av fylkestinget slik som innstilt av generalforsamlingen. Når fylkeskommunens særlige garantiansvar er bortfalt, skal alle disse oppnevnelser foretas av fylkestinget som innstilt fra selskapets generalforsamling.

Hedmark Fylkeskommunes andeler i K/L Opplandskraft og Kraftverkene i Orkla forvaltes av Hedmark Energi A/S, som disponerer kraftmengdene og yter vederlag i h.t. K/L Opplandskrafts og Kraftverkene i Orklas budsjetter og vedtekter.

- f) Ved eventuell oppløsning av selskapet etter reglene i aksjelovens kap. 13, eller ved uttreden av en eller flere aksjonærer, skal det forholdes på følgende måte:

De eiendeler som i forbindelse med inntreden ble overdratt til selskapet skal utlegges til de respektive aksjonærer, med fradrag av tilknyttet gjeld. Ved hver enkelt aksjonærs inntreden beregnes aksjonærens gjeldsprosent, som defineres som forholdet mellom det inntredende selskaps eiendeler og gjeld. Dersom Hedmark Energi A/S har hatt overskudd siden vedkommende selskap trådte inn i fellesskapet, vil selskapets andel av overskuddet, motsvarende aksjebesittelsen, gå til fradrag i gjeldsbeløpet som selskapet tar med seg ved uttreden. Motsvarende blir beregningen dersom Hedmark Energi A/S har hatt underskudd siden vedkommende kraftselskap trådte inn i fellesskapet, d.v.s. at selskapets andel av underskuddet vil bli tillagt gjeldsbeløpet.

11.2 Utkast til vedtekter

§ 1

Selskapets navn

Selskapets navn er Hedmark Energi A/S.

§ 2

Selskapets formål

Selskapet har til formål å drive energiproduksjon og energidistribusjon og skal i sin virksomhet bl.a.

- samordne den videre energiutbygging i Hedmark.
- skape en enhet med større økonomisk evne til utbygging av forsyningen av energi, og sikre maksimal overføring av statsstønad til selskapet.
- utforme energiforsyningen mest mulig rasjonelt teknisk, økonomisk og merkantilt.
- nå frem til en lavest mulig og ens energipris i hele forsyningsområdet.
- arbeide aktivt for en god energiøkonomi.
- skaffe energi i form av elektrisk kraft og andre hensiktsmessige energislag.
- være fylkeskommunens og eierkommunenes fagetat i energispørsmål.
- dekke detaljforsyningen til inntredende aksjonærer og opprettholde sitt engrosansvar for resten av fylket.
- legge forholdene til rette for utvikling av de menneskelige ressurser og et godt samarbeidsmiljø.

§ 3

Selskapets forretningskontor

Selskapets forretningskontor er i Hamar.

§ 4

Selskapets aksjekapital

Selskapets aksjekapital er på kr. 340.000,- fordelt på 34 aksjer, hver pålydende kr. 10.000,-, fullt innbetalt.

§ 5

Begrenset omsettelighet av aksjer

Erverv av aksjer ved overdragelse skal være betinget av samtykke fra selskapets styre.

Hvis en aksjonær ønsker å overdra aksjer, har de øvrige aksjonærer rett og plikt til å overta aksjene. De aksjer som er tilbudt til salg fordeles forholdsmessig etter den tidligere aksjebesittelse.

Melding om at aksjer ønskes overdratt skal gis styret, som straks skal varsle de øvrige aksjonærer skriftlig. Fristen for å gjøre forkjøpsretten gjeldende ved melding til selskapet skal være 3 måneder fra det tidspunkt styret fikk melding om at aksjer ønskes overdratt.

Hvis ikke partene blir enige om prisen eller en annen fremgangsmåte, skal løsningssummen fastsettes ved skjønn.

Fristen for betaling av løsningssummen skal være én måned fra det tidspunkt beløpet ble endelig fastsatt.

§ 6

Selskapets styre

Styret består av 9 medlemmer med personlige vararepresentanter og velges av bedriftsforsamlingen.

Administrerende direktør har rett og plikt til å delta i styrets møter.

Styremedlemmer og vararepresentanter velges for 2 år av gangen. Ved behov kan suppleringsvalg foretas for den gjenværende del av funksjonsperioden.

§ 7

Styrets forretningsorden

1. Styrets leder innkaller til styremøte så ofte han finner det nødvendig eller når administrerende direktør eller tre av styremedlemmene forlanger det. Innkalling skjer vanligvis skriftlig med angivelse av de saker som skal behandles, og så vidt mulig med 10 dagers varsel.

Møtet ledes av styrets leder. Har styrets leder og nestleder forfall, velger styret forøvrig sin møteleder.

2. Styret er beslutningsdyktig når minst 6 stemmeberettigede styremedlemmer er til stede. Hvert styremedlem har én stemme. Saker som ikke kan avgjøres på grunn av manglende fremmøte, kan uten hensyn til dette avgjøres i et nytt møte som innkalles med minst 24 timers varsel.

Sakene avgjøres med simpelt flertall blant de møtende, men de som stemmer for beslutningen må alltid utgjøre mer enn 1/3 av samtlige styremedlemmer. I tilfelle av stemmelikhet gjør møtelederens stemme utslaget.

Ved valg og ansettelse gjelder reglene i kommunelovens § 16, 3. ledd og tilsvarende

bestemmelser i fylkeskommuneloven.

3. Over styrets forhandlinger føres protokoll med opplysninger om tid og sted for møtet, og hvem som deltar, om de saker som behandles, og om vedtak samt stemmetall i hver enkelt sak. Dissenser kan kreves innført.

§ 8

Styrets kompetanse

Forvaltningen av selskapets anliggender hører under styret, som skal sørge for en tilfredsstillende organisasjon av selskapets virksomhet.

Særlig tilligger det styret:

1. Å lede selskapets virksomhet og utøve enhver myndighet som ikke særskilt er lagt til andre organer, alt innenfor rammen av vedtatt budsjett.
2. Å forberede utbygging av produksjonsanlegg, overføringsanlegg, fordelingsanlegg og andre servicetiltak, og å forelegge for generalforsamlingen planene for utnyttelse av energikildene, og forslag om kjøp og salg av fast eiendom av betydelig verdi for selskapet, herunder vannfallsrettigheter og overføringsanlegg.
3. Å fremme utbygging av produksjonsanlegg i samsvar med generalforsamlingens vedtak, og å avslutte alle kontrakter som er nødvendige for utbyggingen.
4. Å fremme forslag til langsiktige planer, herunder rammebudsjetter som vedtas årlig.
5. Å fremme forslag for generalforsamlingen om priser, tariffer og leveringsvilkår for salg av energi.
6. Å vedta spesialtariffer og godkjenne energileiekontrakter.
7. Å opprette og oppheve faste stillinger, å fastsette lønn og eventuelt stillingsbeskrivelse for nye stillinger.
8. Å sende regnskap i revidert stand og beretning om selskapets virksomhet i det foreløpne regnskapsår til bedriftsforsamlingens ordfører.
9. Å ansette og oppsi administrerende direktør.
10. Å forberede og gi innstilling i de øvrige saker som skal fremlegges for bedriftsforsamlingen og generalforsamlingen.
11. Å oppta nødvendige kassakredittlån. Andre

låneopptak må godkjennes av generalforsamlingen.

12. Fungere som fagorgan for fylkeskommunen og eierkommunene og forberede energisaker som skal legges frem for fylkeskommunens og eierkommunenenes besluttende organer.

§ 9

Administrerende direktør (daglig ledelse)
Selskapets daglige ledelse forestås av en administrerende direktør, som har ansvaret for at selskapet ledes overensstemmende med gjeldende regelverk og med de vedtak som er fattet i selskapets organer.

Administrerende direktør gir innstilling i saker som skal behandles av styret. Forøvrig har administrerende direktør å rette seg etter den instruks som styret setter opp.

Administrerende direktør er leder av elektrisitetskontoret for Hedmark og skal rette seg etter den instruks som gis om arbeidet på dette området.

§ 10

Signatur

Selskapet forpliktes av styrets leder eller i dennes fravær av to styremedlemmer, i begge tilfelle sammen med administrerende direktør.

§ 11

Bedriftsforsamlingen

Bedriftsforsamlingen består av 15 medlemmer med personlige vararepresentanter.

10 medlemmer med vararepresentanter velges av generalforsamlingen etter forslag fra de deltakende primærkommuner og fylkeskommunen.

5 medlemmer med vararepresentanter velges av og blant de ansatte.

Bedriftsforsamlingen velger selv sin leder blant sine medlemmer.

Medlem av styret og administrerende direktør kan ikke være medlem av bedriftsforsamlingen.

§ 12

Bedriftsforsamlingens kompetanse

Det tilligger bedriftsforsamlingen:

- a. å velge medlemmer til styret samt styrets leder og nestleder.

- 6 medlemmer utpekes av aksjonærenes representanter og 3 av de ansattes representanter
- b. å føre tilsyn med styrets og administrerende direktørs forvaltning av selskapet
- c. å gi uttalelse til generalforsamlingen om styrets forslag til resultatregnskap og balanse
- d. etter forslag fra styret å treffe avgjørelse i saker som gjelder
 - investeringer av betydelig omfang
 - rasjonalisering eller omlegging av driften som vil medføre større endring eller omdisponering av arbeidsstyrken.

§ 13

Generalforsamlingen

Ordinær generalforsamling holdes hvert år innen utgangen av juni.

Ekstraordinær generalforsamling holdes når det besluttet av styret eller skriftlig forlanges av selskapets revisor eller en eller flere aksjeeiere som tilsammen representerer minst 1/10 av aksjekapitalen.

Generalforsamlingen innkalles av styrets leder med minst 14 dagers skriftlig varsel til hver av aksjeeierne.

Generalforsamlingen ledes av styrets leder.

På generalforsamlingen har hver aksje én stemme.

Alle beslutninger treffes med alminnelig flertall av de avgitte stemmer, hvis ikke aksjeloven bestemmer noe annet.

§ 14

Generalforsamlingens kompetanse

1. Den ordinære generalforsamling har:

- a. å fastsette resultatregnskap og balanse, herunder anvendelse av årsoverskudd eller dekning av årsunderskudd
- b. andre saker som etter lov eller vedtekter hører under generalforsamlingen.

2. Særlig tilligger det generalforsamlingen:

- a. å vedta langsiktige planer, herunder rammebudsjetter.
- b. å gjøre vedtak om større utbygging og utvidelser av produksjonsanlegg og overføringsanlegg, kjøp og salg av fast eiendom og rettigheter av betydelig verdi for

selskapet samt å vedta alminnelige priser, tariffier og leveringsvilkår for salg av energi.

- c. å gjøre vedtak om å ta opp lån og å pantsette selskapets eiendeler.
- d. å fastsette godtgjørelse til styremedlemmer og revisor.
- e. å gjøre vedtak i andre saker som styret måtte forelegge for generalforsamlingen og som er nevnt i innkallelsen.

§ 15

Forholdet til aksjeloven av 04.06.1976 nr. 59
I den utstrekning ikke annet fremgår av disse vedtekter, kommer bestemmelsene i aksjeloven av 4. juni 1976 nr. 59 til anvendelse.

11.3 Kommentarer til selskapsavtalen og vedtektene
Utkast til vedtekter og avtale mellom fylkeskommunen og inntredende kommuner for et omorganisert Hedmark Energiverk til interkommunalt interessentskap er tidligere utredet. Visse elementer fra dette vedtekts- og avtalesforslag er innarbeidet i utvalgets forslag til selskapsavtale og vedtekter for det nye selskapet organisert som aksjeselskap.

I utkastet er det forutsatt at bare de kommuner som erklærer seg innforstått med å overdra sine fordelingsverk eller andre andeler i slike, eventuelt andre aktiva, til det nye selskap, får stilling som aksjonærer. De inntredende kommuner får således aksjer fra fylkeskommunen i vederlag for de aktiva som overdras til selskapet. Kommunene får dermed medeierskap og styringsrett i det nye selskapet.

Styreformen i et aksjeselskap med over 200 ansatte er bygd opp etter følgende modell:

- Generalforsamling.
- Bedriftsforsamling.
- Styre.

I generalforsamlingen møter aksjeeierne.
Generalforsamlingen behandler bl.a. følgende saker:

- Langtidsplaner og rammebudsjetter - vedta alminnelige priser, tariffier og leveringsvilkår.
- Årsoppgjør.
- Saker som uttrykkelig er lagt til generalforsamlingen.
- Valg av 2/3 av medlemmene til bedriftsforsamlingen.
- Vedtektsendringer.

Et selskap med over 200 ansatte må velge bedriftsforsamling på minst 12 medlemmer. 1/3 av medlemmene med

varamenn velges av og blant de ansatte. Det har vært på tale å sløyfe ordningen med bedriftsforsamling. Dette krever imidlertid en lovendring som vil kunne ta noe tid. I vedtektene er det foreslått en bedriftsforsamling på 15 representanter, fordelt med 10 representanter fra eierne og 5 ansatterepresentanter. Bedriftsforsamlingens oppgaver omfatter:

- Å velge styre (inkl. de ansattes representanter).
- Føre tilsyn med forvaltning av selskapet.
- Gi uttalelse om årsoppgjør.
- Ta avgjørelse i saker når det gjelder
 - store investeringer
 - rasjonalisering som vil medføre større omdisponeringer av arbeidsstyrken.

Styret, som velges av bedriftsforsamlingen, foreslås sammensatt av 6 medlemmer fra eierne og 3 ansatterepresentanter, tilsammen 9 medlemmer.

Aksjekapitalen foreslås fordelt med 5 aksjer på fylkeskommunen, 1 aksje på hver av kommunene med inntil 10.000 innbyggere, 2 aksjer for kommuner med 10.001 - 20.000 innbyggere og 3 aksjer for kommuner med over 20.000 innbyggere. Hver aksje har 1 stemme i generalforsamlingen.

Dersom samtlige kommuner blir med i fellesskapet, blir fylkeskommunen sittende igjen med 5 aksjer, dvs. ca. 15 % av totalt 34 aksjer.

Aksjefordelingen bør tas opp til ny vurdering dersom folketallet i kommunene endrer seg vesentlig og utover de intervaller som er beskrevet. Videre vil eventuell endring i kommunestrukturen bli gjenstand for ny vurdering av aksjefordelingen.

12. SAMMENDRAG - VIDERE SAKSGANG

Forhandlingsutvalget anbefaler at Solør Kraftlag, Glåmdal Kraftlag og Hedmark Energiverk sluttet sammen fra 01.01.88.

Målet med selskapsdannelsen er bl.a.:

- oppnå mer rasjonell drift og organisasjon
- prisutjamning innen fylket og landet forøvrig
- oppnå vesentlig statsstønad i forbindelse med omorganiseringen
- høyne servicenivået overfor abonnentene
- oppnå en abonnentrettet og desentralisert organisasjon med en styringsform som i utstrakt grad er basert på delegering av ansvar og myndighet.

Utvalget foreslår at selskapet organiseres som aksjeselskap med bl.a. følgende begrunnelse:

- Aksjeselskapet reguleres av et moderne og gjennomtenkt lovverk.
- Aksjeselskapet er undergitt klare kompetanse-regler med høy grad av selvstyre for selskapets organer.
- Deltakerne har begrenset ansvar for selskapets gjeld.
- Aksjeloven hjemler et spesifisert og oversiktlig regnskapssystem.
- Beslutningsprosessen er kort og effektiv.

Sammenslutningen foretas uten økonomisk oppgjør eller noen form for kompensasjon.

Utvalget foreslår at folketallet i kommunene legges til grunn som prinsipp for aksje- og eierfordeling og sammensetning av styringsorganene. Aksjekapitalen foreslås fordelt med 5 aksjer på fylkeskommunen, 1 aksje for kommuner på inntil 10 000 innbyggere, 2 aksjer for kommuner mellom 10 000 og 20 000 og 3 aksjer for kommuner over 20 000.

Det foreslås at Hedmark fylkeskommune står som stifter av selskapet, og at de respektive kommuner tildeles aksjer når deres fordelingsverk overføres til det nye selskap.

Selskapsavtalen, vedtektene og organisasjon har innebygget nødvendig fleksibilitet til å foreta en videre sammenslutning av fordelingsverk dersom kommunene ønsker det.

Av styringsorganer utover generalforsamlingen foreslår utvalget en bedriftsforsamling på 15 medlemmer hvorav 5 ansatterepresentanter og et styre på 9 medlemmer hvorav 3 ansatterepresentanter.

Sammenslutningen krever statlig medvirkning på følgende områder:

- Overføring av konsesjoner fra de bestående

selskaper uten mer tyngende vilkår.

- Fritak for eventuell refusjon av dokumentavgift ved overføring av eiendommer fra de bestående selskaper.
- Vesentlig statsstøtte til opprustning av fordelingsnettene.

Utvalget har i sin begrunnelse for sammenslutningen bl.a. lagt vekt på følgende fordeler:

- En større enhet gir bedre grunnlag for å knytte til seg høy teknisk og økonomisk ekspertise.
- Større enheter åpner for sterkere spesialisering og mer rasjonell arbeidsfordeling - spesialister innenfor informasjon, enøk, verne- og beredskapsarbeid etc. kan ansettes.
- Vertikal integrering er mer hensiktsmessig med sikte på en samordnet energiplanlegging, bedre ressursanvendelse og en effektiv enøk-virksomhet.
- Samordning av drift og tilsyn gir effektiviseringsgevinster.
- Bedre utnyttelse av EDB innen økonomistyring, kraftavregning, kompliserte beregningsoppgaver og andre kontorrutiner.
- Færre ledd i den politiske og administrative beslutningsprosess.
- Statsstønad knyttet til omorganisering som gir lavere priser.

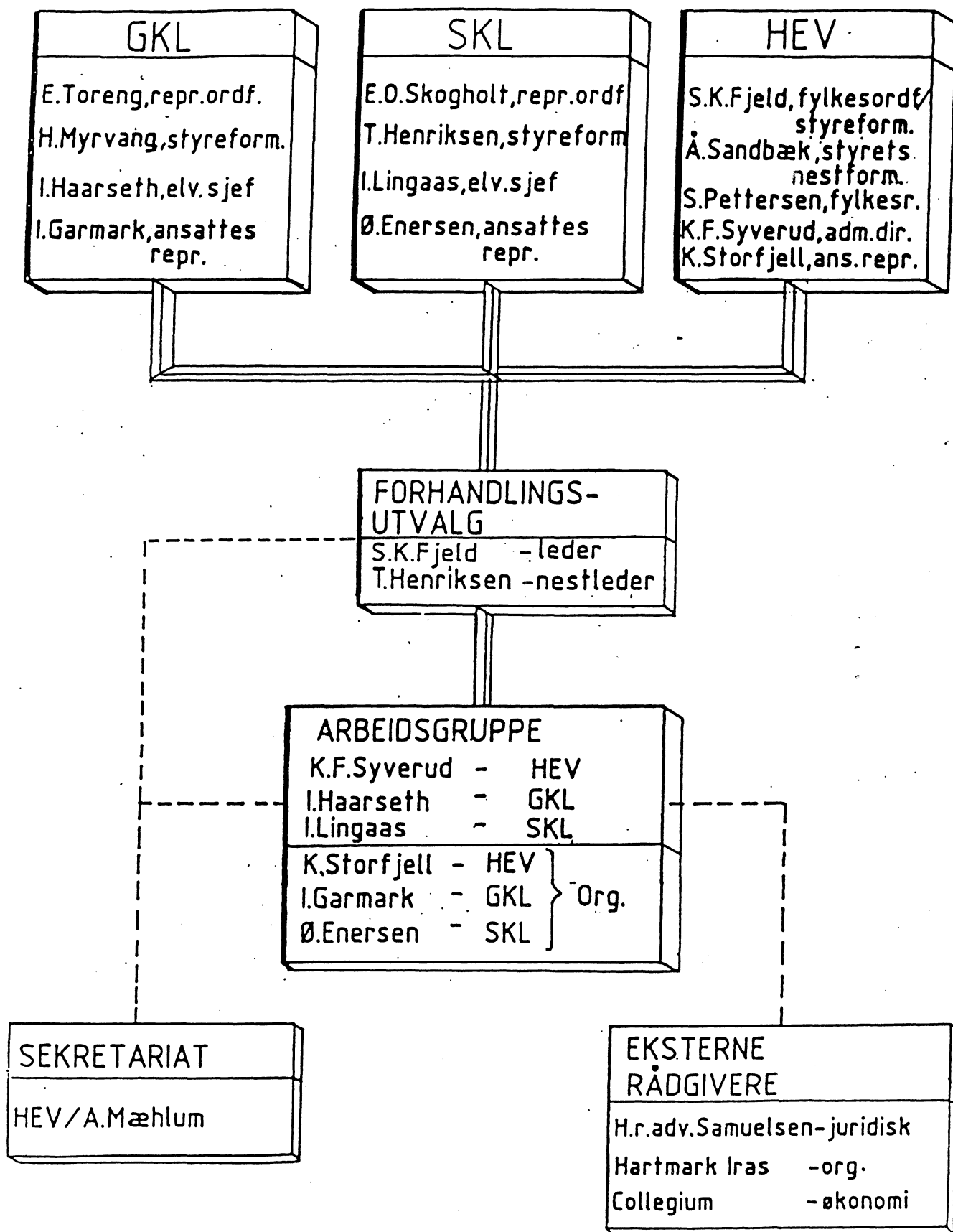
Utvalget ser en fare for at en sammenslutning til et større selskap kan føre til byråkratisering og dårligere service overfor abonnentene. Disse forhold blir motvirket ved at det blir etablert en abonnentrettet organisasjon og stor grad av desentralisert ansvar og myndighet.

Forhandlingsutvalget foreslår følgende saksbehandling:

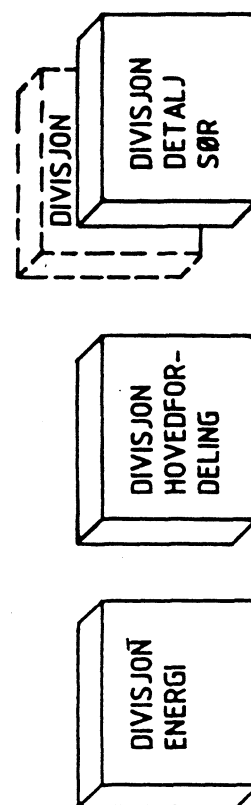
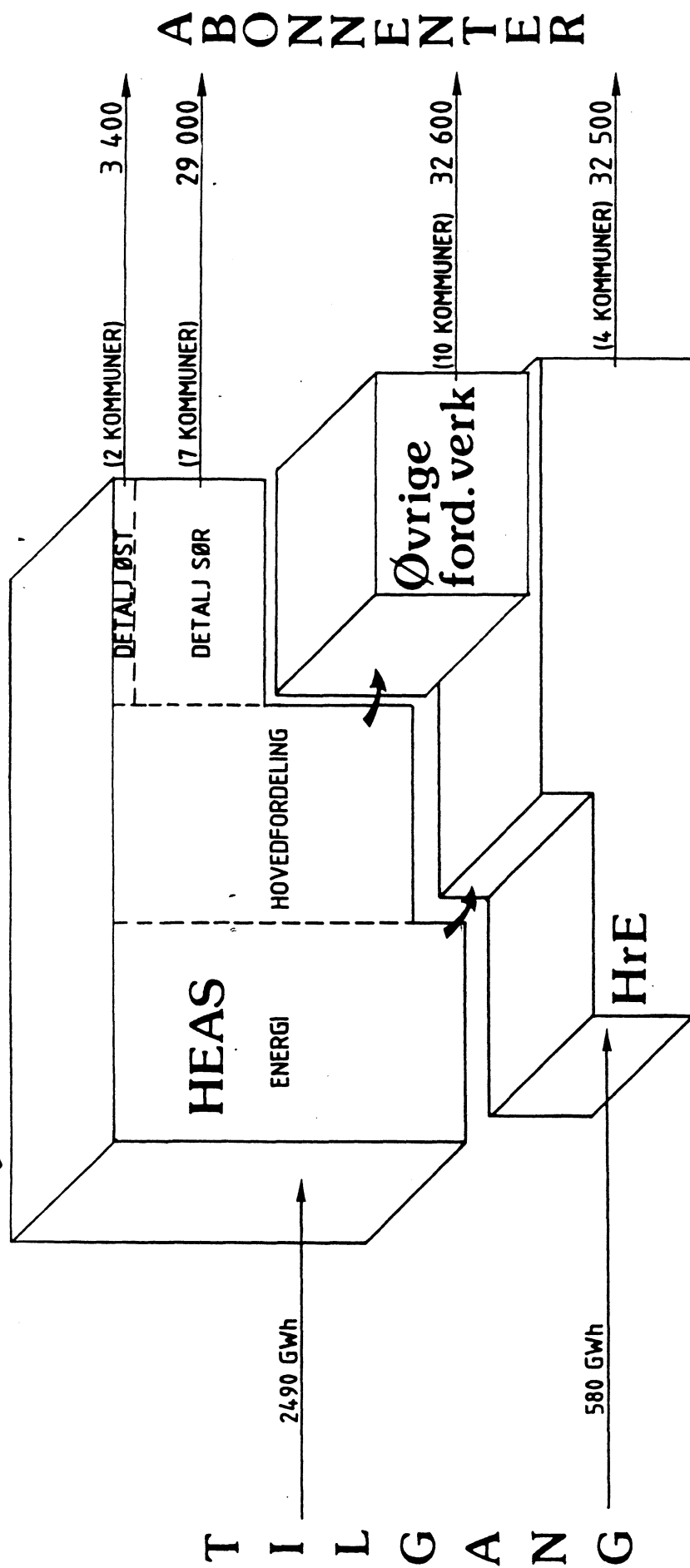
- 1) Utvalgets innstilling behandles av HEV's styre, Solør Kraftlags representantskap og Glåmdal Kraftlags representantskap innen utgangen av januar/februar 1987.
- 2) Fylkestingsbehandling 10.-11. mars 1987. Fylkestinget oppnevner et utvalg som får fullmakt til å foreta selve stiftelsen av Hedmark Energi A/S etter de retningslinjer som innstillingen fra forhandlingsutvalget legger opp til.
- 3) Hvis positivt fylkestingsvedtak, kommunal behandling i de aktuelle 7 kommuner innen juni 1987.
- 4) Hedmark Energi A/S etableres pr. 1. januar 1988.

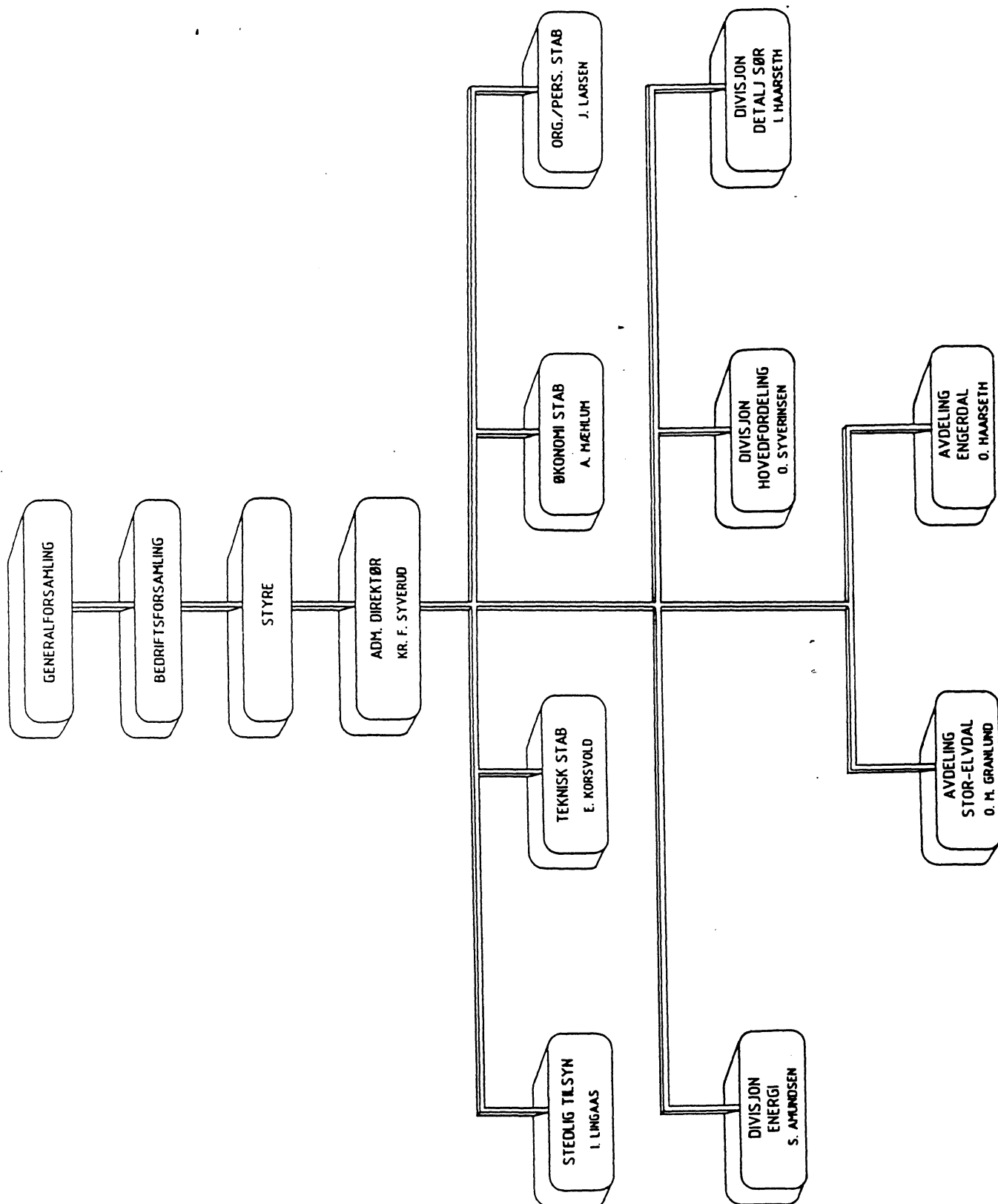

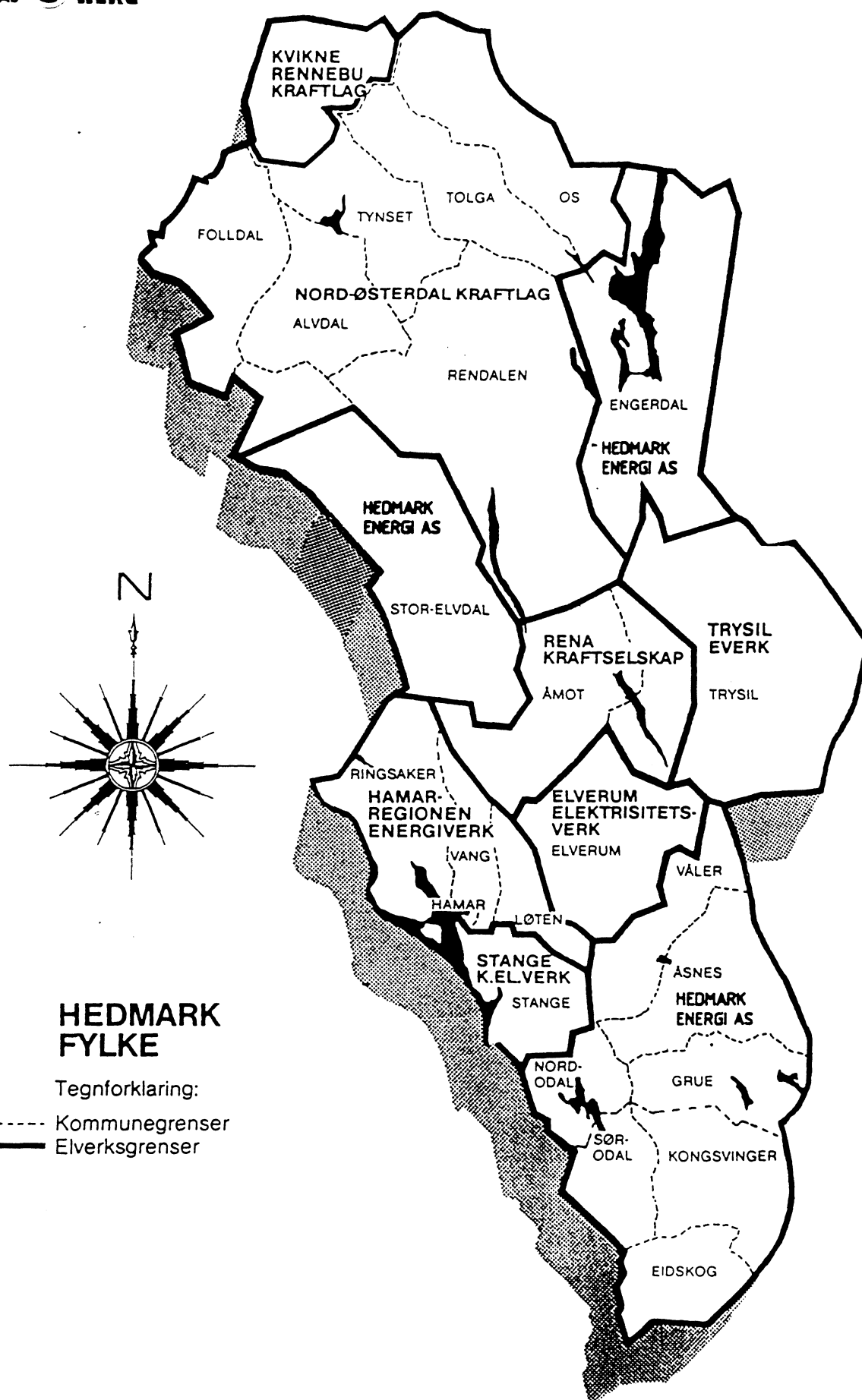
FUSJON GKL - SKL - HEV

ORGANISASJON.

15.3.1 Diskusjon etter innlegg av Arild Mæhlum, HEAS.

- Hvem har blitt med i HEAS, hva med forholdet til Hamar-regionen Energiverk (HrE) og andre verk utenfor sammenslutningen?
- Organiseringen av HEAS som fylkesverk er tenkt utført gjennom 4 regioner. Disse vil bli selvstyrte i stor utstrekning med en resultatorientert virksomhet. Økonomistyringen vil skje på rammebasis.
En fusjon med HrE må sees på som en fremtidig løsning. Energiloven som kommer kan kanskje gjøre noe med tidshorisonten.
Under etableringsprosessen ved HEAS ble det lagt stor vekt på informasjon til medarbeidere og andre impliserte. Dette var svært viktig og skapte en positiv holdning hos de ansatte til fusjonsprosessen.
- Kan det dokumenteres innsparinger etter ett års drift?
- Vanskelig med dokumentasjon, men rasjonaliseringsgevinster i merkantil sektor, med større ressurser til utredninger teknisk, organisatorisk og økonomisk kan skimtes.

Seminar om organisasjonsarbeid innen kraftforsyningen

Arrangert av NVE - Energidirektoratet
på Værnes 15. - 16. mars 1989

FRAMTIDIG ORGANISERING AV ENGERGIFORSYNINGEN
I BKK-OMRÅDET
AV
PER KRAGSETH

Innhold :

side:

1.	BKK-området	1
2.	Organisasjonsarbeidet	2
3.	Konklusjon	4

Sammendrag :

Foredraget beskriver arbeidet med etablering av et vertikal integrert energiverk i BKK-området.

1. BKK-området.

BKK-området dekker mesteparten av området mellom Sognefjorden i nord og Hardangerfjorden i syd.

./.

Området dekker således nordre halvdel av Hordaland fylke og den del av Sogn og Fjordane fylke som ligger syd for Sognefjorden, se figur 1.

1.1. Nøkkeltall for BKK-området.

Innbyggere:	330.000
Abonnenter:	175.000
Ansatte i el-forsyningen:	1.300
Produksjon:	5.500 GWh
Antall kraftverk:	24
Primærinntekter (eks. elavgift og moms):	
- Fordelingsverk:	kr. 1.300.000
- Engroverk (BKK):	" <u>672.000</u>
- Sum	kr. <u>2.972.000</u>

1.2. Et puslespill.

./.

Figur 2 viser at BKK forsyner 21 kommuner, 19 av disse eier BKK med Bergen kommune som helt dominerende eierkommune med hele 73 % eierandel.

De 19 eierkommuner har dannet 11 fordelingsverk som kjøper energien fra engroverket BKK.

6 av fordelingsverkene har egne kraftverk som produserer 10 % av kraften i BKK området. BKK produserer de andre 90 %.

Det er ingen liten oppgave å samle alle bitene i puslespillet til en enhet.

2. Organisasjonsarbeidet.

Arbeidet med omorganiseringen av el-forsyningen i BKK-området har pågått i mesteparten av 80-årene. BKK's representantskap hvor eierne av el-forsyningen er representert har spilt en viktig rolle.

BKK's representantskap inviterte i desember 1984 elverkene/kommunene til utredning om vertikal integrasjon. Ett administrativt utvalg la frem en innstilling i januar 1987.

Representantskapet oppnevnte så i juni 1987 et politisk utvalg til å arbeide videre med saken, spesielt med sikte på å avklare de politiske spørsmål det administrative utvalget hadde pekt på.

Utvalget var sammensatt av 3 politikere fra Bergen: forrige ordfører, nåværende ordfører og undertegnede, samt 2 politikere fra landkommunene: ordføreren på Voss og styreformannen i Nordhordland Kraftlag.

Som observatører hadde utvalget: fylkesrådmannen i Hordaland, rådmannen i Bergen samt adm.direktør i BKK.

Utvalget la i november 1988 frem en enstemmig innstilling om frivillig fusjon mellom BKK og de 11 fordelingsverkene i et vertikalt integrert verk. En popularisert utgave av utvalgets innstilling er vedlagt
./.

En vesentlig forutsetning for den enstemmige innstilling og i det hele tatt for å få til en fusjon er at Bergen reduserer sin helt dominerende innflytelse i de styrende organer i elforsyningen i området.

2.1. Økonomisk oppgjør.

Utvalget har sett det som et mål å begrense økonomisk oppgjør til å omfatte færrest mulig forhold, og kommet til følgende:

Det foretas økonomisk oppgjør for

- elverkenes/kommunenenes reduksjon av eierandeler i BKK
- elverkenes/kommunenenes egne kraftverk

Det foretas ikke økonomisk oppgjør for

- overførings- og fordelingsnett, og øvrige tekniske anlegg med lagerbeholdning
- elverkenes kasse- og bankbeholdning
- elverkenes gjeld
- elverkenes/kommunenenes økning av eierandeler i BKK.

Eierandeler.

BKK's regnskap pr. 31.12.1987 viser at kraftselskapets kapitalkonto (egenkapital) utgjør 1.495 millioner kroner.

Størstedelen av verdiene i BKK består av kraftverk og overføringslinjer, som er bokført til faktiske byggekostnader. Det er

altså ikke gjort fradrag for slit og eldre (avskrivning) eller oppjustert for redusert pengeverdi (inflasjon).

I tillegg til selve kapitalkontoen har BKK også en egenkapital i form av diverse fonds. Knappt 60 prosent av fondsmidlene består av tørrårssikring og avsetninger til kurstap på valutalån. Slike fond er ikke egenkapital i vanlig forstand, men skal møte påregnelige utgifter i framtiden.

Kommunens eierandel i BKK er basert på samlede kraftkjøp fra kommunen/elverket ble med i kraftselskapet, uten justering for inflasjonsutvikling.

Eierandelene i det nye selskapet fordeles etter folketallet i de enkelte kommuner.

Utvalget anbefaler at man følger den bokførte verdi, og anbefaler at nettoverdien av BKK settes til 1500 millioner kroner, eller 15 millioner kroner pr. prosentenhet eierandel.

Utvalget foreslår at de kommunersom får redusert sin eierandel får økonomisk kompensasjon med 15 millioner kroner pr. prosentenhet

Utvalget foreslår at det ikke kreves økonomisk oppgjør for de kommuner som får økt sin eierandel.

Samlete utbetalinger ved et slikt oppgjør er beregnet til 167 millioner kroner. Bergen som må redusere sin eierandel fra 72.7 til 63 % får en kompensasjon på 146 millioner kroner.

Beregnet utslag på strømpris ved en utbetaling på ca. 150 millioner kroner er ca. 2 %. BKK området har lav strømpris med en gjennomsnitt for området på 32,4 øre/kwh for husholdningstariff H 4.

Kraftverk.

Samtlige kraftverk som BKK eier går inn i det nye selskapet uten annen form for oppgjør enn det som skjer ved endringen av kommunenes eierandeler i BKK.

Utvalget anbefaler at kraftverkene som elverke/kommunene selv eier skal enten bli i kommunens eie eller overføres til det nye selskapet mot økonomisk oppgjør, hensyn tatt til gjeld.

Utvalget anbefaler at eierkommunene selv velger ett av følgende to alternativer:

Alternativ I:

- A. Det nye selskapet overtar kommunens kraftverk fra den dag selskapet etableres.
- B. Det skal forhandles mellom eierkommunene og det nye selskapet om økonomisk oppgjør.

Dersom de to partene ikke blir enige om størrelsen på utbetalingen, avgjøres dette ved voldgift etter Statskraftverkernes standardmodell (vedlegg 5).

Alternativ 2:

- A. Kommuner som har egne kraftverk beholder disse, men leier dem ut til det nye selskapet. Selskapet får ansvar for bemanning, drift og vedlikehold av kraftverket/kraftverkene.
- B. Det skal forhandles mellom eierkommunene og det nye selskapet om leiesum. Dersom de to partene ikke blir enige om størrelsen på leien, avgjøres den ved en hensiktsmessig sammensatt voldgiftsnemnd.

2.2. Konklusjoner.

Utvalgets samlede anbefaling var følgende:

- A. Elforsyningen innen BKK-området - engrosselskapet BKK og de elleve elverkene som er tilsluttet BKK - blir organisert som ett vertikalt integrert selskap.
- B. Det nye selskapet blir et aksjeselskap.
- C. Hordaland fylkeskommune får 5 % av aksjene, resten av aksjene fordeles på kommunene etter folketallet, Bergen får derved 63 %.
- D. Aksjeselskapet får generalforsamling, bedriftsforsamling og styre som velges etter eierandel og forholdstallsvalg, slik det er foreslått i framlegg til vedtekter for selskapet.
- E. Deltakerne i selskapet forplikter seg til å inngå aksjonæravtale(r) som sikrer Hordaland fylkeskommune ett medlem i bedriftsforsamlingen og ett medlem i styret.
- F. De kommunene som får redusert andel i det nye selskapet i forhold til den andel de i dag har i BKK, får økonomisk kompensasjon etter den bokførte verdi (avrundet) for BKK. Kompensasjonen - tilsammen 167 millioner kroner - utbetales av det nye selskapet.
- G. De kommuner som får øket sin eierandel i det nye selskapet i forhold til den andel de i dag har i BKK, skal ikke betale kompensasjon.
- H. Det opptas forhandlinger med Hordaland fylkeskommune om overføring av Eidfjord-avtalen til de nye selskapet og fylkets deltakelse som aksjonær. Fylket kan tildeles 5 % av aksjene uten annen kompensasjon enn den anbefalte justeringen av Eidsfjord-avtalen.
- I. Elverkene går inn i det nye selskapet med alle sine aktiva og passiva, dog med unntak av kraftverkene som elverkene/kommunene selv eier. Disse skal det forhandles særskilt om, med tilbud fra det nye selskapet om full overtakelse eller leieavtale.
- J. Det opptaes forhandlinger mellom det nye selskapet og elverkene/kommunene om nærmere vilkår for tilslutningen til det nye selskapet. Sørordninger mellom kommuner og elverk, fremmet etter avgivelse av denne innstilling (4. november 1988) kan ikke ansees som bindende for det nye selskapet.
- K. Det nye selskapet skal være operativt fra 1. juli 1990. Selskapet etableres sommeren 1989, og gies gjennom høsten 1989 i oppdrag å

forberede nyorganiseringen og oppbyggingen av den interne organisasjon i samråd med engrosselskapet, elverkene og de ansatte.

- L. Det forutsettes at selskapet har en desentralisert organisasjonsform, med regioner som har høy grad av selvstendighet innenfor gitte rammer.

BKK's representantskap vedtok i desember 1988 å sende forslaget ut på høring med uttalefrist 1.5.89.

2.3. Desentralisert organisasjonsform.

Utvalget har forutsatt at det nye selskapet får en sterk grad av desentralisering med regioner med stor grad av delegert avgjørelsesmyndighet.

./.. Figur 3 viser foreslått organisasjonsplan.

2.4. Skepsis.

./.. Forslaget ble i utgangspunktet møtt med en viss skepsis, se figur 4.

Det var frykt for:

- fremmedgjøring
- sentralisering
- mindre lokal styring
- bestemmelser taes andre steder.

Likeledes fryktet noen økning i strømprisene, idet det forutsettes lik strømpris i området. Dette medfører at prisene under gjennomsnittet må økes. Fordelingen idag for H 4 er : lavest 29.7 øre/kwh og høyest 38.1 øre/kwh med et gjennomsnitt på 32.3 øre/kwh.

Det har vært drevet en omfattende informasjon om utvalgets innstilling, idet integrasjonsutvalget har avholdt informasjonsmøte for samtlige medlemskommuner og for ansattes organisasjoner.

2.5. Videre fremdrift.

BKK's representantskap vil i juni 1989 behandle høringsuttalelsene og sannsynligvis vedta å føre arbeidet videre.

Integrasjonsutvalget vil deretter gjennom forhandlinger med medlemskommunene avklare de økonomiske konsekvenser for de enkelte kommuner før de eventuelt tar endelig standpunkt til oppløsning av dagens selskaper og etablering av et nytt.

Det antas at et nytt selskap kan være etablert fra 1.7.90.

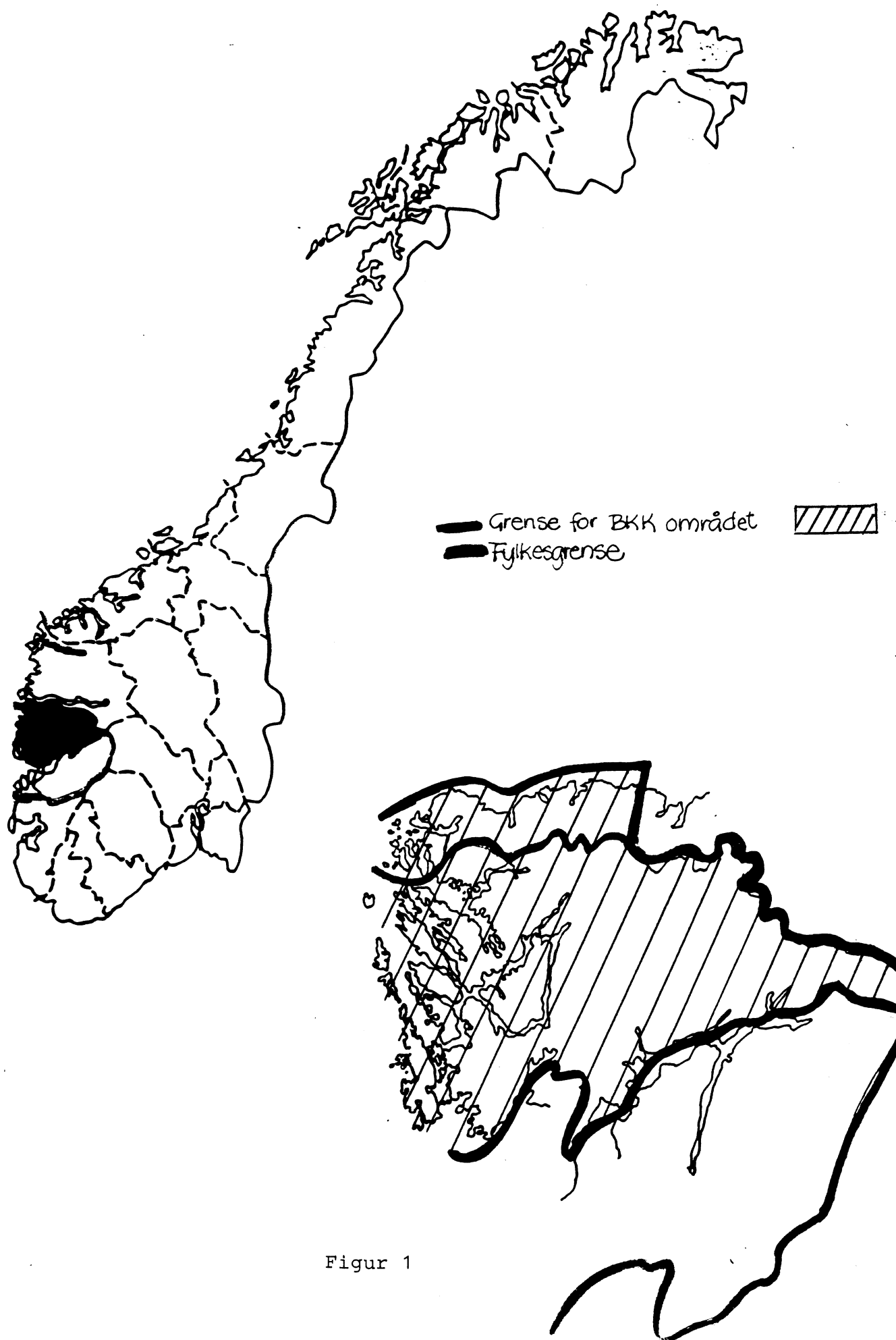
3. Konklusjon.

./.. Hovedproblemet ved å få etablert vertikalt integrerte energiverk er at det ikke er samsvar mellom de nasjonale og lokale mål, figur 5.

Virkemidler som bruk av lovverket og innfrielse av forbehold tatt ved inngåelse av statsstøtte har bare begrenset effekt og vil bare kunne nyttes som en siste utvei dersom et lite mindretall motsetter seg sammensetningsprosessen.

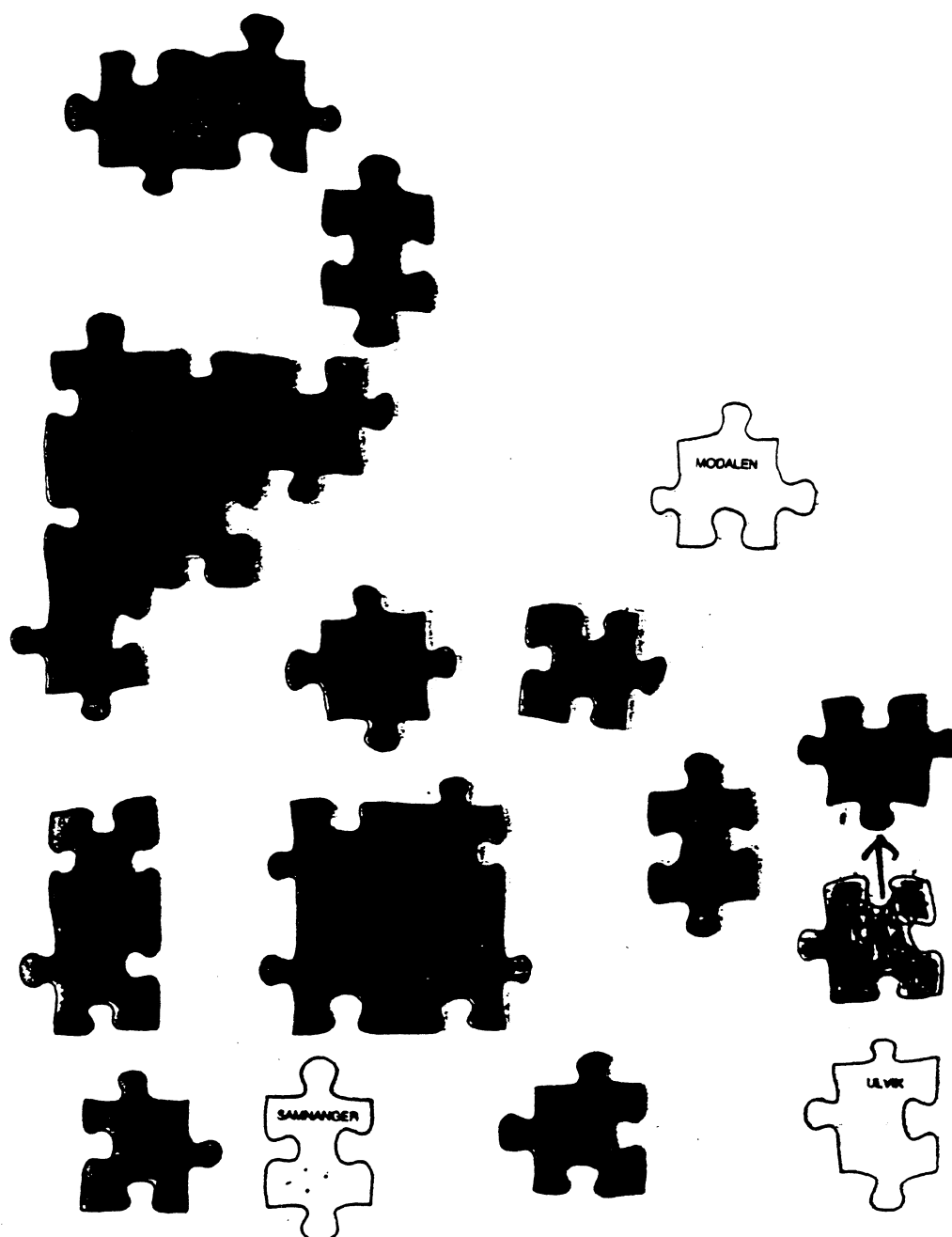
Vi står da igjen med informasjon om fordelene ved vertikal integrasjon som det viktigste virkemiddel. Informasjon av typen: "Vertikal integrasjon i Vestfold betyr årlige besparelser på 17 mill. kr." er viktig.

Det er etter min mening behov for et opplegg om fordelene for elforsyningen ved en vertikal integrasjonsform. NVE bør etter min mening bruke en del ressurser på et slikt informasjonsopplegg.

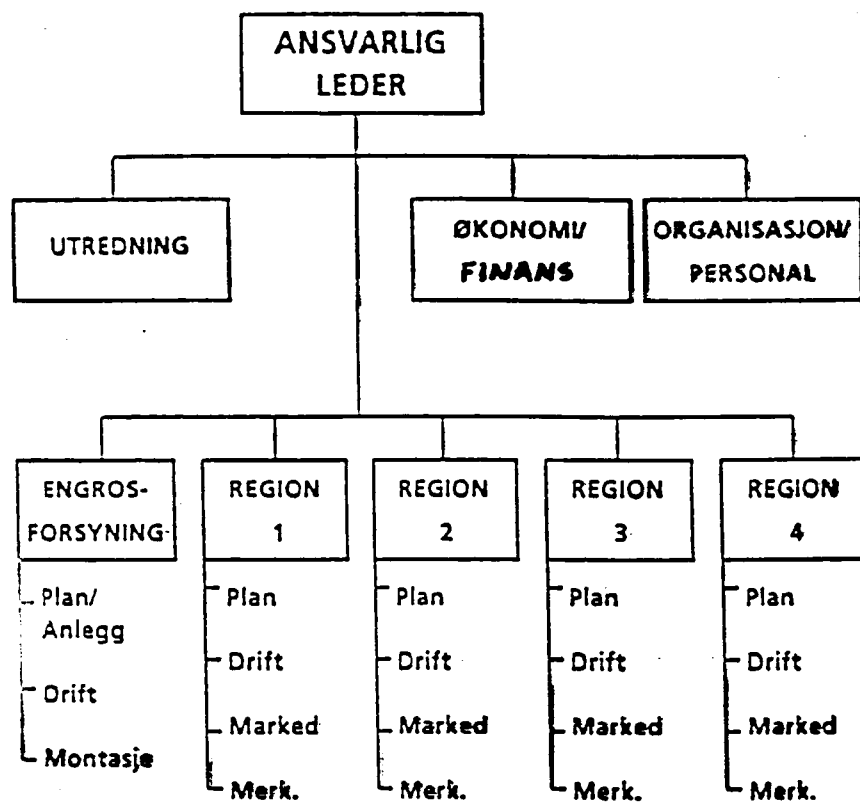

Figur 1

~~18~~ kommuner er med i BKK

Figur 2

HOVEDFUNKSJONER I DEN VERTIKALE MODELL

Figur 3

Skepsis til kraft-gigant

33 TEKST: ANNE NESJEDAL KART: SVENNE MO

■ Planen om å slå saman Bergens-halvøens Kommunale Kraftselskap (BKK) og Bergen Lysverker med el-verka mellom Sognefjorden og Hardangerfjorden møter motstand i store delar av distriktet.

■ Dei fleste elverka kan ikkje godta tidsramma for gjennomføring av planen. Krav om utgreiingar av alternative samarbeidsformer, og grundige vurderingar av økonomiske konsekvensar, vil bli sett fram.

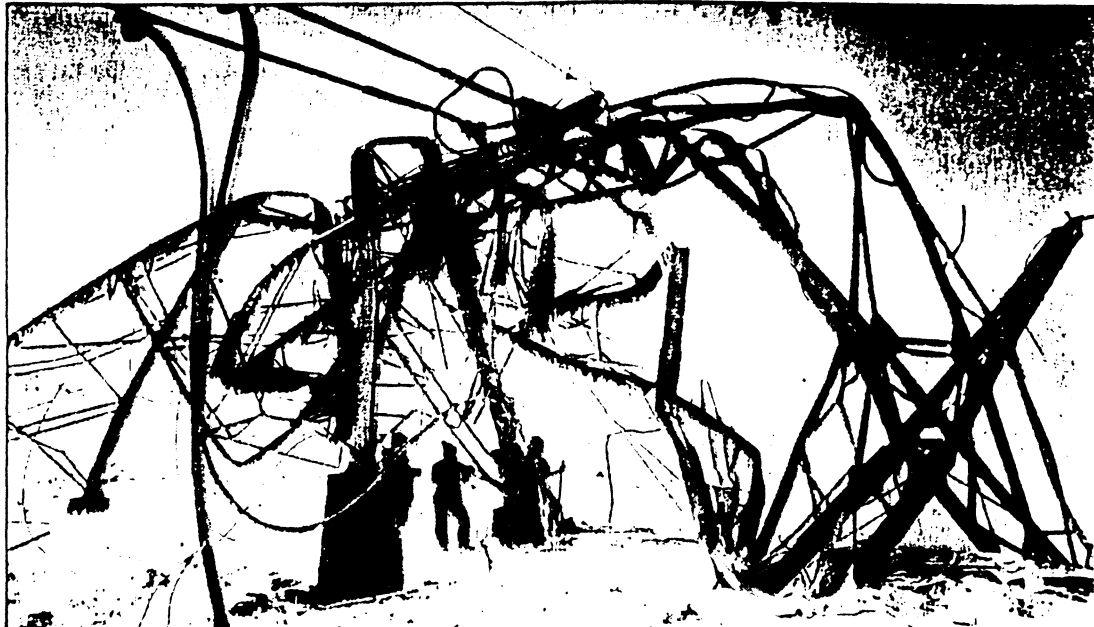
■ Representantskapsmøtet i BKK kan bli avgjortende. Vedta ta ein medlemskommune kan stanses skapinga av Hordens mest største kraftselskap.

■ Den del av elve-nettet opp til at representant-skapet skal gjerne endre vedtak på møtet den 11. desember. Tilrådinga går ut på at innstillinga til det såkalla internatområdet skal leggast til grunn for vidare arbeid med etta i medlemskommunane. Hordaland fylke og BKK styret.

Det vert bedreg om å ha ei prinsipiell innstilling klar innan 1. april 1989, og det er framlegg om å gjennomføre utvald som har laga ei samarbeidsplanen for at det skal følgje opp prosessen vidare.

Opplysningane Bergens Tidende har fått frå ei mål- og arbeidsplan for at fleirtalet av land-elverka har vore endlege innstillingar mot planen om såkalla vestlåg integrasjon sammeliggjering av grunneigarselskapet BKK og Bergen lysverker med detaljane som er dei lokale elverka.

■ Frykt for at Bergen med ca 70 prosent av abonnentane skal bli dominerande og bestemme i det nye selskapet ligg til grunn for ønske om å få vurdert vertikal integrering. El-verka går saman i grupper som vert meir like-

vertlige einingar.

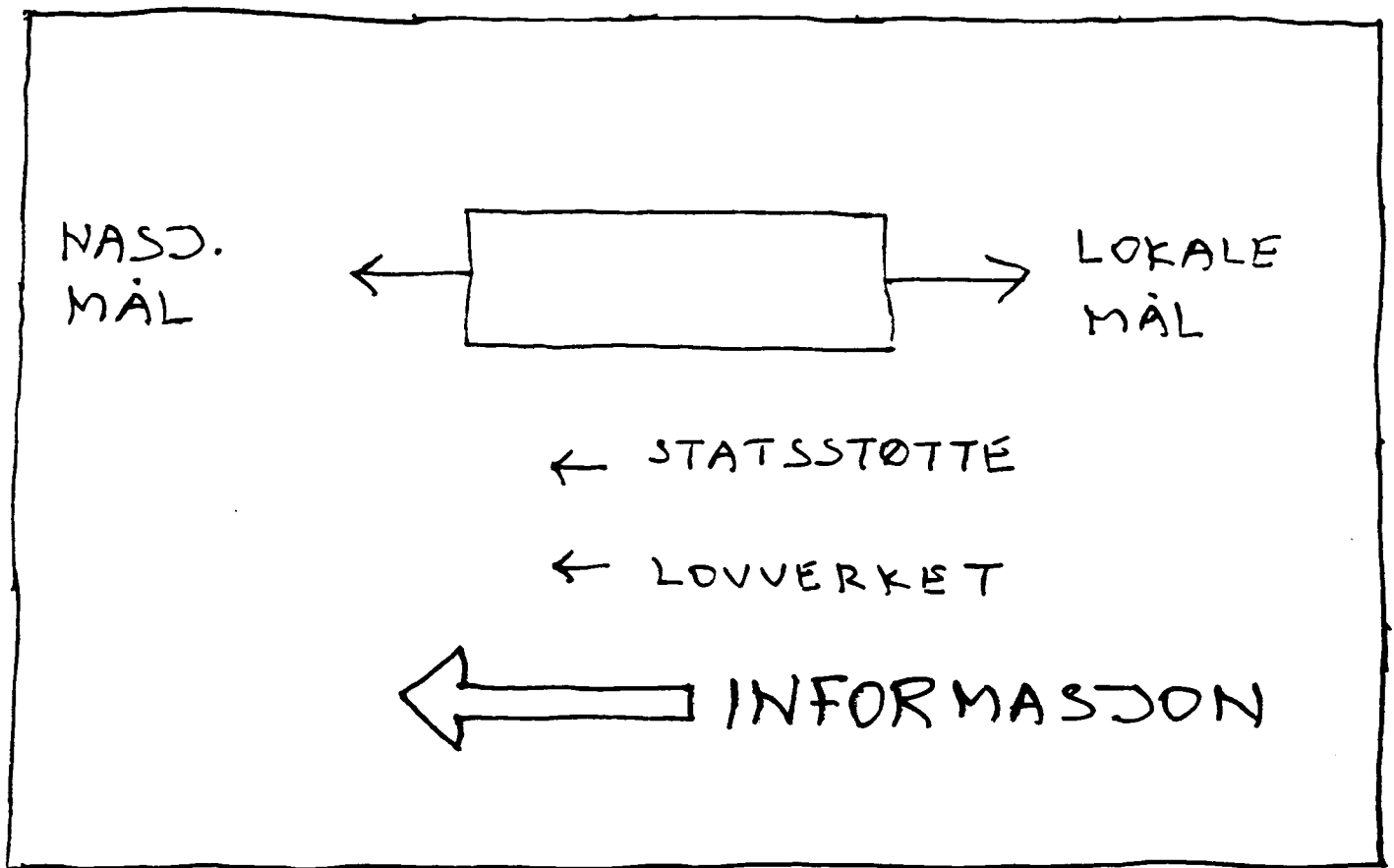
■ Ved elverka i dei fleste land-distrikta føler tilsette at dei ikkje får høve til å påverke omlegginga slik opplegget nå er. Dei tolv selskapa

i området har totalt ca. 1300 tilsette.

■ Samt prisar kan føre til at prishoppet i nokre distrikt vert på meir enn 20 prosent med negative følgjer ikkje minst for småindustrien.

Arkiv: Jan M. Lille

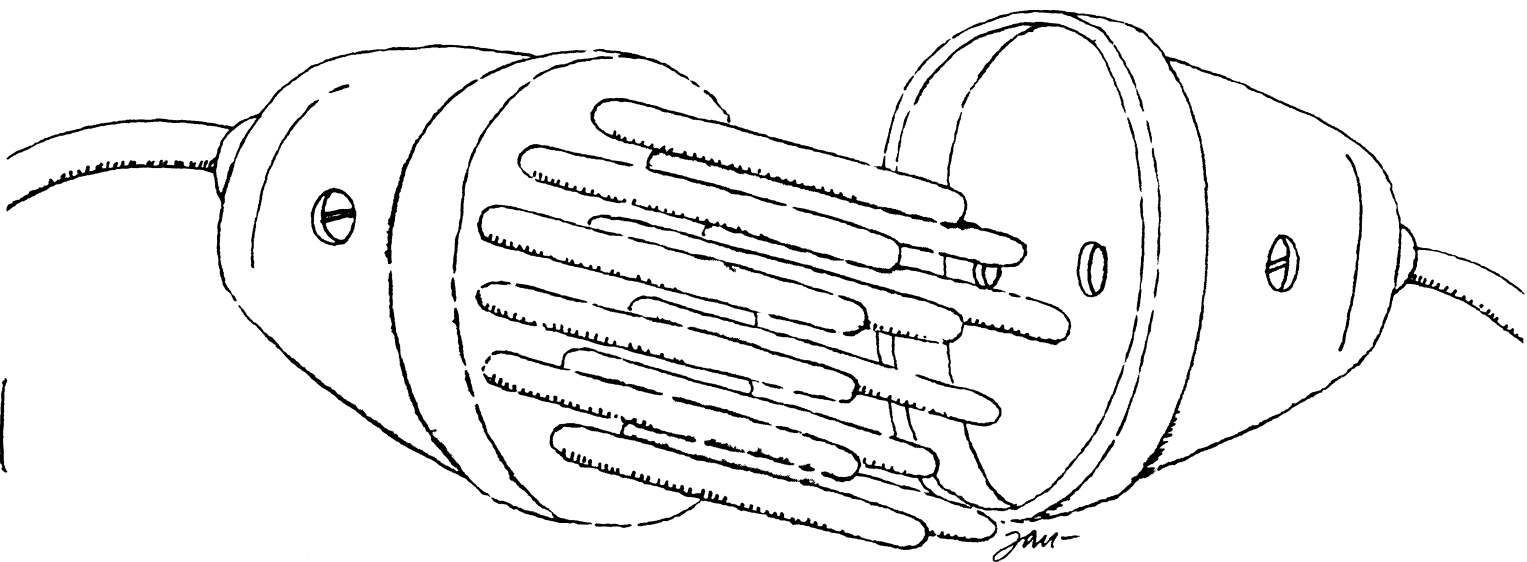
Flokkete situasjon for planen om å skipe stort kraftselskap på Vestlandet.

Figur 5

BILAG 1.

FRAMTIDIG ORGANISERING
AV ENERGI FORSYNINGEN
I BKK OMRÅDET

KORTFATTET OG POPULARISERT UTGAVE

UTVALG VURDERER SAMMENSLUTNING

18. juni 1987 oppnevnte representantskapet i BKK et utvalg som fikk i oppdrag å utrede den framtidige organisasjonsformen for elforsyningen i området.

Utvalget har hatt denne sammensetningen:

Henrik J. Lisæth, tidl. ordfører i Bergen, nå kommunalråd

Arne Næss, ordfører i Bergen

Per Kragseth, kommunalråd, Bergen

Peder Vangsnes, ordfører i Voss

Johs. Fosse, styreformann Nordhordland

Kraftlag, fra juni 1988 også styreformann i BKK.

Ordføreren i Bergen har vært formann, det vil si at Henrik J. Lisæth var formann til 1.1.1988. Da overtok Arne Næss. Fra september 1988 har Per Kragseth fungert som formann da Arne Næss har vært sykmeldt.

Følgende har vært observatører i utvalget:

Nils T. Selvik, fylkesrådmann, Hordaland fylkeskommune

Haldor Høyte, rådmann, Bergen kommune
Otto Åberg, adm. direktør i BKK

Gunnar Hatland har vært sekretær for utvalget

Utvalgets oppgave

Oppgaven som utvalget fikk var å utrede vertikal integrasjon, dvs. sammenslutning av både elverkene og engrosselskapet til ett nytt selskap. Utvalget fikk også i oppgave å utrede horisontal integrasjon, dvs. sammenslåing av en del av elverkene til større elverksenheter. Disse to organisasjonsformene skulle så vurderes mot hverandre.

Utvalgets innstilling legges fram 4. november 1988.

Oppdragsgiveren, BKKs representantskap, vil ha innstillingen til behandling på møte i desember 1988.

11 ELVERK OG ETT ENGROSSELSESKAP

11 elverk i Hordaland og Sogn og Fjordane er med i det som i elforsyningen kalles BKK-området. Disse elverkene får levert den kraften de må kjøpe fra engrosselskapet BKK – Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap.

De 11 verkene er:

	Folketall
Askøy elektrisitetsforsyning	18.560
Bergen Lysverker	209.219
Gulakraft	3.172
Kvam Kraftverk	8.799
Masfjorden komm. kraftlag	1.916
Nordhordland Kraftlag	27.136
Os Elverk	12.212
Osterøy elforsyning*	6.933
Sotra Kraftlag	18.710
Vaksdal elforsyning	4.564
Voss Energiverk	15.191
Sum	326.412

* Osterøy elforsyning er indirekte med i BKK gjennom Herlandsfossen komm. kraftverk.

Nordhordland Kraftlag eies av kommunene Austrheim, Fedje, Lindås, Meland, Radøy og Øygarden.

Gulakraft eies av kommunene Gulen og Høyanger (sør).

Sotra Kraftlag eies av kommunene Fjell og Sund. Voss Energiverk eies av kommunene Voss og Granvin.

Innenfor BKK-området ligger også tre kommuner som ikke er med i engrosselskapet. Det er Samnanger der Bergen Lysverker driver distribusjonen, og Modalen og Ulvik som har egne kommunale elverk.

Det er bred enighet både innen elforsyningen og kommunene at omorganisering av elforsyningen må vurderes.

18. juni 1987 vedtok det høyeste organet i BKK, representantskapet, å oppnevne et utvalg med politikere som fikk i oppdrag å vurdere den framtidige organisasjonsformen for elforsyningen i BKK-området.

Det er to muligheter:

1. Elverk går sammen med andre elverk i området til større enheter. Dette kalles horisontal integrasjon.
2. Elverkene går samme med produksjonsselskapet BKK til ett nytt selskap. Det kalles vertikal integrasjon, da vi får ett selskap som både produserer kraften og distribuerer den til forbrukerne.

FLERE STØRRE ELLER ETT STORT?

En del av elverkene i BKK-området er for små til at de kan stå godt på egne bein. Det mener både eierkommunene, elverkene administrasjon og ansatte.

Siden 1975 har det skjedd en utvikling:

- Fjell elektrisitetsverk og Sund Kraftlag har gått sammen til Sotra Kraftlag.
- Granvin elektrisitetsverk har gått sammen med Voss til Voss Energiverk.
- Samnanger har overlatt el-forsyningen til Bergen Lysverker.
- Vaksdal Elforsyning tok for tre år siden kontakt med BKK med forespørsel om sammenslutning med kraftselskapet.
- Gulakraft har reist spørsmålet om sammenslutning.
- Masfjorden er uten egen elverksjef, og kan ønske å drøfte sammenslutning med f.eks. Nordhordland Kraftlag.

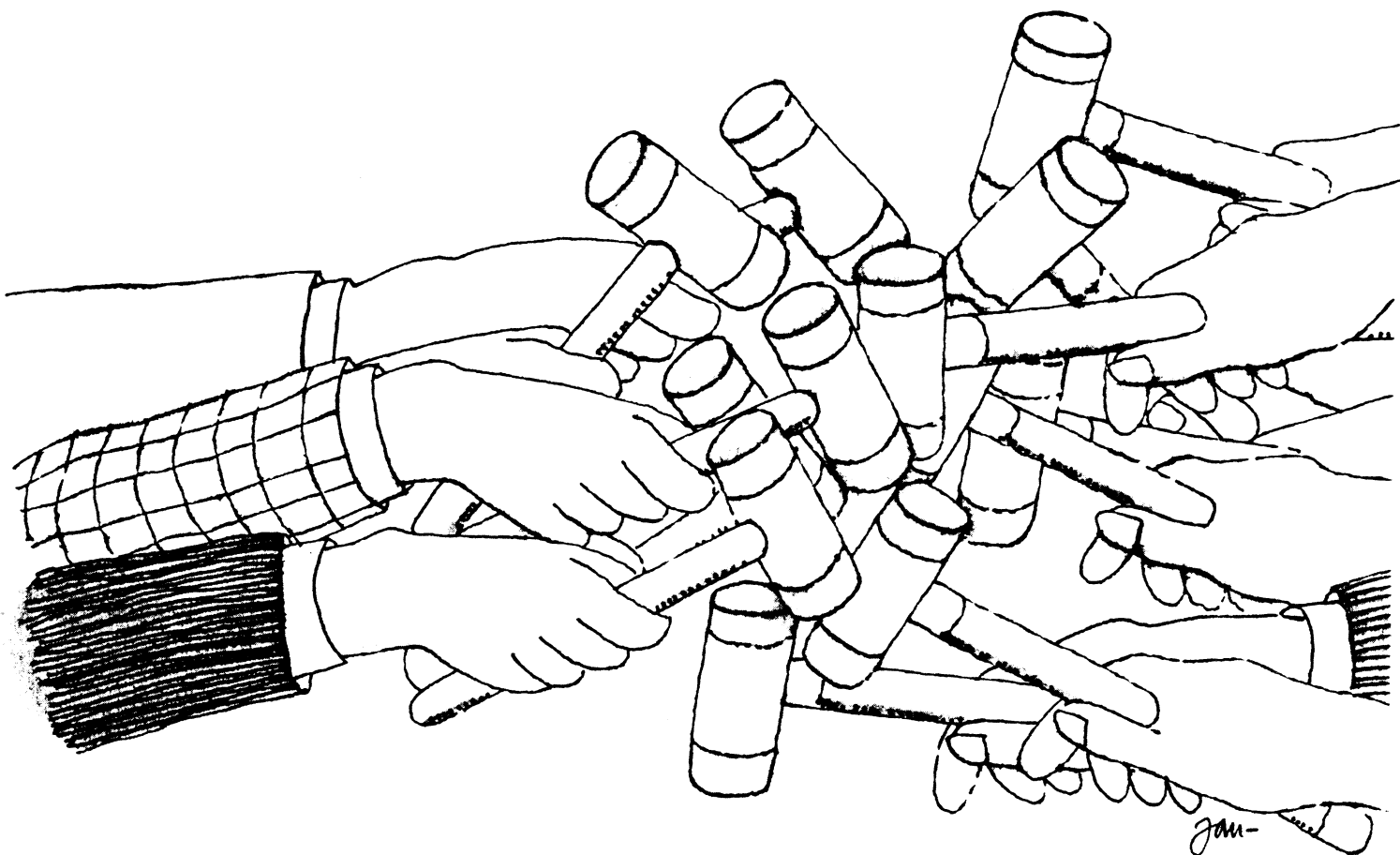
Elverk som vil gå inn i større sammenslutninger har ett eller flere av følgende problemer:

- Vansker med å skaffe nødvendig bemanning/ledelse.

- Vansker med å greie fornyelse eller utbygging av det elektriske nettet.
- Sviktende økonomi.
- Problemer med å bemanne vaktssystemene og ha tilstrekkelig beredskap.
- Beskjedne eller ingen servicetilbud, f.eks. innen energiøkonomisering hos kundene.
- Vansker med å drive rasjonelt når det gjelder innkjøp, lagerhold og merkantile rutiner.

Ved at elverk i området går sammen til større enheter, kan en del av vanskene som små elverk har hver for seg, bli løst.

Utvalget sier i sin innstilling at man ser en rekke positive sider ved en sammenslutning av elverk. Utvalget har – i tråd med oppdraget – satt de to organisasjonsformene ved siden av hverandre, det vil si den horisontale integrasjonsform (sammenslåing av elverk) og den vertikale integrasjonsform (sammenslåing av elverk og produksjonsselskap til ett selskap) og sammenlignet dem.

ETT STORT SELSKAP ANBEFALES

De fordelene som man kan oppnå ved å slå sammen elverk til større enheter, kan man også få ved å samle både elverk og produksjonsselskapet til ett nytt selskap. Denne sistnevnte organisasjonsformen byr på ytterligere fordeler:

- Ett selskap vil gi samlet og enhetlig planlegging og utbygging, der alle interesser kan vurderes under ett.
- Besluttende organ (eiere/styre) kan ta avgjørelser der helheten fra energitilgang til forbruker sees under ett.
- Forskjell i økonomiske interesser mellom produksjonsselskap og distribusjonsselskap vil forsvinne når selskapene slås sammen.
- Ett nytt selskap vil få stor økonomisk tyngde når det gjelder deltakelse i utbyggingsprosjekter, f.eks. gasskraft.
- Felles og enhetlig informasjon til forbrukerne.

Noen reelle ulemper vil man ikke komme utenom når man samler alle de tolv selskapene i ett nytt. En del av ulempene må man ta med som den pris

man må betale for å nå mer verdifulle mål. Og en del av ulempene kan man demme opp for ved å sette inn motiltak.

Utvalget har lagt ett overordnet utgangspunkt til grunn ved vurdering av de to mulige organisasjonsformene:

Forbrukerne skal – uansett bosted eller næring – få et minst like godt servicetilbud som de har i dag.

Etter en samlet vurdering av fordeler og ulemper med de to organisasjonsformene, anbefaler utvalget:

1. Organiseringen av elforsyningen i BKK-området bør være vertikal – det vil si at engrosselskap og elverk går sammen til ett selskap.
2. Omorganiseringen bør skje innen rimelig kort tid.
3. Omorganiseringen bør skje direkte – uten at man går veien om en videre horisontal integrasjon.

A K S J E S E L S K A P

De to mest sentrale mulighetene for et nytt energiselskap er enten å være organisert som interkommunalt selskap under kommuneloven, eller aksjeselskap under aksjeloven, med kommunene som aksjeeiere.

Utvalget vil anbefale at det velges aksjeselskapsform ut fra to hovedgrunner:

1. Et aksjeselskap får en generalforsamling som kan fastsette vedtekter og foreta vedtektsendringer. Velges interkommunalt selskap underlagt kommuneloven, må vedtektsendringer godkjennes av alle kommuner, det vil si 19 kommuner som er med i dagens BKK.
2. Lovverket for aksjeselskap har et klart og entydig fundament. I tillegg kan man gjennom vedtekter tilpasse aksjeselskapet til den konkrete oppgave det skal ha. For et interkommunalt selskap finnes det ikke et så omfattende lovverk, og dermed blir et interkommunalt selskap sterker avhengig av vedtektene som må lages.

Utvalget anbefaler at Hordaland fylkeskommune blir med i det nye selskapet, og går inn for at fylket skal ha fem prosent av aksjene. Bergen får 63 prosent av aksjene.

Resten av aksjene fordeles mellom kommunene, og dette skjer etter folketallet. Det er altså ikke de nåværende elverkene som skal ha eierandeler i det nye selskapet, men kommunene som eier elverkenne. Eierfordelingen i det nye selskapet blir etter folketallet pr. 1.1.1988:

	Folketalls- andel %:	Aksje- andel %:
Askøy	5,69	5,07
Austrheim	0,84	0,74
Bergen	64,10	63,00
Fedje	0,23	0,21
Fjell	4,23	3,77
Granvin	0,33	0,29
Gulen	0,81	0,72
Høyanger	0,16	0,14
Kvam	2,70	2,40
Lindås	3,57	3,18
Masfjorden	0,59	0,52
Meland	1,35	1,20
Os	3,74	3,33
Osterøy	2,12	1,89
Radøy	1,40	1,25
Sund	1,50	1,34
Vaksdal	1,40	1,25
Voss	4,33	3,86
Øygarden	0,93	0,83
Hordaland fylkeskomm.		5,00
	100,00	100,00

SELSKAPETS STYRENDE ORGANER

Det nye aksjeselskapet vil få tre styrende organer, generalforsamling, bedriftsforsamling og styre. Sammensetningen av de styrende organer skal følge av eierfordeling og aksjelov. Det gjøres ett unntak for valg etter eierfordeling og forholdstallsvalg, nemlig at det mellom aksjonærene skal inngås en avtale som sikrer Hordaland fylkeskommune ett medlem i bedriftsforsamlingen og ett medlem i styret.

Generalforsamlingen

Generalforsamlingen skal være distriktets forum for energipolitikk, fastsette selskapets mål, fastsette rammer for budsjett og pris, og i tillegg kommer de vanlige sakene etter aksjeloven som regnskap, valg osv. Generalforsamlingen sammensettes etter eierfordelingen, der en aksje gir en stemme. Aksjeeierne kan møte med en representant for hver påbegynte tre prosent av aksjekapitalen. (Dermed kan inntil 46 utsendinger møte på generalforsamlingen.)

Bedriftsforsamlingen

Bedriftsforsamlingen består av to tredjedeler aksjonærvalgte og en tredjedel arbeidstakerrepresentanter. Bedriftsforsamlingen skal føre tilsyn med forvaltningen av selskapet, fatte ved-

tak om store investeringer, rasjonalisering eller større driftsomlegninger. Bedriftsforsamlingen skal også velge styre. Utvalget går inn for at bedriftsforsamlingen får 30 representanter. Valgt etter aksjelovens bestemmelser og den aksjefordeling som utvalget anbefaler, gir dette:

Bergen kommune	13 representanter
Andre kommuner/fylket	7 representanter
Ansatte	10 representanter
Samlet	30 representanter

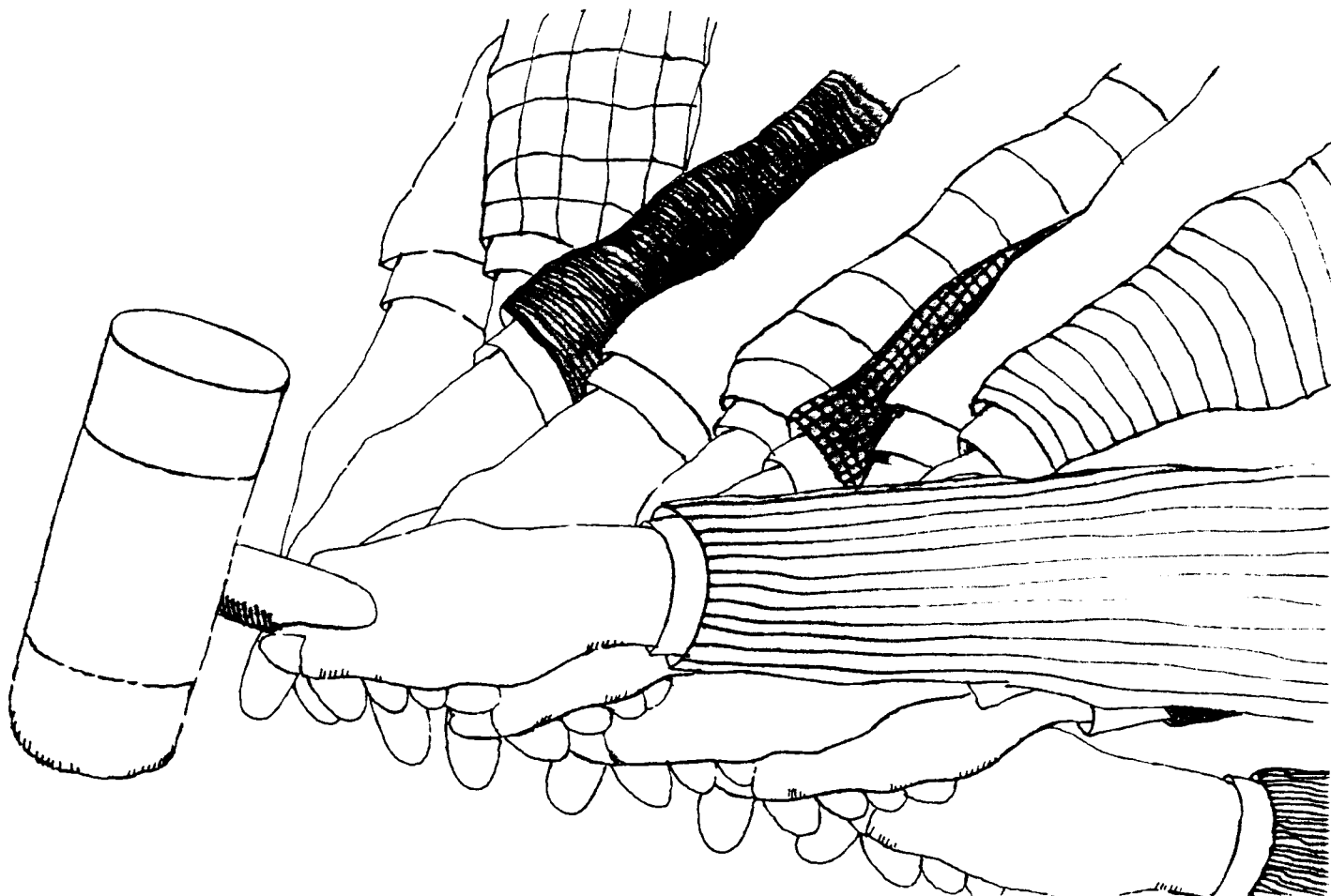
Styret

Styret skal fastlegge strategien for å nå selskapets mål, lede selskapet og utøve enhver myndighet som ikke er tillagt overordnede organer. Videre skal styret ansette adm. direktør, opprette og oppheve øvrige stillinger, foreta lønnsfastsettelse eller rammer for dem, og legge fram forslag til årsberetning og regnskap.

Utvalget går inn for at styret får 12 medlemmer.

Valgt etter forholdstallsprinsippet gir dette:

Bergen	5 styremedlemmer
Øvrige aksjonærer	3 styremedlemmer
Ansatte	4 styremedlemmer
Samlet	12 styremedlemmer

ORGANISERING AV SELSKAPET

Det er etter utvalgets mening ikke aktuelt – verken formelt eller faktisk – å la sammenslutningen skje ved at de mindre selskapene går inn som en «avdeling» av et av de store selskapene i området, f.eks. Bergen Lysverker eller BKK.

Det nye selskapet skal bygges opp helt fra grunnen av når det gjelder den interne organiseringen, og det blir det nye selskapet selv som skal ha oppgave å bygge opp organisasjonen. I god tid før det nye selskapet blir operativt, velges det et styre som får i oppgave å stå for den interne organiseringen og gjennomføringen av omorganiseringprosessen.

Utvalget går inn for at det nye selskapet får en høy grad av desentralisering. For å få sterke, arbeidsdyktige enheter, må det organiseres i regioner. De mindre av dagens elverk må gå sammen for å skape regioner av høvelig størrelse. De økonomiske rammene trekkes opp av selskapet sentralt, og regionene får i størst mulig grad delegert ansvar for driftsoppgavene innen sitt område. Tankegangen bak dette er at de som har problemene nært innpå seg, er de nærmeste til å ta

de mange og raske beslutninger som må til på lokalt plan. Man kan dermed dra fordel av det lokale initiativ og den lokale interesse.

Den endelige etableringen av regioner må drøftes videre mellom elverkene som skal gå inn idet nye selskapet, de ansatte og deres organisasjoner, før styret tar sine beslutninger. Regioninndelingen må taes over tid, bl.a. avhengig av kommunikasjoner i de kommende årene.

Regionene med ansvar for distribusjon kan f.eks. ha følgende mønster:

- Region Nordhordland: Nordhordland Kraftlag, Masfjorden komm. kraftlag, Gulakraft og Osterøy elforsyning
- Region vest: Sotra Kraftlag med tillegg av Øygarden
- Region Askøy: Askøy Elektrisitetsforsyning
- Region Hardanger og Voss: Voss Energiverk, Kvam Kraftlag, Vaksdal Elforsyning
- Region Bergen: Bergen Lysverker, Os Elforsyning.

DE ANSATTES SITUASJON

De 12 selskapene har i dag tilsammen ca. 1.300 ansatte. Utvalget ser det som en klar forutsetning at samtlige ansatte skal være sikret arbeid. Den rasjonaliserings-gevinsten som en sammenslutning vil gi, skal ikke realiseres ved oppsigelse av medarbeidere, men ved naturlig avgang over tid. Ved en sammenslutning er det nødvendig å gå til formell oppsigelse av samtlige ansatte, fordi bedriften de nå er ansatt i opphører å eksistere.

Utvalget forutsetter følgende:

Samtidig med at arbeidstakerne får oppsigelse, gies det melding om at han/hun tilbys ny stilling i det nye selskapet med samme lønnsstrinn, lønnsansiennitet, pensjonsvilkår og såvidt mulig samme arbeidsområde.

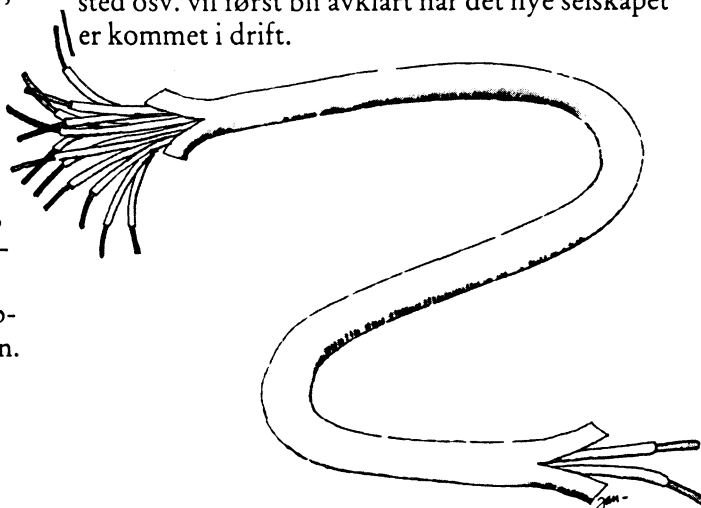
Med en gang det nye selskapets styre er valgt, omkring ett år før selskapet skal være operativt, tar det kontakt med arbeidstakernes hovedorganisasjoner sentralt, med spørsmål om det kan oppnevnes tillitsmenn/forhandlere som skal representere de ansatte i sammenslutningsprosessen. De fire hovedorganisasjonene er:

- Norsk Kommuneforbund
- Norsk Elektriker- og Kraftstasjons forbund

- Norges Ingeniørorganisasjon (NITO)
- Norske Sivilingeniørers Forening (NIF)

De ansattes organisasjoner bør også delta i fastleggningen av prosedyren når det gjelder ansettelse av adm. direktør, vedtak om organisasjonsplan og utlysning av sentrale topplederstillinger.

Selve sammenslutningen av selskapene vil for de fleste arbeidstakere ikke medføre større endringer. Spørsmål som gjelder omorganisering, endring av arbeidsforhold, mulig endring av arbeidssted osv. vil først bli avklart når det nye selskapet er kommet i drift.

Ø K O N O M I S K O P P G J Ø R

Det er stor forskjell på den verdien de enkelte elverkene / kommunene har opparbeidet. Eksempel på dette er:

- Medlemmene i BKK opparbeider eierandeler etter den samlede kraftmengde de har tatt ut. Noen kommuner har opparbeidet stor andel. Bergen eier nær 73 prosent i BKK, men har 64 prosent av folketallet. Andre eksempler er Voss som bare har vært med i BKK i noen år, og har som en konsekvens av dette betydelig lavere andel enn folketalls-andelen. Granvin som nå blir BKK-medlem har ikke opparbeidet noen andel ennå.
- Noen elverk/kommuner har egne kraftverk.
- Elverkenes kasse-, bankbeholdning og gjeld.
- Elverkenes aktiva i form av bygninger, tekniske anlegg og utstyr.

Utvalget har sett det som et mål å begrense det økonomiske oppgjøret til å omfatte færrest mulige forhold, og er kommet til følgende:

Det foretaes økonomisk oppgjør for:

- Elverkenes/kommunenenes reduksjon av opparbeidde eierandeler i BKK.
- Elverkenes/kommunenenes egne kraftverk.

Det foretas ikke økonomisk oppgjør for:

- Elverkenes overførings- og fordelingsnett og øvrige tekniske anlegg
- Elverkenes kasse- og bankbeholdning, og elverkenes gjeld.

Utvalget anbefaler at man ved verdsetting av BKK benytter bokført verdi. Dermed settes nettoverdien av BKK til 1500 millioner kroner, og dette er utgangspunktet for den kompensasjon kommunene får for reduksjon av opparbeidde eierandeler i kraftselskapet.

Reduksjon av eierandeler:

	Andel i BKK %	Andel nytt selskap %	Kompensasjon
Bergen	72,74	63,00	146.100.000,-
Os	3,66	3,33	4.881.996,-
Høyanger ..	0,20	0,14	849.702,-
Austrheim ..	0,86	0,74	1.726.636,-
Fedje	0,29	0,21	1.249.474,-
Lindås	3,32	3,18	2.067.456,-
Radøy	1,47	1,25	3.360.829,-
Øygarden ..	0,85	0,83	339.702,-
Sund	1,77	1,34	6.439.584,-
Samlet kompensasjon			167.015.378,-

Kompensasjonen, 167 millioner kroner, skal utbetales av det nye selskapet.

De kommuner som får høyere andel i det nye selskapet enn den andelen de har i BKK i dag, skal ikke betale for dette. Grunnen er at de ikke skal komme dårligere ut økonomisk enn før sammenslutningen.

Når det gjelder andelen til Hordaland fylkeskommune, skal fylket ikke betale direkte for denne, men fylket må si seg villig til å justere og overføre en avtale om medeiendomsrett i Eidfjord-verkene fra BKK til det nye selskapet.

Kraftverk

Samtlige kraftverk som BKK eier, går inn i det nye selskapet uten annen form for oppgjør enn det som skjer ved endring av kommunenes eierandeler i BKK. Disse kraftverkene står for ca. 90 prosent av kraften som produseres i BKK-området. De resterende ti prosent produseres i kraftverk som elverkene/kommunen selv eier. Utvalget anbefaler at det nye selskapet enten skal overta kraftverkene mot økonomisk oppgjør, eller leie dem fra eierkommunene. Overtakelsespris eller leiesum skal det forhandles om. Eierkommunene kan velge mellom alternativene.

Bygninger

Bergen kommune har meldt fra til utvalget om at kommunen vil beholde eiendomsretten til to bygninger, utleiebygget i Lars Hillesgt 34 og Lysverk-bygget, Lars Hillesgt 10. Det skal forhandles om kontrakt der det nye selskapet sikres bruksrett til Lars Hillesgt. 10 for ti år.

Aksjekapitalen

Det nye selskapet vil få en bokført verdi på 3,5 milliarder kroner når kommunenes egne kraftverk holdes utenfor. Samlet årlig omsetning vil utgjøre 1,4 milliarder kroner.

Utvalget anbefaler at aksjekapitalen i det nye selskapet settes til en milliard kroner, med 10.000 aksjer som hver lyder på 100.000 kroner. Dette er 28,6 prosent av egenkapitalen. Til sammenligning kan nevnes at regnskapsdata fra Norges 50 største bedrifter viser at aksjekapitalen utgjør i gjennomsnitt 27 prosent av egenkapitalen.

V I D E R E S A K S G A N G

Utvalget har avgitt sin innstilling 4. november 1988.

Oppdragsgiveren for utvalget, BKKs representantskap, får saken til behandling på møtet i desember 1988.

Utvalget anbefaler at representantskapet sender innstillingen til medlemskommunene og fylkeskommunen med anmodning om at det taes prinsippielt standpunkt til forslaget.

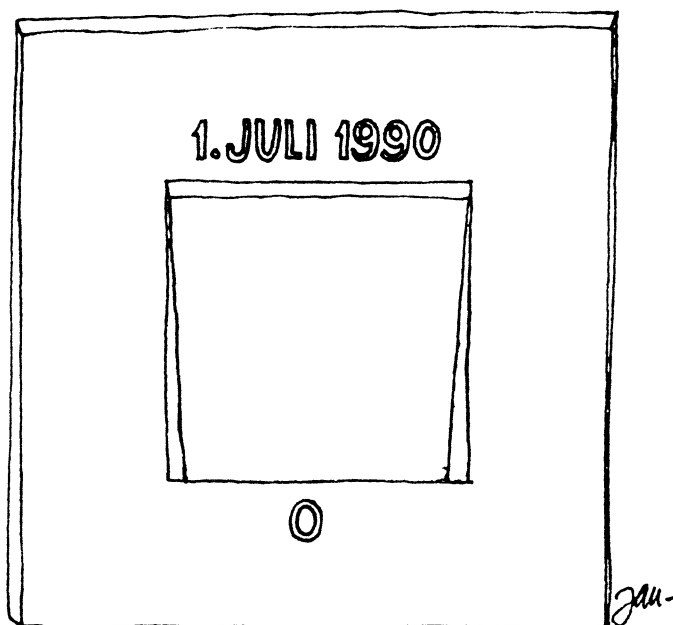
På bakgrunn av behandlingen i kommunene tar representantskapet i BKK våren 1989 standpunkt

til om det skal opprettes et nytt selskap. Deretter fattes det formelle vedtak om det nye selskapet, velges interimsstyre og opptaes forhandlinger med eierkommunene/elverkene og de ansattes organisasjoner.

Det nye selskapet anbefales etablert fra 1. juli 1990.

Alle anbefalingene fra utvalget er enstemmige.

Utvalget går inn for at det arrangeres navnekonkurranse for det nye selskapet.

Dette heftet er en popularisert kortversjon av innstillingen

«Framtidig orgainsering av elforsyningen i BKK-området» som ble avgitt 4. november 1988.

Kortversjonen skal først og fremst gi en rask oversikt over hva saken gjelder. Til saksbehandling i elverk, kommuner og ansattes organisasjoner, bør hovedutgaven av innstillingen legges til grunn.

15.4.1 Diskusjon etter innlegg av Per Kragseth, Bergen kommune.

- Det er stor motstand fra enkelte kommuner mot å gå inn i sammenslutningen (BKK). Hindringer legges i vegen for andre kommuner i.h.t. vedtektene i BKK. Hva med statlige (OED) virkemidler for å fremskynde prosessen?
- Press nytter ikke, virker imot sin hensikt. Informasjon er den viktigste ingrediens i arbeidet med sammenslutninger. Profesjonelt opplegg med info er nødvendig i en fusjonsprosess.
- Hvorfor danne nytt selskap, bygge videre på BKK? (unngå dokumentavgift)
- Det er ønskelig å etablere et nytt vertikalintegrert selskap, derfor må alt gammelt skrotes.
- Er det virkelig nødvendig å oppløse alle aksjeselskaper og stifte et nytt når 90 % av verdiene ligger i ett av de eksisterende selskap?
- Vanskelig å få med lavprisområdene i sammenslutningene. Kan NVE hjelpe med virkemidler for å få disse med?

Seminar om organisasjonsarbeid innen kraftforsyningen

Arrangert av NVE - Energidirektoratet
på Værnes 15. - 16. mars 1989

EKSEMPEL PÅ PÅGÅENDE ORGANISASJONSARBEID OG
GJENNOMFØRT ORGANISASJONSENDRING I SØR-TRØNDELAG
AV
ADM.DIREKTØR LEONARD SOLVI

Innhold :

	Side
I Innledning	1
II Bakgrunn for organisasjonsarbeidet	2
III Organisasjonsendringen - framdrift	3-4
IV Tilpasningsoppgaver etter fusjonering	5-6
V Videreføring av omorganiseringen	7
VI Konklusjon	8-9

Sammendrag :

Sør-Trøndelag Kraftselskap startet i 1983 en større omorganisering fra å være et rent engrosselskap til å overta distribusjonsvirksomheten i flere av medlemskommunene. Pr 1.1.88 hadde selskapet overtatt 6 distribusjonsverk som forsyner 8 av selskapets 20 medlemskommuner. Organisasjonsarbeidet fortsetter og en regner med at ytterligere 6 - 8 kommuner vil bli detaljforsynt av S-TK i løpet av 2 - 3 år. Det videre organisasjonsarbeid vil avhenge av hvilke virkemidler den nye energiloven kan tilføre prosessen.

1. INNLEDNING

Med unntak av Trondheim og del bygdesentra var det inntil 1950 ikke det en kan kalle en organisert elforsyning i Sør-Trøndelag fylke ("Grendaverk").

Først i forbindelse med Aura-utbyggingen ble det planlagt en omfattende samordnet elektrifisering av hele Møre-Trøndelagsområdet.

Som et ledd i dette arbeidet vedtok fylkestinget i Sør-Trøndelag den 19.6.1950 å opprette et fylkeskommunalt engrosverk.

Etter en intens utbyggingsperiode av linjenettet i fylket kom engrosverket i drift i 1953 og begynte kraftleveringen til en rekke kraftlag som var opprettet etter lokalt initiativ. Kraftlagene fikk alt etter forholdene nokså ulike organisasjonsformer, private andelslag, kommunale og interkommunale enheter.

Endel kommuner i fylket, bl.a. Trondheim, hadde tilstrekkelig egenproduksjon og hadde ikke noe behov for å kjøpe kraft fra fylkesverket. Den fylkeskommunale overbygning "haltet" derfor noe i behandling av budsjetter, regnskaper, kraftprisspørsmål og andre viktige saker. Den politiske ledelse var med andre ord ikke representativ for de områdene som ble forsynt av fylkesverket.

I begynnelsen av 1960-årene ble det etter initiativ fra NVE tatt opp arbeidet med å utrede andre organisasjonsformer med henblikk på å få en slagkraftig enhet for utbygging av kraft og få samordnet elforsyningen på en bedre måte.

Et interkommunalt engrosverk, nåværende Sør-Trøndelag Kraftselskap, ble etablert fra 1. januar 1970. Vilkåret for at kommunene kunne bli medlem var at de hadde en eierandel på minst 51% i det lokale elektrisitetsverket som forsynte kommunene. I alt 20 primærkommuner er nå medlemmer av Kraftselskapet. Fylkeskommunen ble også medlem og overdro alle eiendommer og rettigheter av enhver art som vedrørte det tidligere fylkesverket til det nye selskapet.

Det skjedde ellers små organisasjonsendringer og fusjoneringer når det gjaldt distribusjonsverkene bortsett fra de som kom som følge av kommunesammensetningen i 1964. Det var først i 1983 at dette arbeidet kom igang for alvor.

II. BAKGRUNN FOR ORGANISASJONSARBEIDET

Fig. 1 viser en oversikt over distribusjonsverkene i Sør-Trøndelag i 1982. Disse besto av

- 9 kommunale verk
- 2 interkommunale verk
- 6 andelslag
- 2 aksjeselskaper

I alt 19 verk

Av disse hadde 15 verk detaljforsyningen av S-TK's 20 medlemskommuner.

Flere av verkene var avhengig av fortsatt statsstønning for sine investeringer. S-TK fikk på denne bakgrunn i 1982 et pålegg fra Energidirektoratet om å utarbeide en organisasjonsmodell for hvordan distribusjonsvirksomhet kunne innpasse i S-TK (vertikal integrasjon). Se fig. 2.

Arbeidet tok til med å kartlegge investeringsbehovet i de kraftlag som var avhengig av fortsatt statsstønning. NVE satte som vilkår for ytterligere tildeling av statsstønning at de lokale kraftlag måtte gi bindende tilsagn om fusjonering med S-TK etter nærmere avtale mellom partene. Det ble i denne sammenheng av et konsulentfirma utført investeringsanalyse for 8 kraftlag og som ble ferdig i 1985. 6 av kraftlagene var da interessert i å innlede forhandlinger om intensjonsavtaler som på visse rammevilkår ville gi bindende tilsagn om fusjonering.

III. ORGANISASJONSENDRINGER - FREMDRIFT

De 6 kraftlagene som forsynte 8 av S-TK's medlemskommuner besto av 3 andelslag, alle med over 51% kommunal eierstatus, og 3 kommunale verk.

De enkelte kraftlag/kommuner oppnevnte forhandlingsutvalg hvor også en representant for arbeidstakerne var med. Forhandlingene fra Kraftselskapets side ble ført av styreformann, varaformann, en arbeidstakerrepresentant samt administrerende og assisterende direktør.

Intensjonsavtalene hadde som hensikt å klarlegge hovedmål og ramme for videre forhandlinger mellom kommunene/ kraftlagene og S-TK om sammensetning og at partene forpliktet seg til å gjennomføre forhandlinger med siktemål at fusjonering skulle finne sted innen en fastsatt dato. For de aktuelle verk var dette:

Osen og Roan Kraftlag	1. januar 1986
Byfjorden Kraftlag	1. januar 1987
Hitra og Frøya Kraftlag	1. januar 1987
Skaun Elverk	1. januar 1987
Meldal komm.Kraftforsyning	1. januar 1988
Åfjord komm. Elverk	1. januar 1988

Fig. 3 viser den geografiske beliggenhet av kraftlagene.

I intensjonsavtalene ble det spesielt lagt vekt på at S-TK skulle beholde en desentralisert struktur for å opprettholde arbeidsplassene i distriktet. Verdiberegningen av kraftlagene ble basert på midlere driftsresultat av de siste 3 års regnskap, korrigert for ulikheter i beskatning, tariffer og vedlikeholdsnivå. Resultatet ble kapitalisert over 25 år, 7% rente. Beløpet ble forutsatt korrigert for mottatt statsstønad og nødvendig investeringer i anlegg og bygninger.

Alle de aktuelle kraftlag hadde installasjonsvirksomhet og handel. Denne virksomhet ble vurdert særskilt. Intensjonsavtalene ble inngått etter en rask behandling og etterfulgt av endelige fusjonsavtaler. Verdiberegningen førte til at det med unntak av ett kraftlag ikke ble noen overdragelsesbeløp å betale for S-TK.

Det er å bemerke at den fremgangsmåte som ble brukt vil være lite egnet ved senere overtakelse av kraftlag med god økonomi og stor egenproduksjon av kraft. Overdragelsessummene kan da ved en slik beregningsmetode bli så store at abonnentene "betaler anleggene to ganger".

De endelig fusjonsavtalene fikk praktisk talt samme innhold for for samtlige verk. For de kommunale verk ble S-TK innrømmet skattefritak for formues- og inntektsskatt på de anlegg som ble overtatt i henhold til skattelovens § 136, 2. ledd. Alle tidsfristene for fusjoneringene ble overholdt.

IV. TILPASNINGSOPPGAVER ETTER FUSJONERING

Kraftselskapets arbeidstokk økte fra 149 til 327 i løpet av to år p.g.a. fusjoneringen. Dette har stilt spesielt store krav til personalforvaltning, regnskapsførsel og økonomistyring da det på dette område var svært ulike rutiner og avtaler som måtte "harmoniseres". Arbeidet har dog gått greit uten større problemer.

I de senere år har EDB gjort sitt inntog i elverksektoren i større eller mindre grad og med tildels nokså ulike systemer og maskinvarer. Det har derfor vært en høyt prioritert oppgave å utvikle en total EDB-løsning for hele kraftselskapet hvor også hensyn til videre fusjoneringer blir tatt med. Arbeidet er ikke helt avsluttet, men hovedkonseptet er vist på fig. 4. og går i hovedsak ut på at informasjonen rent teknisk sentraliseres, dvs. at alle skal ha mulighet til å få tak i informasjon fra sin arbeidsplass enten han arbeider ved hovedkontoret eller ved et sonekontor. Programvarene forutsettes å være mest mulig maskinuavhengige.

Det er nedsatt et utvalg som skal avgi en innstilling innen 1.1.1989 om installasjons- og handelsvirksomheten med det for øye at denne virksomheten skal skilles ut fra elverksdriften. Videre er det et utvalg igang for å se hvordan Kraftselskapets samlede ressurser innen engros- og distribusjonsvirksomheten i en region kan utnyttes best mulig. Resultatet av dette arbeid kan da eventuelt danne mønster for andre områder.

Kraftselskapet har utarbeidet ny kontoplan etter NS 4102 hvor det er tatt hensyn til delregnskapene for sonene. Det er lagt spesielt vekt på at økonomistyringen effektiviseres i alle ledd.

Engk-arbeidet er kommet godt i gang i de fusjonerte områdene da barrieren mellom engrosverk og distribusjonsverk er borte.

Et lederutviklingsprosjekt har pågått i lengre tid med deltakelse både fra hovedkontor og sonekontorene. Videre er under arbeid en samlet opplæringsplan for hele selskapet for å styrke kompetansen på områder Kraftselskapet har interesse av. Endel av planen er allerede iverksatt.

Standardisering av materiell og tekniske løsninger på distribusjonsvirksomheten er satt i gang. Det samme gjelder samordning av lager, verksted, utstyr av forskjellig slag, biler, forsikringer m.v. Det er bl.a. oppnådd betydelig økning i rabatter ved koordinering av større innkjøp. Et forsiktig overslag viser en årlig gevinst på 2,5 mill. kr på denne post.

De aller fleste av ovennevnte samordningssaker er søkt løst ved ad hoc-grupper med et gitt mandat og tidsfrist. Det er lagt vekt på at personell fra sonene også er representert i disse gruppene.

V. VIDEREFØRING AV OMORGANISERINGEN

Kraftprisen er av helt avgjørende betydning for en videre frivillig fusjonering.

De forannevnte kraftlag hadde den høyeste kraftprisen i fylket og derfor også størst behov for statsstønadsmidler. Dette resulterer i at S-TK nå ligger på topp i Sør-Trøndelag når det gjelder detaljkraftpris. På fig. 5 er vist detaljprisene for endel av elverkene i S-TK's forsyningsområde pr. 1.1.89. Detaljprisen er sannsynligvis den parameter som er utløsende faktor for et ønske om å fusjonere med S-TK. Så snart et everk kommer i den situasjon at det har behov for en strømpris som er høyere enn den S-TK har, vil fordelene med en sammenslutning med S-TK komme klart fram.

Tre av everkene i S-TK's forsyningsområde har områdekonsepsjoner som løper ut i nær framtid. NVE har bedt disse verkta opp forhandlingene med S-TK om fusjonering. Vi har forøvrig en løpende kontakt med elverkene og det er enighet om at vi først må foreta en investeringsanalyse for de verk som står utenfor, drøfte nye oppgjørsformer, bl.a. med differensiert pris i en overgangsperiode.

Skal fusjonsprosessen fortsette på frivillig grunnlag, må S-TK bli i stand til å føre en prispolitikk som muliggjør lavere prispåslag enn de øvrige verkene. Investeringsanalyse vil kunne gi svar på dette spørsmål.

Sammenslutningene i Sør-Trøndelag har hittil skjedd på frivillig grunnlag og har derfor ikke ført til vesentlige problemer. Den nye energiloven forventes å gi nye virkemidler til å fremskynde organisasjonsendringer i kraftforsyningen. Selv om den nye loven vil tillate tvangsmidler, står det tilbake å se om myndighetene vil gjøre bruk av de virkemidlene de har i dag. Det står også tilbake å se hvilken virkning bruk av tvangsmidler vil ha for samarbeidsklimaet i de nye selskaper som dannes.

VI. KONKLUSJON

Vertikal integrasjon med kraftlag som er avhengige av statsstønad og/eller har en høy kraftpris har ikke medført større problemer og i Sør-Trøndelag regner vi med at alle kraftlag i denne kategori vil være fusjonert med S-TK i løpet av 2 - 3 år. I så fall vil 14 - 16 av Kraftselskapets medlemskommuner være detaljforsynt av S-TK. Disse kommunene vil ha et klart flertall i Kraftselskapets råd og vil kunne påvirke prisforholdet mellom Kraftselskapets detaljpris og engrospris dersom de ønsker det for å fremtvinge ytterligere fusjoneringsprosesser.

De øvrige verk både innenfor og utenfor S-TK's forsyningsområde har tildels forskjellige argumenter til fusjoneringsspørsmålet. Først har vi de som er villige til fusjonering på forskjellige vilkår:

- Stort nok økonomisk oppgjør til eierkommunen.
- Det må kunne dokumenteres at det er utsikt til lavere kraftpris i fremtiden ved fusjon enn ved å stå utenfor.
- Overgangsordninger med differensierte priser.
- At andre økonomisk bedrestilte verk også blir med.

Dermed har vi de som ikke vil fusjonere i det hele tatt:

- Bedre med små enheter, enklere administrasjon osv.
- Frykt for sentralisering, stor administrativ overbygning. Dyrt.
- Arbeidsplassene i distriktene i fare, de interessante jobbene forsvinner.

De sistnevnte verk eies hovedsaklig av kommuner med stor tildeling av konsesjonskraft og skatteinntekter fra kraftutbygging. Det har derfor ingen hensikt for S-TK å ta opp fusjoneringsforhandlinger med disse verk på nåværende tidspunkt.

SØR-TRØNDELAG
19 FORSYNINGSSENHETER
FOR DISTRIBUTJON

Fig. 1

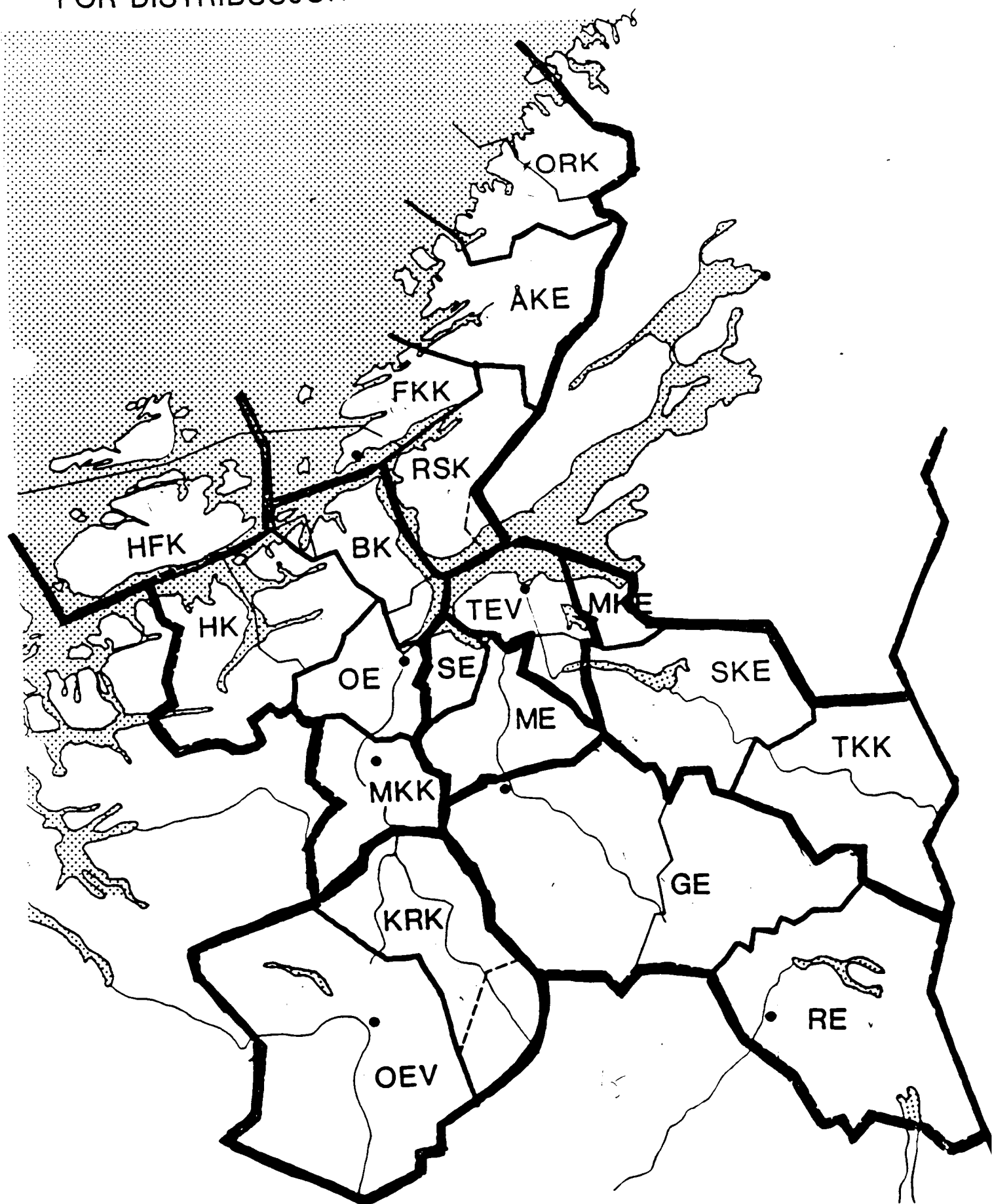
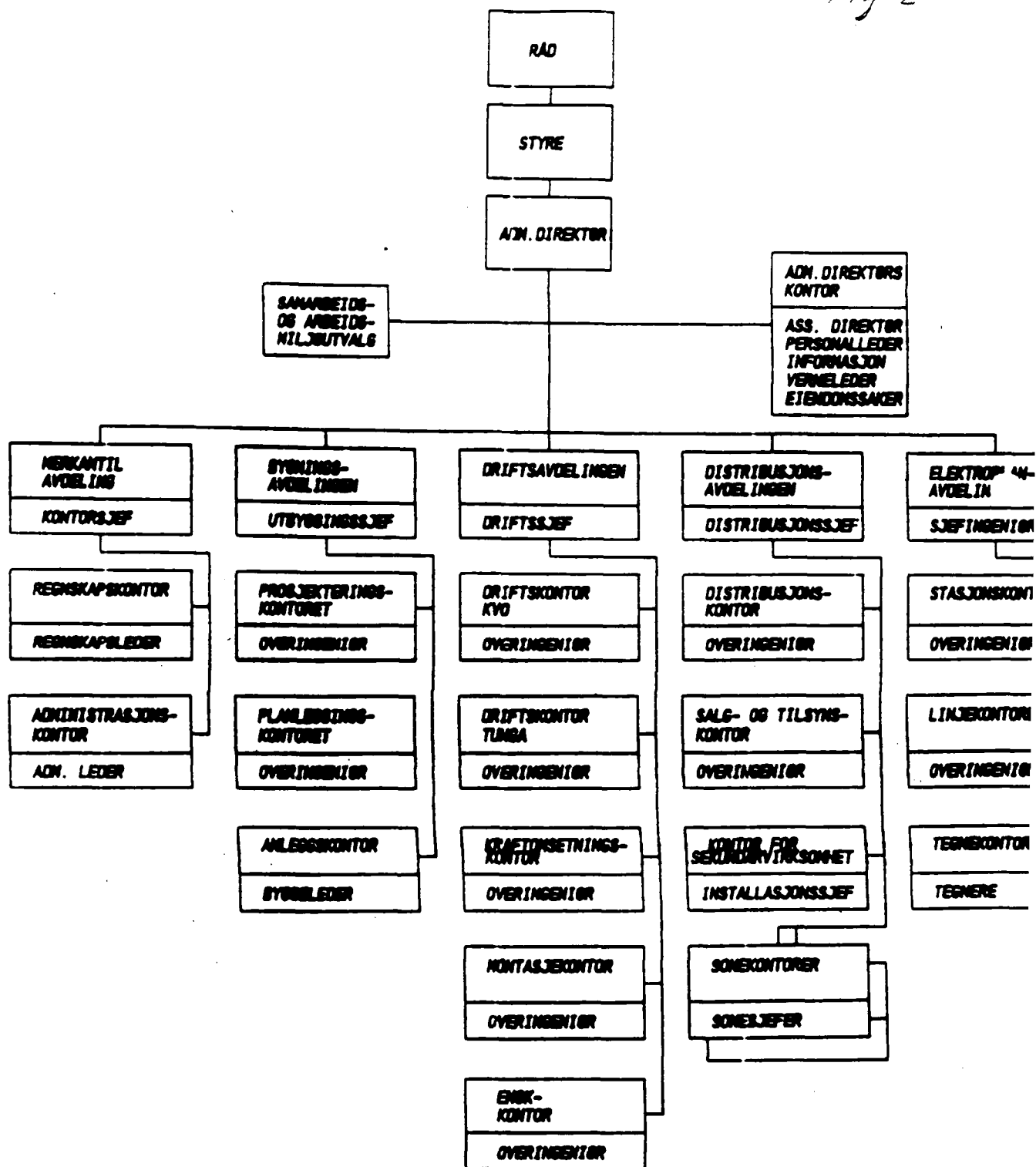

Fig. 2

SØR-TRØNDELAG
19 FORSYNINGSENHETER
FOR DISTRIBUTJON

Fig.3

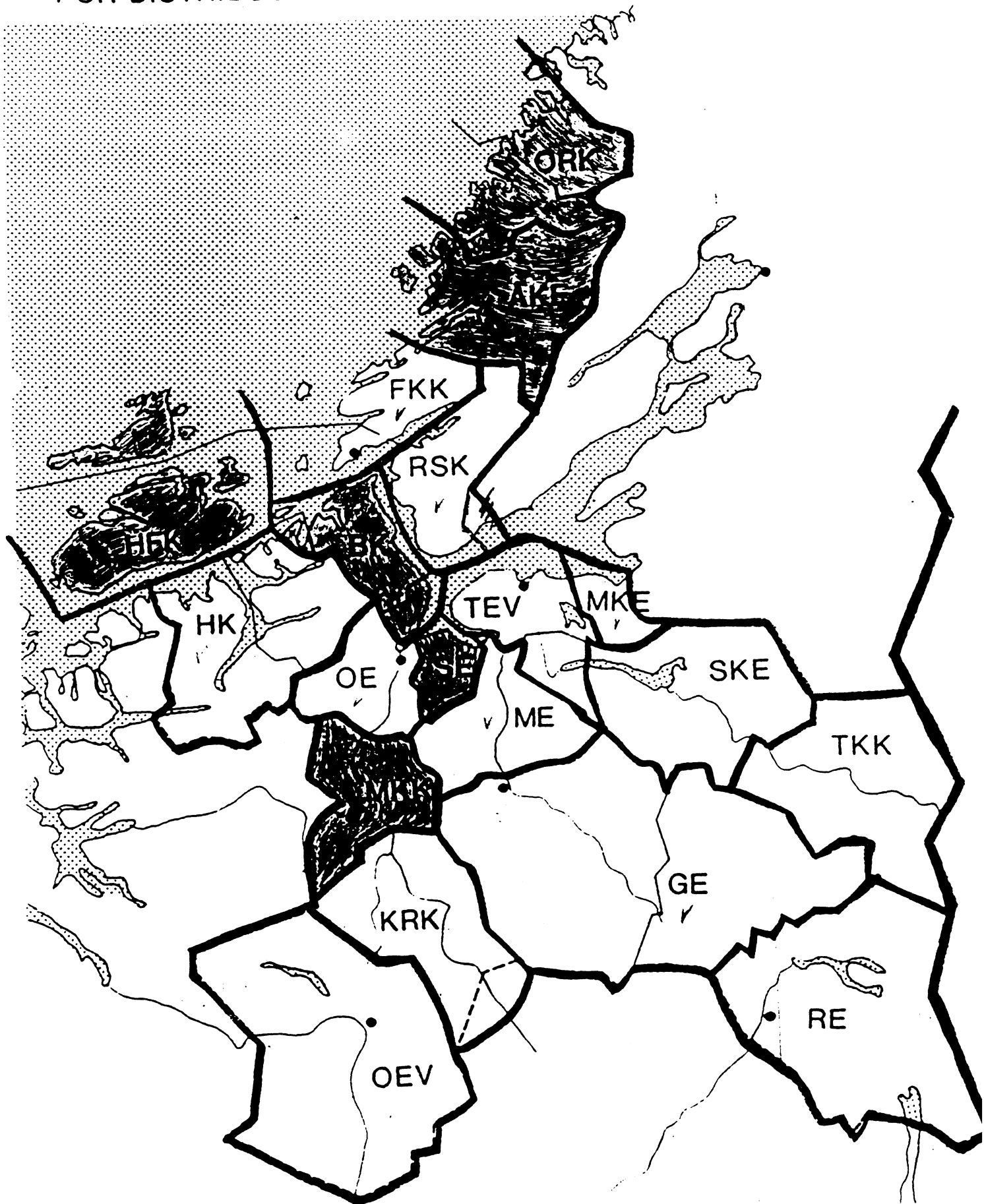
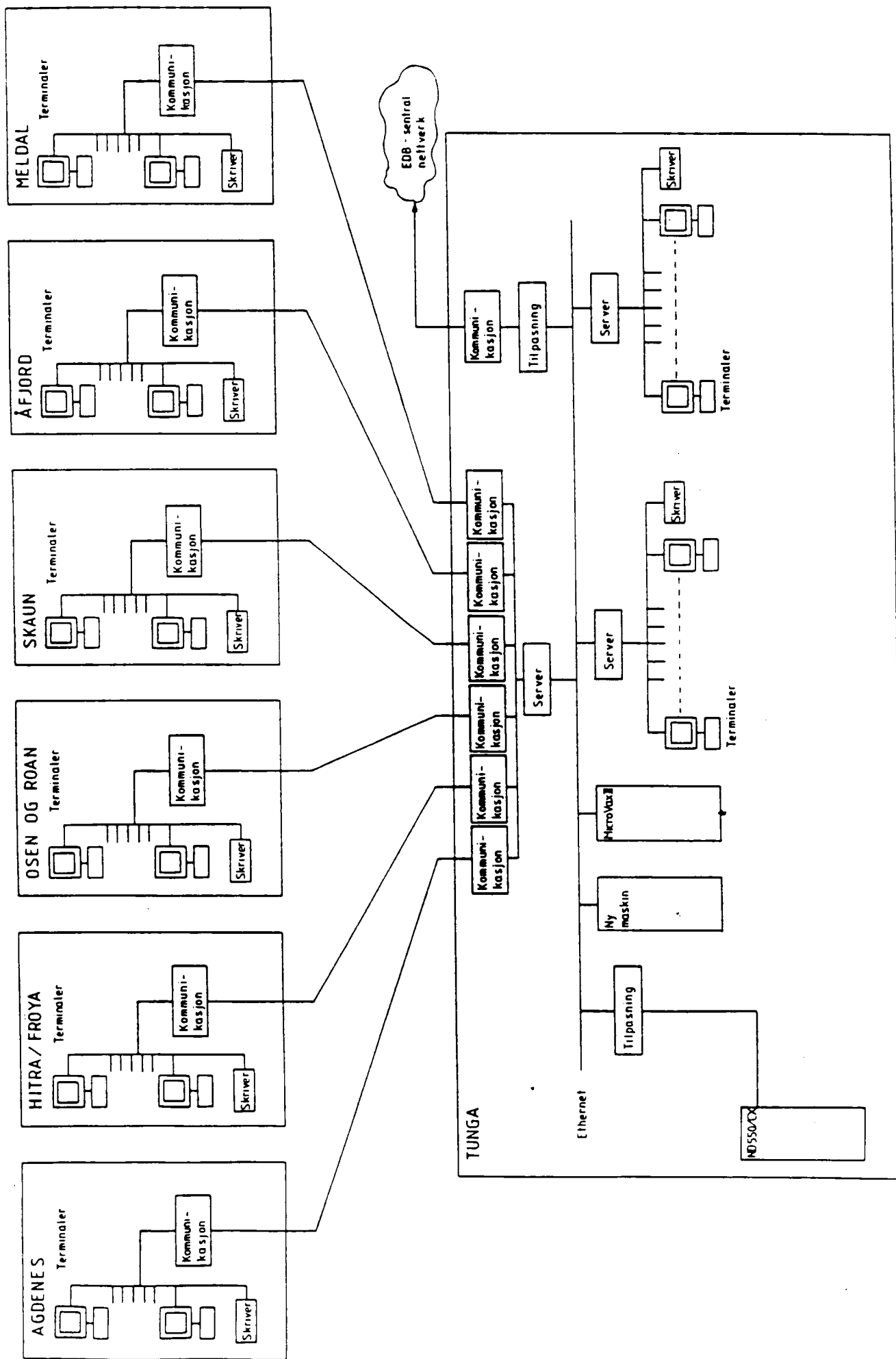

Fig. 4

FIGUR 4 Foreslått systemkonfigurasjon for S-TK's nye EDB-funksjoner

Fig. 5

GJENNOMSNIITTSPRIS FOR H-4 TARIFF FOR EN DEL ELVERK I SØR-TRØNDELAG 1989

(Inkl. el. avgift og merverdiavgift)

	H4 øre/kWh	Prosent av S-TK's pris
S-TK	52,9	100,0
Fosen	48,4	91,5
Gauldal	51,5	97,3
Hemne	51,4	97,1
Malvik	52,9	100,0
Melhus	49,2	93,0
Orkdal	46,0	87,0
Rissa og Stadsbygd	49,1	92,9

15.5.1 Diskusjon etter innlegg av Leonard Solvi, Sør-Trøndelag.

- Fylkeskommunen er et naturlig forvaltningsnivå. Interkommunalt elverk kan være like naturlig. Fusjonsprosessen i Sør-Trøndelag er en politisk varm potet, det må trøes varsomt i graset. Dette møtet har vist at det er mange nyanser i prosessen. For øvrig ser trønderne litt stort på forholdene omkring utjevning av strømprisen.

Til NVE. Gi oss tid så utviklingen kan gå fremover, den kan løse prosessen på en tilpasset måte.

(Vinjar: NVE ønsker ikke å være forsiktig, vi ønsker å ta opp spørsmålene for eksempel m.h.t. Trondheim. Skal Trondheim være med og dra lasset i sine omland? Sakene må på dagsorden.)

- Trondheim, som andre kommuner skifter styre hvert 4. år og politikerne er glupske på everket. Politikerne avviser sammenslutningstanken. De øvrige kommuner bruker Trondheim som vikarierende motiv. Fylkestinget ønsker ett everk, mens politikerne i Trondheim er av en annen oppfatning.

Seminar om organisasjonsarbeid innen kraftforsyningen

Arrangert av NVE - Energidirektoratet
på Værnes 15. - 16. mars 1989

PLANER OM ORGANISASJONSENDRINGER FOR
ENERGIFORSYNINGEN I VESTFOLD
AV
TOR TERJESEN *

Innhold :

Kortfattet oversikt over betingelsene for og arbeidet med en rasjonalisering av energiforsyningens organisasjonsstruktur i Vestfold fra 1920-årene og fram til i dag.

Sammendrag :

Forslag om å slå sammen alle enhetene i fylket til ett selskap er inne i en avgjørende fase i den politiske behandlingen. Hvis man nå får de nødvendige politiske vedtak, kan veien fram til full integrering være forholdsvis kort.

* Foredratt av Tor Bjerksund, Vestfold fylkeskommune

NOEN HOVEDDATA AV INTERESSE FOR ENERGIFORSYNINGEN I VESTFOLD

Antall innbyggere:	192 000
antall strø abonnenter	103 000
flatinnhold	2 216 km ²
årlig forbruk av elenergi	ca 3 000 GWh
" " " oljeprodukter	3 000 "
" " " fast brensel	600 "

Før 01.01.1989: 21 kommuner, 16 kommunale distribusjonsverk, 2 interkommunale distribusjonsverk, 1 vertikalt integrert kommunalt everk og 1 en gros selskap.

Etter 01.01.1989: 15 kommuner, 13 kommunale distribusjonsverk, 1 interkommunalt distribusjonsverk, 1 kommune med 2-delt forsyning (Tønsberg) og 1 en gros selskap.

TIDLIGERE FORSØK PÅ RASJONALISERING

I 1928 ble spørsmålet om en rasjonalisering av elektrisitetsforsyningen ved sammenslutning av de mange mindre enhetene utredet. I 1967 ble samme spørsmål utredet. Konklusjonen ved begge anledninger var at man ville få en betydelig gevinst ved en eventuell sammenslutning, men den politiske behandlingen resulterte i at saken ble henlagt ved begge anledninger.

BEDRE KLIMA I 1986

I 1986 lå forholdene bedre til rette enn tidligere for å lykkes med en rasjonalisering. Foruten de klassiske argumentene som gikk igjen både i 1928 og 1967, var en del nye kommet til. Det kan pekes på følgende:

- Den tekniske utvikling favoriserte i ennå større grad enn tidligere større enheter.
- For arbeidet med energiøkonomisering og introduksjon av nye energislag ville en vertikal integrering by på vesentlige fordeler.

- Introduksjon av ny nemndstruktur i kommunene gjorde arbeidsforholdene klart mindre attraktive for everkene i de fleste kommunene.
- De sentrale myndigheter anbefalte sterkt sammenslåing til større enheter.
- I Vestfold spesielt var det også av betydning at man pr 01.01.1989 skulle gjennomføre 3 større kommunesammenslutninger slik at antall kommuner gikk ned fra 21 til 15. Dermed kom hele systemet automatisk i bevegelse.

NY UTREDNING

I 1986 ble det etter initiativ fra Kommunenes Sentralforbund, Vestfold krets, oppnevnt en bredt sammensatt styringsgruppe med en representant fra hver av kommunene, en fra fylkeskommunen, en fra Vestfold kraftselskap, en fra Vestfold Industriforening, en fra NEVF, en fra NKF, en fra NITO og en fra NIF.

Styringsgruppen oppnevnte så en prosjektgruppe på 6 medlemmer, 2 fra elverksjefenes forening, 2 fra Vestfold kraftselskap, 1 fra Tønsberg Elektrisitetsverk og fra Vestfold fylkeskommune, næringssjefen, som ble valgt til formann.

Prosjektgruppen fikk som mandat å "utrede og fremlegge forslag til fremtidig organisering av energiforsyningen i Vestfold.

1. Energiforsyningen organisert i ett vertikalt integrert energiverk.
2. Energiforsyningen i fylket organisert i ett en gros selskap som nå og 3-5 selvstendige regionale distribusjonsverk.
3. Gruppen kan også behandle andre modeller som anses å være aktuelle."

Prosjektgruppen knyttet til seg konsulentfirmaet Hartmark IRAS som også virket som sekretariat. Gruppen ble konstituert 10.03.1987 og leverte sin rapport den 16.11.1987. Sammendrag og konklusjoner er gjengitt under pkt 10 i samlemappen.

Prosjektgruppen så det som sitt mål å levere et tilstrekkelig underlag for å velge hovedmodell. Hvis kommunene på dette grunnlag valgte å gå inn for en omorganisering etter en av de foreslåtte modeller, måtte det følge en fase 2 med en mer detaljert utforming av den valgte modell.

POLITISK BEHANDLING

Styringsgruppen vedtok å oversende rapportene fra prosjektgruppen til kommunene for videre behandling. Det første halve år av 1988 gikk med til informasjon i kommunene om utredningen. Den politiske behandling i kommunenes organer, elverkstyrer, formannskap og kommunestyre tok til i annet halvår 1988.

STATUS PR I DAG

Stillingen i dag er at samtlige kommuner unntatt Tønsberg har behandlet saken, og alle har vedtatt å gå inn for full vertikal integrering dvs sammenslutning av samtlige enheter til ett selskap. En del kommuner har i tillegg vedtatt en del "fotnoter".

Tønsberg kommune har ennå ikke tatt opp saken til behandling. Det kommer av at kommunen har en kraftstasjon, og man er ennå ikke blitt enige om betingelsene for å overdra stasjonen til Vestfold kraftselskap. Dette kan muligens forsinke den videre behandling av saken.

VIDERE FREMDRIFT

Den 17.03.1989 er det innkalt til et møte med representanter fra alle kommunene i Vestfold og med siktemål å oppnevne et interimstyre for det nye selskapet. Hvis det oppnås enighet om dette, blir det opp til dette styret hva som skal skje i tiden fremover. Det blir selvsagt nødvendig å utrede en rekke

viktige delspørsmål, så som organisasjonsskjema, økonomiske betingelser for sammenslutning, vaktordninger, lokalisering av administrasjonssentra og oppmøteplasser og meget, meget annet.

Det er viktige at det nye selskapet kommer i drift så snart som mulig, men på den annen side må man ikke starte opp før man har forberedt seg skikkelig. Tidligste tidspunkt må vel antas å være 01.01.1990, men dette er muligens for optimistisk. Kanskje man må se i øynene at oppstartingen kommer til å skje 1/2 eller 1 år etter denne dato.

15.6.1 Diskusjon etter innlegg av Bjerksund, Vestfold Fylkeskommune.

- Hva bør skje m.h.t. kjøp av statskraft?
- Tønsberg kjøper statskraft direkte. Dette representerer avviket i Vestfold. Administrasjonen i Tønsberg kommune har ikke beskjeftiget seg med elverket/kraftforsyningen.

Elbransjen har ikke vært flinke nok til å informere om hvilke verdier som forvaltes.

15.7 Generelt:

- * Viten om hva som skjer i fylkeskommunene har interesse for politiske aktive i kommunene. Overføring av verdier fra elverk til kommunekasse er ofte en betingelse for sammenslutninger.
- * Til alle: Informér stortingsrepresentantene fra fylkene - få frem betydningen av statstilskudd til kraftforsyningen som virkemiddel i sammenslutningsprosessen.
- * Elverksjefene er en maktfaktor, forsvarer ofte sin uavhengige posisjon. NVE må bruke virkemidlene, lovverket og statsstønad. Profesjonell informasjon er av avgjørende betydning.
- * Nyttig seminar. Viktig å få vite hva som foregår i de øvrige fylker. Nytt at de sentrale myndigheter kan akseptere at kraftstasjoner kan bli på kommunens hånd (men det ansees som uheldig for utnyttelse av ressursene). Informasjon må ned til et lavere nivå enn fylkene (kommunestyrene).

Seminar om organisasjonsarbeid innen kraftforsyningen

Arrangert av NVE - Energidirektoratet
på Værnes 15. - 16. mars 1989

MOMENTER

Innhold :

- I Elsikkerhetsarbeidet
- II Hydrologisk arbeid
- III Konsekvenser for den energirelaterte
 forskningen som følge av større enheter
- IV Beredskapsmessige konsekvenser
- V Konsekvenser som følge av større enheter

Sammendrag :

ELSIKKERHETSARBEIDET

AV

ALF JOHANSEN

Elsikkerhetsutvalget anser at det pågående arbeid med omorganiseringen av energiforsyningen vil måtte få betydning for Elektrisitetstilsynets arbeid. Elsikkerhetsutvalget antar at sammenslutningen av elverker til større enheter vil gi et høyere elektroteknisk fagnivå. Dette vil gi muligheter for, i større grad enn nå, å innføre systemer for egenkontroll ved elverkene. Dette vil igjen gi eier og bruker bedre muligheter til å ivareta sine plikter til å holde sine elektriske anlegg i forskriftsmessig stand.

ORGANISASJONSARBEID I KRAFTFORSYNINGEN OG VASSDRAGSDIREKTORATET
ARBEID MED HYDROLOGI
AV
ARNE TOLLAN

Jeg forutsetter at de ca 20 fylkesenhetene ville bli vertikalt integrerte, dvs. at reguleringsinnehaverne er part. I så fall vil en enklere struktur bety forenkling i VHs arbeid: Færre kontaktparter for hydrologiske pålegg, kontroll og hydrologiske oppdrag. Jeg vil anta at de større enhetene ville ha ressurser til å bygge opp hydrologisk ekspertise internt, noe som vil styrke det nasjonale fagmiljøet, og gjøre det lettere for VH å konsentrere innsatsen om utviklingsoppgaver, nasjonal standardisering og forskning. Altså også en positiv konsekvens fra vår side sett. Jeg kan ikke se noen negative konsekvenser for VH ved et redusert antall enheter i kraftforsyningen.

KONSEKVENSER FOR DEN ENERGIRELATERTE FORSKNINGEN SOM FØLGE AV
STØRRE ENHETER
AV
KNUT HERSTAD

KONSEKVENSER FOR DEN ENERGIVERKRELATERTE
FORSKNINGEN SOM FØLGE AV STØRRE ENHETER

av

Knut Herstad, EFI

Den energiverksrelaterte forskningen i Norge i dag er i meget stor grad preget av det jeg vil kalle "organisasjons-forskning". Med dette mener jeg at det er bransjens organisasjoner som står for den vesentlige deler av forskningen. Finansieringen fremkommer via kontigenter eller spesielt innkallte fellesmidler. Enkelte foreninger, slik som VR, søker også selv forskningsmidler fra det offentlige (Konsesjonsavgiftsfondet).

Av energiverkene i vårt land er det vel bare Statkraft som i noen særlig grad selv har et veldefinert forskningsbudsjett av noe størrelse. Flere av fylkesverkene og de store byverkene bruker også forskningsmidler på egen hånd, men man fornærmer vel ingen ved å si at denne forskningen bare i liten grad er koblet opp mot klare forskningsstrategier i bedriftene. Faktisk brukes i dag en stor del av disse bedrifters egne FoU-midler også som støtte til fellesfinansierte prosjekt, der FoU-innholdet er rettet mot de store energiverkenes interessefelt.

For å kunne etablere en egen FoU-policy og drive forskning i egen regi, kreves betydelige ressurser. Her tenker jeg ikke bare på økonomiske ressurser, men like mye (om ikke mer) på ressurser på personellsiden; mennesker som kan forestå planlegging og oppfølging av den egeninitierte FoU-virksomheten.

Det ligger helt klart i dagen at de mange små enhetene innen norsk energiforsyning ikke kan rå over slike ressurser som nettopp beskrevet. Derfor er i dag den organisasjonsdrevne, fellesfinansierte forskningen i Norge av største viktighet. Gjennom slik forskning fremskaffes

prosjektmidler til å behandle viktige problemstillinger, som i størst mulig utstrekning er av felles interesse for de mange enhetene som ikke selv er ressurssterke nok til å drive egen FoU-virksomhet. Skal imidlertid dette være vellykket, så kreves det mye av organisasjonene, både når det gjelder å identifisere de riktige "felles" forskningsområdene, samt å overføre resultatene av denne fellesfinansierte FoU-virksomheten. Oppfatningene om hvordan dette fungerer i dag varierer nok noe fra everk til everk.

Samme hvor godt et organisasjonsstyrt FoU-opplegg synes å fungere, så har det alltid i seg en iboende svakhet; det er ikke de som sitter med problemene/forskningsbehovet tett innpå kroppen som driver/leder forskningen. En slik "fjernhet" fra selve problemet kan lett føre til at noe av effektiviteten i selve prosjektgjennomføringen går tapt. Føler man et problem på kroppen, så blir man også veldig ivrig etter å finne en løsning.

På bakgrunn av det jeg her har sagt, blir det nærliggende å trekke den konklusjon at større organisatoriske enheter skulle kunne være ressurssterke nok til selv å identifisere sine behov, utarbeide en FoU-strategi samt fremskaffe ressurser til initiering og oppfølging av egne forskningsprosjekt. Dette vil da bli tilsvarende den måten som forskning drives på i industrien. Forskningsinstituttene egen erfaring er i alle fall den, at den beste gjennomføringen av et forskningsprosjekt får man der oppdragsgiveren (bedriften) er direkte engasjert i problemformuleringen og prosjektgjennomføringen. EFIs erfaring med prosjekter for de av energiverkene i Norge som driver forskning i egen regi er den samme.

Det som her er sagt betyr ikke at all fellesfinansiert bransjeforskning vil/må bortfalle dersom vi fikk færre, men større organisasjonsenheter.

Den vil imidlertid endre karakter til å bli mer langsiktig, mer orientert mot ny teknologi og teknologistrategier. Den bedriftsegne forskningen på sin side vil bli rettet mot problemstillinger med en kortere tidshorisont, og da i hovedsak knyttet til driftsproblematikk og til forhold forbundet med utbyggingsplaner/utstyrsinvesteringer i en nærmere fremtid. Verkene vil imidlertid få stor uttelling for slik bruk av egne FoU-midler, i alle fall større uttelling enn i dag. Dette omtaler man som økt effektivitet av "forskningskronene". Og denne effektivitetsøkningen skyldes, som allerede påpekt, at prosjektene som slik blir initiert av bedriften (everket) selv, nettopp er knyttet til verkets egne behov og problemstillinger.

PM

BEREDSKAPSMESSIGE KONSEKVENSER AV SAMMENSLUTNINGER TIL STØRRE ENHETER INNEN KRAFTFORSYNINGEN.

Ved Beredskapsavdelingen i Norges vassdrags- og energiverk (NVE) har vi vurdert de beredskapsmessige konsekvenser av den sammenslutningsprosess som er på gang innen kraftforsyningen. Vi har tatt utgangspunkt i Stortingets målsetting om ett vertikalt integrert energiverk i hvert fylke. De fleste momenter er imidlertid relevante selv om sammenslutningsprosessen ikke skulle føre så langt som til ett energiverk i hvert fylke.

Vi har valgt å fremstille de beredskapsmessige konsekvenser av sammenslutningene ved å liste positive og negative momenter.

Positive momenter

- Kraftforsyningens fylkesrepresentant som normalt vil være direktøren for energiverket, vil ha full kontroll med kraftforsyningen til fylket allerede i fredstid. Dette innebærer beredskapsmessig sett flere fordeler:
 - Krigsorganisasjonen i fylket kan være lik fredsorganisasjonen.
 - Ansvarsforhold og kommandolinjer kan være som i fred.

- Organisasjonsmessig vil forholdene ligge vel til rette for en bedre samordning av fredsbehov og krigsbehov ved den videre utbygging av kraftforsyningen i fylket.
- Kraftforsyningens fylkesrepresentant (= direktøren for energiverket) vil kunne ta mer direkte styring av beredskapsforberedelsene, herunder beredskapsplaner for kraftforsyningen i fylket.
- Et stort energiverk vil ha ressurser til å kunne vie beredskapsarbeidet større oppmerksomhet enn et lite energiverk.
- Et stort energiverk vil ha et bedre ressursgrunnlag for å holde et godt reparasjonsberedskap i fred enn et lite energiverk. Dette vil også komme krigsberedskapen til gode.
- Administrasjon og gjennomføring av beredskapsmessig opplæring, kurs og øvelser vil bli enklere med større enheter.
- NVE som skal samordne beredskapsplanleggingen for hele landets kraftforsyning, vil lettere kunne holde god kontakt og utvikle et godt samarbeid med et forholdsvis lite antall enheter enn som nå ca. 300 små og store selskaper.

Negative momenter

- Sammenslutninger til ett energiverk i hvert fylke vil medføre muligheter for effektivisering og rasjonalisering som kan resultere i en reduksjon av både reservemateriell av forskjellig slag og personer med detaljkunnskap om de enkelte kraftforsyningsanlegg.

En slik utvikling vil svekke mulighetene for manuell styring og kontroll om automatikken og fjernstyringen skulle svikte og reservemateriell vil fortære kunne bli mangelvare i krig.

Konklusjon

ALLE FORHOLD TATT I BETRAKTNING VIL EN GJENNOMFØRING AV STORTINGETS MALSETTING OM ETT ENERGIVERK I HVERT FYLKE VÆRE EN FORDEL BEREDSKAPSMESSIG SETT.

VIRKNINGEN AV DE NEGATIVE MOMENTER KAN REDUSERES GJENNOM OPPLÆRINGSTILTAK OG ØKT SATSING PÅ OPPRETHOLDELSE AV INNENLANDSK PRODUKSJON AV ELEKTRO-TEKNISK KRAFTFORSYNINGSMATERIELL VED BEREDSKAP OG I KRIG.

Oslo, den 22.februar 1989

B. Brandsæter
avdelingsdirektør

PM 22.2.89

NBJ

N O T A T

OMORGANISERING AV EFORSYNINGEN.
KONSEKVENSER FOR FORVALTNINGSOPPGAVER VED NVE.

En omorganisering av eforsyningen til fylkesomfattende enheter vil redusere behovene for koordinering/saksarbeid ved EE på flere områder:

- a. Statsstønad til eforsyningsanlegg i utkantstrøk - den tradisjonelle statsstønadsordning kan avvikles eller i alle fall sterkt reduseres. Sannsynligvis bør evt. statsstønad til fylkene gis i form av generell støtte og ikke som "nærings"-støtte. Dette innebærer redusert arbeidsinnsats ved NVE -5 årsverk. I tillegg kan spares anslagsvis tilsammen ett årsverk ved verkene, ved fylkeskommunene (høring) og ved saksbehandling i Oed.
- b. Organisasjonsarbeidet krever idag anslagsvis 3 -årsverk/år i NVE. Dessuten medgår anslagsvis 10-20- årsverk/år i distriktene inkl. konsulentbistand.

Punktene a. og b. er aktiviteter som helt eller i det vesentlige kan bortfalle når organisasjonsarbeidet er avsluttet.

- c. Enøk i fordelingsnett. Hovedinnsatsen hittil har vært metodeutvikling ved EFI og nettanalyser (enøkplaner) utført av konsulenter for ca 150 everk. Det er brukt ca 40 mill kr over en 10-årsperiode til nettanalysene. Denne oppgaven vil bli overtatt av fylkesverkene. NVEs innsats vil kunne konsentreres om FUD-virksomhet for optimalisering av energidekning i fordelingssektoren, kriterier/retningslinjer for enøkarbeidet samt målsetting og resultatoppfølging i enøkarbeidet. En annen viktig NVE-oppgave blir å definere indikatorer og regne ut referansetall for effektivitet i energiforsyningen, og overvåke utviklingen innen de enkelte verk.
- d. Statistikk og data. Oversikter over forbruksutviklingen, energimarkedene, investeringer osv. vil bli forenklet NVE fordi planleggings- og forvaltningsoppgaver delegeres til fylkesverkene som også samordner datagrunnlaget lokalt. NVE vil ikke ha behov for data på samme detaljnivå som før fordi koordinering skjer på fylkesnivå. Frigjort kapasitet på dette området -anslagsvis ett årsverk/år - kan settes inn i arbeidet med koordinering og styrking av energi-planleggingen lokalt, bl.a. den lokale varmeplanlegging.

KONKLUSJON.

Ved en omstrukturering av eforsyningen til fylkesomfattende verk vil ca 9 årsverk kunne frigjøres til nye arbeidsoppgaver. Dette vil imidlertid måtte skje på sikt. Inntil organisasjonssaken er vel i havn, vil det kreves innsats. Galt vil det være å ikke ha kapasitet til å arbeide med disse spørsmålene nå.

Når organisasjonsarbeidet er fullført, vil kreftene kunne omplasseres til følgende aktiviteter som har høy prioritet:

- . Planlegging og gjennomføring av statens engasjement i enøkarbeidet etter retningslinjer trukket opp av Storting og Regjering.
- . Overvåking av konsesjonsvilkår.
- . Overvåking av effektivitet i fordelingssektoren "konkurranse ved sammenligning".
- . Overvåke energimarkedenes effektivitet og bidra til at rammevilkår i markedene fremmer samfunnsmessige mål for energipolitikken.
- . FUD virksomhet i tilknytning til effektiv energiteknologi i fordelingssektoren, inkl. energibruk.